

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Διδακτορική Διατριβή

**Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΘΛΗΣΗΣ**

της Φανής Γιαγκουδάκη

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

ΤΡΙΚΑΛΑ 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Διδακτορική Διατριβή

**Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΘΛΗΣΗΣ**

της Φανής Γιαγκουδάκη

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

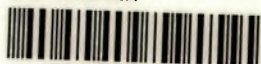
ΤΡΙΚΑΛΑ 2007

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 8823/1
Ημερ. Εισ.: 07/05/2010
Δωρεά: _____
Ταξιθετικός Κωδικός: Δ
371.9
ΓΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000102791

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Σελίδα

Πρόλογος	6
Περίληψη	10
Summary	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

1. Εισαγωγή	13
-------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ Φιλοσοφικά πλαίσια

2 : 1. Ο άνθρωπος και η φύση - Ο άνθρωπος μέρος του όλου	17
2 : 2. Άνθρωπος και ευδαιμονισμός	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄. Νομικά πλαίσια

3 : 1. Κράτος Δικαίου	22
3: 2. Κράτος Δικαίου και πρόνοιας (κοινωνικό κράτος)	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

4. Μορφές της κοινωνικής ζωής - Διανθρώπινες σχέσεις	26
4 : 1. Κοινωνική συμβίωση και τύποι κοινωνικών ομάδων...	27
4 : 2. Σχέση ατόμου και κοινωνίας.	28
4 : 3. Η προσωπικότητα και συμπεριφορά	28
4 : 4. Η κοινωνικοποιητική διαδικασία	31
4 : 5. Κοινωνικοί κανόνες – Νοοτροπίες – Στερεότυπα	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

5. Ο φορέας της ανθρώπινης ύπαρξης	35
5 : 1. Ο σωματικός στιγματισμός	37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

6. Έννοια της κοινωνικής Ενσωμάτωσης	39
--	----

6 : 1. Η έννοια της αναπηρίας	44
6 : 2. Άτομα με αναπηρία	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Η παιδαγωγική της ενσωμάτωσης - αναπηρία - άθληση

7. Παιδαγωγική της ενσωμάτωσης	51
7: 1. Επισημάνσεις	51
7 : 2. Ανθρωπολογικές βάσεις	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

8. Διαστάσεις της Ενσωμάτωσης	59
8 : 1. Οριζόντια διάσταση της ενσωμάτωσης	59
8 : 2. Η κάθετη Διάσταση της Ενσωμάτωσης	62
8 : 2 : 1. Οι παράμετροι της κάθετης ενσωμάτωσης	64
8 : 3. Η διάσταση βάθους της ενσωμάτωσης	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

9 . Αθλητισμός για όλους	68
9 : 1. Κίνηση και παιχνίδι	70
9 : 2 . Γύμναση, άσκηση, άθληση στα άτομα με αναπηρίες ...	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.

10. Μεθοδολογία	75
10 : 1. Η υπόθεση	75
10 : 2. Το δείγμα	75
10 : 3. Πιλοτική Εφαρμογή	77
10 : 4. Αξιοπιστία και Εγκυρότητα	77

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'

11. Στατιστική Αξιολόγηση	78
11: 1. Αρχικά Ερωτηματολόγια	78
11 : 1 : 1. Ερωτηματολόγια Αναπήρων Πειραματικής Ομάδας (Π.Ο.) ...	78
11 : 1 : 2. Ερωτηματολόγια Υγιών ατόμων Π.Ο.	95
11 : 1 : 3. Ερωτηματολόγια Αναπήρων Ομάδας Αναφοράς (Ο.Α.).....	113

11 : 1 : 4. Ερωτηματολόγια Υγιών Ομάδας Αναφοράς (Ο.Α.)	129
11 : 2. Τελικά Ερωτηματολόγια	
11 : 2 : 1. Τελικά ερωτηματολόγια Αναπήρων Π.Ο.	146
11 : 2 : 2. Τελικά ερωτηματολόγια Υγιών Π.Ο.	164
11 : 2 : 3. Τελικά ερωτηματολόγια Αναπήρων Ο.Α.	182
11 : 2 : 4. Τελικά ερωτηματολόγια Υγιών Ο.Α.	199
11 : 3. Παραγοντική Ανάλυση : Ανάλυση της δομής του ερωτηματολογίου σε δυο παράγοντες μετά την εφαρμογή του προγράμματος	218
11 : 3 : 1. Ανάλυση των Ερωτηματολογίων σε δύο παράγοντες μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης	221
11 : 3 : 2. Σύγκριση αρχικών και τελικών απαντήσεων στους δύο παράγοντες του ερωτηματολογίου (Πειραματική Ομάδα : Υγιείς & Ανάπηροι) Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός - Αθλητική δράση / Επικοινωνία	224
11 : 3 : 3. Σύγκριση αρχικών και τελικών απαντήσεων στους δύο παράγοντες του ερωτηματολογίου (Πειραματική Ομάδα : Υγιείς) Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός - Αθλητική δράση / Επικοινωνία	227
11 : 3 : 4. Σύγκριση αρχικών και τελικών απαντήσεων στους δύο παράγοντες του ερωτηματολογίου (Ομάδα Αναφοράς: Ανάπηροι) Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός - Αθλητική δράση / Επικοινωνία	230
11 : 4 : 1. Σύγκριση μεταξύ των φύλων των αναπήρων ατόμων στους δυο παράγοντες του τελικού ερωτηματολογίου της Π.Ο. Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός - Αθλητική δράση / Επικοινωνία	233
11 : 4 : 2. Σύγκριση μεταξύ των φύλων των υγιών ατόμων στους δυο παράγοντες του τελικού ερωτηματολογίου της Π.Ο. Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός - Αθλητική δράση / Επικοινωνία	236
11 : 4 : 3. Σύγκριση μεταξύ των ηλικιών των αναπήρων ατόμων στους δυο παράγοντες του τελικού ερωτηματολογίου της Π.Ο. Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός - Αθλητική δράση / Επικοινωνία	239
11 : 4 : 4. Σύγκριση μεταξύ των ηλικιών των υγιών ατόμων στους δυο παράγοντες του τελικού ερωτηματολογίου της Π.Ο. Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός - Αθλητική δράση / Επικοινωνία	242

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄	
12. Συζήτηση - Συμπέρασμα	245
12 : 1. Αρχικά Ερωτηματολόγια :	245
12 : 1 : 1. Ερωτηματολόγια Αναπήρων Πειραματικής Ομάδας	245
12 : 1 : 2. Ερωτηματολόγια Υγιών Πειραματικής Ομάδας	246
12 : 1 : 3. Ερωτηματολόγια Αναπήρων Ομάδας Αναφοράς	248
12 : 1 : 4 . Ερωτηματολόγια Υγιών Ομάδας Αναφοράς	249
12 : 2. Απαντήσεις (τελικά ερωτηματολόγια)	250
12 : 2 : 1. Απαντήσεις Αναπήρων Αθλουμένων της Π.Ο.	250
12 : 2. 2. . Απαντήσεις Αναπήρων Αθλουμένων της Ο.Α.	251
12 : 2 : 3 . Απαντήσεις Υγιών της Π. Ο.	252
12 : 2 : 4 . Απαντήσεις Υγιών της Ο. Α.	253
12 : 3. 1. Παραγοντική Ανάλυση	254
12 : 3 : 2. Παραγοντική ανάλυση ως προς το φύλο και την ηλικία των αναπήρων και υγιών ατόμων της Π.Ο. στους δύο παράγοντες των απαντήσεων των τελικών ερωτηματολογίων	255
12 : 4. Ανακεφαλαίωση	256
13. Βιβλιογραφία	258
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	 272

Πρόλογος

Η ύπαρξη των ατόμων με αναπηρία στην ελληνική κοινωνία αποτελεί μια πραγματικότητα και ένα πρόβλημα, όπως άλλωστε και σ' όλες τις άλλες κοινωνίες. Τα άτομα αυτά, αν και έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, παραμένουν εν τούτοις στο περιθώριο της καθημερινής ζωής και εν γένει της κοινωνίας.

Η μακρόχρονη θητεία μου κοντά στ' άτομα με αναπηρία, ως διδάσκουσα της ειδικής αγωγής στο ΤΕΦΑΑ του Α.Π.Θ., μου έδωσε την ευκαιρία να τα γνωρίσω καλύτερα και να διεισδύσω στα προβλήματά τους. Επειδή θεωρώ ότι οι γενικότερες αντιλήψεις της κοινωνίας απέναντι στ' άτομα με αναπηρία όχι μόνο δεν ευσταθούν, αλλά και τα αδικούν παράφορα, θέλησα να διερευνήσω το θέμα της κοινωνικής ενσωμάτωσής τους, ώστε να έχω το συναίσθημα ή την ψευδαίσθηση ότι θα μπορούσα να βοηθήσω κι εγώ, έστω κι ελάχιστα, αυτά τα άτομα, που είναι άνθρωποι, όπως και εμείς, που έχουν συναισθήματα όπως όλοι μας και δύναμη σκέψης, που τα επιτρέπει να ανταλλάσσονται τις ρατσιστικές προκαταλήψεις και τα διαδραματιζόμενα της ευρύτερης κοινωνίας.

Πρώτον, ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα Καθηγητή μου και Πρύτανη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κ. Κ. Μπαγιάτη για την αμέριστη συμπαράσταση και βοήθειά του. Ευχαριστώ επίσης θερμά και τα άλλα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής κ. Γ. Πιπερόπουλο, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και κ. Κ. Σακελλαρίου, Καθηγητή Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για τη βοήθεια και την κατανόηση που μου παρείχαν.

Δεύτερον, θα ήθελα να εκφράσω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους Ιταλούς δασκάλους μου στη Ρώμη (ISEF και πανεπιστήμιο Ρώμης) Senior A. Magelo και Signora Anna – Maria Buzzì, οι οποίοι αν και συνταξιούχοι με βοήθησαν με τις γνώσεις και τις οδηγίες τους να πλησιάσω και να επεξεργαστώ καλύτερα το θέμα. Επίσης μου άνοιξαν «πολλές πόρτες» της ιταλικής γραφειοκρατίας, για να εντοπίσω πηγές και φορείς που άπτονται του ερευνητικού μου θέματος.

Τέλος, ευχαριστώ τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κ. Ι. Θεοδωράκη για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε ως προς την αντιμετώπιση κάποιων ειδικών αθλητικών θεμάτων της εργασίας. Επίσης, ευχαριστώ τον Καθηγητή του Α.Π.Θ. κ. Α. Δελιγιάννη και την Επικ. Καθηγήτρια κ. Ε. Κουϊδή για τη μεσολάβηση του Εργαστηρίου τους στην όλη προσπάθεια, καθώς και όλους

τους φίλους, οι οποίοι με τον ένα ή άλλο τρόπο με βοήθησαν να φέρω σε πέρας αυτό το ερευνητικό θέμα.

Η συγγραφέας

*Στην μητέρα μου Ζαχαρούλα, στην γιαγιά
μου Μόσχα, στον παππού μου Πρόδρομο
και στα αγαπημένα μου οικογενειακά
πρόσωπα Ερμιόνη και Τριαντάφυλλο.*

*Σε όλα τα άτομα με διαφορετικές προϋποθέσεις
Στον Σωτήρη Στυλιανού*

Περίληψη

Σε κάθε κοινωνία υπάρχουν οι υγιείς άνθρωποι που αποτελούν την πλειοψηφία των μελών της, αλλά υπάρχει και ένα υπολογίσιμο ποσοστό ατόμων, που χαρακτηρίζονται ως ανάπηροι. Η αναπηρία έχει πολλές κατηγορίες, αλλά όσοι εμπίπτουν σ' αυτές, παρ' όλες τις ιδιαιτερότητές τους, έχουν τον ίδιο χαρακτηρισμό, που έχει αρνητικό περιεχόμενο. Επειδή αναπηρία σημαίνει κάποια σωματική ή νοητική έλλειψη, κάποια απόκλιση από το «φυσιολογικά» καθιερωμένο, η κοινή γνώμη θεωρεί γενικά αυτά τα άτομα ως ανίκανα. Στην πορεία του χρόνου έχουν διαμορφωθεί για τα ανάπηρα άτομα αρνητικές αντιλήψεις, ιδέες, νοοτροπίες και εσφαλμένες προκαταλήψεις, που παίρνουν συχνά, ανάλογα με την εποχή και την κοινωνία, ρατσιστικές προεκτάσεις. Έτσι, τα άτομα αυτά αφενός μεν λόγω της σωματικής ή νοητικής ιδιαιτερότητας τους, αφετέρου δε ένεκα των κοινωνικών προκαταλήψεων, παραμένουν στο περιθώριο της κοινωνίας μη δυνάμενα να βιώσουν την καθημερινότητα της κοινωνικής ζωής. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να ελέγξει την συμβολή ενός κατάλληλα οργανωμένου προγράμματος συνάθλησης υγιών και αναπήρων, στην κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία.

Στην μελέτη συμμετείχαν σαράντα ανάπηροι και σαράντα υγιείς και των δύο φύλων, διαφόρων ηλικιών, οι οποίοι γυμνάστηκαν ενιαία δυο φορές την εβδομάδα για 6 μήνες και απετέλεσαν την πειραματική ομάδα. Παράλληλα, σαράντα ανάπηροι και σαράντα υγιείς ανάλογης ηλικίας αποτέλεσαν τις δύο αντίστοιχα ομάδες αναφοράς, οι οποίες αθλήθηκαν ξεχωριστά μόνοι τους για το ίδιο χρονικό διάστημα. Όλα τα άτομα στην έναρξη και λήξη της μελέτης συμπλήρωσαν σχετικά ερωτηματολόγια.

Από τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων διαπιστώθηκε ότι στο τέλος της μελέτης τα υγιή άτομα της πειραματικής ομάδας που συναθλήθηκαν με ανάπηρα άτομα απέβαλαν σε μεγάλο μέρος τις όποιες αρνητικές προκαταλήψεις είχαν για την αναπηρία. Επίσης, οι ανάπηροι που συναθλήθηκαν με υγιείς δήλωσαν ότι ένιωθαν τον κόσμο γύρω τους πιο φιλικό και αύξησαν τις κοινωνικές τους δραστηριότητες. Αντίθετα στις ομάδες αναφοράς, τόσο των υγιών όσο και των αναπήρων δεν προέκυψαν μεταβολές στις αντιλήψεις και στάσεις τους.

Συμπερασματικά λοιπόν διαπιστώθηκε ότι ο αθλητισμός με το κατάλληλο πρόγραμμα γύμνασης, που περιλαμβάνει συνάθληση υγιών και αναπήρων, μπορεί να

καταπολεμήσει τις αρνητικές προκαταλήψεις και το ρατσισμό της κοινωνίας και συμβάλει στην ενσωμάτωση των αναπήρων ατόμων στην καθημερινή κοινωνική ζωή.

Summary

Every society consists of healthy individuals, who are the majority, but also, a respectable percentage of people, who are characterized as disabled. Disability has many categories. The meaning of disability usually refers to physical or mental incapacity. Any kind of deflection from the “normal standards” leads the general public to think that these people are incapable and places them aside. In the course of time negative perceptions, ideas, attitudes and bias have been established about disabled people, which resulted from the social stereotypes that put these people in the same degree and category. This bias may often evolve in racism, depending on the era and society. Since society is based upon “row models”, everybody acknowledge the definition of “normal and abnormal”. Thereby, disabled people due to their physically inability and the social bias are led to the margin, being unable to live a normal life. However, the law does not make any kind of discrimination between people, and each one, regardless of his abilities, is thought to be equal with the same rights and obligations.

Based upon the previous, the purpose of the study was to estimate whether the participation in well-structured sports activities could contribute to the social integration of persons with disabilities.

Forty young handicap and forty healthy people followed a supervised six-month exercise training program, twice per week. They were all trained together and comprised the experimental group. The control group consisted of forty handicap and forty healthy people, who were trained alone for six month, twice per week. Questionnaires were answered at the beginning and the end of the study.

The results of this study showed that the majority of the participants of the experimental group at the end of the exercise training program, stopped having negative perceptions about each other. No significant results were observed in the control group.

Our results indicate that a 6-month exercise training program, suitable for individuals with disabilities, could help against the social prejudice and integrate handicap individuals in everyday living.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

1. Εισαγωγή

Την κοινωνία συγκροτεί το σύνολο των μελών της. Το σύνολο, όμως αυτό, απαρτίζεται από πολλές κατηγορίες ανθρώπων, μεταξύ των οποίων είναι και οι ανάπηροι διαφορετικής αιτιολογίας.

Βασικά, η αναπηρία στους ανθρώπους είναι δύο ειδών : η εκ γενετής και η επίκτητη, που προκαλείται από πλήθος αιτιών, π.χ. ασθένειες, ατυχήματα, πολέμους. Αυτοί οι άνθρωποι αν και δεν εντάσσονται στους περιθωριακούς, ζουν εν τούτοις μακριά της κοινωνίας, είτε γιατί δεν τους επιτρέπει η ψυχοσωματική τους κατάσταση είτε γιατί δεν τους αποδέχεται η κοινωνία.

Η κοινωνία, σε κάθε εποχή έχει διαμορφώσει τα δικά της πλαίσια «κανονικότητας», μέσα στα οποία οφείλουν να κινούνται τα αποδεκτά μέλη της. Ικανότητες επίδοσης ως προς την παραγωγή των υλικών αγαθών, αλλά και κάθε κατηγορία κριτηρίων καθορίζουν τους κοινωνικά αποδεκτούς ανθρώπους. Όποιος δεν εντάσσεται σ' αυτά τα κριτήρια μένει έξω από το υγιές κοινωνικό σύνολο και δέχεται τις όποιες αρνητικές επιπτώσεις, που συχνά παίρνουν ρατσιστικό χαρακτήρα και ταλαιπωρούν αυτούς ανθρώπους.

Στην αρχαία Σπάρτη τα ανάπηρα παιδιά κατέληγαν στον Καιάδα, γιατί οι ανάπηροι δεν μπορούσαν να πολεμήσουν και να αγωνισθούν για την υπεράσπιση της πατρίδας. Στην Αθήνα τα μη υγιή παιδιά τοποθετούνταν σ' ένα καλάθι στον περίγυρο ενός ναού, των οποίων η επιβίωση εξαρτιόταν από την φιλευσπλαχνία των πολιτών. Στη σύγχρονη εποχή τα πράγματα δεν άλλαξαν και πολύ. Το 1978 η Ελλάδα έζησε το δράμα στο Κωσταλέξι, όπου τα μέλη της οικογένειας είχαν κρυμμένη και φυλακισμένη μια αδελφή τριάντα ολόκληρα χρόνια, για να μη μαθευτεί στην τοπική κοινωνία ότι στην οικογένεια υπήρχε ένα ανάπηρο μέλος. Αυτό θεωρείτο στίγμα για την οικογένεια και μεγάλο βάρος για τα μέλη της, τα οποία δεν μπορούσαν να υποφέρουν το συγκεκριμένο ρατσισμό.

Αν και οι ανάπηροι συγκροτούν μια μεγάλη γκάμα ασθενειών ή ελλείψεων, έχουν όλοι τον ίδιο χαρακτηρισμό και φέρνουν το στίγμα της ανικανότητας, που σε πολλές περιπτώσεις όμως, αυτό δεν ευσταθεί. Αυτό, βέβαια, για την κοινωνία δεν έχει σημασία, αφού τοποθετεί όλους τους ανάπηρους στην ίδια κατηγορία χωρίς διαβαθμίσεις. Έτσι, τα άτομα με αναπηρία δέχονται συχνά όλες τις ρατσιστικές και

δυσμενείς επιπτώσεις των συνανθρώπων τους, ώστε αναγκάζονται να ζουν στο περιθώριο της ζωής, εκτός της κοινωνίας και να είναι απομονωμένα. Εν τούτοις και οι ανάπηροι είναι άνθρωποι, όπως όλοι με τα ίδια δικαιώματα της φύσης.

Οι αντιλήψεις, οι νοοτροπίες, οι ιδέες, οι στάσεις και οι προκαταλήψεις των μελών της μεγάλης κοινωνίας που καθορίζουν τη συμπεριφορά τους απέναντι στους αναπήρους διαμορφώνονται μέσα από ένα πλέγμα κοινωνικών μηχανισμών, που καθορίζουν τους τρόπους λειτουργίας τους. Βέβαια, ρόλο στη συμπεριφορά των ανθρώπων παίζει η κοινωνικοποίηση και η προσωπικότητά τους, η οποία όμως διαμορφώνεται και αυτή από ψυχολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες.

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί να διερευνήσει τους μηχανισμούς που διαμορφώνουν τις αντιλήψεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των μελών της κοινωνίας και να παρέμβει, μέσω του αθλητισμού, ώστε να βοηθήσει και να συμβάλει στην κοινωνική ενσωμάτωση των αναπήρων, που σήμερα ζουν στο περιθώριο της ζωής. Τα άτομα αυτά, επειδή είναι άνθρωποι, έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις τόσο απέναντι στην κοινωνία όσο και στους νόμους της πολιτείας. Αν και τα τελευταία χρόνια το κράτος προσπαθεί να αντιμετωπίσει κάποιες δυσμενείς επιπτώσεις γι' αυτά με το να τα παρέχει διάφορες διευκολύνσεις. Όμως αυτές οι ευπρόσδεκτες και εν γένει βοήθειες λειτουργούν μάλλον υπό μορφή φιλανθρωπίας, γιατί δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τις στάσεις, τις προκαταλήψεις και τις ρατσιστικές αντιλήψεις των μελών της κοινωνίας..

Το Νοέμβριο του 2006 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κároλος Παπούλιας δεξιώθηκε μια αντιπροσωπεία της Ομοσπονδίας Αναπήρων Ελλάδας. Μετά την προσφώνησή του προς τους προσκεκλημένους του, το λόγο πήρε ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας, ο οποίος είπε : «Δεν ζητάμε τη φιλευσπλαχνία και τη φιλανθρωπία του ελληνικού λαού. Πολύ περισσότερο θέλουμε την ίση μεταχείριση. Αυτό θα γίνει τότε μόνο, όταν οι υγιείς Έλληνες αποβάλλουν τις προκαταλήψεις τους απέναντί μας και μας δουν ως ίσους προς αυτούς» (ΤΑ ΝΕΑ 25/11/2006).

Για όλους αυτούς τους λόγους η προσέγγιση του θέματος γίνεται από την πλευρά

- ✓ της φιλοσοφίας, για να διερευνηθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα του φυσικού δικαίου,
- ✓ της νομικής, για να διαπιστωθεί το νομικό πλέγμα αντιμετώπισης των ατόμων με αναπηρία,
- ✓ της κοινωνιολογίας, για να αναλυθούν οι μηχανισμοί που διαμορφώνουν τις αντιλήψεις, τις στάσεις και τη συμπεριφορά των ανθρώπων

- ✓ της παιδαγωγικής, για να βρεθούν τρόποι παρέμβασης και τέλος
- ✓ του αθλητισμού, για να παρουσιασθούν οι ευεργετικές κοινωνικές λειτουργίες του, οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην κοινωνική ένταξη των αναπήρων. Καθόσον είναι γνωστό ότι ο αθλητισμός προκαλεί έντονα συναισθήματα, βοηθά στην επικοινωνία των ανθρώπων και δημιουργεί ανθρώπινες σχέσεις.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει τους τρόπους της κοινωνικής ενσωμάτωσης με τη βοήθεια της άθλησης μέσα από ειδικές και συγκεκριμένες συνθήκες οργάνωσης.

Η κοινωνική ενσωμάτωση, ως αντικείμενο, δεν είναι μια μονόπλευρη, αλλά αμφίπλευρη διαδικασία. Δηλαδή, το πρόβλημα δεν εντοπίζεται μόνο στα υπό ενσωμάτωση άτομα, μα και σ' αυτούς οι οποίοι θα τους αποδεχθούν και θα τους ενσωματώσουν. Η ενσωμάτωση λοιπόν δεν είναι κάτι το στιγμιαίο, αλλά μια μακρά διαδικασία ένθεν και ένθεν. Το ανάπηρο άτομο, που διαμορφώνει κι αυτό τα πιστεύω του μέσα σε ομάδες ανθρώπων της ίδιας κατηγορίας και περιβάλλοντος (κοινωνικοποίηση), πρέπει να αποβάλει τις αντιλήψεις και τους φόβους, που έχει για τους «άλλους» (υγιείς), να αποκτήσει αυτοπεποίθηση ότι είναι ικανό, να βελτιώσει την ταυτότητά του, για να θεωρήσει όχι μόνο πως είναι ισάξιο, αλλά πως γίνεται αποδεκτό από τους υπόλοιπους, αφού γνωρίζει τις σκέψεις, τις αντιλήψεις και τις προκαταλήψεις τους, που προσανατολίζονται στα πρότυπα και στα ισχύοντα του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου*. Αλλά και οι υγιείς, που θα ενσωματώσουν αυτούς τους ανθρώπους πρέπει να το κάνουν όχι από φιλευσπλαχνία, μα από πίστη πως τα συγκεκριμένα άτομα είναι σαν αυτούς ικανά και ισότιμα, όμως με διαφορετικότητα, που δεν τα εμποδίζει να λειτουργούν ανάμεσά τους.

Αν και η άθληση των αναπήρων είναι ένα πολύ πλατύ θέμα, αφού αντιμετωπίζεται από την πλευρά της ιατρικής για θεραπευτικούς λόγους, εφόσον έχουν καθιερωθεί χρόνια τώρα οι Παραολυμπιακοί Αγώνες, στους οποίους παίρνουν μέρος ανάπηροι απ' όλον τον κόσμο, εν τούτοις η προσέγγιση της κοινωνικής ένταξης, μέσω του αθλητισμού, είναι ένα θέμα με ιδιαίτερες δυσκολίες.

Για την προσέγγιση του θέματος αναπτύχθηκε ένα ειδικό πρόγραμμα άθλησης αναπήρων και υγιών ατόμων, που διήρκεσε ένα εξάμηνο.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να διερευνήσει τις δυνατότητες του αθλητισμού στην κοινωνική ενσωμάτωση των αναπήρων. Η υπόθεση που εξετάστηκε ήταν το κατά πόσο μπορεί η κοινή άθληση αναπήρων και υγιών ατόμων να συμβάλλει στην αποδόμηση των αρνητικών κοινωνικών αντιλήψεων και στάσεων και να βοηθήσει στην κοινωνική ενσωμάτωση των αναπήρων ατόμων.

=====

* Ο Σωτήρης Στυλιανού, ανάπηρος ο ίδιος, στο βιβλίο του «Να πάρω ένα κουπί στον ώμο μου ...», Θεσσαλονίκη 2000, αναφέρει: Κεφάλαιο 3. Οι προκαταλήψεις της κοινωνίας: «Κλείνοντας θα μπορούσα να πω, πως ακόμα βλέπω ότι η κοινωνία μας δεν θα δεχθεί εύκολα πως και οι ανάπηροι φεύγουν από την παιδική ηλικία. Γίνονται ενήλικες και μετά γεράζουν, ακριβώς όπως όλοι μας. Όπως λοιπόν όλοι θέλουν το σεβασμό και τη συμπεριφορά, ανάλογα με την ηλικία τους, έτσι επιθυμώ να αρχίσουν οι συνάνθρωποί μου να δείχνουν τα ίδια και σε μένα (σελ. 73). Και συνεχίζει: Αυτό θέλω να το πω και να το ξαναπώ, για να το νιώσουν όλοι και θα το κάνω από δω και μπρος: Το σύνθημά μου: Ανάπηρος και λοιπόν :(σελ. 87) Κοιτάζοντας πίσω μου Το μόνο που θα με ξεκουράσει τώρα είναι να κάνω ό,τι ακριβώς έκανε ο ίδιος ο Οδυσσέας φθάνοντας στην Ιθάκη. Να πάρω, δηλαδή, ένα κουπί στον ώμο μου και να αρχίσω να περπατάω ανάμεσά σας» (σελ. 94).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

2. Φιλοσοφικά πλαίσια

2 :1. Ο άνθρωπος και η φύση - Ο άνθρωπος μέρος του όλου

Επειδή η κοινωνική ενσωμάτωση προϋποθέτει την ισότητα μεταξύ υγιών και αναπήρων ατόμων, είναι αναγκαίο να ρίξουμε μια ματιά στις απαρχές αυτού του ανθρώπινου κοινωνικού προβλήματος.

Το θέμα της ισότητας των ανθρώπων απασχόλησε από την αρχαιότητα έως σήμερα τους φιλοσόφους, τους νομικούς και τους κοινωνιολόγους. Άλλα ήταν και αντικείμενο της ιστορικής περιγραφής, δεδομένου ότι η ιστορία της ανθρωπότητας είναι ιστορία των κοινωνικών ανισοτήτων. (Marx & Engels 1958) Έτσι, τα πρώτα σπέρματα της αναφοράς στο θέμα ισότητας – ανισότητας, κατά συνέπεια και των αναπήρων, έχουν τις ρίζες τους στο φυσικό δίκαιο, το οποίο έχει την αφετηρία του στη φιλοσοφία των στωικών.

Η φιλοσοφία των στωικών επικεντρώνεται σ' ένα συγκροτημένο μονισμό, που δίνει την εικόνα ενός ενιαίου και παγκόσμιου οργανισμού, στον οποίο ο άνθρωπος είναι ένα επιμέρους μέλος (Θεοδωρίδης 1955). Συλλαμβάνει την αλήθεια αυτή με την αίσθηση και την πρόληψη. Η δεύτερη αποτελεί το πιο βασικό κριτήριο για τη σύλληψή της αλήθειας, μια και αποτελεί έμφυτη αντιληπτική ικανότητα για τη γνώση των γενικών και ειδικών εννοιών (Σατελέ 1989). Πρόκειται για τον ορθό λόγο που στους Στωικούς διαδραματίζει βασικότατο ρόλο, ο οποίος είναι ένα κομμάτι του παγκόσμιου λόγου και είναι ορθός, όταν έχει την επαφή προς τον κοσμικό τούτο λόγο της λογικής, γιατί μόνο αυτός είναι ο πραγματικός ορθός και κοινός λόγος (Σατελέ 1989).

Από τις αναφερθείσες προϋποθέσεις ο Ζήνων υποστήριξε ότι "κατ' αρετήν ζην" δεν είναι τίποτε άλλο παρά "το ομολογουμένως τη φύσει ζην". Δηλαδή, η ίδια η φύση μας οδηγεί προς αυτή την κατεύθυνση, που είναι η ζωή σύμφωνα με τους φυσικούς νόμους. Κάθε απόκλιση οδηγεί στην κατάσταση του παρά φύσει και επομένως στην απώλεια της αρετής. Τα αυτά περίπου αντιπροσώπευσαν και άλλοι στωικοί, όπως ο Κλεάνθης και ο Πωσειδώνιος (Mondolfo & Martano 1976; Μπενάκης 1974; Βασιλείου 1965), οι οποίοι καταλήγουν σ' αυτό το συμπέρασμα, ένεκα της βασικής προϋπόθεσης της κοσμολογίας, που ασπάζονται. Δηλαδή, η φύση του ανθρώπου είναι μέρος του όλου και ως τέτοιο σε όλες του τις διαστάσεις ίδιο

και ίσο. Γι' αυτό ποτέ δεν μπορεί να νοηθεί φυσική κατάσταση μια απόκλιση, η μία αποκοπή από το όλο .

Ως εκ τούτου ο μοναδικός κατά φύση σκοπός είναι η ζωή (φύσει ζην) σύμφωνα με τον κοινό νόμο(κατά λόγον ζην) που είναι ο ορθός λόγος (Μπενάκης 1974).

Ως εκ τούτου "κατά λόγον ζην" είναι το αυτό" το κατά φύσιν ζην". Τουτέστιν σημαίνει ότι ο άνθρωπος ως μέρος της φύσης απολαμβάνει όλα όσα απορρέουν εκ των αδιαπραγματεύτων κανόνων της φύσης. Με άλλα λόγια, ο άνθρωπος έχει δικαιώματα που εκπορεύονται από τη φύση και κατά συνέπεια όλοι οι άνθρωποι απολαμβάνουν αυτά (έχουν τα ίδια δικαιώματα, τουτέστιν και οι ανάπηροι), ως φυσική νομοτέλεια (Mondolfo & Martano 1976) Η σχέση αυτή, δηλαδή, του ατομικού λόγου προς τον παγκόσμιο, της ατομικής φύσης, θα λέγαμε λοιπόν προς την καθολική, επιβάλλει αυτόματα και έναν ανώτατο ηθικό βίο απαλλαγμένο από κάθε φόβο και ωφελιμισμό (Μπενάκης 1974).

Κατά περίπτωση κάποιος θυσιάζει κάτι δικό του, πάντοτε όμως οφείλει να ζει "κατ' αρετήν" και επομένως "κατά φύσιν ή κατά λόγον".

Το ενιαίο σύμπαν διοικείται και συγκροτείται από τον παγκόσμιο "σπερματικό λόγο" που κατέχει αυτές τις σπερματικές καταβολές για τη γένεση κάθε είδους στον κόσμο (Mondolfo & Martano 1976).

Όσα όντα απαρτίζονται με λόγο μπορούν να είναι ελεύθερα και να ζουν "κατά φύσιν και κατά λόγον" Με άλλα λόγια ο άνθρωπος ως ον, είναι ελεύθερος να ζει με όλα τα δικαιώματα, που του παρέχει η φύση.

2 : 2. Άνθρωπος και ευδαιμονισμός

Ο άνθρωπος κατά την γέννησή του εμφανίζεται απροσδιόριστος και χωρίς κανένα σκοπό. Όντως η έλευση ενός ανθρώπου δεν προδικάζει τίποτε και φαίνεται ότι απλώς είναι ένα μέρος της φύσης όπως τα φυτά και τα υπόλοιπα όντα του ζωικού βασιλείου (Paolo 1967).

Αυτή η κατάσταση είναι επιφανειακή, γιατί το άτομο ασυνείδητα τείνει προς τον ευδαιμονισμό.

Με άλλα λόγια επιδιώκει την «ευτυχία» του τόσο στη φύση, όσο και στην κοινωνία των ανθρώπων. Αυτός ο ευδαιμονισμός, «ευτυχία», επιτυγχάνεται μέσω της

καλής βιολογικής κατάστασης και των σχέσεων των ανθρώπων μέσα στην ανθρώπινη κοινωνία (Paolo 1967; Πολύκαρπος 1979).

Αυτή η επιδίωξη μπορεί να διαταραχθεί, πρώτον από κακή βιολογική λειτουργία του ατόμου και δεύτερον από τις στάσεις και τις αντιλήψεις των μελών της κοινωνίας απέναντι στο άτομο.

Με το θέμα αυτό ασχολήθηκαν διάφοροι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι (Αρίστιππος, Δημόκριτος κ.αλ.). Όμως σε βάθος το αντιμετώπισε ο Επίκουρος, ο οποίος συνέδεσε την ηθική με τον ηδονισμό και την ευδαιμονία, ισχυριζόμενος ότι "η εξάλειψη" κάθε πόνου προσδιορίζει το μέγεθος της ηδονής (Αβραμίδης 2000). Ως πόνο θεωρούσε τα γενικότερα προβλήματα της ζωής και πίστευε ότι αυτά είναι εκείνα τα οποία διαταράσσουν την ευδαιμονία του ατόμου. Κατά συνέπεια πρωταρχικό μέλημα του Επικούρου ήταν να δείξει πώς μπορούμε να φτάσουμε σ' αυτή την κατάσταση.

Η ηδονή και η ευδαιμονία ήταν επίσης ένα θέμα που απασχόλησε έντονα τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη.

Ο Επίκουρος πολύ πιθανόν να είχε εξοικειωθεί με ιδέες, τις οποίες διαλέγεται ο Πλάτων στο Φίληβο και ίσως επίσης να είχε επηρεαστεί από κάποιες αριστοτελικές έννοιες και ιδιαίτερα από την διάκριση ανάμεσα στην εν κινήσει και στην εν ηρεμία ηδονή.

Το βασικό συστατικό της ευδαιμονίας για τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη είναι η αρετή, η ανωτερότητα της "ψυχής", που εκδηλώνεται στην άσκηση που αρμόζουν σε κάθε λειτουργία της προσωπικότητας και στην ηθική πράξη. Ωστόσο για τον Επίκουρο η αρετή είναι απαραίτητη για την ευδαιμονία, όχι ως ουσιώδες συστατικό στοιχείο, αλλά ως μέσο για την κατάκτησή της. Λέμε ότι η ευδαιμονία είναι η αφετηρία και ο σκοπός του μακαρίως ζην. Για την ηδονή θεωρούμε ότι είναι πρωταρχικό και έμφυτο αγαθό. Από την ηδονή ξεκινάμε, όταν επιλέγουμε ή αποφεύγουμε κάτι, στην ηδονή επιστρέφουμε ως κριτήριο για κάθε αγαθό τις δικής μας εμπειρίας της ευδαιμονίας (Αβραμίδης 2000).

Ο Επίκουρος θεωρεί το γεγονός ότι ο άνθρωπος, όπως όλα τα έμβια όντα, επιδιώκει την ηδονή και την ευδαιμονία και αποφεύγει τον πόνο και ό,τι του δημιουργεί δυσάρεστο συναίσθημα. Η γοητεία της ηδονής θεωρείται άμεσο δεδομένο της εμπειρίας, που μπορεί να παραβληθεί με το αίσθημα "ότι η φλόγα καίει" (Ψυρούκης 1986, Ζωγραφίδης, 1991).

Ο Delacato (1964) στο έργο του *Principii di Morale* αναφερόμενος στον Επίκουρο εκφράζει την άποψη ότι "αυτό που επιθυμούμε δεν είναι ταυτόσημο με αυτό που πρέπει να επιθυμούμε".

Η θέση του Επικούρου στο σημείο αυτό είναι μάλλον, ότι είμαστε γενετικά προγραμματισμένοι να αναζητούμε αυτό που θα μας προκαλέσει ηδονή, ώστε επιδιώκουμε να αποφεύγουμε κάθε τι που μας προκαλεί πόνο. Με άλλα λόγια ο Επίκουρος θεωρεί ότι κανένα ζωντανό πλάσμα δεν μπορεί να έχει άλλους σκοπούς. Υπάρχει όμως χώρος για "πρέπει" στο σύστημά του, γιατί οι πηγές ηδονής και η ίδια ηδονή δεν είναι ένα και το αυτό (Σατελέ 1989).

Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να επιδιώκουμε ότι θα μας προκαλέσει ευχαρίστηση. Βέβαια, "πρέπει", δεν σημαίνει εδώ αυτό που είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε από κάποιον καθαρά ηθικό νόμο. Σημαίνει αυτό, που χρειάζεται να γίνει, αν θέλουμε να φτάσουμε με επιτυχία στον υποσυνείδητο σκοπό μας, την ευδαιμονία. Το "πρέπει" ισχύει για τα μέσα και όχι για τους σκοπούς (Paolo 1967; Ρούσος 1974).

Το πιο εντυπωσιακό χαρακτηριστικό του ηδονισμού του Επικούρου εμφανίζεται να είναι η άρνηση κάθε ενδιάμεσης κατάστασης ή εσωτερικού συναισθήματος μεταξύ ηδονής και πόνου. Η ηδονή και ο πόνος συσχετίζονται όχι ως αντίθετα, αλλά ως αντιφατικά.

Ο Επίκουρος διακρίνει τις ηδονές των σωματικών αντιληπτικών συναισθημάτων και των ευχάριστων εσωτερικών συναισθημάτων από τις ηδονές που δεν εντάσσονται σε αυτές τις κατηγορίες και θεωρεί ότι η απουσία πόνου δεν αρκεί για να περιγράψει την πρώτη κατηγορία (Losacco 1981).

Η ανάλυση της ηδονής από τον Επίκουρο στηρίζεται στην παραδοχή ότι η φυσική ή κανονική κατάσταση των έμβιων όντων είναι κατάσταση σωματικής και νοητικής ευεξίας και ότι η κατάσταση αυτή είναι εκ των πραγμάτων ευχάριστη. Δηλαδή, "η ηδονή είναι το πρωταρχικό και έμφυτο αγαθό".

Σήμερα, είναι δυνατόν, να λέμε "χαίρει άκρας υγείας" και ίσως επίσης χαρακτηρίζουμε την κατάσταση αυτή ως κάτι ευχάριστο ή κάτι που ο άνθρωπος το απολαμβάνει. Συνεπώς ο όρος "ηδονή και ευδαιμονισμός" χρησιμοποιήθηκαν από τον Επίκουρο, για να περιγραφεί η κατάσταση εκείνων που ζουν έχοντας ευχάριστα συναισθήματα σε φυσικά και κοινωνικά πλαίσια.

Ο όρος φυσικά πλαίσια εσωκλείει ως συνακόλουθο την κατάλληλη σωματική κίνηση του ατόμου μέσα στο χώρο και τον χρόνο. Αν αυτά διαταραχθούν ακολουθεί πόνος και δυσάρεστο συναίσθημα, που καταλήγουν στην δυστυχία του ατόμου.

Την ιδέα της φυσικής κατάστασης γενικότερα του ανθρώπου, ως αναφέρθηκε ήδη, δε την συνέλαβε πρώτος ο Επίκουρος την βρίσκουμε στον Φίληβο, του Πλάτωνα μαζί με την αντίληψη ότι ηδονή - ευδαιμονία νιώθουμε, όταν η εν γένει κατάσταση του ανθρώπου "φτάνει στην πληρότητά της" (Farington 1979; Ανδρόνικος & Αραπόπουλος 2001).

Σύμφωνα λοιπόν με τη θεωρία η ηδονή και ο πόνος είναι κινήσεις ή διεργασίες. Υπάρχει όμως και ένας τρίτος τρόπος ζωής, στον οποίο καμιά σωματική διεργασία δεν προκαλεί συνείδηση ηδονής ή πόνου. Η "ενδιάμεση" αυτή κατάσταση δεν μπορεί να θεωρηθεί ευχάριστη ή οδυνηρή (Ανδρόνικος & Αραπόπουλος 2001). Τόσο ο Επίκουρος, όσο και ο Πλάτων υποστηρίζουν ότι οι ενέργειες, που κάνουμε, για να απαλλαγούμε από τα δυσάρεστα συναισθήματα, καταλήγουν σε ευχάριστα αντιληπτικά συναισθήματα. Αυτή την ηδονή ο Επίκουρος την ονομάζει κινητική. Για παράδειγμα, αν υποθέσουμε ότι ένας άνθρωπος είναι πεινασμένος και θέλει να φάει, η πράξη με την οποία ικανοποιεί αυτή την επιθυμία προκαλεί την "κινητική ηδονή" (Σατελέ 1989; Ραφαηλίδης 1994) .

Η "στατική" ηδονή διαδέχεται την πλήρη ικανοποίηση της επιθυμίας. Η επιθυμία προκύπτει από μια αίσθηση ανάγκης. Ο πόνος - δυσαρέσκεια από την αίσθηση της έλλειψης κάποιου πράγματος. Για να εξαλειφθεί αυτός ο πόνος πρέπει να ικανοποιηθεί η επιθυμία. Αυτή η ικανοποίηση της επιθυμίας είναι ευχάριστη. Η "κινητική" λοιπόν ηδονή είναι (ή ίσως είναι) αναγκαία προϋπόθεση για κάποια τουλάχιστον "στατική" ηδονή, αλλά δε θεωρείται από τον Επίκουρο ισάξια μ' αυτήν. Γιατί, αν η απαλλαγή από τον πόνο είναι η μεγαλύτερη ηδονή, θα πρέπει τότε να ικανοποιούμε τις επιθυμίες μας (Ζωγραφίδης 1991).

Συμπεραίνοντας, καταλήγουμε ότι ο άνθρωπος τείνει στην "στατική ηδονή", δηλαδή ευδαιμονία, που ανταποκρίνεται στην επιθυμητή κατάσταση της οντότητάς του.

Ως εκ τούτου οι ανάπηροι, ως ανθρώπινα όντα της φύσης, τείνουν λόγω της ισότητας, στον ευδαιμονισμό, δηλαδή στην απάλειψη του δυσάρεστου συναισθήματος ότι υστερούν έναντι των υγιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Νομικά πλαίσια

3 : 1. Κράτος Δικαίου

Η κοινωνική ενσωμάτωση μπορεί να λάβει χώρα μόνο μέσα σε μια δίκαιη κοινωνία, σ' ένα κράτος δικαίου και πρόνοιας, όπου λειτουργούν κανόνες ισότητας. Ως εκ τούτου είναι αναγκαίο να δούμε το πρόβλημα της κοινωνικής ένταξης των αναπήρων και από τη νομική του πλευρά.

Οι ρίζες του Φιλελευθερισμού ανάγονται στην περίοδο της Αναγέννησης και της Διαφώτισης, αν και βρίσκουμε σπέρματα στους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους (Πλάτωνα, Αριστοτέλη, Σόλωνα), όπου η ανθρώπινη σκέψη άρχισε να βάζει τα πράγματα κάτω από το πρίσμα της λογικής, για να μπορέσει να ξεφύγει από την στασιμότητα του Μεσαίωνα και το σκοταδισμό της εκκλησίας (Piola 1968; Δαρζέντα 1995).

Έτσι, διαπιστώθηκε και διατυπώθηκε, μια για πάντα, η βασική θέση ότι ο άνθρωπος είναι από τη φύση του ελεύθερος και ίσος προς τους άλλους (Tapparelli 1978). Η ανελευθερία, η εξάρτηση, η καταπίεση και η ανισότητα δημιουργήθηκαν στην πορεία του ιστορικού γίνεσθαι της ανθρωπότητας (Marx & Engels 1962). Βέβαια, με τη δημιουργία της κοινωνίας και του κράτους το άτομο μπήκε σε αυτοπεριορισμούς, γιατί η αναγνώριση αυτών των δύο φορέων είναι απόλυτα αναγκαία για την επιβίωση, αλλά η ατομική ελευθερία της φύσης, καθώς και η ισότητα δεν ήταν κάτι το αυτονόητο. Πολύ περισσότερο το άτομο πρέπει να απολαμβάνει την ελευθερία και την ατομικότητα της προσωπικότητάς του, επειδή εκεί βρίσκεται το ύψιστο αγαθό του ανθρώπου, δηλαδή η αξιοπρέπεια (Salazar 2000: Σβώλος 1934). Με την τοποθέτηση όμως του ανθρώπου στις αρχές της φύσης θα έπρεπε και οι ανθρώπινες σχέσεις να τεθούν πάνω στην βάση του φυσικού δικαίου (Pergolesi 1965; Μπέης 1998).

Τουτέστιν, μόνο το φυσικό δίκαιο θα μπορούσε τώρα να είναι η βάση της ανθρώπινης διαβίωσης τόσο στον κοινωνικό, όσο και πολιτικό τομέα. Ακόμη το δίκαιο του κράτους, θα έπρεπε να απορρέει κύρια από το φυσικό δίκαιο και όχι

οποσδήποτε από τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας. Γιατί όπως παρατήρησε και ο Βολταίρος, το φυσικό δίκαιο είναι γενικό, στηρίζεται άμεσα στη λογική και ισχύει παντού (Pergolesi 1965).

Αυτές λοιπόν οι ιδέες της ελευθερίας, της ισότητας και του περιορισμού της απολυταρχίας, που καλλιεργήθηκαν για ενάμιση περίπου αιώνα απετέλεσαν, την πηγή και τις βάσεις του φιλελευθερισμού και υλοποιήθηκαν για πρώτη φορά στη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των ΗΠΑ της 4ης Ιουλίου 1776.

Η "Declaration of Independence" αρχίζει με τις επαναστατικές για την εποχή εκείνη φράσεις: "Θεωρούμε ως αλήθεια που δεν χρειάζεται καμιά απόδειξη ότι όλοι οι άνθρωποι προ του Δημιουργού τους είναι ίσοι, ότι ο Θεός τους έχει εφοδιάσει με ορισμένα δίκαια που είναι αναφαίρετα και πως σ' αυτά ανήκουν το δικαίωμα της ζωής, το δικαίωμα της ελευθερίας και το δικαίωμα να επιζητά κανείς την ευτυχία του".

Ο φιλελευθερισμός όμως βγήκε στην επιφάνεια κύρια με την Γαλλική Επανάσταση το 1789, όπου γκρεμίστηκε η απόλυτη μοναρχία και διατυπώθηκαν τα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου, όπως η ελευθερία, η ισότητα, η ισονομία, η ελευθερία λόγου και του συνέρχεσθαι κτλ. (Caretì 2000).

Οι κλασικές αξίες της κοινωνικής συμβίωσης (αυτονομία, ισότητα, αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη, γενικό συμφέρον) έρχονται τώρα στο προσκήνιο από μόνες τους, είτε ως γενικές αρχές είτε ως αόριστες νομικές έννοιες ή ως συνταγματικές επιταγές και χρησιμοποιούνται ως κριτήρια ερμηνείας νομικών διατάξεων και αξιολόγησης της εγκυρότητας νομικών πράξεων (Nania & Ridola 2001; Μάνεσης 1956).

Οι αποθιγμένες αξίες του φυσικού δικαίου παίρνουν από εδώ και εμπρός μια ουσιώδη μεταμόρφωση, δηλαδή «θετικοποιούνται» και λειτουργούν ως γενικές αρχές του δικαίου ή ως απλοί κανόνες, που απορρέουν από το γραπτό νομικό κείμενο ή από το σύνολο της έννομης τάξης ή από το ίδιο το Σύνταγμα (Μπέης 1998; Foïs 2000).

Η έννοια του κράτους δικαίου γίνεται καλός αγωγός και εγγυητής των μεταμορφώσεων, οργανώνοντας και νομιμοποιώντας μια νέα θεώρηση και λειτουργία του δικαίου, πιο ουσιαστική και μια νέα σχέση των κανόνων του δικαίου με το «πραγματικό γεγονός» και την πράξη (Piola 1968).

Η σύγχρονη ιστορική φάση του συνταγματισμού κυριαρχείται από τη δικαιοκρατική ιδέα, η οποία, χωρίς να παραμερίζει τις φιλελεύθερες και

δημοκρατικές αντιλήψεις οργάνωσης και νομιμοποίησης της εξουσίας, τις εντάσσει σ' ένα σύστημα διαδικασιών και λειτουργιών με λογική συνοχή και αξιολογικό προσανατολισμό. Η ανανεωμένη ιδέα περί δικαίου κομίζει έτσι στο σύγχρονο πολιτικό σύστημα ένα νέο ήθος και μια νέα ιδεολογία βασισμένα και τα δύο στο σεβασμό του Δικαίου, με την τυπική και ουσιαστική του όρου έννοια (Bin & Pitruzzella 2001). Η πρόταση του Δικαίου δεν είναι, αυτή τη φορά, μόνον τυπική, αλλά και ουσιαστική, διότι συμπορεύεται με τις αξίες που αυτό ενσαρκώνει και υπηρετεί, όπως είναι η ελευθερία (δυνατότητα αυτοκαθορισμού, διασφάλιση της ατομικής και κοινωνικής αυτονομίας, σεβασμός της προσωπικότητας και της αξίας του καθένα) και η ισότητα (ίση μεταχείριση και απαγόρευση αδικαιολόγητων διακρίσεων, ισότητα ευκαιριών, ισότιμη συμμετοχή) (Barile 1984; Ματθαίου 1996; Κρεμαλή 1990, 1991).

Αλλά η αρχή του κράτους δικαίου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και με την ιδέα της ασφάλειας του δικαίου, την οποία υπηρετεί ποικιλοτρόπως και με εντυπωσιακή συνέπεια. Ελευθερία, ισότητα και ασφάλεια δικαίου αποτελούν τις σταθερές έννοιες ενός κράτους δικαίου και το ακολουθούν σε όλες τις μεταμορφώσεις του (Barbera 1978).

Τελευταία όμως η δικαιοκρατική ιδέα συμπλέει αρμονικά και με την ιδέα της Δημοκρατίας, προβάλλοντας ως αναγκαίο στήριγμα και συμπλήρωμά της. Αποφασιστικό αντίβαρο στις αυταρχικές ή αυθαίρετες πρακτικές μιας παντοδύναμης και πανίσχυρης διοικητικής γραφειοκρατίας, αποτελεί το σύγχρονο νόημα του κράτους δικαίου, το οποίο διεκδικεί την πολιτική του καταξίωση, με τις εγγυήσεις που προσφέρει στην ανάπτυξη μιας πλουραλιστικής δημοκρατίας και στην προστασία των δικαιωμάτων κάθε αδύνατης κοινωνικής ομάδας (Manetti 1997).

3: 2. Κράτος Δικαίου και πρόνοιας (κοινωνικό κράτος)

Αλλά η πιο κρίσιμη στιγμή για το κράτος δικαίου είναι η συνάντησή του με το κράτος πρόνοιας ή όπως αλλιώς αποκαλείται, κοινωνικό κράτος. Είναι ενδεικτικές για το θέμα αυτό οι θέσεις του Ιταλού νομικού Moretti (1972), ο οποίος θεωρεί ότι «το μέλλον του κράτους δικαίου και εκείνο του κοινωνικού κράτους είναι αλληλένδετα, γιατί η επιβίωσή τους προϋποθέτει την ύπαρξη αλλήλων». Η διατήρηση του κράτους δικαίου εξαρτάται από την ικανότητά του να μετασχηματιστεί σε κράτος

δικαίου-πρόνοιας, από την ευελιξία του παλιού συνταγματικού κράτους να προσαρμοστεί στα νέα κοινωνικά δεδομένα. Να ανταποκριθεί, δηλαδή, στις απαιτήσεις μιας πολυσύνθετης κοινωνίας, αναπτύσσοντας νέα πρότυπα νομιμότητας, ικανά να ενισχύουν την εξουσία των δημοσίων υπηρεσιών, ώστε να υπάρξει περαιτέρω στήριξη του κοινωνικού συνόλου (Persiani 1988; Στασινοπούλου 1990; Κοντιάδης 1997).

Η αναδιάταξη των θεσμών του κράτους δικαίου στοχεύει, κατά τον Moretti (1972): α) στον περιορισμό της κρατικής αυθαιρεσίας, β) στην επαναφορά των βασικών πολιτικών επιλογών, στα αντιπροσωπευτικά πολιτικά κέντρα αποφάσεων, όπως είναι το κοινοβούλιο, γ) στην εγκαθίδρυση νέων μορφών πολιτικών και νομικών ελέγχων, που να εξασφαλίζουν τη διαφάνεια και τη δημοσιότητα των κρατικών αποφάσεων και δ) στην εγκαθίδρυση θεσμών, που να προστατεύουν πιο αποτελεσματικά τα ατομικά δικαιώματα και τις ελευθερίες, διασφαλίζοντας συνάμα την ικανοποίηση των κοινωνικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Και ο επιφανής Ιταλός νομικός καταλήγει ότι «στη σημερινή φάση του κράτους δικαίου ο στόχος είναι η δημιουργία ενός συστήματος εγγυήσεων των κοινωνικών δικαιωμάτων και ενός συστήματος εγγυήσεων των ατομικών ελευθεριών, που να είναι απόλυτα κατοχυρωμένες». Με άλλα λόγια την κοινωνική ισότητα των αναπήρων μπορεί ουσιαστικά να εγγυηθεί μόνο ένα κράτος δικαίου και πρόνοιας, το οποίο δεν θα παραμένει στις θεωρητικές διατυπώσεις περί ισότητας, αλλά θα μεριμνά και για τις χειροπιαστές ανάγκες των αναπήρων, όπως εργασία, και ισότιμη συμμετοχή στους κοινωνικούς φορείς (σωματεία, ενώσεις, δημοτικά και νομαρχιακά συμβούλια, κοινοβούλιο) (Moretti 1972; Κρεμαλής 1990, 1991; Κελπανίδης 1991).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Στην καθημερινή ζωή της κοινωνίας μας μπορεί κανείς να διαπιστώσει κάποια πράγματα γύρω από το πρόβλημα της αναπηρίας. Αρχικά βλέπουμε πως επικρατεί μια συνολική και σε γενικές γραμμές αντίληψη των υγιών ανθρώπων για τους αναπήρους, που σίγουρα ανάγεται στους κοινωνικούς κανόνες με τους οποίους ζούμε, στην κοινωνική νοοτροπία, που έχουμε δημιουργήσει και στα κοινωνικά στερεότυπα και τις κοινωνικές προκαταλήψεις, που μας αναγκάζουν να σκεπτόμαστε και να λειτουργούμε με συγκεκριμένο τρόπο. Από την άλλη πλευρά εντοπίζουμε στους αναπήρους μια ιδιαίτερη συμπεριφορά, που ανάγεται κύρια στην κοινωνικοποίηση που δέχονται στο κλειστό περιβάλλον τους, τόσο της οικογένειας όσο και των όμοιων τους με τους οποίους ως επί το πλείστον συναναστρέφονται. Αυτή η κατάσταση έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζει την προσωπικότητά τους, καθώς και τη συμπεριφορά τους (Κουρουμπλής, 1995).

Για όλους αυτούς του λόγους θεωρούμε λοιπόν αναγκαίο, όπως αναφερθούμε στους μηχανισμούς, που δημιουργούν στους ανθρώπους τις στάσεις και τις συμπεριφορές.

4. Μορφές της κοινωνικής ζωής - Διανθρώπινες σχέσεις

«Κοινωνία υπάρχει πάντα εκεί, όπου λίγα ή πολλά άτομα βρίσκονται σε κάποια αλληλοεπίδραση μεταξύ τους, που δημιουργείται από διάφορους λόγους ή σκοπούς» (Simmel 1912).

Οι άνθρωποι λοιπόν στις ενέργειές τους, που υπαγορεύονται κυρίως απ' την ανάγκη της επιβίωσης, έρχονται μ' οποιοδήποτε τρόπο σε διάφορες σχέσεις μεταξύ τους. Έτσι, οι κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων αποτελούνται απ' ένα πλήθος ατομικών σχέσεων, που αν και είναι μεταξύ τους διάφορες, παρ' όλ' αυτά αλληλοσυνδέονται (Τσαούσης 1984; Πιπερόπουλος 1999).

Γι' αυτό η κοινωνική ζωή των ανθρώπων αποκτά κίνηση και δυναμικότητα που τους προτρέπει σ' ορισμένες ενέργειες, τρόπους συμβίωσης και συμπεριφοράς (Vincenzo 1988). Κατά το Μ. Βέμπερ οι διανθρώπινες σχέσεις εσωκλείουν ένα νοηματικό περιεχόμενο, που εκφράζεται με την ορισμένη γενική συμπεριφορά. Αυτή

η ορισμένη συμπεριφορά απ' τη μια μεριά δημιουργεί τα ήθη, τα έθιμα και το δίκαιο και απ' την άλλη στηρίζεται σ' αυτά.

4 : 1. Κοινωνική συμβίωση και τύποι κοινωνικών ομάδων

Απ' τη στιγμή που θα γεννηθεί ο άνθρωπος, γίνεται μέλος μιας μικρής ομάδας, δηλ. της οικογένειας του και μεγαλώνοντας μέσα σ' αυτήν αποκτά την πρώτη κοινωνικότητά του. Με το πέρασμα του χρόνου όμως, λόγω της ανάγκης της ανάπτυξης των διανθρώπινων σχέσεων, εισέρχεται και σ' άλλες ομάδες και γίνεται πλήρες μέλος της κοινωνίας (Τσαούσης 1984; Πιπερόπουλος, 2005).

Οι κοινωνικές ομάδες και όχι τα άτομα ή οι μεμονωμένοι άνθρωποι αποτελούν τις καθαυτού μονάδες της κοινωνίας. Ως εκ τούτου κοινωνία είναι το σύνολο των κοινωνικών ομάδων. Επίσης η ομάδα αποτελεί τον πυρήνα των κοινωνικών συμβιώσεων.

Την ομαδική δε υπόστασή του ο άνθρωπος, δεν την αποκτά με τη φυσική-σωματική, αλλά με την ψυχική-πνευματική συμμετοχή του σ' αυτήν. Οι καθαυτού φυσικές του ανάγκες δεν είναι υπόθεση της ομάδας (Livolsi 1990). Οι κοινωνικές συμβιώσεις χωρίζονται αρχικά σε δύο κύριες κατηγορίες στους φυσικούς σχηματισμούς της ζωής και στους ειδικούς σχηματισμούς ή σχηματισμούς σκοπιμότητας.

Φυσικούς σχηματισμούς, χαρακτηρίζουμε εκείνους τους σχηματισμούς, που είναι συνδεδεμένοι με την ανθρώπινη ύπαρξη, όπως της οικογένειας, του γένους κλπ. Στους φυσικούς σχηματισμούς ο άνθρωπος εισέρχεται, όπως τονίσαμε παραπάνω, με τη γέννηση του, που κατά κανόνα δίνουν τα πλαίσια της ζωής και της ανάπτυξής του, τόσο για την προσωπική, όσο και την κοινωνική του εξέλιξη (Livolsi 1990).

Ειδικούς ή σκοπιμότητας σχηματισμούς, χαρακτηρίζουμε εκείνες τις συμβιώσεις των ανθρώπων, που οι ίδιοι δημιουργούν, για να επιτύχουν κάποιο κοινό σκοπό και στις οποίες προσχωρούν με την ελεύθερη βούλησή τους (π.χ. σωματεία κλπ). Ως εκ τούτου ο σχηματισμός αυτός χαρακτηρίζεται ως υποκειμενικός.

Μια ιδιαιτερότητα αποτελούν οι ομάδες σκοπιμότητας που δημιουργούνται για κάποιο χρονικό διάστημα και δεν έχουν συγκεκριμένο καταστατικό, αλλά επιδιώκουν την επίτευξη κάποιου σκοπού χαλαρά. Ως τέτοιες θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τις εκδρομικές ομάδες, τις ομάδες άθλησης και γύμνασης κλπ. που δημιουργούνται ad hoc και προσπαθούν να επιτύχουν έναν πρόσκαιρο στόχο.

Δηλαδή, την ψυχαγωγία στην εκδρομική ομάδα, τη γύμναση του σώματος στην ομάδα άθλησης. Σ' αυτές τις ομάδες επειδή τα άτομα είναι χαλαρά συνδεδεμένα μεταξύ τους, συμπεριφέρονται με τα πρότυπα και τους κανόνες της ευρύτερης κοινωνίας. Αλλά στο βαθμό που οι γνωριμίες αυτές γίνονται πιο στενές και αποκτούν διάρκεια, αρχίζουν να μεταβάλλονται και να παίρνουν λίγο – πολύ το χαρακτήρα της πρωτογενούς ομάδας (Toscano 1992, Παπαϊωάννου 2003; Θεοδωράκης και συν., 2003).

4 : 2. Σχέση ατόμου και κοινωνίας.

Κλασικό πρόβλημα που απασχόλησε από παλιά τις κοινωνικές επιστήμες, ιδιαίτερα την κοινωνιολογία και την ψυχολογία, είναι το πρόβλημα των σχέσεων μεταξύ ατόμου και κοινωνίας.

Διάφορες θεωρίες προσπαθούν να απαντήσουν σ' αυτό το ερώτημα , δίνοντας προτεραιότητα και τονίζοντας ως πιο σημαντικό άλλοτε τον παράγοντα «άτομο», ως «υποκείμενο μέλος» μιας κοινωνίας (ομάδας), που επηρεάζει με την προσωπικότητα και τη συμπεριφορά του αυτήν την κοινωνία (ομάδα) και άλλοτε τον παράγοντα «κοινωνία» ως «οργανωμένο κοινωνικό σύνολο», που μέσα από τους μηχανισμούς της και τις λειτουργίες των κοινωνικών της διαρθρώσεων, (δομών) τους, θεσμούς και τους νόμους κ.λπ., διαμορφώνει την προσωπικότητα και κατευθύνει τη συμπεριφορά των ατόμων-μελών, που ζουν μέσα σ' αυτή (Toscano 1992; Παππάς 2002).

4 : 3. Προσωπικότητα και Συμπεριφορά

Ο όρος της «προσωπικότητας» αναφέρεται κυρίως στην ψυχοπνευματική υπόσταση του ατόμου, ως αποκλειστική ανθρώπινη ιδιότητα, σε αναφορά προς το «εγώ» του. Προσωπικότητα, είναι το σύνολο των ψυχικών κυρίως γνωρισμάτων κάθε ατόμου που βρίσκονται σε ενιαία αλληλοσύνδεση μέσα στο ίδιο το άτομο. Αντίθετα έχουμε έλλειψη προσωπικότητας, όταν σημειωθεί απώλεια της εσωτερικής συνοχής του «εγώ». δηλαδή, αποδιοργάνωση της προσωπικότητας (Nicolì & Martino 1988). Η αιτιολόγηση της προτεραιότητας ανάγεται άλλοτε στο «ατομικό υποκείμενο» και άλλοτε στο «κοινωνικό σύνολο» .

Με το χαρακτηρισμό «πρόβλημα της προσωπικότητας» εννοούμε το πώς διαμορφώνεται και επηρεάζεται η προσωπικότητα του ατόμου, καθώς και η συμπεριφορά των ατόμων και των ομάδων στο πλαίσιο της συνολικής κοινωνίας.

Ο ψυχολογισμός υποστήριξε ότι η προσωπικότητα του ατόμου και η συμπεριφορά του στην κοινωνία προσδιορίζονται ουσιαστικά από τα δεδομένα της ατομικής ψυχολογίας (παρορμήσεις, τάσεις, ροπές, κλίσεις κλπ.) και μόνο σ' ένα βαθμό επιδρούν άλλοι κοινωνικοί παράγοντες και ψυχολογικοί μηχανισμοί, που είναι ανεξάρτητοι από τον παράγοντα άτομο (Nicoli & Martino 1988).

Για τους οπαδούς της Κλασικής Κοινωνιολογικής Σχολής η προσωπικότητα του ατόμου είναι το «αναγκαίο προϊόν της κοινωνίας», επομένως η συμπεριφορά του προσδιορίζεται άμεσα από τις κοινωνικές διαρθρώσεις (δομές), θεσμούς, νόμους, κανόνες, αξίες, πρότυπα κλπ. της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει. Αυτοί μάλιστα οι κοινωνικοί παράγοντες υπάρχουν πριν ο άνθρωπος γίνει προσωπικότητα, δηλαδή από τη γέννηση του, και επιβιώνουν μετά από αυτόν. Η κοινωνία επομένως ενσαρκώνεται στα άτομα (Scaglia 1991; Giugni 1962). Σύμφωνα με τον Durkheim, όπως αναφέρεται στον Montaleone (1972) ο άνθρωπος «οφείλει την ανθρωπιά του στην κοινωνία». Και τούτο γιατί, όπως υποστήριξε, η κοινωνία υπάρχει ήδη κατά τη γέννηση του ατόμου. Υπάρχει όμως, σύμφωνα με τη διατύπωση του, «σαν ένα σύνολο ανθρώπων, που είναι κάτι περισσότερο από το άθροισμα των μεμονωμένων ατόμων-μελών της», όπως ακριβώς «το όλο είναι περισσότερο από το άθροισμα των μερών του» (Σακελλαρίου 1985).

Χαρακτήρισε δε αυτό το «περισσότερο» σαν τη «συλλογική συνείδηση». Το σύνολο λοιπόν των ατόμων-μελών μιας κοινωνίας, ως το σύνολο των «συλλογικών συνειδήσεων», καθορίζει την αντικειμενική της ύπαρξη, δηλαδή, το «αντικειμενικό είναι» αυτής της κοινωνίας. Αυτό το «αντικειμενικό είναι», που διαμορφώνεται απ' έξω, διαπερνά και διαποτίζει τις ατομικές συνειδήσεις αμέσως από τη γέννηση κάθε ατόμου. Το κάθε άτομο αντανakλά επομένως την «κοινωνική συνείδηση», δηλαδή, τη συνείδηση της κοινωνίας, στην οποία ανήκει.

Όσον αφορά το ερώτημα, ποιες σχέσεις είναι δυνατόν να υπάρχουν μεταξύ «ατόμου» και «κοινωνίας» έχουμε να παρατηρήσουμε ότι δεν υπάρχει κοινωνία χωρίς τα άτομα που τη συγκροτούν, ούτε άτομα χωριστά από την κοινωνία. Το άτομο δεν υπάρχει μόνο του ως «εγώ» απομονωμένο από την κοινωνία. Και κοινωνία δεν υπάρχει χωρίς το σύνολο των «εγώ» που την απαρτίζουν. Άτομο και κοινωνία συνιστούν μια σχέση και βρίσκονται σε κατάσταση αλληλεπίδρασης μεταξύ τους.

Αυτή η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμου και κοινωνίας είναι το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας της κοινωνικότητας, των κοινωνικών σχέσεων του ατόμου (Cerquetti 1982; Spranger 1968; Dewey 1949).

Κάθε άνθρωπος έχει την ατομικότητά του, που είναι το σύνολο των ιδιαίτερων ψυχικών και κυρίως σωματικών γνωρισμάτων, που τον διαφοροποιούν ποιοτικά, ποσοτικά και χρονικά από άλλα άτομα, προσδιορίζοντας τη μοναδικότητά του (Scaglia 1991). Το άτομο όμως βάσει της βιοψυχικής ιδιοσυστασίας του, φέρει μαζί του πλήθος ιδιαιτεροτήτων, όπως ροπές, τάσεις, χαρίσματα, κλίσεις, κλπ., οι οποίες επηρεάζονται από τις κοινωνικοπολιτιστικές επιδράσεις, που έχει υποστεί το «εγώ» κατά τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης και της ένταξης του, δηλαδή στις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες (Civelli 1989; Murphy 1961).

Οι κοινωνικές σχέσεις δεν είναι σχέσεις απλής επικοινωνίας μεταξύ αυτόνομων «εγώ», αυτόνομων υποκειμένων. Το κάθε «εγώ» προβάλλει τις συγκινήσεις και τα συναισθήματα του πάνω στους άλλους και τις ομάδες και αυτές με τη σειρά τους, πάνω στο «εγώ», που το επηρεάζουν. Το κάθε «εγώ» αποκτά έτσι την αίσθηση του «εμείς». Γίνεται ένα κοινωνικό «εγώ», δηλαδή ένα σύστημα διαμορφωμένων εσωτερικά στάσεων και περισσότερο ή λιγότερο ομοιόμορφων αποκρίσεων στις κοινωνικές αφορμές, δηλαδή στις επιρροές και ερεθίσματα των άλλων ατόμων ή της ομάδας, ή στις επιδράσεις των διαφόρων κοινωνικών γεγονότων ή καταστάσεων κλπ. (Civelli 1989).

Οι κοινωνικές σχέσεις επομένως, δηλαδή η κοινωνικότητα του ατόμου, δεν είναι ένα απλό ένστικτο ή κατάσταση, αλλά ένα πλέγμα από διατομικές και διασυλλογικές σχέσεις διαρκούς αλληλεπίδρασης. (Toscano 1992). Είναι το αποτέλεσμα μιας επικοινωνίας που πραγματοποιείται μέσα από πολύπλοκες κοινωνικές και ψυχολογικές διαδικασίες ανταλλαγής πληροφοριών. Με άλλα λόγια είναι ένα αυτόνομο, πολύπλοκο, δυναμικό και ψυχοκοινωνικό φαινόμενο. (Cerquetti 1982).

Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι η ατομικότητα καθορίζεται και από κοινωνικά στοιχεία, που συντελούν στη διαμόρφωση της προσωπικότητας, ώστε η κοινωνικότητα ενσταλάζεται και ενυπάρχει μέσα στην ατομικότητα (Nicoli & Martino 1988). Βεβαίως, το άτομο, κατά τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης, δηλαδή, της αναγκαίας ένταξης του στην ομάδα και την κοινωνία, διαμορφώνεται και ελέγχεται απ' αυτή. Το «εγώ» του, προσαρμόζεται στους κανόνες και τα πρότυπα που η κοινωνία του επιβάλλει, έτσι ώστε να μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει μια

αντιστοιχία μεταξύ των δομών της προσωπικότητας και των κοινωνικών δομών (Civelli 1989) .

Η σχέση επομένως ατόμου και κοινωνίας είναι διαλεκτική. Είναι μια σχέση αλληλεπίδρασης ατομικών και κοινωνικών παραγόντων, χωρίς βεβαίως αυτό να σημαίνει και ίσης ποσοτικά αλληλεπίδρασης. Είναι ακόμη μια σχέση δυναμική και διαρκής, γιατί συνεχίζεται σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, μέσα από τις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες του εξωτερικού κόσμου (κοινωνία - περιβάλλον) (Crespi 1987).

Κατά συνέπεια η κοινωνικότητα είναι ένα πολύπλοκο ψυχο-κοινωνικό φαινόμενο διαρκούς προσαρμογής και αναπροσαρμογής του ατόμου μέσα στην κοινωνία (ομάδα), σύμφωνα με την ιδιαίτερη ιδιοσυστασία του και με τα μέσα που του προσφέρει η κοινωνία και το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει, σε μια διαδικασία διαρκούς κοινωνικοποίησης.

4 : 4. Η κοινωνικοποιητική διαδικασία

Για την ύπαρξη και τη λειτουργία κάθε κοινωνίας ή κοινωνικής ομάδας η κοινωνικοποίηση των μελών της αποτελεί το βασικό παράγοντα. Δηλαδή, το κατά πόσο τα μέλη της θα αφομοιώσουν τα πολιτισμικά στοιχεία, τις αξίες και τους κανόνες που συνιστούν και εκφράζουν τη δεδομένη κοινωνία ή ομάδα. (Πυργιωτάκης 2000).

Η εκμάθηση των ρόλων, που καλούνται να παίξουν τα άτομα, των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων, που έχουν ως προς τα άλλα μέλη ή μη μέλη της ομάδας, του τρόπου γενικότερα, με τον οποίο οφείλουν να ενεργούν σε κάθε περίπτωση, αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία οικοδομείται η κοινωνικοποίηση. Με άλλα λόγια, διαμέσου της λειτουργίας αυτής όχι μόνο οριοθετούνται τα είδη συμπεριφοράς που αποδέχεται η κοινωνία ή οι επιμέρους κοινωνικές ομάδες, αλλά καθορίζονται και τα μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για να αντεπεξέλθουν τα άτομα στις υποχρεώσεις τους. Προσδιορίζονται ακόμη οι σχέσεις των ατόμων, οι αντιλήψεις που έχουν για τους άλλους, οι συμβιωτικοί κανόνες κλπ. (Cerquetti 1982; Παππός 2002).

Η κοινωνικοποίηση αποτελεί μια δυναμική λειτουργία. Είναι συνεχής εφ' όρου ζωής, γιατί ακριβώς συνεχής είναι η ανάθεση, ανάληψη και εξέλιξη των ρόλων κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ζωής. Αυτό σημαίνει πως τόσο ο αριθμός, όσο και η

φύση των κοινωνικών δραστηριοτήτων, εξελίσσονται και τροποποιούνται με το πέρασμα του χρόνου.

Η κοινωνικοποίηση εξυπηρετεί δύο βασικούς στόχους. Πρώτον, δημιουργεί κοινωνικά άτομα και συμβάλλει έτσι στη συνοχή και διατήρηση της υπάρχουσας κοινωνικής δομής και τάξης. Αυτό αποτελεί την κοινωνιοκεντρική διάσταση της λειτουργίας. Η άλλη διάσταση της κοινωνικοποίησης είναι η ατομοκεντρική, που αφορά το ίδιο το άτομο, τις αντιλήψεις που συνειδητά ή ασυνειδητά σχηματίζει, τις ιδιαιτερότητες της συμμόρφωσης του με το ισχύον σύστημα αξιών, τον τρόπο με τον οποίο εντάσσεται στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον του.

Η κοινωνικοποίηση αποτελεί μία πολυδιάστατη διαδικασία, που δεν καθορίζεται από τα ιδιαίτερα γνωρίσματα και το χαρακτήρα των ατόμων, αλλά επενεργεί σε αυτά περιοριστικά. Η υπακοή στις ισχύουσες κοινωνικές αξίες και τους κανόνες δεν είναι βέβαια κάτι άμεσο ή απλό. Πολύ περισσότερο επιτελείται στα πλαίσια μέσα στα οποία διαμορφώνεται η κοινωνική παρουσία και η δράση των ατόμων, που παρέχεται από τη συνύπαρξη δύο ή περισσότερων αντιφατικών ρόλων, δηλαδή, των προτύπων συμπεριφοράς, από τη μια, προς τα οποία τα μέλη κάθε ομάδας οφείλουν να πειθαρχούν και των ευκαιριών από την άλλη, για διαφοροποίηση (Πυργιωτάκης 2000).

4 : 5. Κοινωνικοί κανόνες – Νοοτροπίες – Στερεότυπα

A. Οι κοινωνικοί κανόνες ρυθμίζουν τις κοινωνικές δραστηριότητες των ανθρώπων. Αφορούν τη συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής των μελών της κοινωνίας.

Οι κοινωνικοί κανόνες εμφανίζονται, όπως είναι γνωστόν, ως τυπικοί, που είναι θεσμοθετημένοι (νόμοι) ή άτυποι (ήθη, έθιμα, απλές συνήθειες). Οι πρώτοι είναι αυστηροί, ενώ οι δεύτεροι χαλαροί (Mosconi 1983).

Κάθε κοινωνία, ή επιμέρους κοινωνικό πεδίο, χαρακτηρίζεται από ένα ιδιαίτερο σύστημα κοινωνικών κανόνων. Μέσα στα πλαίσια κάθε δεδομένου συστήματος κοινωνικών κανόνων καθιερώνονται ιδιαίτεροι κοινωνικοί κανόνες με βάση τους οποίους ρυθμίζονται διαφορετικά οι συμπεριφορές των ατόμων-μελών που είναι φορείς διαφορετικών κοινωνικών θέσεων και ρόλων.

Στο επίπεδο του κάθε συγκεκριμένου ατόμου, η συμπεριφορά ρυθμίζεται, βέβαια, με βάση το σύνολο των κοινωνικών χαρακτηριστικών που προσδιορίζουν την κοινωνική του θέση και τους ρόλους που ασκεί.

Οι διαφορές μεταξύ των κοινωνικών κανόνων που αντιστοιχούν σε διαφορετικές κοινωνικές θέσεις κινούνται, πάντως, μέσα σε ορισμένα όρια. Τα όρια αυτά καθορίζονται από το σύστημα κοινωνικών κανόνων που ισχύει για την κοινωνία στο σύνολο της ή το επιμέρους πεδίο κοινωνικών σχέσεων (Bovone 1977).

Β. Η νοοτροπία είναι ένας γενικός ψυχοκοινωνικός παράγοντας σταθερής εξάρτησης του ατόμου από την ομάδα ή την κοινωνία στην οποία ανήκει (Mosconi 1983). Επίσης σημαντικός παράγοντας είναι τα ψυχοκοινωνικά φαινόμενα των πεποιθήσεων, στερεοτύπων και προκαταλήψεων και αυτά των στάσεων και γνώμων μέσα από τα οποία εκδηλώνεται γενικά όλη η συμπεριφορά του ατόμου.

Η καθημερινή εμπειρία δείχνει ότι οι μορφές της κοινωνικής συμπεριφοράς που περιγράφουν αυτές οι έννοιες, διαμορφώνονται σε ομαδικό επίπεδο. Μιλάμε λοιπόν για ομαδικές νοοτροπίες, ομαδικές στάσεις και γνώμες ή ομαδικές πεποιθήσεις, στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Πίσω από κάθε δράση υπάρχει ένας διαλογισμός, ένα νόημα. Η συμπεριφορά του ατόμου συνήθως δεν είναι αποτέλεσμα παρορμητικών μηχανισμών ή ασυνείδητων ενεργειών. Οι σκέψεις αυτές με τη μορφή αιτιολογικών συλλογισμών που κάνει το άτομο πριν ή μετά από κάθε πράξη, έχουν ένα πλαίσιο αναφοράς. Συνδέονται με ένα σύστημα «αναγωγών», ένα σύστημα, δηλαδή, από γενικές αρχές, κανόνες, γνώσεις, ιδέες, πεποιθήσεις, αξίες κλπ., που χρησιμεύουν ως αφετηρία γι' αυτούς τους συλλογισμούς σε κάθε περίπτωση που το άτομο προβαίνει σε κάποια ενέργεια.

Έτσι, κατά τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης, τα άτομα και οι ομάδες αφομοιώνουν ή προσαρμόζουν και διαμορφώνουν από το όλο σύστημα γενικών αρχών, κανόνων, πεποιθήσεων, αξιών κλπ., που τους επιβάλλει το συγκεκριμένο περιβάλλον (κοινωνία) μέσα στο οποίο ζουν, εκείνες τις ιδέες, πεποιθήσεις και αξίες που εξυπηρετούν και ικανοποιούν τις ανάγκες (υλικές και πνευματικές) τα συμφέροντα τους και ταιριάζουν στην προδιάθεση τους. Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία διαμορφώνεται ο προσανατολισμός του ατόμου και των ομάδων.

Η εξάρτηση επομένως του ατόμου από την ομάδα ή των ομάδων μεταξύ τους δεν είναι παρά η αποδοχή εκ μέρους τους, συνειδητή ή όχι, ενός κοινού συστήματος

γενικών αρχών, κανόνων, πίστεων, γνώσεων, αξιών κλπ., που αποτελούν τα θεμέλια του ψυχοκοινωνικού αυτού και διανοητικού φαινομένου που ονομάζουμε νοοτροπία. Ως εκ τούτου τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα της συμπεριφοράς κάθε ατόμου ή ομάδας έχουν σχέση με τη νοοτροπία τους.

Επομένως, μπορούμε από πλευράς ατόμου να ορίσουμε τη νοοτροπία ως «το σύνολο από ιδέες αξίες και πνευματικές διαθέσεις που είναι ενσωματωμένες μέσα στο ίδιο άτομο και συνδέονται μεταξύ τους με σχέσεις λογικής και σχέσεις πεποιθήσεων» (Bovone 1977).

Από πλευράς ομάδας, η νοοτροπία μπορεί να ορισθεί ως «το σύνολο», ή ορθότερα το ψυχολογικό «κατάλοιπο», από ιδέες, αντιλήψεις, αξίες, πεποιθήσεις κλπ., που είναι κοινό, σ' όλα τα άτομα της ίδιας ομάδας ή κοινωνίας», (ομαδική νοοτροπία). Αυτό το σύνολο, αποτελεί την ειδοποιό διαφορά, την ειδοποιό διανοητική δομή κάθε πολιτισμού, δηλαδή τη νοοτροπία του.

Όλες οι νοοτροπίες κάθε είδους κοινωνίας, όσο διαφορετικές και αν είναι, αναφέρονται στις θεμελιώδεις ανάγκες της υλικής, ψυχολογικής αλλά και της ηθικής και πνευματικής μας ζωής.

Γ. Ο όρος «στερεότυπα» στην κοινωνιολογία σημαίνει την έλλειψη ποικιλίας, πρωτοτυπίας ή την εμφάνιση της ίδιας μορφής, δηλαδή, την στερεοτυπική έκφραση (Scaglia 1991).

Ο όρος χρησιμοποιήθηκε από την ψυχολογία, προκειμένου να μελετήσει τη συμπεριφορά ατόμων που χαρακτηρίζεται από διάφορες αντιδράσεις που επαναλαμβάνονται με τον ίδιο τρόπο, και οφείλονται σε διάφορους ερεθισμούς και βιοψυχολογικά αίτια της προσωπικότητας. Με άλλα λόγια αυτό σημαίνει ότι καταβάλλεται η προσπάθεια να περιγραφούν ιδέες και εικόνες, που είναι έτοιμες μέσα στο κεφάλι μας και παρεμποδίζουν τη λειτουργία της κρίσης, γιατί υπάρχει μια εκ των προτέρων διαμορφωμένη άποψη (Infantino 1982).

Η μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων, δεν κρίνει με βάση τα γεγονότα ή πράγματα, αλλά με βάση δικές της παραστάσεις για τα γεγονότα, που έχουν δημιουργηθεί από πριν. Έτσι, μεταξύ του ατόμου και της εξωτερικής πραγματικότητας παρεμβάλλονται ακατάπαυστα στερεότυπα (κλισέ), που παραμορφώνουν και διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα.

Τα στερεότυπα κατευθύνουν τη σκέψη ατόμων και ομάδων και αντιπροσωπεύουν «τις γνώσεις, που οι άνθρωποι νομίζουν ότι κατέχουν» για

ορισμένα αντικείμενα ή καταστάσεις του εξωτερικού κόσμου και που τους έχουν επιβληθεί από την κοινωνία (ομάδα).

Ο όρος λοιπόν χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει με ποιον τρόπο η κάθε κοινωνία (ομάδα) επιβάλλει στα άτομα-μέλη της εκείνες τις συγκεκριμένες και προκατασκευασμένες εικόνες-ιδέες (στερεότυπα), κατευθύνοντας έτσι τις εκδηλώσεις της συμπεριφοράς τους (Infantino 1982).

Τα στερεότυπα λοιπόν είναι προκατασκευασμένα σχήματα αντίληψης-σκέψης (διανοητικές εικόνες-ιδέες), που παρεμβάλλονται ανάμεσα στην πραγματικότητα και την αντίληψη που πάμε να σχηματίσουμε γι' αυτή την πραγματικότητα, προκαλώντας απλοποιήσεις και γενικεύσεις που τη διαστρεβλώνουν. Προσανατολίζουν την αντίληψη μας σε σχέση με την εκάστοτε πραγματικότητα κατά τρόπο συλλεκτικό και επιμεριστικό, με αποτέλεσμα να την αλλοιώνουν και να την παραμορφώνουν (Scaglia 1991).

Από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό, ότι η στερεοτυπική σκέψη (στερεότυπα) οδηγεί σε συμπεριφορές, που εκδηλώνονται είτε ως στερεοτυπική στάση είτε ως στερεοτυπική γνώμη των ατόμων ή των ομάδων. Οι εσφαλμένες εικόνες και εντυπώσεις (στερεότυπα) προκαλούν δύο μόνο αντιδράσεις: καθολική αποδοχή ή καθολική αποδοκιμασία (θετικό-αρνητικό στερεότυπο).

Έτσι, ο μεγάλος βαθμός της γενίκευσης και το ανεξέλεγκτο των πληροφοριών και της απόδειξης των κρίσεων είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της στερεοτυπικής σκέψης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

5. Ο φορέας της ανθρώπινης ύπαρξης

Ο φορέας της ανθρώπινης ύπαρξης είναι το σώμα , το οποίο αποτελεί τον τύπο, όπου πραγματώνεται ο άνθρωπος, είναι το μέσο με το οποίο ο άνθρωπος κάνει αισθητή την παρουσία του στο χώρο και στο χρόνο (Trevico 1975). Ακόμη το σώμα είναι ο εκφραστής του εσωτερικού κόσμου του ανθρώπου. Γι' αυτό οι σωματικές κινήσεις είναι προϊόν ψυχοπνευματικής διεργασίας.

Την πραγματικότητα του κόσμου ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται, μόνο, εάν μπορεί να κινηθεί μέσα σ' αυτήν. Η επαφή με τον εξωτερικό κόσμο είναι πρωταρχικά σωματική. Προοπτική ζωής του ανθρώπου σημαίνει χρήση των αισθήσεων, του σώματος, καθώς και της ψυχής και του πνεύματος, δηλαδή, γνώση από την επίδραση και την εμπειρία. Προϋπόθεση δε για την απόκτηση συνείδησης της ζωής και του σώματος είναι το βίωμα γεγονότων, τα οποία οδηγούν σε συμπεριφορές, εφαρμογές δύναμης, εκτελέσεις κινήσεων ή σε σκέψεις για δράσεις και αντιδράσεις. Η ικανότητα αντίληψης και η δυναμική αξιολόγηση του υπάρχοντος κόσμου απαιτεί το συντονισμό και τη συνεργασία όλων των συστημάτων της ανθρώπινης ύπαρξης, με άλλα λόγια, τη σωστή λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού και την ευεξία του συγκεκριμένου ανθρώπου. Όμως η ευεξία κατοικεί μέσα στο υγιές και δυνατό σώμα. Αν τώρα διαταραχθεί αυτή η ευεξία, τότε είναι δεδομένο, ότι θα επηρεασθεί το σύνολο του λειτουργούντος ατόμου.

Ως εκ τούτου το σώμα είναι εκείνο, που κάνει δυνατή την ανθρώπινη δραστηριότητα. Είναι η αντίληψη ότι το σώμα μπορεί, ότι ενεργεί. Έτσι, το άτομο διαμορφώνει την αντίληψη του για το τι μπορεί και τι δεν μπορεί. Αλλά προτού ο άνθρωπος αναπτύξει γνώμη για τον εαυτόν του, οφείλει να αποκτήσει συνείδηση για το σώμα του. Αυτές είναι διαχρονικές εμπειρίες με τα έμψυχα και άψυχα αντικείμενα του περιγύρου του (Raimondi 1989). Έτσι, το άτομο μέσω του σώματός του δρα και κινείται μέσα στην κοινωνία στην οποία ζει. Αλλά για να ενεργεί έτσι το ανθρώπινο σώμα χρειάζεται "ταυτότητα". Δηλαδή, ταυτότητα υπάρχει, όταν «συμφωνά με την κοινωνική αντίληψη το άτομο γνωρίζει τι είναι και πού βρίσκεται» (Corrado 1981).

Κατά συνέπεια, η ταυτότητα αναφέρεται στον εαυτό μας ως ένα αντικείμενο, που διαφέρει από πολλά άλλα και εμπεριέχει αντιλήψεις ομοιοτήτων και διαφοροποιήσεων, έναντι των άλλων αντικειμένων.

Το σώμα μας λοιπόν είναι όργανο της κοινωνικής μας δράσης, γεγονός, που σημαίνει ότι είμαστε αυτό που κάνουμε με το σώμα μας. Αλλά το σώμα, ως τέτοιο, υπόκειται στις επιδράσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος, που το εξειδικεύει σ' ορισμένη συμπεριφορά (Bellasi 1987).

Ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται και βιώνει το σώμα του μόνο, όταν είναι σε θέση να ταυτισθεί μ' αυτό. Εάν το σώμα στην αυτογνωσία του ανθρώπου δεν έχει κάποιο τρόπο αυτόνομης έκφρασης, τότε ο άνθρωπος καταντά έρμαιο των διαφόρων γεγονότων και συμβάντων, δηλαδή, διχάζεται, εγκαταλείπεται ή αυτοκαταστρέφεται. Έτσι, η λίγο - πολύ διαταραχθείσα ικανότητα βίωσης των σωματικών λειτουργιών αποτελεί πάντοτε ένα περιορισμό της δυνατότητας βίωσης και έκφρασης της ανθρώπινης ύπαρξης. Στο μέτρο που βιώνουμε το σώμα μας, βιώνουμε και την κοινωνία, το περιβάλλον, τη φύση και τον κόσμο ολόκληρο.

Γενικά, οι αντιλήψεις της κοινωνίας περί σώματος βρίσκονται σε άμεση εξάρτηση από τον ορθολογισμό της κοινωνίας, ο οποίος διεισδύει σ' όλους τους τομείς της ζωής και ακολουθεί την τεχνολογική εξέλιξη για την κυριαρχία της φύσης. Όμως ο επιτευχθείς ορθολογισμός του σώματος, που παρατηρείται στη βιομηχανική κοινωνία είναι το σκληρό τίμημα της κοινωνικής προόδου (Masiero 1990).

5 : 1. Ο σωματικός στιγματισμός

Όσο το σώμα είναι υγιές, ο άνθρωπος είναι ενεργητικός προς κάθε κατεύθυνση : Τρώει, πίνει, ψυχαγωγείται, εργάζεται (χειρωνακτικά ή πνευματικά), είναι παραγωγικός, δημιουργικός και γενικώς κινείται. Όταν όμως αρρωστήσει, όλα αναστέλλονται και τα συναισθήματα αλλάζουν. Η παραμικρή σωματική ασθένεια έχει άμεσο αντίκτυπο στην ψυχική διάθεση. Ενίοτε βέβαια συμβαίνει και το αντίθετο. Παρ' όλ' αυτά η ψυχική αδιαθεσία ή ακόμη ασθένεια δεν μεταβάλλει τη σωματική οντότητα και λειτουργία, γιατί αυτή στηρίζεται σε βιολογικές αρχές. Αν και σήμερα ξέρουμε ότι και οι ψυχικές ασθένειες είναι αποτέλεσμα της διαταραχής των βιοχημικών ισορροπιών του οργανισμού (Infantino 1982).

Η γήρανση του σώματος, όπως είναι γνωστό, συνδέεται με την ανικανότητα ανανέωσης και αναπαραγωγής του οργανισμού με νέα κύτταρα.

Ο άνθρωπος στην πορεία της ζωής του αποκτά ικανότητες και δεξιότητες, που καταγράφονται στα κέντρα του εγκεφάλου και τίθενται σε λειτουργία με το νευρομυϊκό σύστημα. Έτσι, είτε με τις ασθένειες είτε με τη γήρανση και την καταστροφή των εγκεφαλικών κυττάρων το σώμα επηρεάζεται στις ικανότητες και δεξιότητές του (Lapierre 1984).

Πολλοί άνθρωποι γεννιούνται με ένα σωματικό μειονέκτημα και άλλοι το αποκτούν από ατύχημα ή στον πόλεμο. Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις το συγκεκριμένο άτομο μπαίνει κατά ένα τρόπο στο κοινωνικό περιθώριο, γιατί η κοινωνία ζει και αντιδρά συνήθως σε μεγάλο βαθμό με τα μάτια. Κρίνουμε τα πάντα από την εμφάνιση. Στην κρίση αυτή έχουμε στο μυαλό μας το πρότυπο αναφοράς. Πώς πρέπει να είναι το ανθρώπινο σώμα, πώς πρέπει να είναι ντυμένος κάποιος που κυκλοφορεί ανάμεσά μας. Τα μοντέλα μας προσφέρονται καθημερινά με ποικίλους τρόπους, αλλά κύρια από τα Μ.Μ.Ε., όπου μας λανσάρεται η μόδα της εποχής. Ισχυρές αποκλίσεις από το σωματικό ιδανικό πρότυπο χαρακτηρίζονται συνήθως ως αναπηρίες και άτομα που αποκλίνουν στην ένδυση και εμφάνιση από τον κοινωνικά αποδεκτό τρόπο, στιγματίζονται ως περιθωριακά.

Ο σωματικός στιγματισμός επεκτείνεται πολλές φορές και σε άτομα εντελώς υγιή, αν ζουν σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία και διαφέρουν από την πλειονηφία των μελών της. Αυτοί ξεχωρίζουν, όπως λέει και η λαϊκή παρομοίωση «σαν τη μύγα μεσ' το γάλα». Η σωματική απόκλιση διαφοροποιεί το συγκεκριμένο άτομο από το σύνολο της κοινωνίας και έχει ως αποτέλεσμα να δέχεται ρατσιστικές πολεμικές (Colasanti 1990).

Η κοινωνία είναι σκληρή και αμείλικτη. Έτσι, ένα σωματικό μειονέκτημα δημιουργεί στο άτομο ποικίλα προβλήματα :

- ✓ εφόσον βασίζεται σε εξωτερικό μειονέκτημα στιγματίζει την ταυτότητα του ατόμου,
- ✓ αφού το όποιο σωματικό μειονέκτημα καταλήγει αναγκαστικά στην ταυτότητα, που επηρεάζει έτσι τη γενική συμπεριφορά του ατόμου,
- ✓ καθόσον ένα σωματικό μειονέκτημα επηρεάζει τις δραστηριότητες του ατόμου και του επιβάλλει συγκεκριμένη κοινωνική συμπεριφορά.

Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις το άτομο υποφέρει κι όταν ακόμη οι άλλοι δεν το δείχνουν, επειδή ξέρει κι αυτό το πρότυπο και φαντάζεται τι σκέπτονται οι άλλοι γι' αυτό (Raimondi 1989).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

6. Έννοια της κοινωνικής Ενσωμάτωσης

Η έννοια της ενσωμάτωσης και η κοινωνική της σημασία εισήλθε στη φιλοσοφία του 19ου αιώνα και από κει πέρασε στην κοινωνιολογία, ψυχολογία και παιδαγωγική (Casilli 1994). Στην παιδαγωγική εισήλθε η έννοια της κοινωνικής ενσωμάτωσης αρχικά με το πρόβλημα των φυλετικών και εθνικών μειονοτήτων (κύρια στις Η.Π.Α.) και αργότερα με τους οικονομικούς μετανάστες στην Κεντρική Ευρώπη (Casilli 1994). Στο τέλος δε του 20ου αιώνα η έννοια αυτή αρχίζει να χρησιμοποιείται και για τα άτομα με αναπηρίες. Στο χώρο της Ειδικής Αγωγής η έννοια της ενσωμάτωσης εισέρχεται καθυστερημένα, επειδή οι πάντες είχαν ασχοληθεί αρχικά με την απομόνωση και την παιδαγωγική των ιδιαίτερων αυτών ομάδων (Frassi 1994).

Μια σημαντική ώθηση στο διάλογο για την ενσωμάτωση αποτέλεσε η πρόταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το 1973 στην οποία περιλαμβανόταν ένα πλαίσιο "για την όσο το δυνατόν καλύτερη κοινή αγωγή" αναπήρων παιδιών με υγιή. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επανήλθε στο θέμα αυτό το 1986, με μια ακόμη πρωτοβουλία, όπου δίνει προτεραιότητα στα πλαίσια της ενσωμάτωσης με στόχο τον προεπαγγελματικό προσανατολισμό και την επαγγελματική αποκατάσταση των αναπήρων ατόμων. Η έννοια της ενσωμάτωσης βρίσκεται σε διαρκή δημόσια συζήτηση και ενδιαφέρον. Στην Ιταλία με τον υπ' αριθμό νόμο 517/1977 καθιερώνεται η ένταξη των αναπήρων στην τυπική τάξη και ενισχύεται η σχολική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία με το νόμο 104/1992. Στην Ελλάδα κατάκτηση για το χώρο της ειδικής αγωγής αποτελεί ο νόμος 1143 (ΦΕΚ 8/31-3-81) περί ειδικής αγωγής, ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, όπου οι αρχές που διέπουν το νόμο αυτό είναι ίσες ευκαιρίες σε όλους τους πολίτες της σχολικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης. Για πρώτη φορά ιδρύθηκαν παράλληλες ειδικές τάξεις ή τάξεις ένταξης στα πλαίσια της τυπικής τάξης, σύμφωνα με το δελτίο πληροφοριών ειδικής αγωγής από 89 μονάδες που λειτουργούσαν το 1981-1982, το 1991 λειτουργούσαν 706 (Γιαγκουδάκη 1990; Τζουριάδου, 1992). Στις 30.9.1985 ψηφίζεται ο νόμος 1566/30.9.85 Φ.Ε.Κ 167/30.9.85 Τ.Α ο οποίος βελτιώνει την ισχύουσα νομοθεσία. Επίσης, η Ελληνική πολιτεία συνεχίζει τη στήριξη της συνεκπαίδευσης στα πλαίσια της

ενσωμάτωσης με τον υπ' αριθμό νόμο 2817/2000 (Νόμος υπ' αριθμό 2817/2000). Παράλληλα ερευνώνται οι θετικές και αρνητικές στάσεις, τάσεις, απόψεις καθώς και οι προϋποθέσεις (κοινωνικοπολιτισμικές, υλικοτεχνικές, οικονομικές, υπηρεσίες υποστήριξης, επαγγελματική εκπαίδευση) και προβλήματα που θα προκύψουν από τη διαδικασία της ενσωμάτωσης στα πλαίσια της συνεκπαίδευσης των αναπήρων και των υγιών ατόμων μέσα από παράλληλες τάξεις ένταξης στην τυπική τάξη (Voetz 1984; York et al. 1992; Hall 1994; Ochoa & Olivarez 1995; Zigmond & Baker 1995; Κυπριωτάκης 1995; Μπαρδής 1995; Μπεζεβέγκης και συν. 1995, Ζαχαρενάκης 1995; Ζώνιου-Σιδέρη 1995; Kliwer 1998; Monari-Martinez 1998; Sbarbati 1998; Canevaro 1999; Tien 1999; Arduini 1999; Flem & Keller 2000; Holden & Stewart 2000; Vico 2000; Nikolaraizi & Reybekiel 2001; Gelati & Marescotti 2001; Buckley et al. 2002; Gerd de Graf 2002; Zigmond 2003; D'Alonzo 2003; Θεοδωράκης και συν. 2003, Stellacci 2003; Piccolo 2003; Gelati 2005; Βαπορίδη και συν. 2005, Μαγγουρίτσα και συν. 2005).

Η κοινωνική ενσωμάτωση, ορίζεται ως η ενότητα και η ομοιογένεια ενός κοινωνικού συστήματος, που δημιουργείται με την ένταξη και την αποδοχή κάποιων ανθρώπων στο συγκεκριμένο κοινωνικό σύστημα. (Ferrara 1989). Ταυτόχρονα απαιτείται ο καθορισμός των θέσεων των διαφόρων στοιχείων (θεσμών) που τον απαρτίζουν, καθώς και ο χαρακτηρισμός των σχέσεων μεταξύ τους, ώστε να υπάρχει πλήρης σαφήνεια των αντιλήψεων που εμποδίζουν τη δημιουργία αντιθέσεων και συγκρούσεων. Η ενσωμάτωση μιας ομάδας ανθρώπων έχει επιτευχθεί, εφόσον έχουν καθορισθεί οι θέσεις τόσο στην κάθετη διάσταση της κοινωνίας (δηλαδή, ως προς το Status της κοινωνικής διαστρωμάτωσης), όσο και στην οριζόντια διάσταση (δηλαδή, ως προς τους ρόλους του συστήματος στην κατανομή της εργασίας). Αλλά η ορθή έννοια της ενσωμάτωσης και ο καθορισμός της λειτουργίας της ομάδας αυτής έχει γίνει αποδεκτός από τα ίδια τα άτομα, καθώς και από τα άλλα μέλη του συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι μια κοινωνία ενσωματώνει κάποια άτομα, εφόσον υπάρχει μια γενικότερη αποδοχή γι' αυτούς τους ανθρώπους (Diamond et al. 1997). Ταυτόχρονα πρέπει να υπάρχει και ταύτιση γνώμης και ως προς τα άλλα στοιχεία που συνθέτουν μια κοινωνία, δηλαδή, τους διάφορους θεσμούς που την απαρτίζουν (Vocabolario della Sociologia 1988).

Με την επιτευχθείσα ενσωμάτωση το άτομο δημιουργεί την κοινωνική του ταυτότητα, ώστε διαμορφώνει το ιδανικό του Εγώ, που είναι απαραίτητο για την κοινωνική του ενσωμάτωση (Sherill 2004). Αυτή η νέα κοινωνική ταυτότητα, που

αποκτήθηκε, μέσω της ενσωμάτωσης, ενισχύει τη συνείδηση της προσωπικότητας που επιτρέπει στο άτομο να δρα λειτουργικά με τα άλλα μέλη της κοινωνίας (Ferrara 1989; Sherill 2004).

Στο χώρο της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής των ατόμων με αναπηρία διαπιστώνει κανείς πως δεν υπάρχει ενιαία άποψη ως προς τον όρο της ενσωμάτωσης. Ανάλογα με τον συγγραφέα και τον επιστημονικό τομέα (Ειδική Αγωγή, Κοινωνιολογία, ψυχολογία, φεμινιστική παιδαγωγική κ.λ.π.) ερμηνεύεται η ενσωμάτωση με διαφορετικό τρόπο και διαφορετικό εύρος. Κάνοντας έναν παραλληλισμό στην έννοια της αναπηρίας ο Gatta διαπιστώνει ότι «οι διάφορες κατηγορίες της αναπηρίας έχουν διαφορετικές συνέπειες για τα συγκεκριμένα άτομα ως προς την ενσωμάτωση» (Gatta 1994).

Προτού γίνει κατανοητό το θέμα της ενσωμάτωσης σ' αυτή την εργασία πρέπει να παρατεθούν μερικοί ορισμοί της έννοιας της ενσωμάτωσης: Ένα πολύ ευρύ όρο της έννοιας της ενσωμάτωσης παρουσιάζει ο Fabri (1994) κατά την περιγραφή του πλαισίου των αντιδράσεων της ενσωμάτωσης. Κατά την ενσωμάτωση των μεταναστών δίδεται έμφαση της προθυμίας να μάθει ο κάθε ένας από τον άλλο στις διαλαμβανόμενες αμοιβαίες επαφές (Fabri 1994). Ως στόχους της ενσωμάτωσης ο Giuliano (1984) ορίζει ότι η βάση της πλήρους ισότητας των διαφόρων κοινωνικών ομάδων προϋποθέτει την αποδοχή των ιδιαιτεροτήτων τους, που κατά την ενσωμάτωση εμφανίζεται ως "ευκαιρία η οποία εκλαμβάνεται από όλες τις συμμετέχουσες ομάδες να μάθουν η μια από την άλλη, για να διευρύνουν αμοιβαία τον πολιτιστικό τους ορίζοντα, που θα τις δώσει μια ευρύτερη πνοή στη ζωή τους".

Στην παιδαγωγική της ενσωμάτωσης παρουσιάζονται διάφοροι τρόποι για την ενσωμάτωση των αναπήρων. Η έμμεση ή υπό όρους ενσωμάτωση, προσπαθεί να πετύχει το σκοπό της, μέσω της ενίσχυσης των δικαιωμάτων των αναπήρων και της δημιουργίας ευνοϊκών και ιδιαίτερων καταστάσεων γι' αυτούς. Έτσι, επιδιώκεται η ενσωμάτωση με κάθε τρόπο. "Στα σχολεία της Ειδικής Αγωγής οι μαθητές δέχονται μια ιδιαίτερη ατομική και εξειδικευμένη σχολική μόρφωση, η οποία προσαρμόζεται στις δυνατότητές τους, ώστε να κατανοήσουν τους γενικούς μορφωτικούς στόχους, καθώς και να επιτύχουν την επαγγελματική τους ένταξη, για να βοηθηθούν στη σταδιοδρομία και τη ζωή τους (Ordine ministeriale 1970; Τζουριάδου 1995).

Τις τελευταίες δεκαετίες η έννοια της ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρίες στα πλαίσια της συνεκπαίδευσης στη γενική τάξη μέσα από παράλληλες τάξεις ή τάξεις ένταξης βρίσκεται στο επίκεντρο του ερευνητικού ενδιαφέροντος (Canevaro

1983; Lalli 1988; Cottini 1991; Ζώνιου-Σιδέρη 1995; Arduini 1999; Flem & Keller 2000; Holden & Stewart 2000; Vico 2000; Buckley et al. 2002; Gerd de Graf 2002; Zigmond 2003; D'Alonzo 2003; Stellacci 2003; Gelati 2005).

Μετά το πνεύμα της διακήρυξης της Σαλαμάνκα Unesco 1994, εκπαίδευση για όλους όπου θα καταστεί δυνατό σε όλα τα άτομα να αναπτύξουν το δυναμικό τους, να συνεισφέρουν στην κοινωνία και να αναδειχθούν από τη διαφορετικότητά τους και ότι δεν είναι η αναπηρία αλλά η κοινωνία που τα μέλη της χρειάζονται να αποδομήσουν ιδέες, στάσεις, αντιλήψεις, προκαταλήψεις, στερεότυπα, ρατσιστικές αντιλήψεις και να μετουσιωθεί σε μία κοινωνία για όλους (UNESCO 1994). Επειδή όμως μια τέτοια ενσωμάτωση δεν μπορεί να επιτευχθεί, μέσω του διαχωρισμού, (Farneti 1994; Casilli 1994), κάποιοι συγγραφείς υποστηρίζουν την χωρίς όρους ενσωμάτωση, η οποία βρίσκεται «σε απόλυτη αντίθεση προς το διαχωρισμό» (Casilli 1994, Σούλης 2002, Κυπριωτάκης 1995).

Η ενσωμάτωση σ' αυτό το πνεύμα χρειάζεται μια αγωγή, κατά την οποία όλα τα άτομα συνεργάζονται μεταξύ τους, όπου με συντονισμένες προσπάθειες οδηγούνται σε ενιαίες δράσεις, ώστε να ενεργούν από κοινού και να μαθαίνουν (Farfan 1994, Μπαρδής 1995). Ο αποκλεισμός ενός και μόνο ανθρώπου, λόγω του βαθμού ή της κατηγορίας της αναπηρίας, θέτει σε κίνδυνο την ουσία αυτού, του οποίου αντιλαμβανόμεθα ως ενσωμάτωση.

Στην ίδια κατεύθυνση αποσκοπεί και ο Boccardi (1991), ο οποίος ζητά μια ενιαία μόρφωση για όλα τα παιδιά "Η ενσωμάτωση δε μπορεί να χωριστεί... και ισχύει για όλα τα ανάπηρα άτομα...(Κυπριωτάκης 1995; Ζώνιου-Σιδέρη 2000; Monari-Martinez 1998, Tien 2000), ώστε σ' αυτή την κανονιστική βάση θα ήταν μη ανθρωπιστικό και γελοίο να ορίσει κανείς ένα "σκληρό πυρήνα αναπήρων ατόμων, τα οποία θα τα χαρακτήριζε ως μη ικανά για ενσωμάτωση". Μια αιτιολόγηση για την κοινή αγωγή αναπήρων και μη αναπήρων ανθρώπων μας παρουσιάζει η Ordine ministeriale (1970) με την ακόλουθη διατύπωση στην οποία λέει, "ότι η ενσωμάτωση αναπήρων στην κοινωνία είναι μια πολύ αναγκαία και υποχρεωτική δουλειά κάθε δημοκρατικού κράτους Δικαίου".

Για τον Boccardi (1991) η ενσωμάτωση αποτελεί και ένα πολιτικό φαινόμενο. Αναφερόμενος στον Αριστοτέλη και στις απόψεις του ότι ο άνθρωπος είναι ζώον πολιτικόν, σημειώνει, ότι «η συνύπαρξη των ανθρώπων και η κοινή δράση όλων αποτελεί την ανθρωπιστική αυτοκατανόηση» (Boccardi 1991). Για μια μάλλον συμβατική ενσωμάτωση, η οποία χρειάζεται μια ιδιαίτερη υποστήριξη ως προς το

δίκαιο χαρακτήρα της, συμφωνούν οι διάφοροι μελετητές και συγγραφείς. Αυτοί οι επιστήμονες θεωρούν αναγκαίο, πέρα από τις ιδιαίτερες προσπάθειες των αναπήρων ατόμων, να ενισχυθούν έτι περαιτέρω τα μέσα, τα οποία συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση. Έτσι, ο Boni (1985) υποστηρίζει ότι το υπάρχον σχολείο της Ειδικής Αγωγής, το οποίο έχει περιοριστεί, θα πρέπει να διευρυνθεί και να βελτιωθεί και αν είναι δυνατόν να μεγαλώσουν τα διάφορα τμήματά του (Nuber 1983). Αυτές οι προτάσεις αποσκοπούν στο να οδηγήσουν την πράξη σε μια διαδικασία ενσωμάτωσης, όσο το δυνατόν μεγαλύτερη και σ' ένα διαχωρισμό κατ' ελάχιστα αναγκαίο (UNESCO 1994; Ciulla 1994; Sbarbati 1998).

Έτσι η χρησιμοποίηση των μέσων ενσωμάτωσης τίθενται λίγο-πολύ σε εξάρτηση από το συγκεκριμένο άτομο (ανάπηρο) και την κοινότητα (κοινωνική ομάδα). "στη βάση των τοπικών χρονικών και προσωπικών σχέσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης" (Del Torto 1998). Αυτή η αμοιβαία εξάρτηση του ατόμου και του κοινωνικού περιγύρου γίνεται κατανοητή στο παρουσιαζόμενο πλαίσιο του Speck "της διαφοροποιημένης ενσωμάτωσης".

Ως ενσωμάτωση ο Crea (1995) αντιλαμβάνεται "την αρχή της κοινωνικής ένταξης αναπήρων ατόμων στις φυσικές και πολιτιστικές κοινές δράσεις με άλλους ανθρώπους κατά τη διαδικασία της μάθησης του παιχνιδιού, της εργασίας και της κοινωνικότητας, σύμφωνα με τις ατομικές τους ανάγκες"

Το διαφοροποιημένο πλαίσιο της ενσωμάτωσής του ανάγεται σε μια αμοιβαία εξάρτηση της ανάπτυξης της προσωπικότητας και της κοινωνικής ένταξης του κάθε ανθρώπου. Συγχρόνως γίνεται διάκριση μεταξύ "προσωπικής" και "κοινωνικής" ενσωμάτωσης. Ταυτόχρονα όμως επισημαίνεται η αναπόφευκτη διαλεκτική σχέση των δυο εννοιών (Crea 1995; Astolfi 1994). Σύμφωνα με τον Crea (1995) η προσωπική ενσωμάτωση εννοείται ως ενσωμάτωση σε ατομικό επίπεδο, που οδηγεί στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης. Από αυτή τη σκοπιά είναι σημαντικό για το άτομο (δηλαδή, το ανάπηρο άτομο) να γίνει αποδεκτό πλήρως από τους άλλους, όπως είναι και όπως αντιλαμβάνεται την προσωπικότητά του.

Κοινωνική ενσωμάτωση σημαίνει την ένταξη του ατόμου σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, τη συμμετοχή του στο κοινωνικό γίγνεσθαι και την ανάληψη από αυτό κοινωνικών ρόλων (Casilli 1994; Frassi 1994, Σούλης 2002).

Από αυτό τον ορισμό της έννοιας της ενσωμάτωσης γίνεται κατανοητό ότι η κοινωνική ενσωμάτωση μπορεί να επιτευχθεί τότε μόνο, εάν κατορθωθεί η προσωπική ενσωμάτωση (Astolfi 1994).

Από την άλλη πλευρά είναι σαφές ότι μια τέτοια διαδικασία ενσωμάτωσης δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την προσαρμογή του αναπήρου ατόμου στις κοινωνικές συνθήκες. Κάτι, που τονίζεται ιδιαίτερα από πολλούς συγγραφείς (Astolfi 1994; Crea 1995, Del Torto 1998).

Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για μια διαδικασία των αμοιβαίων επιδράσεων κατά την οποίαν μεταβάλλονται και οι δυο πλευρές. «Την ενσωμάτωση την αντιλαμβανόμαστε, δηλαδή, ως μια διαδικασία αμοιβαίων μεταβολών τόσο αυτού, ο οποίος ενσωματώνεται, όσο και αυτών οι οποίοι τον ενσωματώνουν στην ομάδα, την κοινότητα ή την κοινωνία» (Casilli 1994).

Αυτή η κατανόηση της ενσωμάτωσης που παρουσιάζεται ως προσωπική και κοινωνική ενσωμάτωση και ως ένα διαδικαστικό συμβάν αποτελεί τη βάση του πλαισίου αυτής της εργασίας για την ανάπτυξη των δομών και των προϋποθέσεων της ενσωμάτωσης, μέσω της άθλησης. Ταυτόχρονα θέλουμε να επισημάνουμε ότι θα έπρεπε να μπορούν να ενσωματωθούν όλοι οι άνθρωποι ανεξάρτητα από την κατηγορία αναπηρίας, το βαθμό αναπηρίας, την ηλικία ή τις ικανότητες και τις επιδεξιότητές τους. Αυτή η διαδικασία καλό θα ήταν να επεκταθεί σ' όλους τους τομείς της ζωής. Καθόσον ο περιορισμός των μέτρων ενσωμάτωσης για παράδειγμα μόνο στο σχολείο δε θα σήμαινε την κοινωνική ενσωμάτωση.

Η διαδικασία της προσπάθειας της ενσωμάτωσης οφείλει να λαμβάνει χώρα σε κάθε ευκαιρία και σε κάθε τομέα της καθημερινής ζωής (οικογένεια, σχολείο, επαγγελματικός προσανατολισμός, επάγγελμα, ημιαυτόνομη και αυτόνομη διαβίωση, ελεύθερο χρόνο, άθληση) (Halpern & Benz 1987; Sherill 2004)

Στόχος μιας τέτοιας εννοούμενης ενσωμάτωσης είναι ότι τα άτομα με αναπηρία ανήκουν ισότιμα σ' όλους τους τομείς της ζωής και πως οι ενέργειές τους είναι ισότιμες, γίνονται αποδεκτές και σεβαστές.

6 : 1. Η έννοια της αναπηρίας

Στην παιδαγωγική των αναπήρων και στην παιδαγωγική της ενσωμάτωσης, αλλά επίσης και στον αθλητισμό των αναπήρων και της ενσωμάτωσης, είναι αποφασιστικής σημασίας η έννοια της αναπηρίας, δηλαδή, με το τι έχουμε να κάνουμε. Αναφέραμε ήδη ότι πολλές φορές η επικρατούσα έννοια περί της αναπηρίας διατυπώνεται όχι ικανοποιητικά. Το ίδιο συμβαίνει συχνά στη βιβλιογραφία της παιδαγωγικής της αναπηρίας, αν και προβάλλονται διαφορετικές θέσεις. Επειδή η έννοια της αναπηρίας βρίσκεται διαρκώς σε μεταβολή (Mollon

1990; Truchi 1988; Negrini 1994; Sibilla 1992) θα μπορούσε ανάλογα με τον επιστημονικό κλάδο της ιατρικής της κοινωνιολογίας, της πολιτειολογίας, της παιδαγωγικής, της οικονομίας κλπ. να δοθεί μια καλύτερη διατύπωση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να μην έχουμε μία ενιαία και γενικά αποδεκτή έννοια του όρου της αναπηρίας (Nanneti 1996).

Η έννοια της αναπηρίας είναι στην παιδαγωγική ένας σχετικά νέος όρος. Το λήμμα "αναπηρία" ή "ανάπηρος" δεν εμφανιζόταν παλαιότερα στην παιδαγωγική της υγείας (Nanneti 1996).

Ο πρώτος προσανατολισμός στην ιατρική ορολογία με την ιεράρχηση των ασθενειών οδήγησε επίσης στην παιδαγωγική της υγείας σε μια μη φυσιολογική θεώρηση (Nanneti 1996).

Ο αρχικός προσανατολισμός της παιδαγωγικής της υγιεινής στην ιατρική ορολογία με την ιεράρχηση των ασθενειών, προκάλεσε δυσκολίες ως προς την κοινωνική ενσωμάτωση των αναπήρων ατόμων. Αυτές οι έννοιες κατά τον Crea (1995) παραγνωρίζουν την άποψη ότι η αναπηρία είναι επίσης παράγωγο των κοινωνικών διαδικασιών, καθόσον οι ανάπηροι έχουν να κάνουν με παγιωμένες κοινωνικές νοοτροπίες και στερεότυπα, που συχνά έχουν ρατσιστικό χαρακτήρα. Ο Mollon (1990) χαρακτήρισε αυτό το πράγμα ως τη σπουδαιότερη λειτουργία της παιδαγωγικής της ενσωμάτωσης, η οποία στην "εξέλιξη των ιατρικών και παιδαγωγικών επιστημονικών γνώσεων οδηγήθηκε από τη θεωρία της αναπηρίας στη πράξη της ένταξης των ανθρώπων στην κοινωνία" (Mollon 1990).

Δύο βασικές έννοιες, που έχουν συμβάλλει αποφασιστικά στο διάλογο της έννοιας της αναπηρίας, έχουν ως εξής:

- ✓ (α) στον νόμο 1566/85, άρθρο 32, σχετικά με τα άτομα με ειδικές ανάγκες αναφέρονται τα εξής: «άτομα με ειδικές ανάγκες κατά την έννοια αυτού του νόμου, είναι τα πρόσωπα τα οποία από οργανικά, κοινωνικά ή ψυχικά αίτια παρουσιάζουν καθυστερήσεις, αναπηρίες ή διαταραχές στη γενικότερη ψυχοσωματική κατάσταση ή στις επιμέρους λειτουργίες τους και σε βαθμό, που δυσκολεύεται ή παρεμποδίζεται σοβαρά η παρακολούθηση της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, η δυνατότητα ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία και η αλληλοαποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο".
- ✓ (β). Άλλα άτομα με σωματική, νοητική ή ψυχική αναπηρία, που χρήζουν αρωγής ως προς την κοινωνική τους ένταξη (Nanneti 1996).

Τα χαρακτηριστικά της αναπηρίας, που αναφέρονται στα συγκεκριμένα άτομα, υπάρχουν ανεξάρτητα από τον κοινωνικό περίγυρο. Όμως η αναπηρία που εμποδίζει το άτομο στις καθημερινές του κοινωνικές λειτουργίες δεν έχει και τόσο σχέση με την ασθένεια (βλάβη) που το ταλαιπωρεί. Αυτή είναι θέμα ιατρικό. Κατά συνέπεια θα πρέπει να διαχωρίζεται η κοινωνική αναπηρία από την παθολογική κατάσταση του ατόμου. Κάτι, δηλαδή, που επεσήμαναν πολλοί μελετητές (Nanneti 1996; Crea 1995; Mollon 1990).

«Έτσι μπορούμε να πούμε ότι η κοινωνία αποτελεί γεννεσιουργό παράγοντα αναπηριών». Εάν ένα άτομο δεν μπορεί να ανταποκριθεί στα στάνταρ που εκείνη ορίζει, απορρίπτεται και περιθωριοποιείται. Αν λοιπόν άλλαζε η στάση της κοινωνίας θα μπορούσε να εξαλειφθεί η αναπηρία» (Τζουριάδου 1992, σελ. 214).

«Φυσιολογικό είναι το άτομο που διατηρεί σε κάποιο βαθμό την νοητική, βιολογική και κοινωνική του κατάσταση, σύμφωνα με τα αποδεκτά όρια που θέτει μια κοινωνία για καθένα από τους τρεις παράγοντες.

Ο καθορισμός των τριών παραγόντων γίνεται μέσα από τις επιστήμες: ιατρική, ψυχολογία, κοινωνιολογία. Η καθεμιά από τις τρεις επιστήμες έχει δικά της όρια για την εκτίμηση των συγκεκριμένων παραγόντων που την αφορούν.

Κατά την άποψή μας ο όρος “φυσιολογικό” μπορεί να προσδιοριστεί ως εξής: “φυσιολογικό” θεωρείται το μοντέλο (κοινωνικό, βιολογικό, νοητικό) που παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συχνότητα επαναληπτικότητας, σύμφωνα με την εξελικτική πορεία μιας κοινωνίας σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Δηλαδή ο όρος “φυσιολογικό” αναπροσαρμόζεται και επαναπροσδιορίζεται και συνεπώς η έννοια και τα όρια του φυσιολογικού είναι ρευστά και σχετικά με την εξελικτική πορεία μιας κοινωνίας σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο» (Γιαγκουδάκη 1990, σελ. 14, 15).

Έτσι αυτό το οποίο θεωρείται σήμερα μη φυσιολογικό, δηλαδή άτομο με αναπηρία, με τα σημερινά δεδομένα, τι θα ήταν μετά από κάποια μεγάλη χρονική περίοδο; και οι του μέσου όρου άνθρωποι σε ποια πλευρά της καμπύλης του Gauss θα ανήκαν; Αυτό ας μας προβληματίσει (Γιαγκουδάκη 1990).

Η αναπηρία συγκαθορίζεται σημαντικά και από άλλους εξωατομικούς παράγοντες (Gatta 1994). Αυτές οι εξωατομικές συνθήκες λαμβάνονται υπόψη στον ορισμό που δίνει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (W.H.O.). Στην προκειμένη περίπτωση γίνεται διάκριση και σύνδεση μεταξύ βλάβης (impairment), ανικανότητας

(disability) και αναπηρίας (handicap). Μετά από πολλές προσπάθειες το 1980 δόθηκε ο ορισμός ως εξής :

«Βλάβη είναι κάθε απώλεια ή κάθε ανωμαλία μιας ψυχολογικής, φυσιολογικής ή ανατομικής δομής ή λειτουργίας» (WHO 1980).

"Περιορισμός της ικανότητας είναι κάθε περιορισμός, που (ανάγεται σε μία βλάβη) ή ανικανότητα να εκτελέσει κανείς μία δραστηριότητα στα πλαίσια, που ισχύουν για έναν υγιή άνθρωπο" (WHO 1980).

"Αναπηρία είναι μία κατάσταση, που ανάγεται σε μία βλάβη, ή στο περιορισμό της ικανότητας, που έχει αρνητικές επιπτώσεις, που εμποδίζουν μερικώς ή πλήρως ένα ορισμένο άτομο, να ανταποκριθεί στους ρόλους, οι οποίοι σύμφωνα με την ηλικία το φύλο και τους κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες θα ήταν αυτονόητοι και κανονικοί (WHO 1980)".

Εάν λοιπόν η αναπηρία, σύμφωνα με αυτό τον ορισμό, θεωρείται ένα κοινωνικό πρόβλημα, που προέρχεται από τις σωματικές δυσκολίες, τότε το πλαίσιο των κοινωνικών συνθηκών και κοινωνικών καταστάσεων, αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τα "εξωατομικά δεδομένα" (Gatta 1994). Ως εκ τούτου ο Gatta (1994) προτείνει τον ακόλουθο ορισμό: «Αναπηρία υπάρχει όταν ένας άνθρωπος, λόγω βλάβης ή περιορισμού της ικανότητάς του είναι ενταγμένος περιοριστικά σ' ένα πολύπλευρο περιβαλλοντικό σύστημα ανθρώπων» (Gatta 1994).

Εξετάζοντας το θέμα από αυτή την σκοπιά θα πρέπει να θεωρείται δυνατόν να επιτευχθεί μία αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών του περιβάλλοντος, ώστε ένα ανάπηρο άτομο να μπορεί να λειτουργήσει με λιγότερες δυσκολίες. Δηλαδή, η αναπηρία αυτού του ατόμου αντιμετωπίζεται κοινωνικά έτσι, ώστε να αναβαθμίζονται οι ικανότητές του (UNESCO, 1994).

Στην παρούσα εργασία μας ο ανάπηρος άνθρωπος αντιμετωπίζεται ως ολοκληρωμένος άνθρωπος, ώστε δεν προσπαθούμε να επιτύχουμε μερικούς στόχους, αλλά να βελτιώσουμε το σύνολο των ικανοτήτων του.

Κατά συνέπεια η εφαρμοζόμενη από εμάς παιδαγωγική ενσωμάτωση διαφέρει συνειδητά από άλλες προσπάθειες, που γίνονται για τα ανάπηρα άτομα και είναι πολλές φορές μονόπλευρες (π.χ. ιατρική θεραπευτική αγωγή). Στόχος μας λοιπόν είναι μέσω του κατάλληλου αθλητικού ασκησιολογίου και του πρέποντος περιβάλλοντος που συγκροτούν τα συναθλούμενα υγιή άτομα να επιτύχουμε ή τουλάχιστον να βελτιώσουμε τις προϋποθέσεις της κοινωνικής ενσωμάτωσης των αναπήρων ατόμων.

Λόγω της βαθιάς γνώσης που απέκτησε κατά τη μακρά εμπειρία με ανάπηρα άτομα, πως αντικείμενο των προσπαθειών που καταβάλλεται σ' αυτή τη διατριβή είναι ο άνθρωπος στο σύνολό του ως ολοκληρωμένη προσωπικότητα και όχι μόνο μια συγκεκριμένη πάθηση που του δημιουργεί προβλήματα.

Οι κοινωνικές συνθήκες του περιβάλλοντος έχουν αποφασιστική επίδραση στο, εάν ένα ανάπηρο άτομο, θα θεωρηθεί λίγο ή πολύ ανάπηρο. Αποτέλεσμα αυτής της συζήτησης γύρω από τον ορισμό της αναπηρίας αποκομίζουμε τις ακόλουθες έννοιες κατανόησης:

- ✓ Ένας ορισμός της αναπηρίας δεν επιτρέπεται να οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το ανάπηρο άτομο θα πρέπει να διαχωρίζεται από την κοινωνία ή να εντείνει τις προκαταλήψεις που το χωρίζουν από τους άλλους ανθρώπους. Πολύ περισσότερο οφείλει να ενισχύει τις δυνατότητες τις κοινωνικής ενσωμάτωσης. Τ' ανάπηρα άτομα δεν μειονεκτούν στο σύνολο της προσωπικότητάς τους, γιατί πολύ τομείς της ανθρώπινης οντότητάς τους μπορούν και λειτουργούν άψογα (Bastiani 1999). Για παράδειγμα πολλά άτομα που βρίσκονται στην αναπηρική καρέκλα δεν μπορούν να λάβουν μέρος ακόμα, σε πολλές εκδηλώσεις, γιατί δεν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την είσοδό των αναπηρικών αμαξιδίων ή σε άλλες περιπτώσεις δημιουργούνται κοινωνικά εμπόδια για τη μη συμμετοχή των αναπήρων ατόμων.
- ✓ (2). Ένας ορισμός της αναπηρίας δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να ξεχωρίζει μία μονόπλευρη προοπτική. Αυτό συμβαίνει συχνά με την μονόπλευρη έννοια της ιατρικής για μια αναπηρία όπου οι προσωπικές και άλλες ατομικές ιδιότητες περνούν σε δεύτερη μοίρα.
- ✓ (3). Ακόμη θα πρέπει σ' ένα ορισμό της αναπηρίας ενός ανθρώπου να μην βρίσκεται στο κέντρο των παρατηρήσεων η αναπηρία του, αλλά το σύνολο της οντότητάς του ως ανθρώπου (Rigo 1989).

Κάθε άνθρωπος διαθέτει πολλές και διάφορες ιδιότητες, ώστε δε θεωρείται σωστό να τον συνδέσουμε μόνο με μία, επειδή αυτή η άποψη ισχύει τόσο για τους αναπήρους, όσο και τους υγιείς ανθρώπους. Θεωρείται λοιπόν σκόπιμο να μην ιεραρχούνται οι άνθρωποι ως υγιείς και μη υγιείς, αλλά απλά ως άνθρωποι με διαφορετικές προϋποθέσεις. (Rigo 1989).

Σε πολλές περιπτώσεις είναι δυνατόν και σίγουρα αναγκαίο να ξεχάσει κανείς παντελώς τον ορισμό της αναπηρίας, δηλαδή στις περιπτώσεις, όπου μεταξύ

αναπήρων και υγιών ανθρώπων δημιουργούνται εμπόδια και αποστάσεις αντί να ξεπερνιούνται.

Όσο πιο αυτονόητη και καλή είναι η σχέση μεταξύ αναπήρων και μη αναπήρων ανθρώπων τόσο περισσότερο προκύπτει μία ενότητα, η οποία επιβεβαιώνεται στο χρησιμοποιούμενο λεξιλόγιο, όπου οι διαφορές και οι διαχωρισμοί λίγο πολύ εξαλείφονται.

6 : 2. Άτομα με αναπηρία

Για την κατανόηση του προβλήματος της αναπηρίας η θεραπευτική ιατρική αντιπαραθέτει στον ανάπηρο άνθρωπο τον υγιή άνθρωπο. Οι άνθρωποι με αναπηρία εξετάζονται πρωταρχικά στη μορφή της αναπηρίας, όπου διερευνάται ποια κατηγορία αναπηρίας κατατάσσεται το άτομο, σε ποιους περιορισμούς, διαταραχές και επηρεασμούς βρίσκεται. Στη συνέχεια εξετάζεται σε ποιες αθλητικές εκτελέσεις δεν μπορεί να πάρει μέρος, έτσι ώστε να εντοπίζονται τα υπάρχοντα προβλήματα του ατόμου.

Εκπρόσωποι αυτής της άποψης είναι για παράδειγμα Alaimo (1995), Guidorizzi (1988), Alberti (1994), Cipriani (1996), καθώς και διάφορες ανά τον κόσμο σχολές, που υποστηρίζουν αυτή την ιατρική θεραπευτική θέση.

Μία ολοκληρωμένη μελέτη γύρω από την άθληση ατόμων με αναπηρία αποτελεί ένα το ερευνητικό πρόγραμμα, το οποίο περιλαμβάνει «κίνηση, παιχνίδι και άθληση με αναπήρους, καθώς και άτομα τα οποία απειλούνται από αναπηρία» (Ministero dell' istruzione pubblica 1990).

Στη βάση ενός ιατρικού θεραπευτικού προσανατολισμού περιγράφονται άτομα με διαφορετικές κατηγορίες αναπηρίας και παρουσιάζονται εξειδικευμένοι τρόποι αθλητικών δραστηριοτήτων για αναπήρους.

Το σύνολο των αναπηριών χαρακτηρίζεται συχνά ως βλάβη ή βλάβες της υγείας και καταγράφονται ως ακολούθως, π.χ. αναπηρίες ή ελαττωματική διαμόρφωση των άκρων με βλάβες του θώρακα και της σπονδυλικής στήλης.

Έτσι έχουμε:

- ✓ ορισμό
- ✓ περιγραφή
- ✓ αιτίες

- ✓ εμφανισιακές μορφές
- ✓ συχνά περιγραφόμενος περιορισμός της κίνησης
- ✓ διαταραχές
- ✓ χαρακτηρισμός κίνησης, παιχνιδιού, και ειδικής άθλησης
(αντένδειξη περιορισμός και οδηγία)
- ✓ οργάνωση

Αυτή η πολύ ευρεία μελέτη έχει το πλεονέκτημα ότι στηρίζεται στην ιατρική, αλλά περιορίζει από την πλευρά της ιατρικής θεραπευτικής τις δυνατότητες των αναπήρων ατόμων κατά την αθλητική τους δραστηριότητα και τις θέτει υπό το πρίσμα της θεραπευτικής αγωγής.

Κίνηση, παιχνίδι και άθληση εμφανίζονται εδώ ως προληπτική θεραπευτική ειδική αγωγή καθώς και ως προσπάθεια αποκατάστασης (Rigo 1989; Νάτσης, Θεοδόρου, Κοκαρίδας, Χατζηγεωργιάδης & Θεοδωράκης 2004).

Παρομοίως ο Polisen (1992) παρατηρεί ότι η ειδική άθληση των αναπήρων θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποτελεί μέρος της εν γένει θεραπευτικής αγωγής.

Αυτή η εικόνα του ανθρώπου που εμφανίζεται μέσα σ' αυτό το ιατρικό θεραπευτικό πλαίσιο, αντιλαμβάνεται τον άνθρωπο με αναπηρία, ως μια ύπαρξη με ελλείψεις, η οποία παρουσιάζει αυτή ή εκείνη την αναπηρία και πρέπει να αντιμετωπισθεί θεραπευτικά, για να ενταχθεί στην κοινωνία των μη αναπήρων ανθρώπων (των υγιών).

Ο Polisen (1992) διατυπώνει σαφέστερα ότι έχει περισσότερο νόημα και υπόσχεται μεγαλύτερες επιτυχίες, «εάν τους αναπήρους τους βοηθήσουμε να προσαρμοστούν στην κοινωνία μέσω της άθλησης, δεδομένου ότι η κοινωνία είναι προσανατολισμένη στην επίδοση, αντί να διαπαιδαγωγήσουμε μία κοινωνία ή οποία συμπονά και δέχεται τους αναπήρους».

Η αντίθεση, προς τις παραδοσιακές αντιλήψεις είναι ιδιαίτερα σαφής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄

Παιδαγωγική της ενσωμάτωσης - Αναπηρία - Άθληση

7. Παιδαγωγική της ενσωμάτωσης

7: 1. Επιστημάνσεις

Η παρουσιαζόμενη στα πλαίσια αυτής της εργασίας διαφοροποιημένη παιδαγωγική της ενσωμάτωσης, μέσω του αθλητισμού για άτομα με διαφορετικές προϋποθέσεις, στηρίζεται στη συγκεκριμένη της μορφή στην άθληση και το παιχνίδι με ανάπηρα άτομα. Πρόκειται δηλαδή, για ένα πρόγραμμα άθλησης το οποίο ενισχύει την ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρία με διάφορους τρόπους. Η αυξημένη αποδοχή αυτού του αθλητικού μοντέλου της ενσωμάτωσης και η σταθερή διεύρυνσή του ενισχύουν το θεωρητικό μέρος του. Ταυτόχρονα τα παιδαγωγικά αποτελέσματα και οι διδακτικές διαδικασίες καθιστούν αναγκαία τη συγκεκριμενοποίηση αυτού του πλαισίου της ειδικής παιδαγωγικής με τη βοήθεια του αθλητισμού.

Στόχος της παρούσης εργασίας είναι όχι μόνο η δημιουργία των προϋποθέσεων της κοινωνικής ενσωμάτωσης αναπήρων ατόμων στην ευρύτερη κοινωνία, αλλά και η παρουσίαση αυτής της θεωρίας ως μια επιστημονική γενική μέθοδο, που να λειτουργεί ως πρότυπο στον αθλητισμό της ενσωμάτωσης, για να έχει εφαρμογές σε πολλές αθλητικές δραστηριότητες των ατόμων με αναπηρία.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα οδηγεί σε συγκεκριμένα θεωρητικά πλαίσια τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν πολύπλευρα και εποικοδομητικά σε κάθε άλλη προσπάθεια άσκησης και άθλησης προς σ' αυτήν την κατεύθυνση. Συγκρινόμενο το πρόγραμμα αυτό της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής της ενσωμάτωσης με τον αθλητισμό, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ταιριάζει με τη "Θεολογία της απελευθέρωσης", η οποία έχει επίσης τις ρίζες της στην πράξη και στη συνειδητή ενασχόληση για τους καταπιεσμένους και περιθωριακούς, που έχει δημιουργηθεί για την κοινωνική επανένταξή τους (Rossi 1982; Maino 1986). Όμως η δημιουργηθείσα θεωρία δεν επιτρέπεται να εξελιχθεί σε δόγμα, ώστε να διαστρεβλώνει την πραγματικότητα. Η αναφορά στην πράξη και ο διαρκής διάλογος μ' αυτήν συμβάλλει στην περαιτέρω ανάπτυξη των θεωρητικών βάσεων, αφού είναι προσανατολισμένη στην εφαρμοσμένη δράση. Ως εκ τούτου η παρουσίαση της

πράξης της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής της ενσωμάτωσης αποκτά για τον αθλητισμό ιδιαίτερη σημασία.

7 : 2. Ανθρωπολογικές βάσεις

Οι κοινωνικές συνθήκες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις έχουν ρατσιστικό χαρακτήρα, εμποδίζουν τα ανάπηρα άτομα να ενταχθούν στην κοινωνία. Πολύ περισσότερο δημιουργούν καταστάσεις απόρριψης, διαφοροποίησης και κοινωνικής απόστασης (UNESCO 1994; Dolzino 1988). «Τώρα, όπως πάντα, το ανάπηρο άτομο διαισθάνεται την αρνητική στάση των άλλων, ώστε η κοινωνική λειτουργία του λαμβάνει χώρα σε πολύ στενά πλαίσια» (Dolzino 1988). Μια κοινωνική ενσωμάτωση αναπήρων ατόμων μπορεί, τότε μόνο να αποδώσει, εάν δημιουργηθούν στοχευμένες επαφές με άλλους ανθρώπους. Η ενσωμάτωση πρέπει να εφαρμόζεται όποτε αυτό είναι δυνατό (Sherril 2004).

Ως εκ τούτου είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν χώροι συνάντησης αναπήρων και υγιών ανθρώπων. "Είναι πάντοτε ιδιαίτερης σημασίας να οργανωθούν επαφές και σχέσεις μεταξύ αναπήρων και μη αναπήρων ανθρώπων, που να έχουν κάποια κοινή δράση" (Dolzino 1988). Όμως η εξωτερική επαφή προς τα άτομα με αναπηρία δεν οδηγεί κατ' αναγκαιότητα και σε θετικές στάσεις. Μάλλον χρειάζονται ευνοϊκότερες συνθήκες. Αυτές οι προϋποθέσεις παρουσιάζονται στην κάθετη διάσταση της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής της ενσωμάτωσης για τον αθλητισμό. Κίνηση παιχνίδι και άθληση δύνανται να αποτελέσουν χώρο συνάντησης και κοινής δράσης, που ενισχύει την κοινωνική ενσωμάτωση των αναπήρων ατόμων.

Η συγκεκριμένη αθλητική πράξη με ανάπηρα και υγιή άτομα και η διατυπωμένη με το πρόγραμμα αυτό θεωρία, έχει τους ακόλουθους στόχους:

Μέσω των πολύπλευρων αθλητικών δραστηριοτήτων επιδιώκεται να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο, στο οποίο αντιλήψεις, νοοτροπίες, στάσεις, στερεότυπα και προκαταλήψεις των ανθρώπων με και χωρίς αναπηρία να αλλάξουν προς τη θετική κατεύθυνση, ώστε να αποδομηθούν τα κοινωνικά εμπόδια απέναντι στους αναπήρους ανθρώπους και να ενισχυθεί η πλήρης ενσωμάτωση των αναπήρων ατόμων στην κοινωνία μας.

Η κατανόηση της άθλησης που παρουσιάζεται στο συγκεκριμένο πρόγραμμά μας, ξεπηδά από τις πολύπλευρες δραστηριότητες που παρέχουν η κίνηση, το παιχνίδι και η γύμναση. Μ' αυτό τον τρόπο παρέχεται η δυνατότητα της κοινωνικής

ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρία. Με τις πολύπλευρες επαφές κατά την κίνηση, το παιχνίδι και το χορό δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για τη θετική αλλαγή γενικά των αντιλήψεων και στάσεων τόσο των αναπήρων, όσο και των υγιών ατόμων, ώστε να δημιουργηθούν έτσι οι προϋποθέσεις για την κοινωνική ενσωμάτωση και να ξεπεραστεί η ένταση μεταξύ αναπήρων μη αναπήρων, που οδηγεί στην ανάπτυξη ατομικών θετικών εμπειριών.

Η αποδοχή ενός ανθρώπου για κοινή δράση και ενέργεια, καθώς και η θεώρηση αυτού ως ισότιμου συντρόφου, στηρίζεται σε κάποιους προϋπάρχοντες παράγοντες: Οικογενειακές συνθήκες, νοητικές ικανότητες, σωματικές ικανότητες, φύλο και εμφάνιση, ίδια ενδιαφέροντα, το αυτό κοινωνικό Status ή την ίδια οικονομική κατάσταση.

Για την αποδοχή κάποιου στον αθλητισμό προϋποθέτονται συχνά οι σωματικές επιδόσεις, ή κοινωνική κατάσταση και οι αθλητικές εμπειρίες.

Η ενσωμάτωση στον αθλητισμό ενισχύει την αποδοχή κάθε ανθρώπου (Piscicelli 1994) ανεξάρτητα από την ικανότητα επίδοσής, το φύλο, την εμφάνισή, το κοινωνικό Status και την όποια αναπηρία του.

Αυτή η αποδοχή προϋποθέτει μια ειδική θεώρηση για τον άνθρωπο, που περιλαμβάνει μία σειρά από ανθρωπολογικές αρχές στις οποίες θα αναφερθούμε στην συνέχεια.

Ο Dolzino (1988), επισημαίνει «την αναγκαιότητα να παρουσιάσουμε, ορισμένες ανθρωπολογικές θέσεις, προσαρμοσμένες στο άτομο με αναπηρία».

"Η απαίτηση για την παρουσίαση μιας εικόνας του ανθρώπου που στηρίζεται σε ανθρωπολογικά κριτήρια, εντάσσεται στην προσπάθεια μιας ανθρωπολογικής ενσωμάτωσης. Ενσωμάτωση, η οποία στηρίζεται στις γνώσεις των επιστημών του ανθρώπου, στην επιθυμία της ερμηνείας στο πνεύμα του «ολοκληρωμένου ανθρώπου» και της ανθρωπιστικής υποχρέωσης, που ενυπάρχει στην κοινωνική ζωή και την προβληματικότητα της καθημερινότητας που βιώνει ο άνθρωπος (Dolzino 1988).

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε σε πέντε βασικές ανθρωπολογικές θέσεις, που παρουσιάζουν το πρότυπο ενός ανθρώπου, που είναι κατάλληλο για τον καθένα, ο οποίος επιθυμεί να αναπτύξει τις ατομικές του ιδιότητες μέσα στην κοινωνία :

(Α). Η αξιοπρέπεια του ανθρώπου είναι κατοχυρωμένη στο άρθρο τέσσερα του Συντάγματος των Ελλήνων του 1975. Αυτή η αποδοχή του ανθρώπου, όπως

αυτός είναι. ως πλήρες μέλος της κοινωνίας, αποκλείει αυτομάτως την οποιαδήποτε συζήτηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

Είναι αυτονόητο ότι υπάρχει διαφορετικότητα, αλλά δεν υπάρχει κανένας κανόνας, κανένας νόμος, που να ορίζει πώς πρέπει να είναι ο άνθρωπος (Κοινοτικός Χάρτης Αναγνώρισης Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Αναπήρων, άρθρο 26. Ευρωπαϊκή Ένωση 1990) Ως εκ τούτου δεν επιτρέπεται να καθορίζεται ή να περιορίζεται κανένας άνθρωπος, λόγω της εξωτερικής του εμφάνισης, της καταγωγής, της φυλής, του χρώματός του ή μιας οποιασδήποτε αναπηρίας (Σούλης 2002).

Αυτή η βασική αρχή τονίζει ότι η αναγνώριση του ανθρώπου είναι ανεξάρτητη από οποιοδήποτε επίδοση, την οποία κανείς μπορεί να επιτύχει ή να δημιουργήσει.

Ο Dolzino (1988) διατυπώνει τις ακόλουθες θέσεις αξιών ως βάση μιας χριστιανικά αιτιολογημένης θεραπευτικής παιδαγωγικής:

- ✓ Η αξία της ακεραιότητας της ζωής όλων των ανθρώπων, χωρίς την απειλή της καταστροφής των ζώντων οργανισμών, έρχεται.
- ✓ Η αξία των βασικών μορφών της αξιοπρέπειας κάθε ανθρώπινης ύπαρξης, χωρίς προϋποθέσεις αναξιοπρέπειας για τους ανάπηρους και μειονεκτούντες ανθρώπους, έρχεται.
- ✓ Η αξία της νομικής ισότητας όλων των ανθρώπων, χωρίς τις νομικές "υποτιμήσεις" π.χ. το να χαρακτηριστεί ο ανάπηρος άνθρωπος ως νοητικά άβουλος, έρχεται και
- ✓ Η αξία της αγάπης για τον πλησίον του χριστιανισμού είναι μία αιώνια και αληθινή αξία, χωρίς να τίθενται υπό αμφισβήτηση οι προαναφερθείσες αξίες.

Σχετικά με τις αναφερθείσες αξίες διαβάζουμε στο βιογραφικό ενός αναπήρου τα ακόλουθα :

"Γιατί θα ήθελα εγώ να ήμουν κάτι άλλο; Εγώ οπωσδήποτε ως σπαστικός, αισθάνομαι ότι είμαι ένα δημιούργημα του Θεού. Τουλάχιστον θα περίμενα ότι αυτό θα έπρεπε να πιστεύουν όλοι οι χριστιανοί (Tarnopol 1992).

(B). Εάν πρόκειται να κρίνουμε τον άνθρωπο μόνο ως προς την παραγωγικότητα και χρησιμότητά του, τότε καταλήγουμε μοιραία στη συζήτηση ως προς την αξία ή μη αξία της ζωής.

"Στοιχεία, όπως επίδοση, επιτυχία, καριέρα, ανταγωνισμός, ορθολογισμός και τάσεις προς την εξουσία, αποτελούν μεγέθη της καθημερινής ζωής, που όμως δεν έχουν να

κάνουν τίποτε με την αυτή καθαυτή ανθρώπινη ύπαρξη, τη μοναδικότητα και την ιδιαιτερότητά της , αλλά μόνο με την χρησιμότητα του ατόμου και των δικαιωμάτων του (Garofalo 1997). Και μάλιστα μέσω της αδυναμίας, καταφέρνουμε εμείς και οι συνάνθρωποί μας, να κατανοήσουμε ότι είμαστε άνθρωποι, οι οποίοι δεν αποτελούμαστε μόνο από το κορμί μας και την εξωτερική μας εμφάνιση, όπως μερικές φορές μας παρουσιάζεται με τη διαφήμιση.

"Για να επιτύχει κανείς την ιδεώδη σωματική εικόνα που μας παρουσιάζουν τα ΜΜΕ προτείνονται ανθυγιεινές και σκληρές δίαιτες, υπερβολική άθληση και μερικές φορές μάλιστα κοσμητική χειρουργική.

Αυτό το πράγμα δημιουργεί έμμεσα μία μη ανεκτικότητα απέναντι στους ανθρώπους με σωματικά μειονεκτήματα σε μαζικό τρόπο (Dolzino 1988).

Η ανθρώπινη αδυναμία ανήκει γενετικά στον άνθρωπο. Προϊούσης της ηλικίας οφείλει κάθε άνθρωπος να συμβιβαστεί με τον εαυτό του. Ως εκ τούτου τα άτομα με σωματικά μειονεκτήματα και οι προχωρημένης ηλικίας άνθρωποι, έχουν μπροστά τους ένα σημαντικό κοινωνικό προορισμό. Επίσης ο Garofalo σημειώνει τις σημαντικές λειτουργίες που επιτελούν οι μειονεκτούντες σωματικά άνθρωποι στην κοινωνία μας. "Οι αδύναμοι έχουν σημαντικές και αναγκαίες επί μέρους λειτουργίες να επιτελέσουν στην όλη δράση του κοινωνικού συνόλου" (Garofalo 1997).

(Γ). Η ανάπτυξη της προσωπικότητας και ενίσχυση αυτής δεν είναι μόνο απόρροια της γενικότερης εικόνας του ατόμου (Roussinova-Bahoudaila 1995). Έτσι, ο Zeno (1995) χαρακτηρίζει ως "μεγάλη απανθρωπιά", εάν για παράδειγμα κάποιος αρνείται την προσωπικότητα ενός ενήλικα νοητικά αναπήρου (Zeno 1995).

Η διακήρυξη των γενικών και ιδιαίτερων δικαιωμάτων των νοητικά αναπήρων του Διεθνούς Οργανισμού των Συλλόγων Γονέων διατυπώνει αυτό το δικαίωμα στο άρθρο 11 ως εξής :

"Ο νοητικά ανάπηρος έχει το δικαίωμα μιας λογικής ιατρικής και σωματικής αγωγής, καθώς και εκπαίδευσης ένταξης και καθοδήγησης, που του επιτρέπουν να αναπτύξει τις ικανότητες και το ταλέντο του, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός αναπηρίας του (International League of Parents associations, in Holle 1990).

Η πλουραλιστική αρχή της κοινωνίας μας δεν θα μπορούσε να υπάρξει, εάν δεν υπήρχαν διαφορές και αντιθέσεις και ήταν όλα όμοια και ίσα. Ο καθένας δεν έχει μόνο το δικαίωμα μιας θέσης στην κοινωνία, αλλά θα πρέπει να μπορεί να εκφράζεται, για να δίνει νόημα στη θέση που κατέχει. Θα πρέπει λοιπόν να μάθουμε

να κατανοούμε αυτό το νόημα, ώστε να επιτρέπουμε στον καθένα, να αναπτύξει στο χώρο του της ατομικές του ικανότητες (Maslow 1992; Bandura 1997).

Αυτό το δικαίωμα της ατομικής ανάπτυξης εμφανίζεται μέσα από διαφοροποιημένη παιδαγωγική της ενσωμάτωσης στον αθλητισμό, μέσω των διαφοροποιούμενων παιχνιδιών και αθλητικών δραστηριοτήτων. Ο Cataldi (1997) ονομάζει αυτό το άνοιγμα της προσωπικής ανάπτυξης των αναπήρων ατόμων ως "αποδοχή των υπάρχοντων δυνατοτήτων και στόχων αυτών των ατόμων (Cataldi 1997). Σε θεωρητική βάση αυτό το ουσιώδες δικαίωμα εκφράζεται μέσα από την αλληλένδετη σχέση της προσωπικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης (Rousinova-Bahoudaila 1995).

(Δ). Δεν επιτρέπεται να εμποδίζεται ένας άνθρωπος, λόγω κάποιας υπάρχουσας αναπηρίας να απομονώνεται από την κοινωνική ζωή. Η κοινωνική ένταξη είναι πάντοτε μια αμφίπλευρη διαδικασία της αποδοχής, της αναγνώρισης και της κατανόησης, από την οποία δεν δύναται να εξαιρεθεί ούτε ο βαριά ανάπηρος άνθρωπος, έστω κι αν δεν μπορεί να παραπονεθεί στην αρνητική περίπτωση. Συχνά, ακούει κανείς ανθρώπους που περιποιούνται και συμπαρίστανται ανάπηρα άτομα, να λένε ότι έμαθαν από αυτούς τόσα πολλά όσα έμαθε και ο βοηθούμενος άνθρωπος.

Ως εκ τούτου δεν είναι πρόπον να διαχωρίζονται στον αθλητισμό τα ανάπηρα άτομα, δηλαδή, σε ομάδες ομοιογενών ατόμων, όπου καλούνται να αποκτήσουν πρώτα «φυσιολογική συμπεριφορά», για να ενταχθούν στη συνέχεια σε γκρουπ υγιών αθλούμενων (Sassone 1997). Αυτή η ενέργεια δεν θεωρείται ενσωμάτωση, αλλά εξισορρόπηση.

Η ενσωμάτωση είναι ένα διαδικαστικό γεγονός, κατά το οποίο ανάπηρα και υγιή άτομα συνυπάρχουν και συνεργάζονται μεταξύ τους, ώστε τόσο το ανάπηρο άτομο όσο και το υγιές αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια αμοιβαία κοινωνική σχέση ενσωμάτωσης.

Όχι μόνο ο ανάπηρος άνθρωπος, αλλά «κάθε άνθρωπος έχει την ανάγκη του άλλου» (Casilli 1994, Glasser 1990), καθόσον κάθε άνθρωπος κατά τη γέννησή του έρχεται σε πλήρη εξάρτηση από άλλους ανθρώπους (Glasser 1990). Αργότερα, με την αγωγή και τις κοινωνικές επιδράσεις γίνεται προοδευτικά αυτόνομος. «Συγχρόνως, η κοινωνική ένταξη του ατόμου γίνεται ο βασικός και ουσιώδης παράγοντας της επιβίωσής του και προϋπόθεση για τη διαμόρφωση της

ειδικής συμπεριφοράς του φύλου και του γένους του (Frassi 1994). Αυτή η κοινωνική ένταξη είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους αναπήρους ανθρώπους και όπως παρατηρεί ο Boccardi «η κοινωνική αλληλεγγύη είναι αυτή που βοήθησε τον άνθρωπο να φτάσει από την πρωτόγονη κοινωνία στο σημερινό υψηλό πολιτιστικό επίπεδο. Όμως στα πλαίσια αυτής της αλληλεγγύης εντάσσονται και τα αδύναμα μέλη της κοινωνίας μας. Ιδιαίτερα δε οι ανάπηροι άνθρωποι» (Boccardi 1991).

Συμμετοχή στα δημόσια πράγματα της κοινωνίας σημαίνει ταυτόχρονα και την κοινωνική ενσωμάτωση του κάθε μέλους αυτής. Αυτή η κατάσταση αποτελεί μια βασική αξία της ανθρώπινης ύπαρξης, γιατί ο άνθρωπος ως ον, βρίσκει την ταυτότητα και έννοια της ζωής του μόνο μέσα στα πλαίσια της κοινωνίας, επειδή η αξία του ατόμου δημιουργείται από το βαθμό αποδοχής και εκτίμησης από τους άλλους κοινωνικούς εταίρους. Ανάπηρα άτομα, που εμποδίζονται με την απομόνωση να αποκτήσουν κοινωνικές σχέσεις με άλλους ανθρώπους και ομάδες, όχι μόνο υποφέρουν, αλλά δυσκολεύονται να αναπτύξουν την προσωπικότητα και τις ικανότητές τους (Frassi 1994; D'Alonzo 1999).

Κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα, ως προσωπικότητα, να γίνει ισότιμα αποδεκτός σ' όλους τους κοινωνικούς τομείς της ζωής (Casilli 1994, Σούλης 2002). Στις αρχές του προγράμματος της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων των Αναπήρων της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. για την προστασία και την τιμή όλων των ανθρώπων αναφέρεται :

Κάθε άνθρωπος έχει το ίδιο, αναφαίρετο και μη ιεραρχούμενο δικαίωμα στη ζωή και την αυτοπραγμάτωση, καθώς και στις κοινωνικές και οικονομικές δυνατότητες της ζωής. Οι οποιασδήποτε μορφής διακρίσεις δεν αναγνωρίζονται και είναι απορριπτέες (Ο.Η.Ε., 9 Δεκεμβρίου 1975, Απόφαση 3447)

(Ε). Ο άνθρωπος είναι ένα υποκείμενο, είναι ο εαυτός του και γι' αυτό η δυνατότητα του αυτοκαθορισμού ή της αυτονομίας του εναπόκειται μόνο σ' αυτόν (Crea 1995). Αυτό ισχύει για όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα ηλικίας, καταγωγής ή κάποιας αναπηρίας. Αυτή η αρχή εσωκλείει ότι κάθε παιδί - εξ ου και κάθε ανάπηρο παιδί - μπορεί με τους γονείς του να αποφασίσει σε ποιο σχολείο θα πάει (Deci & Ryan 1985, Σούλης 2002).

Επίσης στον αθλητισμό αποφασίζουν συχνά οι υγιείς άνθρωποι το άθλημα που ταιριάζει στις διάφορες μορφές αναπηρίας, με αποτέλεσμα να εμποδίζονται οι επιθυμίες και οι δυνατότητες των αναπήρων ανθρώπων να εκφράζονται οι ίδιοι (Giovannini 1988).

Ο Tavell (1999) παρατηρεί , δυστυχώς είναι πραγματικότητα ότι στο κοινό παρουσιάζεται μια λανθασμένη εικόνα του αναπήρου ανθρώπου, ως προς τις δυνατότητές του. «Θα πρέπει να θεωρηθεί παράλειψη πως στην κοινωνία μας δεν έχουμε παραδείγματα ευτυχισμένης ζωής αναπήρων ανθρώπων, που θα ήταν κατάλληλα , για να δείξουν τις θετικές διαστάσεις της ζωής αυτών των ατόμων» (Tavell 1999).

Η αναγνώριση αυτών των ανθρωπολογικών βασικών προϋποθέσεων, χωρίς εξαιρέσεις, παρέχει στον άνθρωπο την ελευθερία, που είναι ουσιαστικό και βασικό θεμέλιο της ανθρώπινης οντότητας (Σούλης 2002). Γιατί, αν στερήσει κανείς αυτή τη βασική αρχή σ' έναν άνθρωπο, τότε είναι σίγουρο ότι θα επηρεασθεί σημαντικά στις ατομικές του ελευθερίες και θα είναι διαρκώς δυστυχής.

«Η ελευθερία αποτελεί την πρωταρχική και ουσιώδη προϋπόθεση της ανάπτυξης μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας που είναι απαραίτητη για την είσοδο και την αποδοχή στην ανθρώπινη κοινότητα (διαδικασία της κοινωνικοποίησης)» (Crea 1995; Σούλης 2002). Στην περίπτωση δε, όπου δίδεται σ' έναν άνθρωπο περιορισμένη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, τότε είναι δεδομένο πως αυτός ο άνθρωπος, δεν θα μπορέσει να αναπτύξει πλήρως τις ατομικές του ικανότητες, με αποτέλεσμα να μην κατορθώσει να διαμορφώσει την προσωπικότητά του.

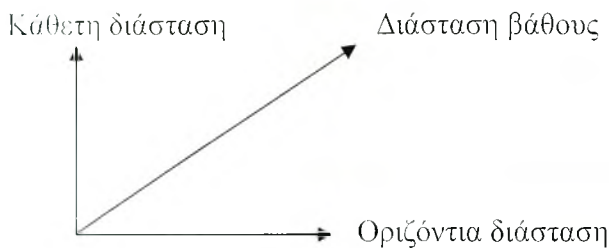
Ανακεφαλαιώνοντας, μπορούμε να πούμε ότι για την διαφοροποιημένη παιδαγωγική της ενσωμάτωσης ο αθλητισμός αποτελεί το μέσον, να φέρει κοντά τους ανθρώπους με διαφορετικές προϋποθέσεις και ικανότητες. Το θέμα αυτό θα μπορούσαμε να το διατυπώσουμε ως εξής:

Με την ελεύθερη συμμετοχή στην κοινή άθληση και γύμναση, στη δράση και την κίνηση, στο παιχνίδι και τον χορό των υγιών και μη υγιών ανθρώπων - ανθρώπων με διαφορετικές προϋποθέσεις - η επιτυγχανόμενη ενσωμάτωση μπορεί με τις θετικές της επιπτώσεις να μεταφερθεί και σε άλλους κοινωνικούς χώρους της καθημερινής ζωής, ώστε οι ανάπηροι άνθρωποι να μπορέσουν να αναπτύξουν τις προσωπικές τους ικανότητες και να δυνηθούν έτσι, να ενταχθούν και να ενσωματωθούν στη μεγάλη κοινωνία.

8. Διαστάσεις της Ενσωμάτωσης

Εάν τύχει και συναντηθούν άνθρωποι με διαφορετικές προϋποθέσεις (π.χ. υγιείς και ανάπηροι) σε κάποιες κοινές δράσεις, δε σημαίνει κιόλας ότι πρόκειται για ουσιαστική κοινωνική ενσωμάτωση. Καθόσον, η ενσωμάτωση δεν αποτελεί μια κατάσταση «εξωτερική, αντικειμενοποιημένη και σχετικά ένα προσωπικά ανεξάρτητο γεγονός» (Del Torto 1998), αλλά μια διαδικασία της αμοιβαίας επαφής, που δεν έχει «περιοριστικά χρονικά όρια» (Del Torto 1998). Συγχρόνως διαπιστώνει κανείς σ' αυτή τη διαδικασία διαφορετικές «διαστάσεις».

Στη συνέχεια παρατίθεται το μοντέλο των τριών διαστάσεων με οριζόντια και κάθετη διάσταση, καθώς και με διάσταση βάθους.

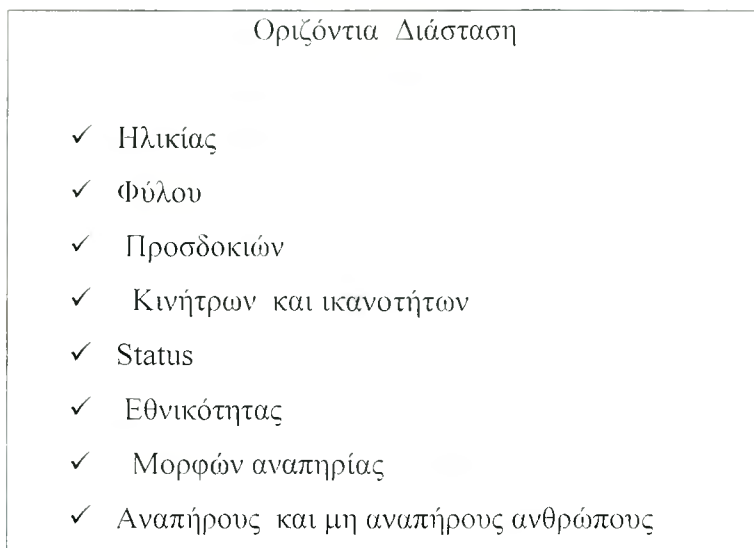
Οι διαστάσεις της ενσωμάτωσης
(Κατ' αντιστοιχία από Del Torto 1998).

8: 1. Οριζόντια διάσταση της ενσωμάτωσης

Διάφοροι άνθρωποι μπορεί με την ευκαιρία ενός γεγονότος να συνεργαστούν σε κάποιες κοινές δράσεις, όπως για παράδειγμα στον αθλητισμό. Αυτό ισχύει και για ανθρώπους με ίδιες ή διαφορετικές ηλικίες, για ανθρώπους με ίδιες ή διαφορετικές ικανότητες, για αναπήρους και υγιείς ανθρώπους. Η εξωτερική συνεύρεση ετερογενών ομάδων ή ανθρώπων με διαφορετικές προϋποθέσεις χαρακτηρίζεται ως «οριζόντια διάσταση της ενσωμάτωσης». Παίρνοντας το παράδειγμα του αθλητισμού βλέπουμε ότι συναντιόνται τόσο ομοιογενείς όσο και ανομοιογενείς ομάδες ανθρώπων. Έτσι έχουμε :

- Ανθρώπους της ίδιας ή διαφορετικής ηλικίας
- Ανθρώπους με ίδιες ή διαφορετικές προσδοκίες, κίνητρα και ικανότητες
- Άνδρες και γυναίκες, αγόρια και κορίτσια
- Ανθρώπους με ίδιες ή διαφορετικές αναπηρίες

- Ανθρώπους με το ίδιο ή διαφορετικό κοινωνικό Status
- Αναπήρους και μη αναπήρους ανθρώπους

Στοιχεία της Οριζόντιας Διάστασης

Αυτή η σύνθεση μπορεί να προκύψει από ένα τυχαίο γεγονός, όπως σ' ένα αθλητικό παιχνίδι, έναν χορό ή να επαναλαμβάνεται τακτικά (χορωδία) σε ομοιογενή ομάδα αναπήρων ή μεικτή ομάδα υγιών και αναπήρων ατόμων. Η ετερογένεια των ομάδων προσφέρεται αρχικά ως παρατήρηση του οργανωτικού μέρους των ανθρώπων με διαφορετικές προϋποθέσεις (οριζόντια διάσταση της ενσωμάτωσης), αλλά δεν μπορεί να μας πει τίποτε ως προς την ένταση των σχέσεων, την ποιότητα των συναισθημάτων του βιώματος (Anderson 1997), καθώς και ως προς το βάθος των σχέσεων πέρα από το επίπεδο των γενεών, των μορφών αναπηρίας κλπ.

Ο Battista (1995) επισημαίνει ότι εμφανίζονται ισχυρές τάσεις αλλαγής των συναισθηματικών στάσεων έναντι των αναπήρων ατόμων άμεσα μετά από ένα αθλητικό παιχνίδι μεικτής σύνθεσης (υγιείς και ανάπηροι), αλλά αυτά τα θετικά στοιχεία υποχωρούν αισθητά, εάν μεσολαβήσει αρκετός χρόνος (Battista 1995).

Το ότι κάθε μορφή του αθλητισμού δε συμβάλλει στην ενσωμάτωση των αναπήρων ατόμων επισημαίνεται από πολλούς συγγραφείς (Frassi 1994; Ferrara 1989; Casilli 1994). Το ίδιο συμβαίνει και στα πλαίσια της

συνεκπαίδευσης στην τυπική τάξη μέσα από παράλληλες και τάξεις ένταξης (Voeltz 1984; Ochoa & Olivarez 1995).

Ο Rigo σημειώνει πως ο αθλητισμός δεν αποτελεί οπωσδήποτε ένα τόπο δράσης, που να ενισχύει ιδιαίτερα την κοινωνική ενσωμάτωση. Και αυτό γιατί στον αθλητισμό ενυπάρχει πάντοτε το στοιχείο της επίδοσης, που λειτουργεί ανασταλτικά. «Ο αθλητισμός των αναπήρων βρίσκεται, παρ' όλους τους ισχυρισμούς ότι βοηθά στην ενσωμάτωση των αναπήρων και μη αναπήρων ατόμων, στην αμοιβαία αναγνώριση και την κοινή αθλητική δράση, εντούτοις δεν φαίνεται ο κατάλληλος χώρος γι' αυτόν τον σκοπό» (Rigo 1989).

Σύμφωνα μάλιστα με τις εμπειρίες του Piscicelli (1994) δύνανται τα κοινωνικά προβλήματα να επιταθούν. Ο πρώην πρόεδρος της Ένωσης Σωματείων Αθλητισμού Αναπήρων Ατόμων Ρώμης επεσήμανε ότι ιδιαίτερα «στον αθλητισμό η αναπηρία γίνεται περισσότερο εμφανής» (Boraso 1987).

Ως εκ τούτου πολλές αθλητικές ομάδες ενσωμάτωσης είναι προσανατολισμένες περισσότερο στον αθλητισμό του Ελεύθερου Χρόνου ή σε δραστηριότητες αναψυχής, σε ανοικτές και τυχαίες αθλητικές συναντήσεις (Rigo 1989, Theodorakis et al. 1995), οικογενειακό αθλητισμό (Astolfi 1994), καθώς και σε διάφορα άλλα προγράμματα, που έχουν τυχαίο και μη περιοδικό χαρακτήρα (Συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και αθλητικών συλλόγων) (Piscicelli 1994).

Εάν θεωρηθεί η διαδικασία ενσωμάτωσης ως επιδιωκόμενος στόχος, που οδηγεί σε αλλαγές αντιλήψεων και στάσεων, θα πρέπει οι δραστηριότητες να ξεπερνούν τον επιφανειακό χαρακτήρα της απλής αθλητικής συνάντησης, καθόσον η επαφή με ανάπηρα άτομα δεν οδηγεί αυτόματα σε θετικές αντιλήψεις. Γι' αυτό το πράγμα απαιτούνται ευνοϊκές συνθήκες (Ballandi 1985). «Θεωρείται ως αποδεδειγμένο ότι η διαδικασία της ενσωμάτωσης εξαρτάται από τη σημασία της ποιότητας των κοινωνικών επαφών και όχι την απλή συναναστροφή» (Ballandi 1985, Block & Malloy 1998, Block & Malloy 1998). Η στάση ποικίλει ως προς την ένταση των συναισθημάτων (Anderson 1997). Σε ορισμένες περιπτώσεις έχουμε θετική στάση απέναντι στα άτομα με αναπηρία (Hall 1994; Nikolarazzi & Reybekiel 2001; Buckley et al. 2002; Holden & Stewart 2002; Kleiwer 1998) ενώ σε άλλες αρνητική (Voeltz 1984; Ochoa & Olivarez 1995). Οι ερευνητές οι οποίοι αναφέρουν θετική στάση απέναντι στα άτομα με αναπηρία δηλώνουν ότι δεν αυξήθηκε η κοινωνικότητα μέσα από τις παράλληλες τάξεις ή τάξεις ένταξης στα πλαίσια της συνεκπαίδευσης στην τυπική τάξη λόγω του ότι δεν αποτέλεσε συστηματικό τμήμα

παρέμβασης στο σχεδιασμό της συνεκπαίδευσης.(Kleiwer 1998; Flem & Keller 2000; Nikolarazzi & Reybekiel 2001; Buckley et al. 2002; Gert de Graf 2002; Holden & Stewart 2002; D'Alonzo 2002, 2003; Gelati 2005). Η συνεκπαίδευση στα πλαίσια της τυπικής τάξης συμβάλλει στην ανάπτυξη του γνωστικού κόσμου αλλά η κοινή άθληση μέσα από τον κοινό στόχο, την κοινή επαφή, την ποιότητα των στόχων των επαφών, την ποιότητα των συναισθημάτων, των βιωμάτων, αποτελεί τον πλέον κατάλληλο χώρο για την ανάπτυξη της κοινωνικότητας, την ανάπτυξη των προσωπικών δυνατοτήτων, τα οποία οδηγούν στην κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία. Θεωρούμε ότι η κοινή άθληση στα πλαίσια του ψυχαγωγικού αθλητισμού είναι ο πλέον κατάλληλος χώρος για την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία.

8 : 2. Η κάθετη Διάσταση της Ενσωμάτωσης

Η κάθετη διάσταση της ενσωμάτωσης έχει να κάνει με την ποιότητα των κοινωνικών σχέσεων των ανθρώπων με διαφορετικές προϋποθέσεις, οι οποίες οδηγούν στο ότι ο καθένας στην ετερογενή ομάδα – ιδιαίτερα ο ανάπηρος άνθρωπος – θα γίνει αποδεκτός και θα ενσωματωθεί σ' αυτήν. «Η κοινωνική ενσωμάτωση είναι το αποτέλεσμα λογικών διαντιδράσεων μεταξύ αναπήρων και μη αναπήρων ανθρώπων» (Genta 1989). Η ενσωμάτωση λοιπόν μπορεί να θεωρηθεί ως στόχος στα πλαίσια της αμοιβαίας ψυχοκοινωνικής επαφής και της διαδικασίας της μάθησης (Del Torto, 1998).

Εάν λοιπόν η ενσωμάτωση δεν περιοριστεί στην οριζόντια διάσταση και οι κοινωνικές σχέσεις ενταθούν στο πνεύμα της κάθετης διάστασης, τότε προκύπτει μια σειρά ευεργετικών συνθήκες (Snell & Eichner 1989). Οι θετικές εμπειρίες εμφανίζονται στα πλαίσια των ακόλουθων συνθηκών :

- Υψηλή ανεκτικότητα
- Ενίσχυση της κοινωνικής αγωγής
- Συναισθηματικές επαφές (Procaccini 1989).

Για την επίτευξη της ενσωμάτωσης στην κάθετη διάσταση είναι ιδιαίτερα σημαντικές οι παρακάτω καταστάσεις (συνθήκες):

Κάθετη διάσταση

- ✓ Να είναι κανείς ανοιχτός
- ✓ Να επιζητά την επαφή
- ✓ Να έχει θετική αντίληψη
- ✓ Να δημιουργούνται κοινές δράσεις και στόχοι
- ✓ Να υπάρχει προσωπική δέσμευση
- ✓ Να υπάρχει κάποιο πρότυπο
- ✓ Να δημιουργούνται συναισθηματικά βιώματα
- ✓ Να υπάρχει ένταση των σχέσεων

Η Κάθετη Διάσταση

Αυτές οι συνθήκες απορρέουν κύρια από την πράξη σε διάφορες αθλητικές ομάδες της ενσωμάτωσης (οικογενειακός αθλητισμός ενσωμάτωσης, άθληση ενσωμάτωσης με αναπήρους σε καροτσάκι, ομάδες κολύμβησης με χαρακτήρα ενσωμάτωσης κλπ), όπου καλλιεργούνται οι προαναφερόμενες ιδιότητες, όπως ανεκτικότητα, θετική στάση, προσωπική δέσμευση, προθυμία για επαφή κλπ. Καθόσον ο αθλητισμός και ιδιαίτερα ο αθλητισμός της ενσωμάτωσης πραγματώνεται και βιώνεται πάντοτε στα πλαίσια της ομάδας, όπου κυριαρχεί η δυναμική της παρέας.(Roussinova-Bahoudaila 1995).

Ο Valentino (1986) επισημαίνει τα ακόλουθα κριτήρια για την ανάπτυξη της ομάδας στον αθλητισμό : κοινός στόχος, συναισθηματική και ψυχική σύνδεση, καθόσον θεωρεί ότι η κοινή δράση για την επίτευξη του στόχου της ομάδας, αποτελεί τον ισχυρότερο παράγοντα σύνδεσης των ατόμων (Helanko 1967, Roussinova-Bahoudaila 1995).

Στην ακόλουθη παρουσίαση των συνθηκών που ενισχύουν την ενσωμάτωση καταβάλλεται η προσπάθεια, όπως αναλυθεί καλύτερα η κάθετη διάσταση. Η σειρά της παρουσίασης δε σημαίνει κιόλας κάποια ιεράρχηση των συνθηκών. Το κατά πόσο αυτές οι συνθήκες πραγματοποιούνται στην πράξη της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής της ενσωμάτωσης στον αθλητισμό θα το δούμε στη συνέχεια.

8 : 2 : 1. Οι παράμετροι της κάθετης ενσωμάτωσης

(Α) Μία ανοιχτή αντίληψη της ομάδας επιτρέπει σε κάθε άτομο να γίνει αποδεχτό σ' αυτήν, ανεξάρτητα από την ικανότητα επίδοσης, το φύλο, την εμφάνισή, το κοινωνικό Status, την οποιαδήποτε αναπηρία του. Δεν υπάρχει διαχωρισμός και απομόνωση για κανένα άτομο. Όλοι είναι ευπρόσδεκτοι. Πολύ περισσότερο επιδιώκεται, όπως όλοι οι άνθρωποι με τις διαφορετικές ικανότητες και την εμφάνισή τους να μπορούν άνετα να ενταχθούν στην ομάδα.

(Β) Δεν επιτρέπεται να επιβληθεί σε κανένα η κοινωνική ενσωμάτωση με καταναγκασμό. Η ελευθερία, να έρθει κανείς σ' επαφή με τον άλλο, είναι προϋπόθεση για μια θετική στάση σ' όλα τα μέλη της ομάδας.

Η πρόθεση το να ενταχθεί κανείς βάση προδιαγραφών σε ομάδα άθλησης αναπήρων παραπέμπει, μάλλον, στην άθληση αποκατάστασης αναπήρων ατόμων. Ο αθλητισμός υπό την επιδίωξη της ενσωμάτωσης στηρίζεται στην ελεύθερη βούληση της επαφής των ανθρώπων με διαφορετικές προϋποθέσεις και προσφέρει έτσι στην αθλητική ομάδα την λεγόμενη ανοιχτή αντίληψη, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην αλλαγή των στάσεων και των στερεοτύπων. Αυτονόητο είναι ότι τέτοιες αθλητικές ομάδες ενσωμάτωσης για ανάπηρα άτομα μπορεί να έχουν παράλληλα και τον στόχο της αποκατάστασης, όπως για παράδειγμα ο αθλητισμός των ambulant handicap sport.

(Γ) Η θετική βασική στάση εγγυάται στο κάθε μέλος της ομάδας ίσα δικαιώματα και δίνει την ίδια δυνατότητα σ' αυτό να αναπτύξει τις ατομικές του ικανότητες, καθόσον στη βάση των ίσων δικαιωμάτων είναι εφικτό να συνυπάρχει κάποιος σε μία μη ιεραρχημένη κατάσταση, ώστε να έχουμε «τον έναν δίπλα στον άλλο και διαφορετικό» (Ballandi 1985).

Μία θετική στάση απέναντι στα ανάπηρα άτομα είναι η βάση της ισότητας για την πραγματοποίηση της επαφής μεταξύ τους. Σ' όλα τα ανθρώπινα όντα αποδίδεται η ίδια αξία. Στη βάση αυτών των αξιών είναι ουσιαστικά δυνατή η θετική στάση απέναντι σ' αυτούς που έχουν τις αδυναμίες τους και τις ιδιαιτερότητές τους (ανθρωπολογική βασική υπόθεση) να γίνουν αποδεκτοί με τις υπάρχουσες ικανότητές και αδυναμίες τους.

(Δ) Η ανοιχτή αντίληψη και η θετική στάση της ομάδας προς όλα τα μέλη, οδηγεί στην αποδοχή και στην ανεκτικότητα. Ως ανεκτικότητα, η οποία ετυμολογικά προέρχεται από το ρήμα «ανέχομαι», υπομένω, δεν εννοείται μόνο ως υπομονετικότητα, αλλά επίσης ως μεγάλη εγκαρδιότητα και καρτερικότητα

(Αναγνωστόπουλος 1969) η οποία επιτρέπει να γίνουν αποδεκτοί όλοι οι άνθρωποι ως προσωπικότητες. Άνθρωποι με διαφορετικές προϋποθέσεις - ανάπηρα και μη ανάπηρα άτομα, άτομα με διαφορετικές προσδοκίες και δεξιότητες κτλ. μπορούν κατά την άθληση της ενσωμάτωσης να μάθουν να είναι ανεκτικά μεταξύ τους.

(Ε) Η επιδίωξη κοινών στόχων ανήκει επίσης στη διαδικασία της ενσωμάτωσης, ώστε η ενσωμάτωση να μπορεί να επιτευχθεί στην κάθετη διάσταση. Στη συγκεκριμένη αθλητική πράξη οι κοινοί στόχοι και δράσεις είναι ιδιαίτερα εμφανείς, π.χ. στα ομαδικά παιχνίδια. Όμως πολλοί στόχοι και δράσεις ξεπερνούν τα συγκεκριμένα όρια της άθλησης και τονίζουν την κοινωνική συνύπαρξη και την υπευθυνότητα όλων των μελών της ομάδας.

(ΣΤ) Μέσω της προσωπικής δέσμευσης μπορούν να δημιουργηθούν θετικές σχέσεις που οδηγούν στην αλλαγή των στάσεων απέναντι σε ανάπηρα και υγιή άτομα.

Η προσωπική δέσμευση δείχνει την πρόθεση και την συμμετοχή των ατόμων μεταξύ τους και οδηγεί σε κοινές προσπάθειες. Έτσι ξεκινούν οι κοινωνικές διαδικασίες, που δημιουργούν την κοινωνική ενσωμάτωση.

(Ζ) Τα πρότυπα και τα υποδείγματα έχουν στον αθλητισμό μια ιδιαίτερη και σημαντική σημασία. καθόσον ξεκινά κανείς να ομοιάσει τα πρότυπα των πρωταθλητών. Ακόμη να μιμηθεί τις κινήσεις τους κατά την εκτέλεση των αθλητικών τεχνικών κατά την επίδειξη μπροστά σ' άλλους αθλούμενους. Στον αθλητισμό της ενσωμάτωσης θεωρούνται ως πρότυπα κάποιοι άνθρωποι ή συμπεριφορές τους, που δείχνουν πως οι άνθρωποι αυτοί μπορούν να συναναστρέφονται κοινωνικά καλλίτερα μεταξύ τους, έστω και εάν κάποια άτομα έχουν διαφορετικές προϋποθέσεις.

(Η) Η ετερογένεια των ομάδων και οι κοινές δράσεις και ενέργειες κατά την κίνηση το παιχνίδι και την άσκηση, οδηγούν σ' ένα έντονο συναισθηματικό βίωμα.

Για την αθλητική ενσωμάτωση ο Bianchi (1991) διαπιστώνει, ότι «διαφορετικότητα εδώ σημαίνει πως οι αθλούμενοι οδηγούνται στην ίδια συναισθηματική ποιότητα του βιώματος χωρίς διαχωρισμούς». Ότι το συναισθηματικό βίωμα στον αθλητισμό κατέχει μια ιδιαίτερη αξία, το επιβεβαιώνουν πολλές έρευνες, ως προς τις προσδοκίες των παιδιών και των εφήβων στα σπορ. Το ίδιο συμβαίνει και με τα ανάπηρα παιδιά και τους εφήβους, όπως δηλαδή και στα υγιή, αφού το κυρίαρχο κίνητρο στην άθληση, και στις δύο περιπτώσεις, είναι η χαρά και η ψυχαγωγία.

(Θ) Η συχνότητα των επαφών δεν είναι το κυρίαρχο και σημαντικό. Πολύ περισσότερο είναι η έντασή τους (Battista 1995).

Η ένταση των σχέσεων λοιπόν καθορίζει πόσο έχει προχωρήσει η διαδικασία της ενσωμάτωσης, που επιτρέπει τη διαπίστωση του βαθμού της σύσφιξης, «του μεγέθους της ένστασης, καθώς και της συχνότητας των επικοινωνιών κατά την κοινωνική διαδικασία της επικοινωνίας» (Casilli 1994). Ως εκ τούτου υπάρχει μια ταύτιση με τον Titone (1993) ως προς την κοινή αγωγή αναπήρων και μη αναπήρων ατόμων κατά την παιδαγωγική της ενσωμάτωσης. Το ίδιο συμβαίνει και στον αθλητισμό, όπου δεν υπάρχουν εναλλακτικά διλήμματα, αφού η άθληση παρέχει την δυνατότητα για τη διαδικασία της επικοινωνίας και της ενσωμάτωσης, που επιτρέπουν και δημιουργούν διευρυμένες επαφές δράσεις και αλλαγές αντιλήψεων (Titone 1993).

8 : 3. Η διάσταση βάθους της ενσωμάτωσης

Τα αναφερόμενα ως προς την κάθετη διάσταση μπορούν να εφαρμοστούν σε διάφορες ομάδες, σε ετερογενείς ομάδες, αλλά επίσης και σε ομοιογενείς ομάδες. Καθόσον με την προσωπική δέσμευση της δράσης για τον κοινό στόχο της ομάδας, εκεί όπου τα άτομα βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο ικανότητας (π.χ. σε μια ομάδα νεαρών ποδοσφαιρών) ή σε μια ομοιογενή ομάδα αναπήρων, μπορεί να επιτευχθεί τέτοια ένταση, ώστε να γίνει εφικτή η κάθετη διάσταση σ' όλα τα μέλη της ομάδας.

Για την ανάπτυξη εδώ ενός προγράμματος μιας διαφοροποιημένης παιδαγωγικής της ενσωμάτωσης, είναι σημαντικό, όπως η χρησιμοποίηση ετερογενών ομάδων, όταν διαφορετικοί άνθρωποι σε σχέση με την ηλικία, το φύλο, τις κατηγορίες αναπηρίας, ανάπηρα και μη ανάπηρα άτομα, λειτουργούν μαζί σε μια ενιαία δραστηριότητα.

Η ποιότητα της ενσωμάτωσης αποκτά βάθος και ένταση, μέσω της καλλιέργειας των δραστηριοτήτων των επιδιωκόμενων στόχων, η οποία ερμηνεύεται ως τρίτη διάσταση και παριστάνεται σαν διάσταση βάθους. Καθόσον άνθρωποι σε διαφορετικές ηλικίες με διαφορετικές προσδοκίες και διαφορετικά κίνητρα και διαφορετικό βαθμό δεξιότητας από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα, άνδρες και γυναίκες, άτομα με διαφορετικό βαθμό αναπηρίας, καθώς και ανάπηρα και υγιή άτομα, συναντώνται στον αθλητισμό της ενσωμάτωσης, όχι τυχαία μια φορά και

επιφανειακά κατά την έννοια της οριζόντιας διάστασης. Πολύ περισσότερο βιώνουν μαζί όλα τα κριτήρια της κάθετης διάστασης (ανοικτή αντίληψη, ελευθερία της επαφής, θετική στάση, ανεκτικότητα, κοινός στόχος και δράση, προσωπική δέσμευση, μίμηση του ιδίου προτύπου, ποιότητα του βιώματος και ένταση των σχέσεων) τόσο έντονα, ώστε η ένταση των σχέσεων που δημιουργείται υπερβαίνει τα διάφορα επίπεδα (ηλικίας, φύλου, status κτλ.). Ιδιαίτερα δε μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικές μορφές αναπηρίας και μη αναπήρων ανθρώπων.

Στην οριοθέτηση της οριζόντιας διάστασης οι άνθρωποι με τις διαφορετικές προϋποθέσεις δε βρίσκονται τυχαία μεταξύ τους, ο ένας δίπλα στον άλλο, αλλά επιδιώκουν ιδιαίτερες συνθέσεις στα εκάστοτε επίπεδα π.χ. στα επίπεδα των γενεών, παιδιά, έφηβοι, ηλικιωμένοι και μεγαλύτεροι άνθρωποι και πέρα αυτών προς τις άλλες ομάδες στόχου (διαφορετικές κατηγορίες αναπηρίας, ανάπηρα και μη ανάπηρα άτομα).

9 . Αθλητισμός για όλους

Το πρόγραμμα που ακολουθήθηκε για τη διεξαγωγή της παρούσας εργασίας εμπίπτει στον Αθλητισμό για Όλους, αφού δεν επιδιώχθηκε η επίτευξη κάποιων υψηλών επιδόσεων των αθλουμένων, αλλά ούτε και η συμμετοχή τους σε αγώνες ενός συγκεκριμένου πρωταθλήματος. Κατά συνέπεια η άθληση και γύμναση όλων των ομάδων εμπίπτει στα χαλαρά πλαίσια του Αθλητισμού για Όλους και όχι στον αγωνιστικό αθλητισμό.

Επειδή στο πρόγραμμα είχαμε τη γύμναση, την άσκηση και την άθληση, όπου μέσα από την κίνηση και το παιχνίδι επιδιώχθηκε η βελτίωση της Φυσικής Κατάστασης των συμμετεχόντων εμφανίζεται αναγκαίο να γίνει μια μνεία στα ιδιαίτερα σημεία του Αθλητισμού για Όλους, ώστε να γίνουν κατανοητοί οι ποικίλοι στόχοι, που τέθηκαν.

Ο Αθλητισμός για Όλους (Α.Γ.Ο) ή Μαζικός Αθλητισμός (ΜΑ) ή Αθλητισμός του Ελεύθερου Χρόνου (Α.Ε.Χ) είναι ευρείες έννοιες, στις οποίες μπορεί κανείς να εντάξει σχεδόν την κάθε είδους αθλητική δραστηριότητα.

Με τον όρο αθλητισμός για όλους (Α.Γ.Ο), όπως επικράτησε να λέγεται, χαρακτηρίζουμε εκείνες τις αθλητικές δραστηριότητες, που δεν εντάσσονται στον αγωνιστικό αθλητισμό, δηλαδή, δεν υπόκεινται σε διεθνείς κανονισμούς μέτρα και σταθμά. Ο Α.Γ.Ο. συνδέεται με τον ελεύθερο χρόνο και τις θεωρίες που διέπουν αυτόν, την αυτονομία του ατόμου και την αναπαραγωγή δυνάμεων. Η σημασία του ΑΓΟ, έγκειται στο ότι καλύπτει όλο το λαό, από τη βρεφική ηλικία έως τα γηρατειά, άνδρες και γυναίκες υγιείς και ανάπηρους ανθρώπους.

Ως αιτίες αύξησης της σημαντικότητας του ΑΓΟ θεωρούνται:

- ✓ η αύξηση του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων,
- ✓ η ανάπτυξη της βιομηχανίας και της τεχνολογίας,
- ✓ το διαρκές ξεπέρασμα των κοινωνικών τάξεων και στρωμάτων,
- ✓ η διαρκής αστικοποίηση,
- ✓ οι νέες αντιλήψεις των ανθρώπων για το περιβάλλον και την φύση,
- ✓ οι νέες αντιλήψεις για την ποιότητα ζωής,
- ✓ η σημασία ως προς την υγεία του σύγχρονου ανθρώπου (Αυγερινός 1989).

Έτσι όρος Αθλητισμός για Όλους, που αντικατέστησε κατά κάποιο τρόπο την έννοια του ΜΑ, έχει ήδη καθιερωθεί διεθνώς, γιατί ανταποκρίνεται, μάλλον περισσότερο, στην έκφραση της ιδιαίτερης αθλητικής δραστηριότητας αφ' ενός μεν του σύγχρονου ανθρώπου, αφ' ετέρου δε των ατόμων με αναπηρία. Οι αθλούμενοι στην καθημερινή πράξη επιδιώκουν χαρά, ευθυμία, διασκέδαση, αναψυχή, χαλάρωση, εξατομίκευση, προσωπική ελευθερία, δημιουργική δραστηριότητα, αυθορμητισμό, κοινωνική επικοινωνία, αύξηση του σφρίγγους και της ζωτικότητάς τους και τέλος την καλή υγεία.

Στον ΑΓΟ αποσκοπεί κανείς να κάνει κάτι που δεν είναι αναγκαίο, για να κερδίσει την ανθρώπινη ελευθερία, να ελευθερωθεί από τις ενοχλητικές υποχρεώσεις της ύπαρξης και να αισθανθεί την χαρά της κίνησης, της άσκησης και του παιχνιδιού. Επίσης στον Αθλητισμό για Όλους προσάπτονται κοινωνιολογικοί χαρακτηρισμοί και όροι, όπως διαντίδραση, επικοινωνία, συνεργασία, αλληλεγγύη. Αν και αυτές οι ιδιότητες υπάρχουν και στον αγωνιστικό αθλητισμό, στον ΑΓΟ προσφέρονται με μεγαλύτερη ελευθερία. Εδώ ο ασκούμενος αισθάνεται κατά την αθλητική δράση χαρά διασκέδαση, ευθυμία, προσωπική ελευθερία κτλ. και έχει τα ίδια υποκειμενικά βιώματα, που έχει ο αθλητής που κάνει πρωταθλητισμό. Εντούτοις ο ΑΓΟ διαφέρει από τον τελευταίο στο ότι αυτός δεν είναι προσανατολισμένος στην επίδοση, η οποία είναι κοινωνικά καθορισμένη.

Ο αθλητής του ΑΓΟ μπορεί να επιδιώκει κάποια επίδοση, αλλά αυτή είναι υποκειμενική και εντελώς προσωπική. Οι στόχοι εδώ δεν αποσκοπούν να καταλάβουν κάποια σημαντική θέση στην εθνική και διεθνή ιεραρχία της επίδοσης και γι' αυτό δεν απαιτούν ανάλογη συμπεριφορά.

Στον ΑΓΟ πρόκειται για χαλαρές επιδόσεις ή ενίοτε για επιδόσεις χαμηλού επιπέδου και περιστασιακές συγκροτήσεις ομάδων, αφού αθλούνται μαζί άτομα με διαφορετικές ικανότητες, με διαφορετικές ηλικίες και διαφορετικό φύλο, διαφορετικές σωματικές προϋποθέσεις, ανάπηρα και υγιή άτομα.

Τα κριτήρια της όποιας επίδοσης, που καθορίζονται ελεύθερα από τους αθλούμενους, είναι συζητήσιμα και εναλλακτικά. Αυτός ο προσανατολισμός σε χαμηλές επιδόσεις δεν αποκλείει βέβαια το στοιχείο του ανταγωνισμού και του αγώνα.

Αυτοί οι παράγοντες απαιτούν την πρόθεση για αγωνιστική δραστηριότητα και μια σχετική προθυμία για κάποια μορφής ανταγωνισμό. Και στον ΑΓΟ σημειώνονται "επιδόσεις" με την μορφή σωματικών προσπαθειών, αλλά εδώ σε

συνδυασμό με άλλους στόχους, όπως την υγεία, την συντροφικότητα, την ομορφιά, την προσωπική έκφραση, την εξισορρόπηση της σωματικής αδράνειας και της έντονης πνευματικής κόπωσης, της κοινωνικής επικοινωνίας και στην περίπτωση των ατόμων με αναπηρία, της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Οι ανταμοιβές αυτής της αθλητικής δραστηριότητας είναι συναισθηματικού χαρακτήρα και διατηρούν τη σημασία τους από άλλες υπερκείμενες αξίες.

Σ' αυτά τα σύνολα με περιορισμένο ή ειδικό προσανατολισμό με εξειδικευμένες ή ειδικές επιδόσεις αναλογούν τρόποι εργασίας με καθόλου ή ελάχιστο ορθολογισμό.

Αυτό φαίνεται στην περιορισμένη έκταση της προσπάθειας για άθληση, τη σχετικά εύκολη επιλογή του χρόνου, του τόπου και της κοινωνικής μονάδας για σωματική δραστηριότητα, στον ακαθόριστο διαχωρισμό μεταξύ κίνησης και γύμνασης, άσκησης και προπόνησης, στην ελάχιστη χρησιμοποίηση τεχνολογικών μέσων, στην περιορισμένη εξειδίκευση, στην επιφανειακή επιστημονικότητα και μεθοδικότητα, στη μη ακριβή σύγκριση των δραστηριοτήτων, στον ανύπαρκτο έλεγχο των αθλουμένων και των οποίων επιδόσεων τους, από την κοινή γνώμη, καθώς και στην περιορισμένη σύνδεση στους κανονισμούς του εκάστοτε αθλήματος.

Η τελευταία παρατήρηση δε σημαίνει κιόλας ότι στον ΑΓΟ δεν υπάρχουν κανονισμοί. Τουναντίον υπάρχουν χαλαροί κανόνες, εφόσον οι δραστηριότητες εδώ γίνονται σε ομαδικά πλαίσια, που αναγκαία επιβάλλουν κάποια ρύθμιση για κοινή συμπεριφορά. Με άλλα λόγια συμβαίνει, όπως σε κάθε κοινωνική σχέση, να υπάρχουν κάποιοι κανόνες ρύθμισης της συμπεριφοράς.

Ωστόσο αυτή η εισαγωγή συμπληρωματικών και περιοριστικών κανονισμών γίνεται, ανάλογα με την περίπτωση και σε προσαρμογή, στις οποίες ικανότητες και κίνητρα των συμμετεχόντων ατόμων.

9 : 1. Κίνηση και παιχνίδι

Για την περαιτέρω κατανόηση είναι αναγκαίο να εξάρουμε και να ερμηνεύσουμε τη σημασία της κίνησης και του παιχνιδιού, καθώς και της γύμνασης, της άσκησης και της άθλησης.

Η Κίνηση, θεωρείται ως βασική ανάγκη του ανθρώπου και αποτελεί τον διασυνδετικό κρίκο της ύπαρξής του με τη φύση. Η έκφραση της κίνησης είναι η δράση, η πράξη ή επίδοση, η οποία δε λειτουργεί, βάσει του τύπου "ερεθισμός -

αντίδραση", αλλά προκύπτει από τη σχέση του υποκειμένου προς τον κόσμο του. Σ' αυτόν τον κόσμο το υποκείμενο έχει τη θέση του και αποδεικνύεται πολύ σημαντικό (Αυγερινός 2000).

Η αυτοκίνηση γίνεται αντιληπτή ως «μια συμπεριφορά στον κόσμο» (Strauss; Αυγερινός 2000), που δεν είναι αποτέλεσμα ανεξέλεγκτων γεγονότων, αλλά η θεληματική και επιλεγμένη από συναινέσεις και εκτιμήσεις εξαρτώμενη απόφαση.

Ο άνθρωπος είναι μια ατελής σωματική ύπαρξη, στην οποία η ψυχή και το σώμα αποτελούν μέρη της ανθρώπινης ολότητας, που εμφανίζεται ως σωματικότητα και η οποία εκφράζεται με την κίνηση στο χρόνο και το χώρο.

Η ικανότητα της αντίληψης της κίνησης και της δράσης είναι αλληλοεξαρτώμενοι παράγοντες για το κάθε άτομο, αλλά ιδιαίτερα για τα άτομα με αναπηρία.

Το παιχνίδι θεωρείται εξ ίσου ως κίνηση των βασικών αναγκών του ανθρώπου. Το παιχνίδι είναι μια ελεύθερη δραστηριότητα με τους δικούς του κανονισμούς και την δική του δυναμική, με "έννοια και χωρίς σκοπό" (Huizinger 1939). Το νόημά του βρίσκεται στην απομάκρυνση από την καθημερινότητα, στην απλότητα και την δημιουργικότητα. Το παιχνίδι παραπέμπει σ' ένα τομέα ζωής, όπου «η δραστηριότητα γίνεται για την δραστηριότητα» και αποτελεί μέρος της ανθρώπινης ύπαρξης, είναι ένα "υπαρξιακό βασικό φαινόμενο" μια "αυθόρμητη ενέργεια", "δραστική πράξη, ένας ζωντανός παλμός" (Αυγερινός 2000), που δεν απορρέει από τη σοβαρότητα ή την εργασία. Καθόσον υπάρχουν και εκείνες οι ενέργειες, οι οποίες δε διεκδικούν την απαίτηση να είναι σκόπιμες και ωφέλιμες, αλλά άσκοπες και περίσσιες, επειδή είναι τέτοιες και ως τέτοιες εμφανίζονται στους ανθρώπους και στον κόσμο, όπου δίνουν ένα άλλο νόημα στη ζωή, το οποίο βοηθά, ικανοποιεί και οδηγεί τον άνθρωπο σε πεδία ευδαιμονίας, ώστε να βρίσκεται σε «happy living».

Το παιχνίδι ακόμη ξεπερνά τις συνθήκες της αναγκαιότητας, διαρρηγνύει το χαρακτήρα των δεσμευτικών κοσμικών σχέσεων και τονίζει τις ελεύθερες μη εξειδικευμένες δυνατότητες, τις οποίες έχουμε απέναντι στον κόσμο. Είναι μια ένδειξη για εκείνο το κομμάτι της ελευθερίας, το οποίο ο άνθρωπος μπορεί να διεκδικήσει στο χώρο και το χρόνο, χωρίς να θεωρείται άλλοθι απέναντι στην ανελευθερία, που κυριαρχεί στην καθημερινή ζωή του κόσμου.

Για την ανάπτυξη του παιδιού και των νεαρών ατόμων το παιχνίδι αποκτά σημαντική παιδαγωγική σημασία. Στο παιχνίδι το παιδί και ο έφηβος αφήνονται στη

δημιουργική ελευθερία και ταυτόχρονα υποτάσσονται στους όποιους κανόνες του παιχνιδιού. Το παιχνίδι έχει βιολογική παιδαγωγική και αθλητική σημασία, γιατί εκεί καλλιεργείται το σώμα, το πνεύμα, η ευστροφία, η δημιουργικότητα και η δεξιότητα, που επιτρέπουν στο άτομο να γνωρίσει τον εαυτό του και να διαμορφώσει την ταυτότητά του.

9 : 2. Γύμναση, άσκηση, άθληση για άτομα με αναπηρία

Η γύμναση αποτελεί το πρώτο μέρος της αθλητικής δραστηριότητας, η οποία βοηθά τον άνθρωπο με συγκεκριμένες ασκήσεις να βελτιώσει τις σωματικές του ιδιότητες. Με την γύμναση καλλιεργούμε τη Φυσική Κατάσταση, που περιλαμβάνει τη δύναμη, την ταχύτητα, την αντοχή και την ευκαμψία.

Η δύναμη είναι βασικό στοιχείο του ανθρώπινου σώματος, γιατί τον βοηθά στις καθημερινές του δραστηριότητες. Η δύναμη επηρεάζεται άμεσα από την άσκηση, αλλά και από την αδράνεια. Επειδή δε στην εποχή μας έχουν αντικατασταθεί οι χειρονακτικές εργασίες από τα μηχανήματα, η καθιστική ζωή έχει γίνει κανόνας. Το ανθρώπινο σώμα έχει εξασθενήσει σε δύναμη. Πολύ περισσότερο τα ανάπηρα άτομα υποφέρουν περισσότερο από τους άλλους ανθρώπους, ώστε η αδράνεια σ' αυτά καταντά πρόβλημα. Έτσι η βελτίωση της δύναμης στα άτομα με αναπηρία είναι αποφασιστικής σημασίας.

Η ταχύτητα είναι σημαντική ιδιότητα για τους ανθρώπους, γιατί τους επιτρέπει να επιτελούν τις διάφορες δραστηριότητές τους με τον αναγκαίο εκάστοτε ρυθμό. Για τους αναπήρους η ταχύτητα δεν είναι ιδιαίτερης βαρύτητας.

Η αντοχή ή η αερόβια ικανότητα, είναι πολύ σημαντική, ίσως η σημαντικότερη ιδιότητα για τον άνθρωπο, γιατί μέσω αυτής επιτελεί σε διάρκεια όλες του τις δραστηριότητες.

Η αντοχή επιτρέπει στον άνθρωπο παρατεταμένη σωματική δράση, όπως βάδιση, τρέξιμο, χειρονακτική εργασία, περίπατο και οτιδήποτε άλλο απαιτεί μακρόχρονη σωματική ενέργεια. Η αντοχή επηρεάζεται αρνητικά από την αδράνεια και την καθιστική ζωή. Η αντοχή για τα ανάπηρα άτομα είναι αποφασιστικής σημασίας, γιατί για τον ένα ή άλλο λόγο υπόκεινται στην σωματική αδράνεια. Έτσι παρατεταμένες αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και το παιχνίδι, βοηθούν σε μεγάλο βαθμό τα άτομα με αναπηρία να βελτιώσουν τη σωματική τους ικανότητα.

Η ευκαμψία είναι σημαντική ιδιότητα του ανθρώπινου σώματος, γιατί επιτρέπει σ' αυτό να έχει καλή λειτουργικότητα με το να επιτρέπει στις αρθρώσεις να κινούνται σε μεγάλο εύρος και στους μυς να έχουν ελαστικότητα.

Επειδή η ευκαμψία επηρεάζεται αρνητικά από την αδράνεια και την πρόοδο της ηλικίας, μέχρι το σημείο που αυτό γίνεται ανίκανο και μη λειτουργικό, είναι αναγκαίο στο κάθε άτομο να διατηρεί μια καλή ευκαμψία.

Τα άτομα με αναπηρία που υποφέρουν από υποκινητικότητα παρουσιάζουν συνήθως εμφανή μείωση της ευκαμψίας και της σωματικής λειτουργικότητας. Γι' αυτό είναι αναγκαίο να την καλλιεργούν.

Η Φυσική Κατάσταση λοιπόν του ατόμου είναι σημαντική γιατί δίνει στον άνθρωπο το αναγκαίο σφρίγος και την επιζητούμενη σωματική ευεξία (Κέλλης 2004: Αυγερινός 2002).

Η άσκηση αποτελεί το επόμενο στάδιο της γύμνασης και είναι η προετοιμασία για την αθλητική προπόνηση. Άσκηση είναι η επανάληψη μιας σωματικής δραστηριότητας (ή πνευματικής), για την εκμάθηση και βελτίωση της συγκεκριμένης δράσης ή δεξιότητας. Ενώ ο βαθμός της άσκησης στους υγιείς άνθρωπου εξαρτάται από το επίπεδο δυσκολίας, το περιεχόμενο και την ηλικία του ασκουμένου, στα ανάπηρα άτομα η άσκηση απαιτεί για ευνόητους λόγους μεγαλύτερη χρονική διάρκεια και περισσότερες επαναλήψεις.

Η άθληση είναι ευρύτερος όρος και περιλαμβάνει την γύμναση, την άσκηση, το χορό και το παιχνίδι. Βασικό χαρακτηριστικό της άθλησης είναι η σωματική κίνηση σ' όλες τις εκφάνσεις.

Η άθληση για τα ανάπηρα άτομα, ιδιαίτερα για τα παιδιά και τους εφήβους, είναι κάτι περισσότερο από τον προσανατολισμό στα διάφορα αθλήματα. Είναι δε μια σημαντική συνεισφορά στη διαμόρφωση και ανάπτυξη της όλης προσωπικότητάς τους. Μέσω της άθλησης το ανάπηρο άτομο αποκτά νέες κινητικές εμπειρίες και βελτιώνει το σώμα του στις κινητικές δραστηριότητες, ώστε συμμετέχει σε περισσότερες σωματικές δράσεις και παιγνιώδεις ασκήσεις.

Η κατανόηση της άθλησης αποτελεί διασυνδεδετικό κρίκο στη διαφοροποιημένη παιδαγωγική της ενσωμάτωσης για τα άτομα με διαφορετικές προϋποθέσεις και τα προσανατολίζει στη βελτίωση και επιτυχία χωρίς να είναι στενά δεμένα με την έννοια της επίδοσης. Αυτό το πράγμα επιτρέπει στα ανάπηρα άτομα να κατανοήσουν και να αγαπήσουν τη σωματική κινητική δραστηριότητα με διαφορετικά κάθε φορά κίνητρα, ώστε να μπορούν να ξεπεράσουν την αδράνειά τους.

να έρθουν σε επικοινωνία με άλλους ανθρώπους, να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και να ενσωματωθούν στην κοινωνία ισότιμα και δικαιωματικά. όπως όλα τα μέλη της εδώ λοιπόν βρίσκει ο όρος "Αθλητισμός για Όλους το πλήρες νόημά του και αποκτά ουσία και περιεχόμενο" (Αυγερινός 1989).

10. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

10 : 1. Η υπόθεση

Στην παρούσα εργασία τέθηκε η ακόλουθη υπόθεση:

Η άθληση και η συνύπαρξη αναπήρων με υγιή άτομα έχει θετικές επιδράσεις στις κοινωνικές αντιλήψεις τόσο των αναπήρων ατόμων όσο και των υγιών, οι οποίες έχουν ως συνέπεια την αποδόμιση των αρνητικών στερεοτύπων, στάσεων και ρατσιστικών αντιλήψεων για τα άτομα με αναπηρίες, ώστε η κοινή άθληση συμβάλλει στην κοινωνική ενσωμάτωσή τους.

Ακολουθείται η εναλλακτική (επιβεβαιωτική) υπόθεση (H1).

10 : 2. Το δείγμα

Για τη διενέργεια του πειράματος ήταν αναγκαίο να χρησιμοποιηθούν, ως είναι αυτονόητο, τα κατάλληλα άτομα. Το δείγμα έπρεπε να περιλαμβάνει ανάπηρα και υγιή άτομα. Κάτι δηλαδή, που εκ της φύσεώς του εμπεριείχε κάποια ιδιαίτερα προβλήματα.

Το πρώτο πρόβλημα που παρουσιαζόταν ήταν η εξεύρεση των ατόμων εκείνων που θα ακολουθούσαν το πρόγραμμα για έξι μήνες. Ως προς τους υγιείς υπήρξε δυσκολία να δεχτούν το συγκεκριμένο πρόγραμμα κοινής άθλησης δεδομένου ότι αντιλαμβάνονταν τη δυσκολία να συνασκηθούν με ανάπηρα άτομα διαφόρων κατηγοριών. Πέραν τούτου υπήρχαν και οι ρατσιστικές αντιλήψεις που τους εμπόδιζαν να συγχροτηστούν με τα ανάπηρα άτομα. Η μεγάλη δυσκολία όμως έγκειτο στον εντοπισμό των αναπήρων ατόμων τα οποία έπρεπε να πληρούν δυο όρους : Να έχουν μια αθλητική προπαίδευση, ώστε να δύνανται να αθληθούν με υγιή άτομα και οι γονείς τους να είναι διατεθειμένοι, να μπορούν και να έχουν χρόνο, για να μεταφέρουν τα παιδιά τους στους αθλητικούς χώρους.

Το δείγμα αποτελείτο από 160 άτομα. Ογδόντα (80) ανάπηρα άτομα και ογδόντα (80) υγιή. Ογδόντα (80) ήταν αρσενικού φύλου και ογδόντα (80) θηλυκού. Αυτά τα άτομα ήταν κατανεμημένα σε τρεις ηλικιακές κατηγορίες, όπως : Α : 14 – 16 ετών, Β : 17 - 20 ετών και Γ : 21 – 25 ετών.

Μια ομάδα αναπήρων (20 αγόρια, 20 κορίτσια, ηλικίας: (α) 14 – 16, (β) 17 – 20, (γ) 21 – 25 ετών) αθλήθηκε με μια άλλη ομάδα υγιών ατόμων ίσου αριθμού φύλου και ηλικιών. Αυτή η μεικτή ομάδα ονομάστηκε Πειραματική Ομάδα (Π.Ο.).

Παράλληλα δημιουργήθηκε και μια άλλη ομάδα, η Ομάδα Αναφοράς (Ο.Α.), που αποτελείτο από άτομα των ίδιων κατηγοριών, δηλαδή μόνο ανάπηρα άτομα και μόνο υγιή άτομα. Πέραν τούτου όμως το φύλο, ο αριθμός και οι ηλικίες είχαν τον αντίστοιχο καταμερισμό.

Η Π.Ο. αθλήθηκε ενιαία χωρισμένη σε 3 groups με ενιαίο πρόγραμμα άθλησης, 2 φορές την εβδομάδα επί 1 ώρα, για ένα εξάμηνο.

Η Ο.Α. αθλήθηκε παράλληλα, επίσης για 6 μήνες, 2 φορές την εβδομάδα σε δύο γκρουπ έκαστη κατηγορία. Το πρόγραμμα άθλησης προσαρμόσθηκε στις ικανότητες της κάθε κατηγορίας. Όμως η διαφορά έγκειτο στο ότι τόσο τα ανάπηρα άτομα, όσο και τα υγιή αθλήθηκαν όχι μαζί αλλά ξεχωριστά.

Προ της έναρξης του προγράμματος μοιράστηκαν σε όλους τους συμμετέχοντες (και στις δυο ομάδες και στις δυο κατηγορίες) ερωτηματολόγια, τα οποία αποτελούντο από 20 κλειστές και ανοιχτές ερωτήσεις, που συμπλήρωναν οι ίδιοι. (βλέπε παράρτημα).

Μετά το πέρας του προγράμματος δόθηκε ένα δεύτερο ερωτηματολόγιο με 18 ερωτήσεις για να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τις εμπειρίες που απέκμισαν από το πρόγραμμα άθλησης. Η συμπλήρωση γινόταν από τους ίδιους (βλέπε παράρτημα).

Το νόημα των ερωτηματολογίων στο αρχικό ήταν, για να διερευνήσουμε τις ιδέες, τις αντιλήψεις και τις στάσεις όλων των συμμετεχόντων προτού αθληθούν.

Το δεύτερο ερωτηματολόγιο αποσκοπούσε να διαπιστώσει τις επιδράσεις της άθλησης :

1. Στην Πειραματική Ομάδα : Στο κατά πόσον επηρεάστηκαν οι αρχικές αντιλήψεις και στάσεις των αθλούμενων ως προς τους συναθλούμενούς τους
2. Στην Ομάδα Αναφοράς : Στο εάν άλλαξαν οι αρχικές ιδέες και αντιλήψεις των υγιών για τον κόσμο γύρω τους και τους συναθλητές τους και των αναπήρων για το πώς βλέπουν τον αντικειμενικό κόσμο γύρω τους και τους υγιείς του περιβάλλοντός τους.

Το πρόγραμμα άθλησης διαρθρώθηκε ως ακολούθως:

Διάρκεια: 6 μήνες. (Οκτώβριος 2003 έως Μάρτιο 2004)

Μονάδες άσκησης : 2 εβδομαδιαίως. Σύνολο 44

Διάρκεια μονάδας άσκησης : 60΄

Τόπος διεξαγωγής προγράμματος: Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενο: Διάφορα και ποικίλα ασκησιολόγια
(βλέπε λεπτομέρειες στο παράρτημα)

10 : 3. Πιλοτική εφαρμογή

Για τη διαμόρφωση του προγράμματος άθλησης και για τη σύνταξη των ερωτηματολογίων δημιουργήθηκε τόσο μια μικρή πειραματική ομάδα, όσο και μια ομάδα αναφοράς από άλλα άτομα των οποίων το μέγεθος ήταν το 10% του δείγματος και η διάρκεια της άσκησης 1 μήνας.

Το δημιουργηθέν πρόγραμμα άθλησης εφαρμόστηκε στις ομάδες αυτές απ' όπου αντλήθηκαν χρήσιμα συμπεράσματα ως προς το βαθμό δυσκολίας των ασκήσεων, την αποδοχή ή την απόρριψη διαφόρων ομάδων ασκήσεων. Ως προς το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου εξετάστηκε ο τρόπος διατύπωσης και η κατανόηση των ερωτήσεων. Μετά το πέρας του προγράμματος της πιλοτικής εφαρμογής έγιναν οι αναγκαίες διορθώσεις τόσο του ασκησιολογίου όσο και των ερωτηματολογίων.

10 : 4. Αξιοπιστία και Εγκυρότητα

Μετά την τελική διατύπωση ασκησιολογίου και ερωτηματολογίων το όλο θέμα συζητήθηκε με ειδικούς ανθρώπους του χώρου των αναπήρων ατόμων, καθώς και ανθρώπων του αθλητισμού και της γύμνασης. Οι απόψεις των ειδικών σταθμίστηκαν και εξ αυτών έγινε μια δεύτερη διόρθωση ασκησιολογίου και ερωτηματολογίων, τα οποία αξιοποιήθηκαν στις δυο ομάδες.

(α) Έλεγχος αξιοπιστίας των ερωτηματολογίων

Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων του αρχικού και του τελικού ερωτηματολογίου και των δύο ομάδων ανέδειξαν το συντελεστή αξιοπιστίας. Ειδικότερα, οι στατιστικοί δείκτες ανάλυσης αξιοπιστίας είχαν ως εξής: Cronbach's $\alpha = 0,812$ και Guttman Split – half reliability = 0.7. Η σημαντικότητα των αποτελεσμάτων αυτών ήταν στο επίπεδο $p < 0,001$. Κατά συνέπεια, τα ερωτηματολόγια κρίθηκαν αξιόπιστα.

Για τον καθορισμό της καταλληλότητας της κλίμακας για την παραγοντική ανάλυση, χρησιμοποιήθηκαν δύο τεστ. Το ένα ήταν το «Bartlett's test of Sph-

ricity»= 412,315 ($p<0,001$), στο οποίο εξετάζεται αν οι μεταβλητές μιας κλίμακας είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και το άλλο είναι το κριτήριο (K.M.O) = 0,711 ($p<0,001$) (Kaiser– Meyer – Olkin Measuring of Sampling Adequacy), το οποίο εξετάζει την επάρκεια του δείγματος.

Για τη διερεύνηση της δομής του τελικού ερωτηματολογίου, εφαρμόσθηκε η στατιστική μέθοδος της ανάλυσης παραγόντων. Ειδικότερα, εφαρμόσθηκε η μέθοδος ανάλυσης των κύριων συνιστωσών (Principal Component Analysis) με ορθογώνια περιστροφή αξόνων (orthogonal varimax rotation) από την οποία προέκυψαν 2 παράγοντες.

Σε κάθε παράγοντα πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση σύμφωνα με το φύλο, την ηλικία και την ικανότητα των ατόμων και στις δυο ομάδες, πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης. Η κλίμακα βαθμολόγησης κυμάνθηκε από 1 = «καθόλου» έως 5 = «πάρα πολύ».

(β) Στατιστική ανάλυση των δεδομένων

Από τη στατιστική ανάλυση των είκοσι (20) ερωτήσεων του τελικού ερωτηματολογίου, εξαιρέθηκαν δέκα (10) ερωτήσεις, οι οποίες παρουσίασαν φορτίσεις μικρότερες του 0,50 ή φόρτιζαν ταυτόχρονα στον ίδιο παράγοντα.

Για τον προσδιορισμό των στατιστικά σημαντικών διαφορών των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων (σύμφωνα με το φύλο, την ηλικία και την ικανότητα των ατόμων και στις δυο ομάδες, πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης), χρησιμοποιήθηκε το χ^2 test (chi-square analysis, cross-tabs). Το επίπεδο σημαντικότητας (p) των αποτελεσμάτων ορίστηκε στο 0,001 ($p<0,001$).

Για την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το Στατιστικό Πρόγραμμα των Κοινωνικών Επιστημών (Statistical Package for the Social Sciences, S.P.S.S. Version 13 / P.C.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

11. Στατιστική Αξιολόγηση

11:1. Αρχικά Ερωτηματολόγια

11: 1:1. Ερωτηματολόγια Αναπήρων Πειραματικής Ομάδας (Π.Ο.)

Στο 1ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων;

Στο 1ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων; Διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Αγόρια	22	50	50
Κορίτσια	20	50	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 1. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων

Τα είκοσι άτομα του δείγματος (50%) ήταν αγόρια και τα είκοσι άτομα (50%) κορίτσια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

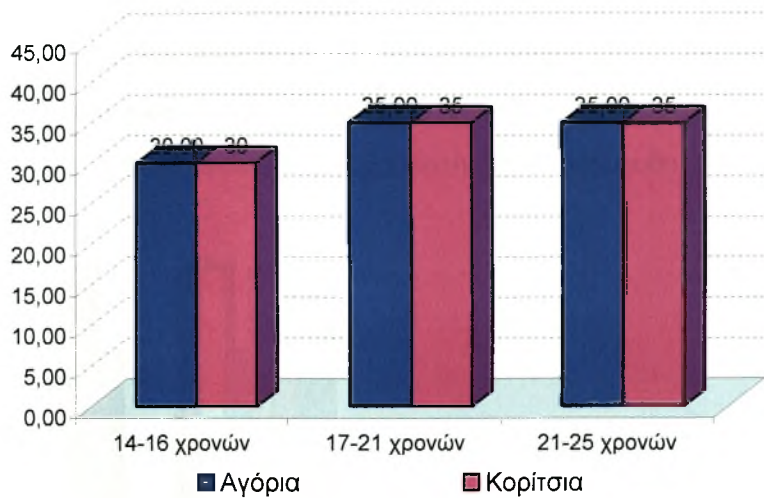

Στο 2ο Ερώτημα: Ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
14-16 χρονών	6	30	6	30
17-20 χρονών	7	35	7	35
21-25 χρονών	7	35	7	35
Σύνολο	20	100	20	100

Πίνακας 2. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων.

Έξι αγόρια (30%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά αγόρια (35%) ήταν 17-20 χρόνων και επτά αγόρια (35%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων, ενώ 6 κορίτσια (30 %) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά κορίτσια (35%) ήταν 17-20 χρόνων και επτά κορίτσια (35%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

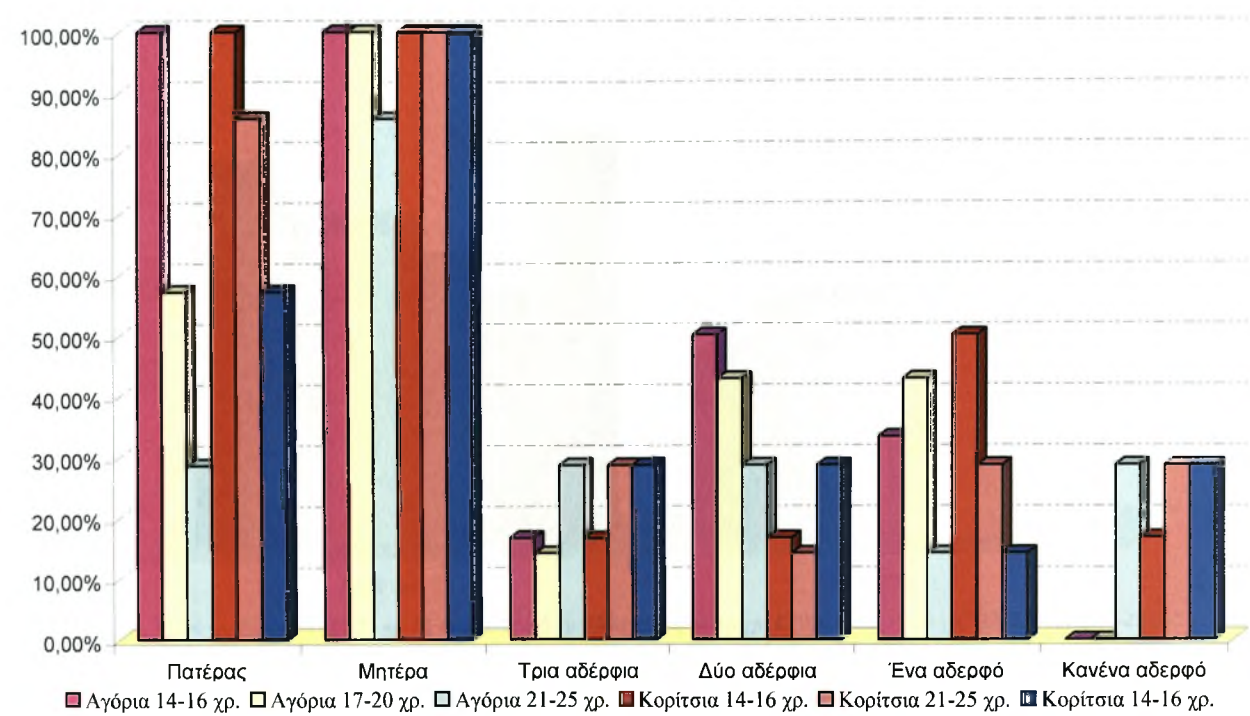
Στο 3ο Ερώτημα: Οικογενειακή κατάσταση των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρόνων		17-20 Χρονών		21-25 χρόνων		14-16 χρόνων		17-20 χρόνων		21-25 χρόνων	
Πατέρας	6	100%	4	57,2%	2	28,6%	6	100%	6	85,7%	4	57,2%
Μητέρα	6	100%	7	100%	6	85,7%	6	100%	7	100%	7	100%
Κανένα αδερφό	0	0%	0	0%	2	28,6%	1	16,7%	2	28,6%	2	28,6%
Ένα αδερφό	2	33,3%	3	42,8%	1	14,2%	3	50%	2	28,6%	1	14,2%
Δυο αδέρφια	3	50 %	3	42,8%	2	28,6%	1	16,7%	1	14,2%	2	28,6%
Τρία αδέρφια	1	16,7%	1	14,2%	2	28,6%	1	16,7%	2	28,6%	2	28,6%

Πίνακας 3. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης.

Ένα κορίτσι και ένα αγόρι ηλικίας 17- 20 και 21-25 χρόνων αντίστοιχα ήταν ορφανοί και από τους δυο γονείς. Τρία αγόρια ηλικίας 17-20 χρόνων και τέσσερα ηλικίας 21-25 χρόνων δεν είχαν πατέρα, ενώ τρία κορίτσια (42,8%) ηλικίας 21-25 χρόνων δεν είχαν πατέρα. Δυο αγόρια (33,3%) και τρία κορίτσια (50%) ηλικίας 14 - 16 χρόνων είχαν ένα αδερφό, τρία αγόρια (50%) και ένα κορίτσι (16,7%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (16,7%) και ένα κορίτσι (16,7%) της ίδιας

ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Επίσης τρία αγόρια (42,8%) και δυο κορίτσια (28,6%) ηλικίας 17-20 χρονών είχαν ένα αδερφό, τρία αγόρια (42,8%) και ένα κορίτσι (16,7%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (14,2%) και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Ένα αγόρι (14,2%) και ένα κορίτσι (14,2%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν ένα αδερφό, δυο αγόρια (28,6%) και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ δυο αγόρια (28,6%) και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχε τρία αδέρφια. Τέλος δυο αγόρια (28,6%) ηλικίας 21-25 χρονών και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας, δεν είχε αδέρφια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

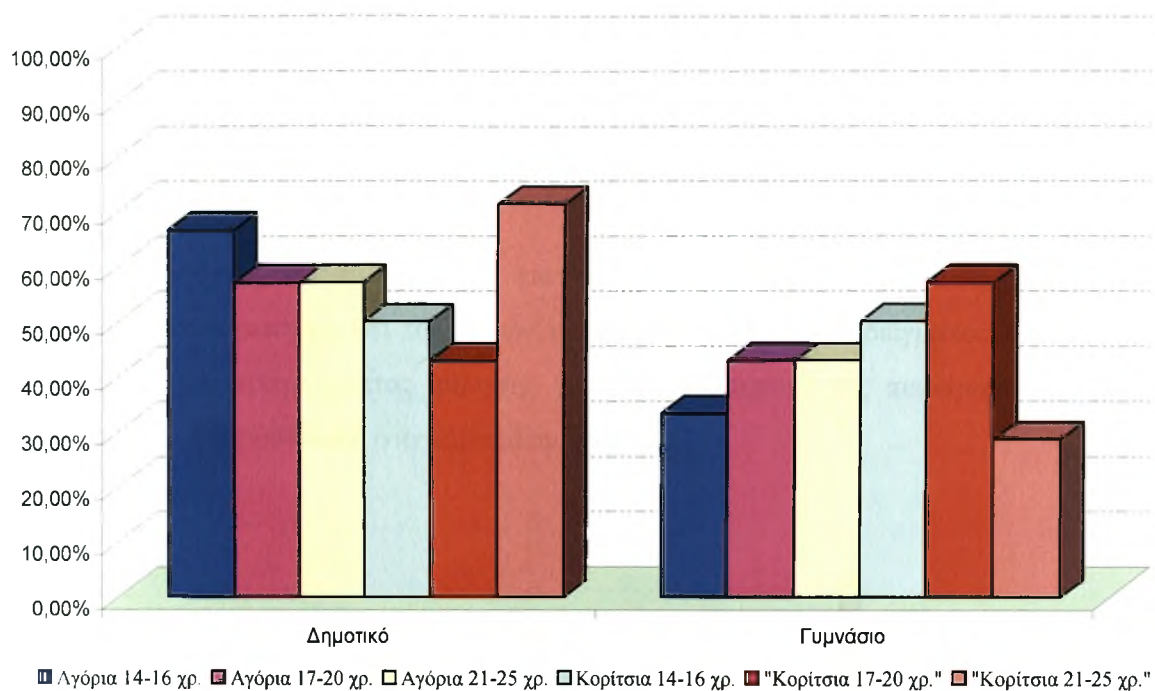

Στο 4ο Ερώτημα: Μορφωτικό επίπεδο των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Δημοτικό	4	66,7%	4	57,1%	4	57,1%	3	50%	3	42,9%	5	71,4%
Γυμνάσιο	2	33,3%	3	42,9%	3	42,9%	3	50%	4	57,1%	2	28,6%
Σύνολο	6	100%	7	100%	7	100%	6	100%	7	100%	7	100%

Πίνακας 4. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου.

Τέσσερα αγόρια (66,7%) και τρία κορίτσια (50%) ηλικίας 14-16 χρονών, τέσσερα αγόρια (57,1%) και τρία κορίτσια (42,9%) ηλικίας 17-20 χρονών και τέσσερα αγόρια (57,1%) και πέντε κορίτσια (71,4%) ηλικίας 21-25 χρονών, ήταν στο δημοτικό, ενώ, δυο αγόρια (33,3%) και τρία κορίτσια (50%) ηλικίας 14-16 χρονών, τρία αγόρια (42,9%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 17-20 χρονών και τρία αγόρια (42,9%) και δυο κορίτσια (28,6%) ηλικίας 21-25 χρονών, ήταν στο γυμνάσιο. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

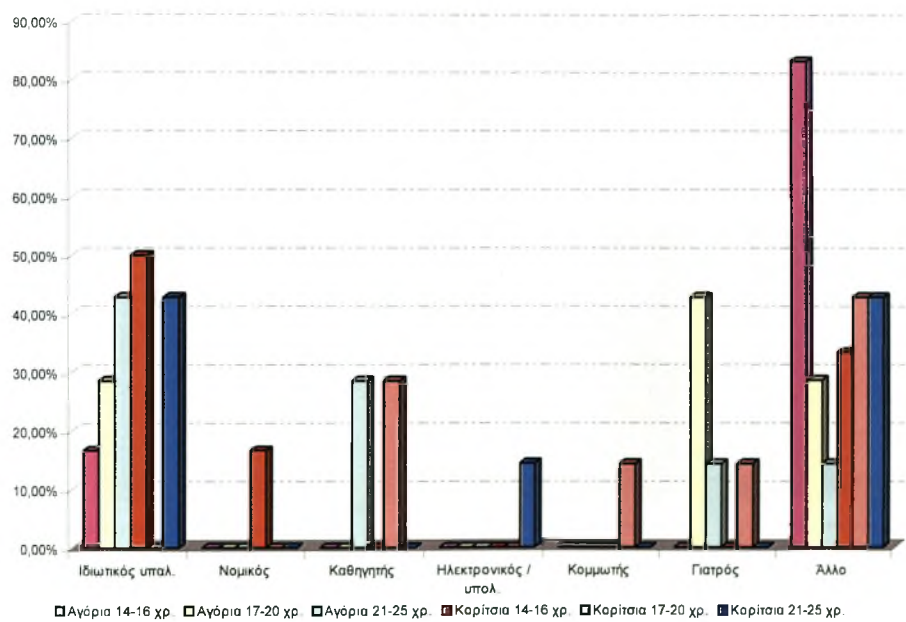

Στο 5ο Ερώτημα: Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις/ κάνεις;

Διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Ιδιωτικός υπαλ/λος	1	16,6%	2	28,5%	3	42,8%	3	50%	0	0%	3	42,8%
Νομικός	0	0%	0	0%	0	0%	1	16,6%	0	0%	0	0%
Καθηγητής	0	0%	0	0%	2	28,5%	0	0%	2	28,5%	0	0%
Ηλεκτρονικός υπολ.	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	14,4%
Κομμωτής	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	14,3%	0	0%
Γιατρός	0	0%	3	42,8%	1	14,3%	0	0%	1	14,3%	0	0%
Άλλο	5	83,3%	2	28,6%	1	14,3%	2	33,4%	3	42,8%	3	42,8%

Πίνακας 5. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την επιλογή του επαγγέλματος των αγοριών και των κοριτσιών, και των τριών ηλικιακών ομάδων, του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους αναπήρους της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

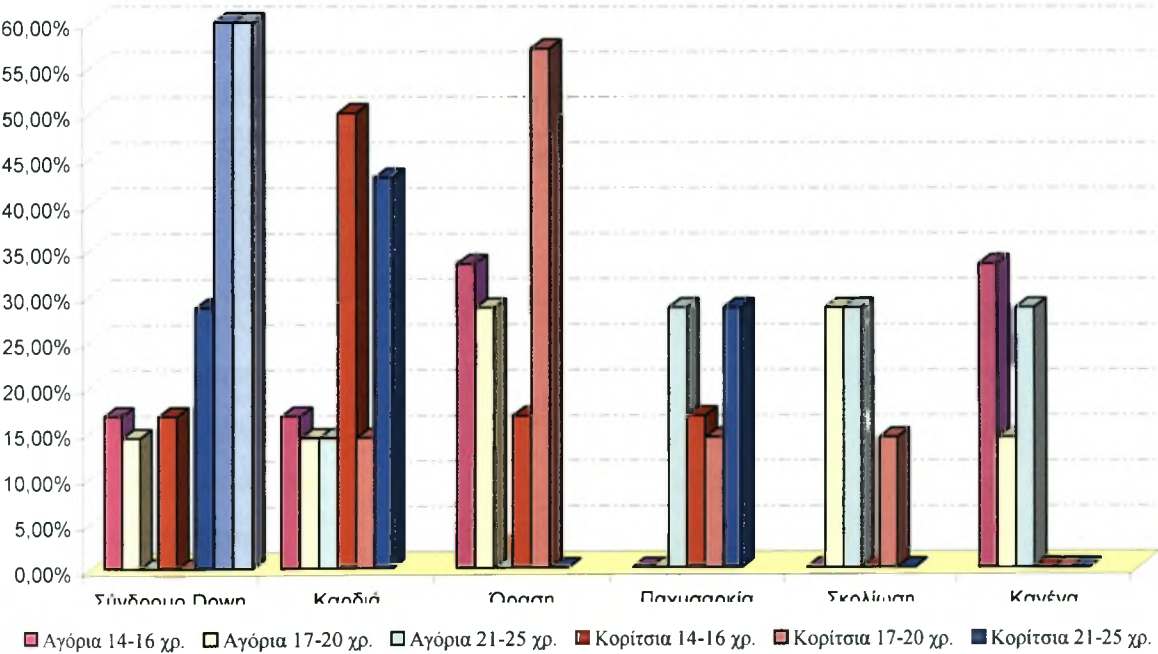

Στο 6ο Ερώτημα: Πρόβλημα υγείας;

Διαβαθμίσεις των προβλημάτων υγείας	Κορίτσια						Αγόρια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Σύνδρομο Down	1	16,7%	0	0%	2	28,6%	1	16,7%	1	14,3%	0	0%
Καρδιά	3	50%	1	14,3%	3	42,9%	1	16,7%	1	14,3%	1	14,3%
Όραση	1	16,7%	4	57,1%	0	0%	2	33,4%	2	28,6%	0	0%
Παχυσαρκία	1	16,7%	1	14,3%	2	28,6%	0	0%	0	0%	2	28,6%
Σκολίωση / κύφωση	0	0%	1	14,3%	0	0%	0	0%	2	28,6%	2	28,6%
Κανένα	0	0%	0	0%	0	0%	2	33,4%	1	14,3%	2	28,6%

Πίνακας 6. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των προβλημάτων υγείας.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για τα προβλήματα υγείας των αγοριών και των κοριτσιών, και των τριών ηλικιακών ομάδων, του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους αναπήρους της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

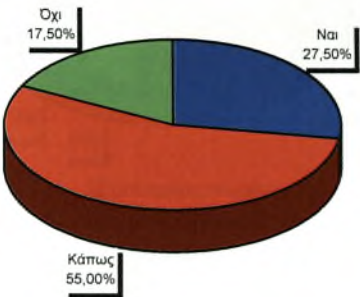

Στο 7ο Ερώτημα: Σ' αρέσει η άθληση;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	11	27,5	27,5
Κάπως	22	55	82,5
Όχι	7	17,5	100

Πίνακας 7. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης.

Σε έντεκα άτομα (27,5%) άρεσε η άθληση, είκοσι δυο άτομα (55%) απάντησαν ότι κάπως τους αρέσει, ενώ σε επτά άτομα (17,5%) δεν αρέσει η άθληση. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

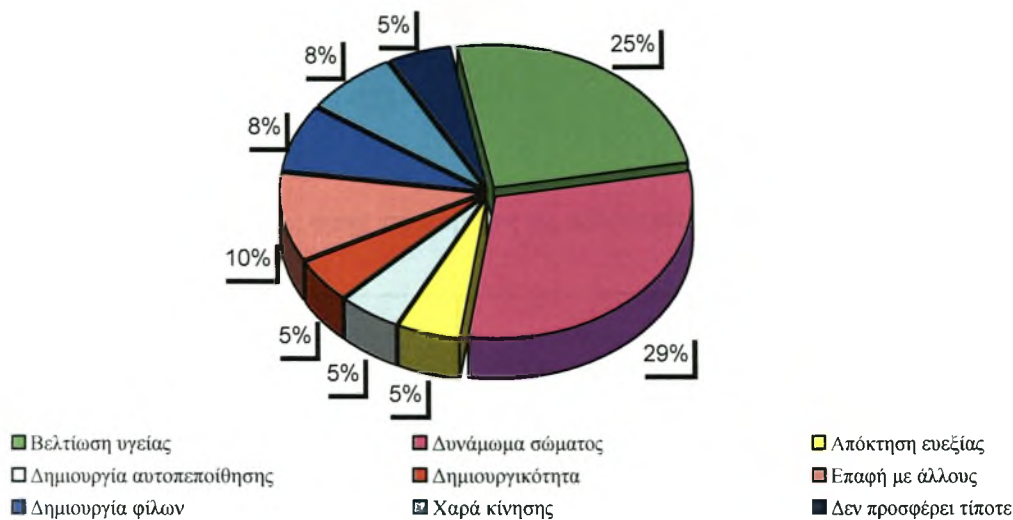

Στο 8ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις για τον αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωση υγείας	10	25	25
Δυνάμωμα σώματος	12	30	55
Απόκτηση ευεξίας	2	5	60
Δημιουργία αυτοπεποίθησης	2	5	65
Δημιουργικότητα	2	5	70
Επαφή με άλλους	4	10	80
Δημιουργία φίλων	3	7,5	87,5
Χαρά κίνησης	3	7,5	95
Δεν προσφέρει τίποτε	2	5	100

Πίνακας 8. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό

Δέκα άτομα (25%) ανέφεραν ότι η άθληση βελτιώνει την υγεία, δώδεκα άτομα (30%) ότι δυναμώνει το σώμα, δυο άτομα (5%) προκαλεί ευεξία, δύο άτομα (5%) ότι δημιουργεί αυτοπεποίθηση, δυο άτομα (5%) ότι σε κάνει πιο δημιουργικό, τέσσερα άτομα (10%) ανέφεραν ότι επιτρέπει επαφή με άλλους, τρία άτομα (7,5%) ανέφεραν ότι δημιουργεί νέους φίλους, τρία άτομα (7,5%) απάντησαν ότι δίνει τη χαρά της κίνησης και δύο άτομα (5%) πιστεύουν ότι ο αθλητισμός δεν προσφέρει τίποτε. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

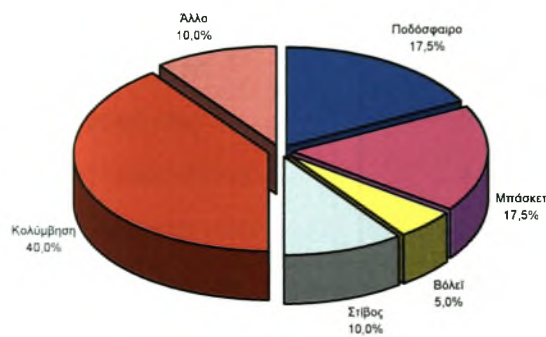
Στο 9ο Ερώτημα: Ποιο άθλημα σου αρέσει;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας ενός αθλήματος	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ποδόσφαιρο	7	17,5	17,5
Μπάσκετ	7	17,5	35
Βόλεϊ	2	5	40
Στίβος	4	10	50
Κολύμβηση	16	40	90
Άλλο	4	10	100

Πίνακας 9. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας ενός αθλήματος

Επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι τους αρέσει το ποδόσφαιρο, επτά άτομα (17,5%) το μπάσκετ, δύο άτομα (5%) το βόλεϊ, τέσσερα άτομα (10%) ο στίβος, δέκα

έξι άτομα (40%) η κολύμβηση και τέσσερα άτομα (10%) ανέφεραν ότι τους αρέσει κάποιο άλλο άθλημα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

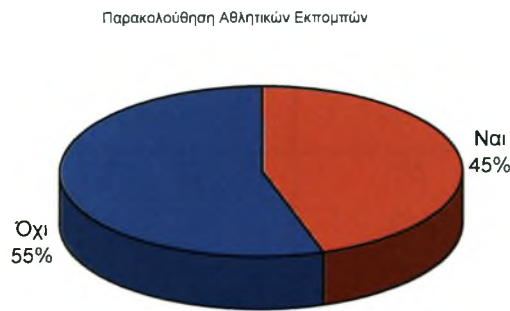

Στο 10ο Ερώτημα: Βλέπεις στην τηλεόραση τις αθλητικές εκπομπές;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	18	45	45
Όχι	22	55	100

Πίνακας 10. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών.

Δεκαοκτώ άτομα (45%) ανέφεραν ότι παρακολουθούσαν αθλητικές εκπομπές, ενώ είκοσι δυο άτομα (55%) δεν παρακολουθούσαν αθλητικές εκπομπές. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 11ο Ερώτημα: Που κάνεις αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Στο σχολείο	3	10,7	10,7
Σε σύλλογο	14	50	60,7
Με φίλους	5	17,9	78,6
Με την οικογένεια	4	14,3	92,9
Με τα αδέρφια μου	2	7,1	100

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης.

Από τα είκοσι οκτώ άτομα (70%) που έκαναν αθλητισμό, τα τρία άτομα (10,7%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό στο σχολείο, δεκατέσσερα άτομα (50%) στο σύλλογο, πέντε άτομα (17,9%) με φίλους, τέσσερα άτομα (14,3%) με την οικογένειά τους και δυο άτομα (7,1%) με τα αδέρφια τους, ενώ δώδεκα άτομα (30%) δεν έκαναν αθλητισμό. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 12ο Ερώτημα: Τι περιμένεις κάνοντας αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις της προσμονής από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Να κάνω ωραίο σώμα	22	55	55
Να είμαι υγιής	13	32,5	87,5
Να κάνω νέους φίλους	5	12,5	100

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της προσμονής από τον αθλητισμό

Είκοσι δυο άτομα (55%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό για να κάνουν ωραίο σώμα, δεκατρία άτομα (32,5%) για να είναι υγιείς και πέντε άτομα (12,5%) αθλούνται για να δημιουργήσουν νέους φίλους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

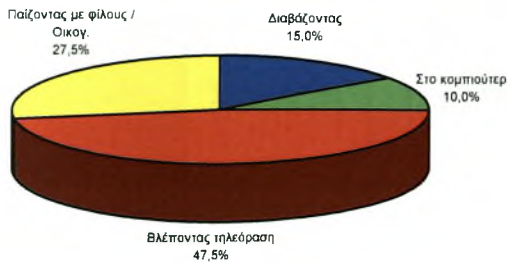

Στο 13ο Ερώτημα: Πως περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου;

Διαβαθμίσεις του ελευθέρου χρόνου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Διαβάζοντας	6	15	15
Στο κομπιούτερ	4	10	25
Βλέποντας τηλεόραση	19	47,5	72,5
Παίζοντας με φίλους / Οικογ.	11	27,5	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του ελευθέρου χρόνου.

Έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι περνάνε συνήθως τον ελεύθερο χρόνο τους διαβάζοντας, τέσσερα άτομα (10%) στο κομπιούτερ, δεκαεννέα άτομα (47,5%) βλέποντας τηλεόραση και έντεκα άτομα (27,5%) παίζοντας με τους φίλους τους ή με την οικογένειά τους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

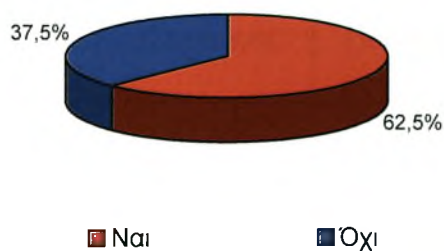

Στο 14ο Ερώτημα: Σου αρέσει να μένεις περισσότερο σπίτι;

Διαβαθμίσεις της παραμονής στο σπίτι	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	25	62,5	62,5
Όχι	15	37,5	100

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παραμονής στο σπίτι.

Εικοσιπέντε άτομα (62,5%) ανέφεραν ότι τους άρεσε να μένουν περισσότερο στο σπίτι, ενώ σε δεκαπέντε άτομα (37,5%) δεν άρεσε. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 15ο Ερώτημα: Σου αρέσει να έχεις επαφή με τον κόσμο;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας της επαφής με τον κόσμο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	14	35	35
Όχι	26	65	100

Πίνακας 15. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας της επαφής με τον κόσμο.

Δεκατέσσερα άτομα(37,5%) ανέφεραν ότι τους αρέσει να έχουν επαφή με τον κόσμο, ενώ σε είκοσι έξι άτομα (65%) δεν άρεσε να έχουν επαφή με τον κόσμο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

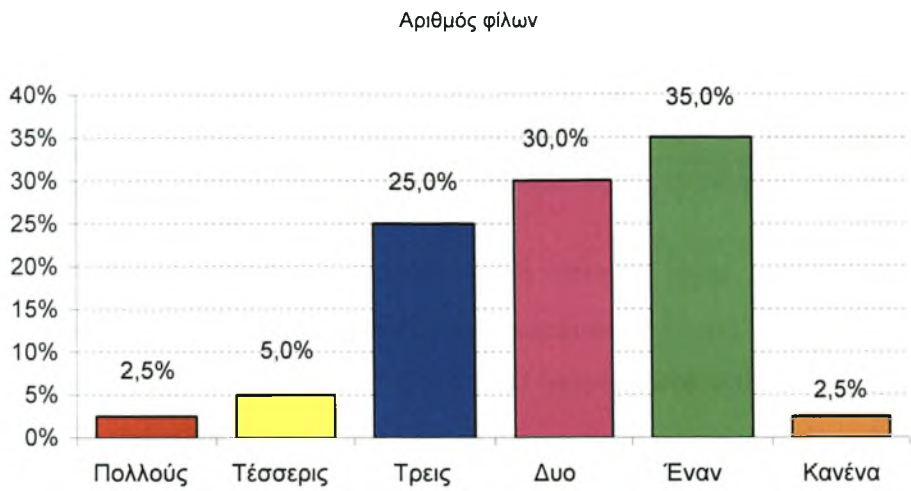

Στο 16ο Ερώτημα: Πόσους φίλους έχεις;

Διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Πολλούς	1	2,5	2,5
Τέσσερις	2	5	7,5
Τρεις	10	25	32,5
Δυο	12	30	62,5
Έναν	14	35	97,5
Κανένα	1	2,5	100
Σύνολο	40	100	-----

Πίνακας 16. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων.

Ένα άτομο (2,5%) ανέφερε ότι έχει πολλούς φίλους, δυο άτομα (5%) τέσσερις φίλους, δέκα άτομα (25%) τρεις, δώδεκα άτομα (30%) έχουν δυο φίλους, δεκατέσσερα άτομα (35%) έχουν ένα φίλο και ένα άτομο (2,5%) ανέφερε ότι δεν έχει κανένα φίλο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 17ο Ερώτημα: Οι φίλοι σου είναι μόνο από Σύλλογο;

Διαβαθμίσεις των φίλων από σύλλογο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	22	56,4	56,4
Όχι	17	43,6	100
Σύνολο	39	100	

Πίνακας 17. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των φίλων από σύλλογο.

Είκοσι δύο άτομα (56,4%) είχαν φίλους μόνο από σύλλογο, ενώ δεκαεπτά άτομα (43,6%) δεν είχαν φίλους μόνο από σύλλογο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

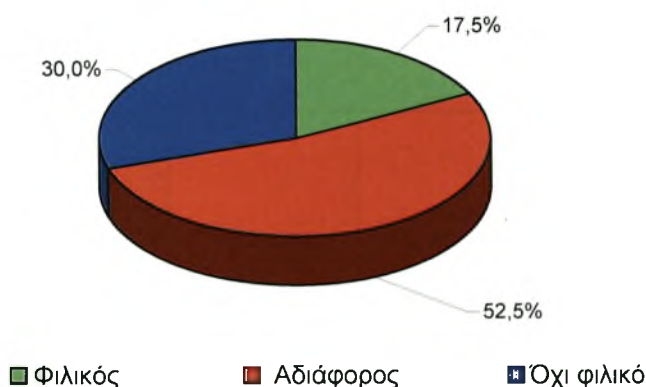

Στο 18ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι ο κόσμος γύρω σου είναι;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Φιλικός	7	17,5	17,5
Αδιάφορος	21	52,5	70
Όχι φιλικός	12	30	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 18. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου.

Επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι ο κόσμος γύρω τους είναι φιλικός, εικοσιένα άτομα (52,5%) ότι είναι αδιάφορος και δώδεκα άτομα (30%) πιστεύει ότι ο κόσμος γύρω του δεν είναι φιλικός. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

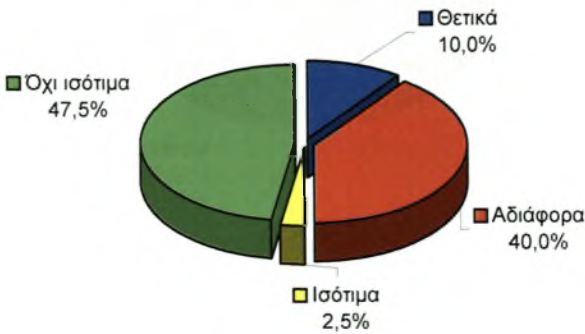

Στο 19ο Ερώτημα: Πως βλέπεις τους «μέσου όρου» συναθλούμενούς σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» συναθλούμενους	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	4	10	10
Αδιάφορα	16	40	50
Ισότιμα	1	2,5	52,5
Όχι ισότιμα	19	47,5	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» συναθλούμενους.

Τέσσερα άτομα (10%) βλέπουν θετικά τους «μέσου όρου» συναθλούμενούς τους, δέκα έξι άτομα (40%) τους βλέπουν αδιάφορα, ένα μόνο άτομο (2,5%) ανέφερε ότι τους βλέπει ισότιμα και δεκαεννέα άτομα (47,5%) δεν τους βλέπουν ισότιμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

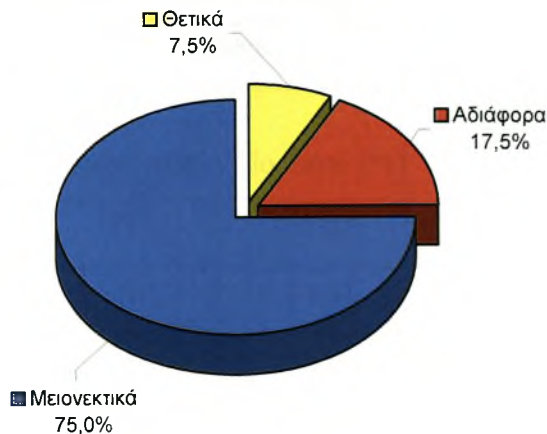

Στο 20ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι του «μέσου όρου» συναθλούμενοί σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης οι του «μέσου όρου» συναθλούμενοι για αυτούς	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	3	7,5	7,5
Αδιάφορα	7	17,5	25
Μειονεκτικά	30	75	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης οι του «μέσου όρου» συναθλούμενων για αυτούς.

Τρία άτομα (7,5%) πιστεύουν ότι οι του «μέσου όρου» συναθλούμενοί τους, σκέφτονται θετικά γι’ αυτούς, επτά άτομα (17,5%) αδιάφορα, ενώ τριάντα άτομα (75%) ανέφεραν ότι οι του «μέσου όρου» συναθλούμενοί τους, σκέφτονται γι’ αυτούς μειονεκτικά. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

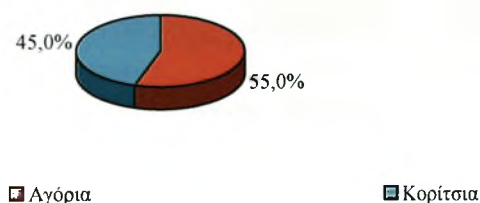
11: 1: 2. Ερωτηματολόγια Υγιών ατόμων Π.Ο.

Στο 1ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων;

Διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Αγόρια	22	55	55
Κορίτσια	18	45	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 1. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων

Τα είκοσι δυο άτομα του δείγματος (55%) ήταν αγόρια, ενώ τα δεκαοκτώ άτομα (45%) κορίτσια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

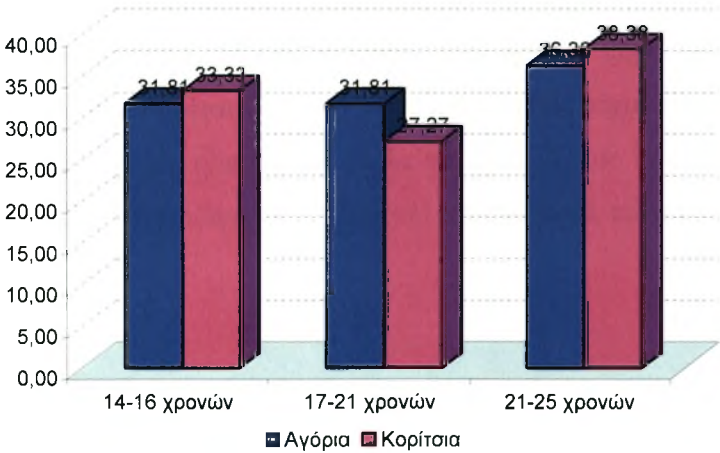

Στο 2^ο Ερώτημα: Ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
14-16 χρονών	7	31,81	6	33,33
17-20 χρονών	7	31,81	5	27,77
21-25 χρονών	8	36,36	7	38,88
Σύνολο	22	100	18	100

Πίνακας 2. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων.

Επτά αγόρια (31,81%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά αγόρια (31,81%) ήταν 17-20 χρονών και οκτώ αγόρια (37,5%) είχαν ηλικία 21-25 χρονών, ενώ 6 κορίτσια (33,33%) είχαν ηλικία 14-16 χρονών, πέντε κορίτσια (27,77%) ήταν 17-20 χρονών και 7 κορίτσια (38,88%) είχαν ηλικία 21-25 χρονών. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

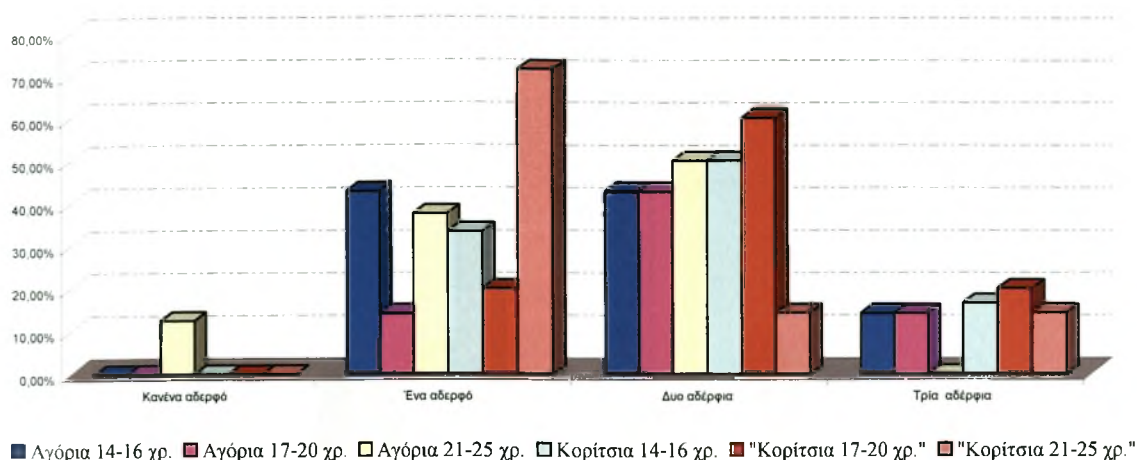

Στο 3^ο Ερώτημα: Οικογενειακή κατάσταση των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Πατέρας	7	100%	7	100%	8	100%	6	100%	5	100%	7	100%
Μητέρα	7	100%	7	100%	8	100%	6	100%	5	100%	7	100%
Κανένα αδερφό	0	0%	0	0%	1	12,5%	0	0%	0	0%	0	0%
Ένα αδερφό	3	42,8%	1	14,2%	3	37,5%	2	33,3%	1	20%	5	71,4%
Δυο αδέρφια	3	42,8%	3	42,8%	4	50%	3	50%	3	60%	1	14,3%
Τρία αδέρφια	1	14,2%	1	14,2%	0	0%	1	16,6%	1	20%	1	14,3%

Πίνακας 3. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης.

Όλα τα αγόρια και τα κορίτσια είχαν και τους δυο γονείς. Τρία αγόρια (42,8%) και δυο κορίτσια (33,3%) ηλικίας 14 - 16 χρονών είχαν ένα αδερφό, τρία αγόρια (42,8%) και τρία κορίτσια (50%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (14,2%) και ένα κορίτσι (16,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Επίσης ένα αγόρι (14,2%) και ένα κορίτσι (20%) ηλικίας 17-20 χρονών είχαν ένα αδερφό , τρία αγόρια (42,8%) και τρία κορίτσια (60%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (14,2%) και ένα κορίτσι (20%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Τρία αγόρια (37,5%) και πέντε κορίτσια (71,4%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν ένα αδερφό, τέσσερα αγόρια (50%) και ένα κορίτσι (14,3%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα κορίτσι (14,3%) της ίδιας ηλικίας είχε τρία αδέρφια. Τέλος ένα αγόρι ηλικίας 21-25 χρονών (12,5%) δεν είχε αδέρφια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

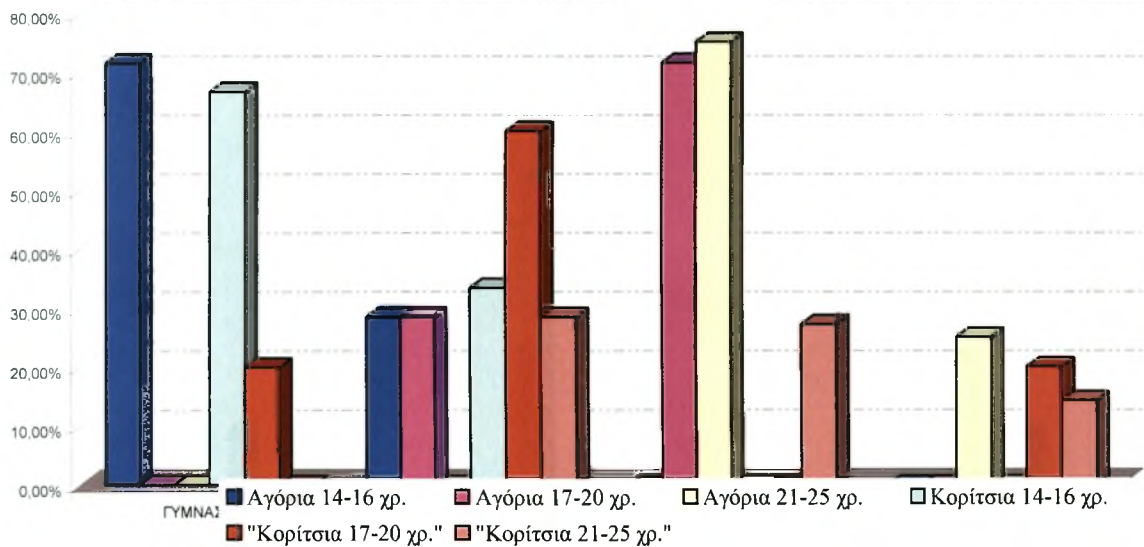

Στο 4^ο Ερώτημα: Μορφωτικό επίπεδο των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Γυμνάσιο	5	71,5%	0	0%	0	0%	4	66,7%	1	20%	0	0%
Λύκειο	2	28,5%	2	28,5%	0	0%	2	33,4%	3	60%	2	28,5%
Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι.	0	0%	5	71,5%	6	75%	0	0%	0	0%	4	27,2%
Επαγγελμ.Σχολή / Τ.Ε.Ε.	0	0%	0	0%	2	25%	0	0%	1	20%	1	14,3%
Σύνολο	7	100%	7	100%	8	50%	6	100%	5	100%	7	100%

Πίνακας 4. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου.

Πέντε αγόρια (71,5%) και τέσσερα κορίτσια (66,7%), ηλικίας 14 –16 χρονών και ένα κορίτσι (20%) ηλικίας 17–20 χρονών, ήταν μαθητές γυμνασίου, δυο αγόρια (28,5%) και δυο κορίτσια (33,4%) ηλικίας 14-16 χρονών, δυο αγόρια (28,5%) και τρία κορίτσια (60%) ηλικίας 17–20 χρονών και 2 κορίτσια (28,5%) ηλικίας 21–25 χρονών, ήταν μαθητές λυκείου, πέντε αγόρια (71,5%) και 6 αγόρια (75%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα, ενώ 4 κορίτσια (27,2%) ήταν φοιτητές σε Α.Ε.Ι. / Τ.Ε.Ι.. Τέλος δυο αγόρια (25%) ηλικίας 21-25 χρονών, ένα κορίτσι (20%) και 1 κορίτσι (14,3%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα φοιτούσαν σε Επαγγελματική Σχολή ή σε Τ.Ε.Ε. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

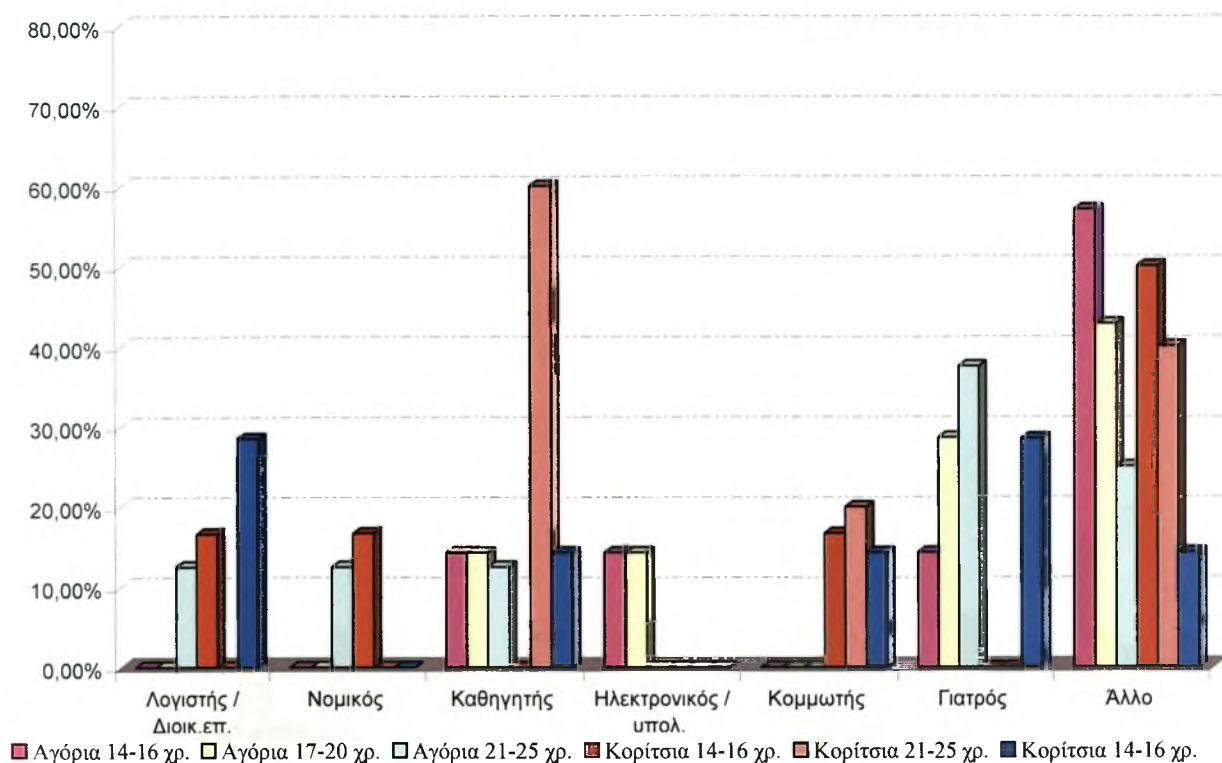

Στο 5^ο Ερώτημα: Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις/ κάνεις;

Διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Λογιστής / Διοικ.Επ.	0	0%	0	0%	1	12,5%	1	16,6%	0	0%	2	28,5%
Νομικός	0	0%	0	0%	1	12,5%	1	16,7%	0	0%	0	0%
Καθηγητής	1	14,3%	1	14,3%	1	12,5%	0	0%	3	60%	1	14,3%
Ηλεκτρονικός /υπολ.	1	14,3%	1	14,3%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Κομμωτής	0	0%	0	0%	0	0%	1	16,7%	1	20%	1	14,3%
Γιατρός	1	14,3%	2	28,6%	3	37,5%	0	0%	0	0%	2	28,5%
Άλλο	4	57,1%	3	42,8	2	25%	3	50%	2	40%	1	14,3%

Πίνακας 5. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την επιλογή του επαγγέλματος των αγοριών και των κοριτσιών του δείγματος μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους υγιείς της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

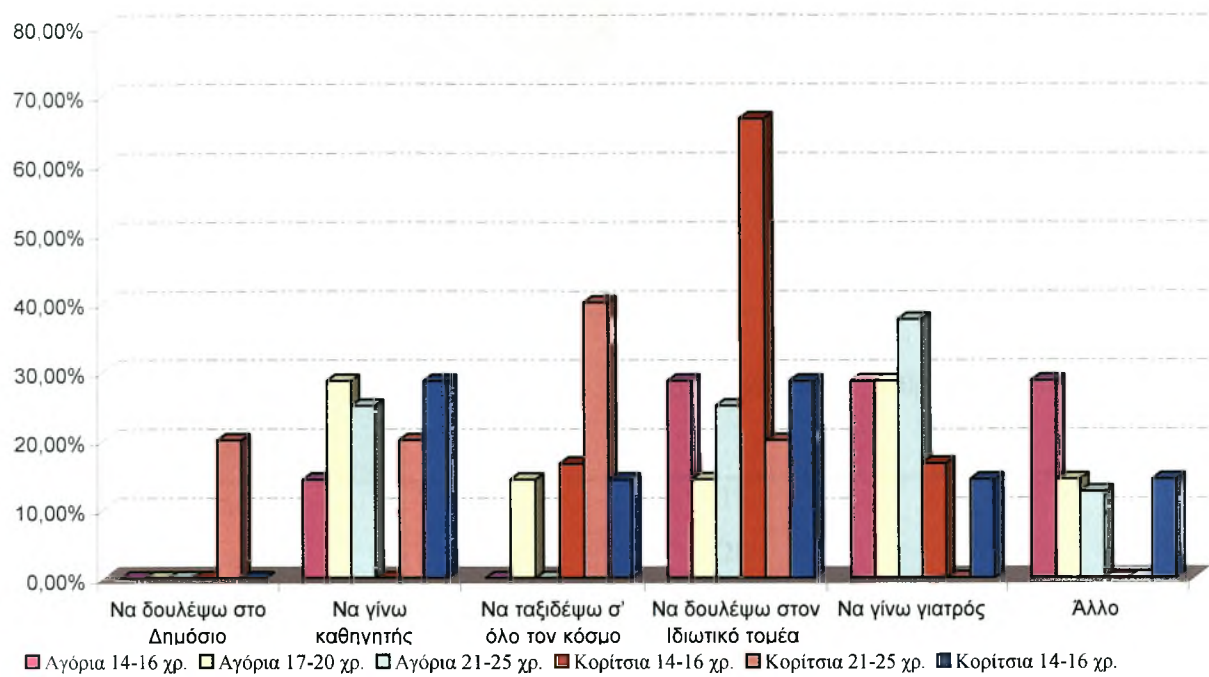

Στο 6^ο Ερώτημα: Τι στόχους έχεις για τη ζωή;

Διαβαθμίσεις των στόχων για τη ζωή	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Να δουλέψω στο Δημόσιο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	20%	0	0%
Να γίνω καθηγητής	1	14,3%	2	28,6%	2	25%	0	0%	1	20%	2	28,6%
Να ταξιδέψω σ' όλο τον κόσμο	0	0%	1	14,3%	0	0%	1	16,6%	2	40%	1	14,3%
Να δουλέψω στον Ιδιωτικό τομέα	2	28,6%	1	14,3%	2	25%	4	66,6%	1	20%	2	28,6%
Να γίνω γιατρός	2	28,6%	2	28,6%	3	37,5%	1	16,6%	0	0%	1	14,3%
Άλλο	2	28,6%	1	14,3%	1	12,5%	0	0%	0	0%	1	14,3%

Πίνακας 6. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των στόχων για τη ζωή.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για τους στόχους για τη ζωή των αγοριών και των κοριτσιών του δείγματος μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους υγιείς της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

Στο 7^ο Ερώτημα: Σ' αρέσει η άθληση;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	27	67,5	67,5
Κάπως	13	32,5	100

Πίνακας 7. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης.

Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

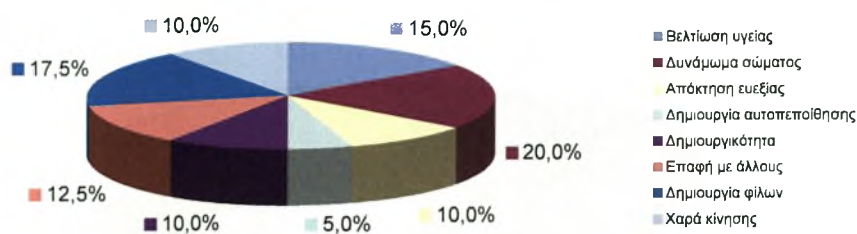

Στο 8^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις για τον αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωση υγείας	6	15	15
Δυνάμωμα σώματος	8	20	35
Απόκτηση ευεξίας	4	10	45
Δημιουργία αυτοπεποίθησης	2	5	50
Δημιουργικότητα	4	10	60
Επαφή με άλλους	5	12,5	72,5
Δημιουργία φίλων	7	17,5	90
Χαρά κίνησης	4	10	100,0

Πίνακας 8. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό

Έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι η άθληση βελτιώνει την υγεία, οκτώ άτομα (20%) ότι δυναμώνει το σώμα, τέσσερα άτομα (10%) προκαλεί ευεξία, δύο άτομα (5%) ότι δημιουργεί αυτοπεποίθηση, τέσσερα άτομα (10%) ότι σε κάνει πιο δημιουργικό, πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι επιτρέπει επαφή με άλλους, επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι δημιουργεί νέους φίλους και τέσσερα άτομα (10%) απάντησαν ότι δίνει τη χαρά της κίνησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

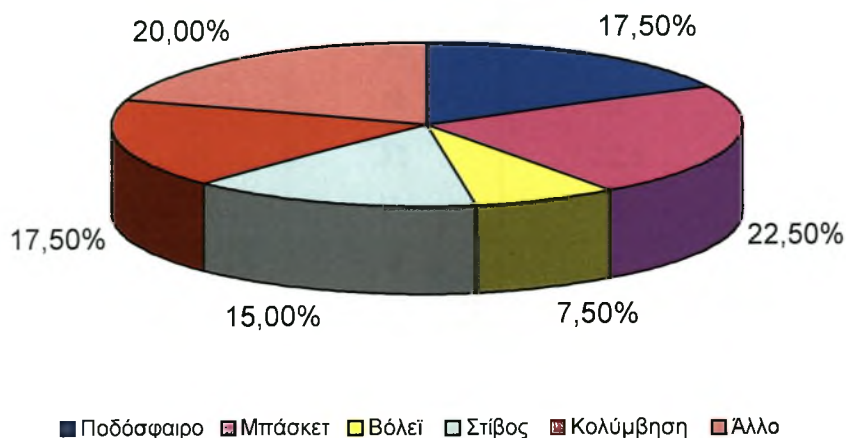
Στο 9^ο Ερώτημα: Ποιο άθλημα σου αρέσει;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας ενός αθλήματος	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ποδόσφαιρο	7	17,5	17,5
Μπάσκετ	9	22,5	40
Βόλεϊ	3	7,5	47,5
Στίβος	6	15	62,5
Κολύμβηση	7	17,5	80
Άλλο	8	20	100

Πίνακας 9. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας ενός αθλήματος

Επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι τους αρέσει το ποδόσφαιρο, εννέα άτομα (22,5%) το μπάσκετ, τρία άτομα (7,5%) το βόλεϊ, έξι άτομα (15%) ο στίβος, επτά άτομα (17,5%) η κολύμβηση και οκτώ άτομα (20%) ανέφεραν ότι τους αρέσει κάποιο άλλο άθλημα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Προτίμηση Αθλήματος

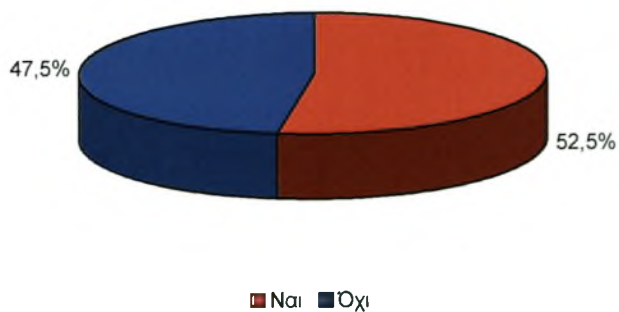
Στο 10^ο Ερώτημα: Βλέπεις στην τηλεόραση τις αθλητικές εκπομπές;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	21	52,5	52,5
Όχι	19	47,5	100

Πίνακας 10. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών.

Είκοσι ένα άτομα(52,5%) ανέφεραν ότι παρακολουθούσαν αθλητικές εκπομπές, ενώ δέκα εννέα άτομα (47,5%) δεν παρακολουθούσαν αθλητικές εκπομπές. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Παρακολούθηση Αθλητικών Εκπομπών

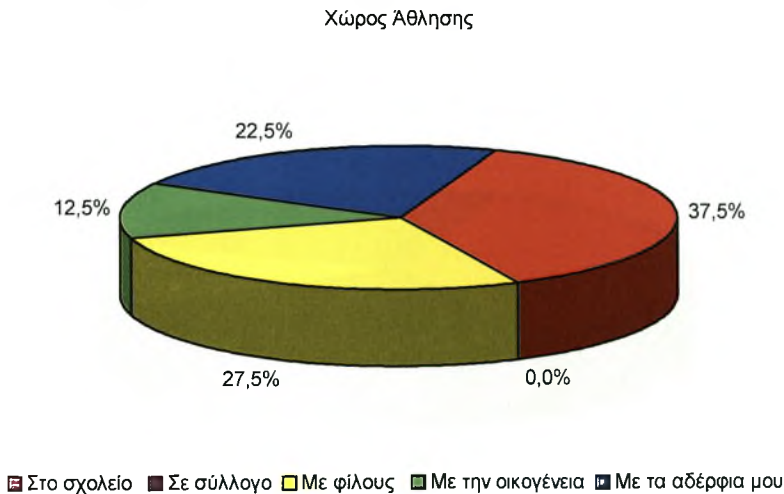

Στο 11^ο Ερώτημα: Που κάνεις αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Στο σχολείο	15	37,5	37,5
Σε σύλλογο	0	0	37,5
Με φίλους	11	27,5	65
Με την οικογένεια	5	12,5	77,5
Με τα αδέρφια μου	9	22,5	100

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης.

Όλα τα άτομα του δείγματος ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό. Δεκαπέντε άτομα (37,5%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό στο σχολείο, έντεκα άτομα (27,5%) με φίλους, πέντε άτομα (12,5%) με την οικογένειά τους, εννέα άτομα (22,5%) με τα αδέρφια τους και κανένας (0%) σε σύλλογο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

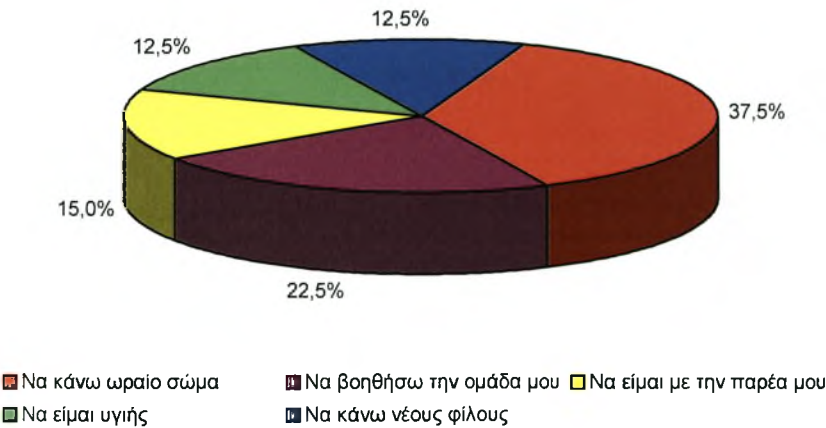

Στο 12^ο Ερώτημα: Τι περιμένεις κάνοντας αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις της προσμονής από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Να κάνω ωραίο σώμα	15	37,5	37,5
Να βοηθήσω την ομάδα μου	9	22,5	60
Να είμαι με την παρέα μου	6	15	75
Να είμαι υγιής	5	12,5	87,5
Να κάνω νέους φίλους	5	12,5	100

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της προσμονής από τον αθλητισμό.

Δεκαπέντε άτομα (37,5%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό για να έχουν ωραίο σώμα, εννέα άτομα (22,5%) για να βοηθήσουν την ομάδα τους, έξι άτομα (15%) για να είναι με την παρέα τους, πέντε άτομα (12,5%) για να είναι υγιείς και πέντε άτομα (12,5%) αθλούνται για να δημιουργήσουν νέους φίλους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

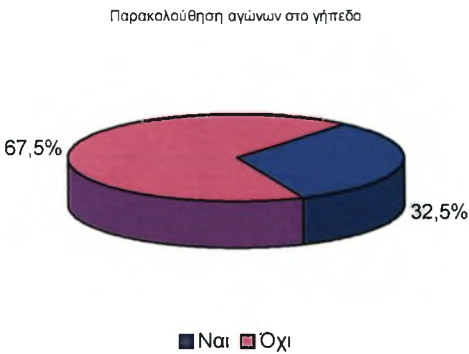

Στο 13^ο Ερώτημα: Πηγαίνεις σε αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών αγώνων στο γήπεδο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	13	32,5	32,5
Όχι	27	67,5	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών.

Δεκατρία άτομα(32,5%) ανέφεραν ότι παρακολουθούσαν αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο, ενώ είκοσι επτά άτομα (67,5%) δεν παρακολουθούσαν. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

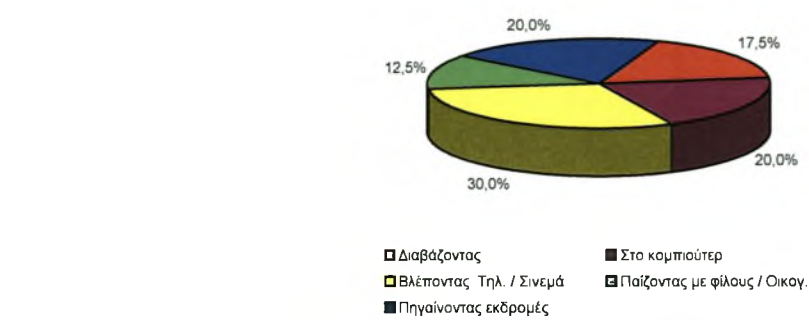

Στο 14^ο Ερώτημα: Πως περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου;

Διαβαθμίσεις του ελεύθερου χρόνου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Διαβάζοντας	7	17,5	17,5
Στο κομπιούτερ	8	20	37,5
Βλέποντας Τηλ. / Σινεμά	12	30	67,5
Παίζοντας με φίλους / Οικογ.	5	12,5	80
Πηγαίνοντας εκδρομές	8	20	100

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του ελευθέρου χρόνου.

Επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι περνάνε συνήθως τον ελεύθερο χρόνο τους διαβάζοντας, οκτώ άτομα (20%) στο κομπιούτερ, δώδεκα άτομα (30%) βλέποντας τηλεόραση ή πηγαίνοντας σινεμά, πέντε άτομα (12,5%) παίζοντας με τους φίλους τους ή με την οικογένειά τους και οκτώ άτομα (20%) ανέφεραν ότι στον ελεύθερο χρόνο τους συνήθως πηγαίνουν εκδρομές. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

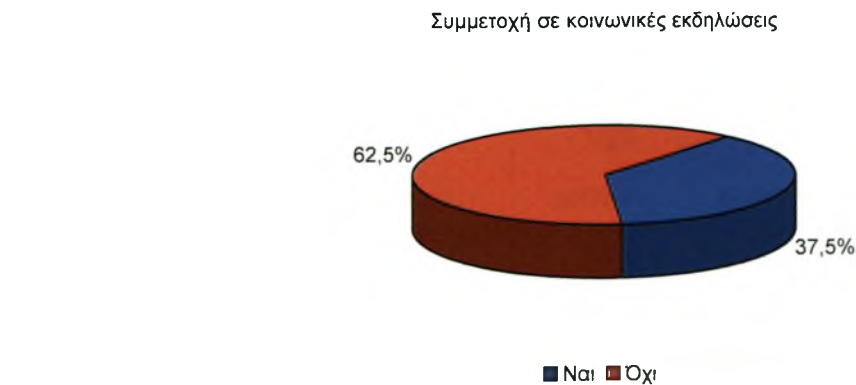

Στο 15^ο Ερώτημα: Πηγαίνεις σε κοινωνικές εκδηλώσεις;

Διαβαθμίσεις της συμμετοχής σε κοινωνικές εκδηλώσεις	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	15	37,5	37,5
Όχι	25	62,5	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της συμμετοχής σε κοινωνικές εκδηλώσεις.

Δεκαπέντε άτομα(37,5%) ανέφεραν ότι πήγαιναν σε κοινωνικές εκδηλώσεις, ενώ εικοσιπέντε άτομα (62,5%) δεν συμμετείχαν σε κοινωνικές εκδηλώσεις. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

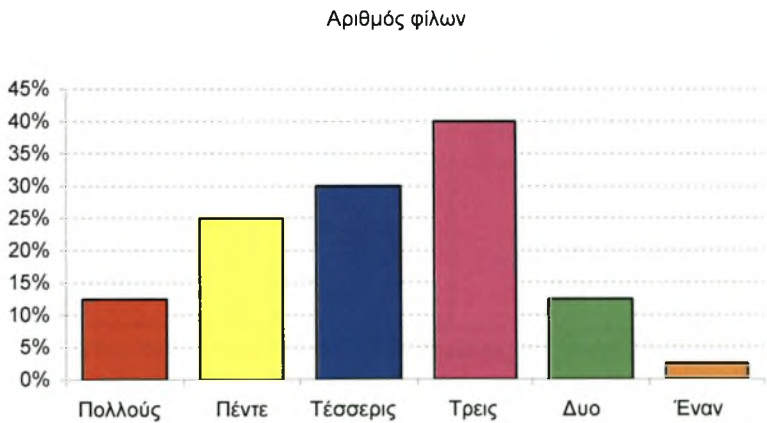

Στο 16^ο Ερώτημα: Πόσους φίλους έχεις;

Διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Πολλούς	5	12,5	12,5
Πέντε	1	2,5	15
Τέσσερις	12	30	45
Τρεις	16	40	85
Δυο	5	12,5	97,5
Έναν	1	2,5	100

Πίνακας 16. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων.

Πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι έχουν πολλούς φίλους, ένα άτομο (2,5%) πέντε φίλους, δώδεκα άτομα (30%) τέσσερις, δεκαέξι άτομα (40%) έχουν τρεις φίλους, πέντε άτομα (12,5%) έχουν δυο φίλους και ένα άτομο (2,5%) ανέφερε ότι έχει μόνο έναν φίλο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

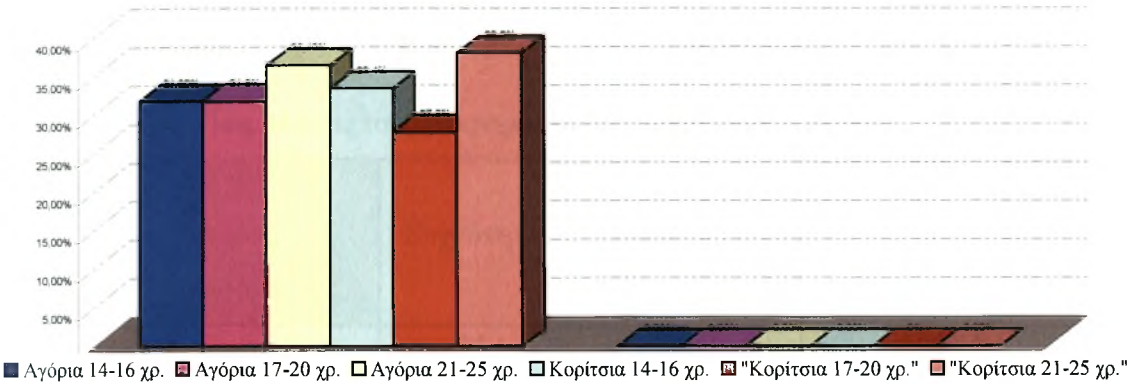

Στο 17^ο Ερώτημα: Σου αρέσει το άλλο φύλο;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας για το άλλο φύλο	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Ναι	7	31,8%	7	31,8%	8	36,4%	6	33,4%	5	27,8%	7	38,8%
Όχι	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%

Πίνακας 17. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας για το άλλο φύλο.

Σε όλα τα άτομα αρέσει το άλλο φύλο. Επτά αγόρια (31,8%) και έξι κορίτσια (33,4%) ηλικίας 14-16 χρονών ανέφεραν ότι τους αρέσει το άλλο φύλο, επτά αγόρια (31,8%) και πέντε κορίτσια (27,8%) ηλικίας 17-20 χρονών, απάντησαν θετικά και οκτώ αγόρια (36,4%), επτά κορίτσια (38,8%) ηλικίας 21-25 χρονών είπαν ότι τους αρέσει το άλλο φύλο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

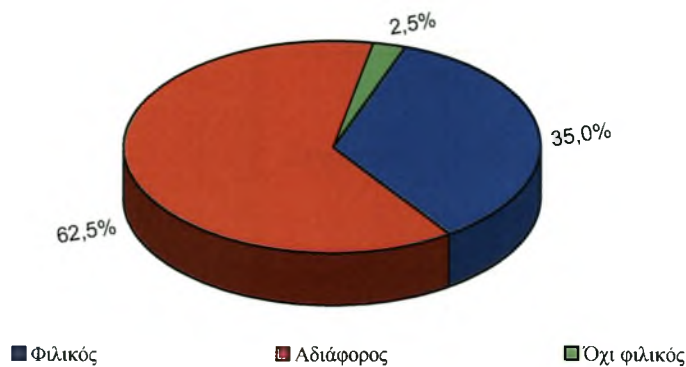

Στο 18^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι ο κόσμος γύρω σου είναι;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Φιλικός	14	35	35
Αδιάφορος	25	62,5	97,5
Όχι φιλικός	1	2,5	100

Πίνακας 18. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου.

Δεκατέσσερα άτομα (35%) ανέφεραν ότι ο κόσμος γύρω τους είναι φιλικός, εικοσιπέντε άτομα (62,5%) ότι είναι αδιάφορος και μόνο ένα άτομο (2,5%) πιστεύει ότι ο κόσμος γύρω του δεν είναι φιλικός. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

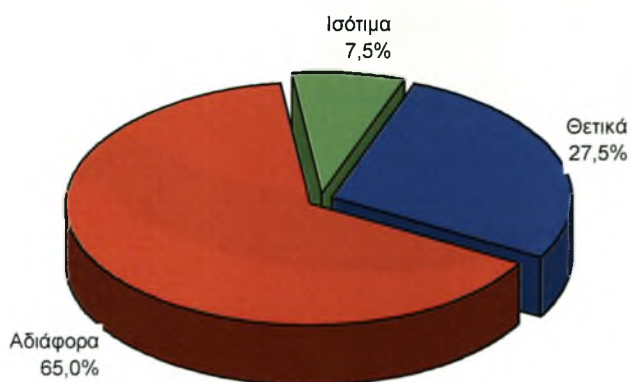

Στο 19^ο Ερώτημα: Πως βλέπεις τους μειονεκτούντες συναθλούμενους σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους μειονεκτούντες συναθλούμενους	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	11	27,5	27,5
Αδιάφορα	26	65	92,5
Ισότιμα	3	7,5	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους μειονεκτούντες συναθλούμενους.

Έντεκα άτομα (27,5%) βλέπουν θετικά τους μειονεκτούντες συναθλούμενούς τους, είκοσι έξι άτομα (65%) τους βλέπουν αδιάφορα και μόνο τρία άτομα (7,5%) ανέφεραν ότι τους βλέπουν ισότιμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

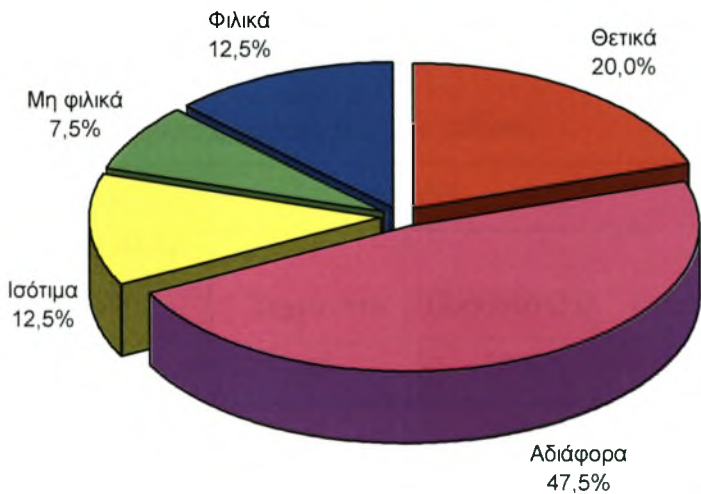

Στο 20^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι μειονεκτούντες συναθλούμενοί σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης των μειονεκτούντων συναθλούμενων για αυτούς	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	8	20	20
Αδιάφορα	19	47,5	67,5
Ισότιμα	5	12,5	80
Μη φιλικά	3	7,5	87,5
Φιλικά	5	12,5	100

Πίνακας 20. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης των μειονεκτούντων συναθλούμενων για αυτούς.

Οκτώ άτομα (20%) πιστεύουν ότι οι μειονεκτούντες συναθλούμενοί τους, σκέφτονται θετικά γι’ αυτούς, δεκαεννέα άτομα (47,5%) αδιάφορα, πέντε άτομα (12,5%) ισότιμα, τρία άτομα (7,5%) μη φιλικά και πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι οι μειονεκτούντες συναθλούμενοί τους, σκέφτονται γι’ αυτούς φιλικά. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

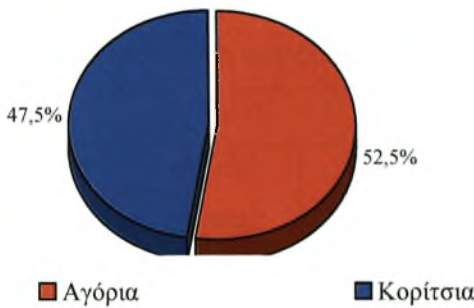
11:1:3 Ερωτηματολόγια Αναπήρων Ομάδας Αναφοράς (Ο.Α.)

Στο 1^ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων;

Διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Αγόρια	21	52,5	52,5
Κορίτσια	19	47,5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 1. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων

Τα είκοσι ένα άτομα του δείγματος (52,5%) ήταν αγόρια και τα δεκαεννέα άτομα (47,5%) ήταν κορίτσια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

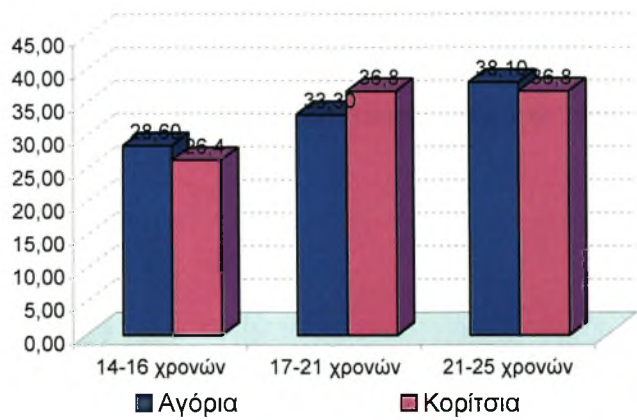

Στο 2^ο Ερώτημα: Ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
14-16 χρονών	6	28,6	5	26,4
17-20 χρονών	7	33,3	7	36,8
21-25 χρονών	8	38,1	7	36,8
Σύνολο	21	100	19	100

Πίνακας 2. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων.

Έξι αγόρια (28,6%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά αγόρια (33,3%) ήταν 17-20 χρόνων και οκτώ αγόρια (38,1%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων, ενώ πέντε κορίτσια (26,4%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά κορίτσια (36,8%) ήταν 17-20 χρόνων και επτά κορίτσια (36,8%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

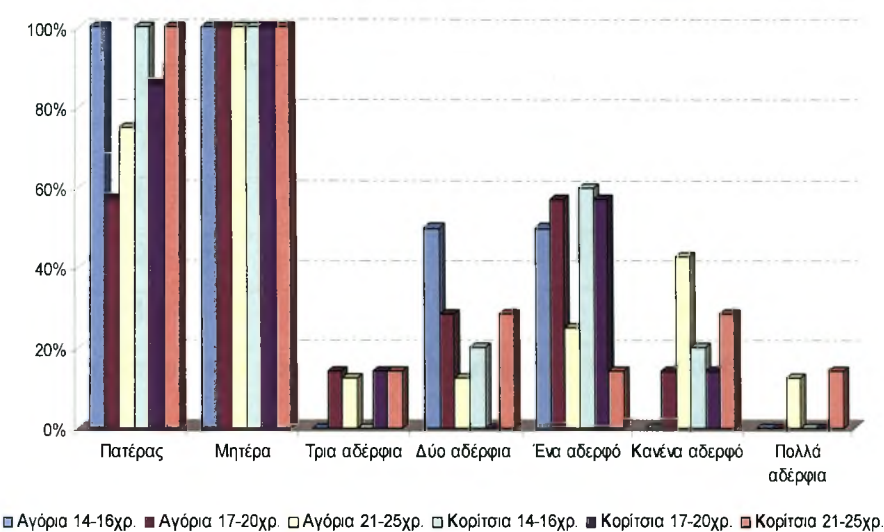
Στο 3^ο Ερώτημα: Οικογενειακή κατάσταση των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρόνων		17-20 χρόνων		21-25 χρόνων		14-16 χρόνων		17-20 χρόνων		21-25 χρόνων	
Πατέρας	6	100%	7	57,2%	6	75 %	5	100%	6	85,7%	7	100%
Μητέρα	6	100%	7	100%	8	100%	5	100%	7	100%	7	100%
Κανένα αδερφό	0	0%	1	16,6%	3	42,9%	1	20%	1	14,3%	2	28,6%
Ένα αδερφό	3	50%	4	57,1%	2	25 %	3	60%	4	57,1%	1	14,3%
Δυο αδέρφια	3	50 %	2	28,6%	1	12,5%	1	20%	0	0 %	2	28,6%
Τρία αδέρφια	0	0%	1	14,3%	1	12,5%	0	0%	1	14,3%	1	14,3%
Πολλά	0	0%	0	0%	1	12,5%	0	0%	0	0%	1	14,3%

Πίνακας 3. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης.

Ένα κορίτσι (14,3%) και δυο αγόρια (25%) ηλικίας 17- 20 και 21-25 χρόνων αντίστοιχα, δεν είχαν πατέρα. Τρία αγόρια (50%) και τρία κορίτσια (60%) ηλικίας 14 - 16 χρόνων είχαν ένα αδερφό, τρία αγόρια (50%) και ένα κορίτσι (20%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα κορίτσι (20%) της ίδιας ηλικίας είχε τρία αδέρφια. Επίσης τέσσερα αγόρια (57,1%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 17-20 χρόνων

είχαν ένα αδερφό, δυο αγόρια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (14,3%) και ένα κορίτσι (14,3%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Δυο αγόρια (25%) και ένα κορίτσι (14,3%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν ένα αδερφό, ένα αγόρι (12,5%) και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (12,5%) και ένα κορίτσι (14,3%) της ίδιας ηλικίας είχε τρία αδέρφια, επίσης ένα αγόρι (12,5%) και ένα κορίτσι (14,3%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν πολλά αδέρφια. Τέλος τέσσερα αγόρια (19%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών, αντίστοιχα καθώς και τέσσερα κορίτσια (21%) ηλικίας από 14-25 χρονών, δεν είχαν αδέρφια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 4^ο Ερώτημα: Μορφωτικό επίπεδο των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Δημοτικό	5	83,3%	4	57,1%	6	75%	3	60%	3	42,9%	5	71,4%
Γυμνάσιο	1	16,7%	3	42,9%	2	25%	2	40%	4	57,1%	2	28,6%
Σύνολο	6	100%	7	100%	8	100%	5	100%	7	100%	7	100%

Πίνακας 4. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου.

Πέντε αγόρια (83,3%) και τρία κορίτσια (60%) ηλικίας 14-16 χρονών, τέσσερα αγόρια (57,1%) και τρία κορίτσια (42,9%) ηλικίας 17-20 χρονών και έξι αγόρια (75%) και πέντε κορίτσια (71,4%) ηλικίας 21-25 χρονών, ήταν στο δημοτικό, ενώ, ένα αγόρι

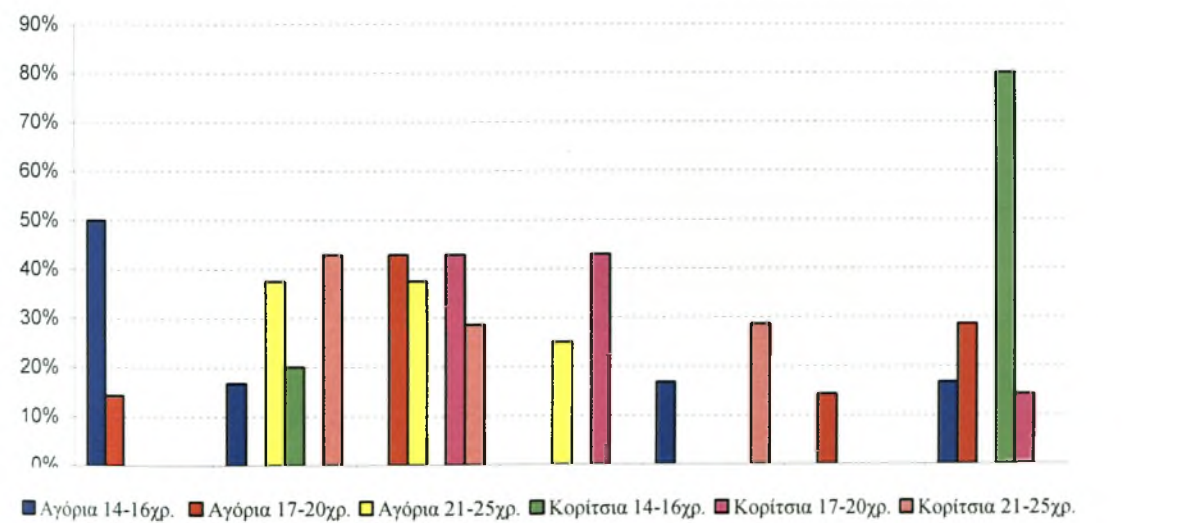
(16,7%) και δυο κορίτσια (40%) ηλικίας 14-16 χρονών, τρία αγόρια (42,9%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 17-20 χρονών και δυο αγόρια (25%) και δυο κορίτσια (28,6%) ηλικίας 21-25 χρονών, ήταν στο γυμνάσιο. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 5^ο Ερώτημα: Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις/ κάνεις;

Διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Ποδοσφαιριστής	3	50%	1	14,3%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Ζαχαροπλάστης	1	16,7%	0	0%	3	37,5%	1	20%	0	0%	3	42,9%
Χειροκατασκευαστής	0	0%	3	42,9%	3	37,5%	0	0%	3	42,9%	2	28,6%
Λογοθεραπευτής	0	0%	0	0%	2	25%	0	0%	3	42,9%	0	0%
Ζωγράφος	1	16,7%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	28,6%
Ψυχολόγος	0	0%	1	14,3%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Άλλο	1	16,7%	2	28,6%	0	0%	4	80%	1	14,3%	0	0%

Πίνακας 5. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την επιλογή του επαγγέλματος των αγοριών και των κοριτσιών, και των τριών ηλικιακών ομάδων, του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους αναπήρους της ομάδας αναφοράς φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

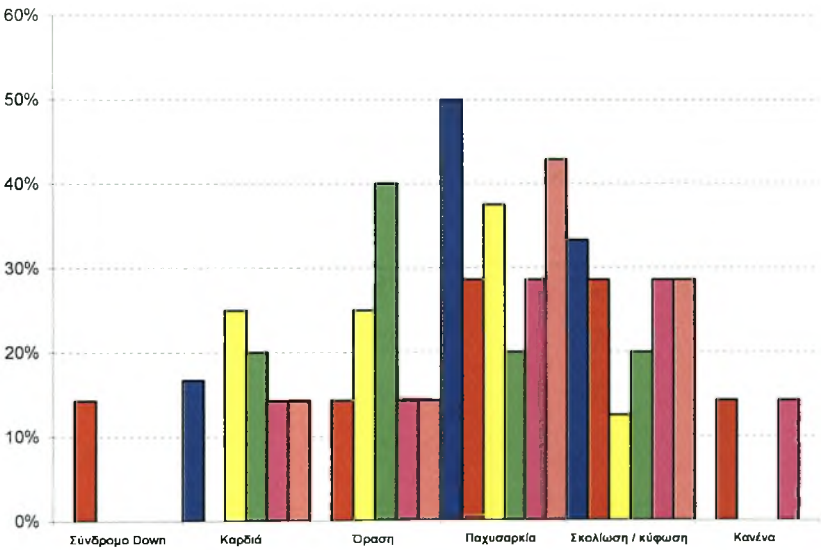

Στο 6^ο Ερώτημα: Πρόβλημα υγείας;

Διαβαθμίσεις των προβλημάτων υγείας	Κορίτσια						Αγόρια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Σύνδρομο Down	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	14,3%	0	0%
Καρδιά	1	20%	1	14,3%	1	14,3%	1	16,7%	0	0%	2	25%
Όραση	2	40%	1	14,3%	1	14,3%	0	0%	1	14,3%	2	25%
Παχυσαρκία	1	20%	2	28,6%	3	42,9%	3	50%	2	28,6%	3	37,5%
Σκολίωση / κύφωση	1	20%	2	28,6%	2	28,6%	2	33,3%	2	28,6%	1	12,5%
Κανένα	0	0%	1	14,3%	0	0%	0	0%	1	14,3%	0	0%

Πίνακας 6. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των προβλημάτων υγείας.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για τα προβλήματα υγείας των αγοριών και των κοριτσιών, και των τριών ηλικιακών ομάδων, του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους αναπήρους της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

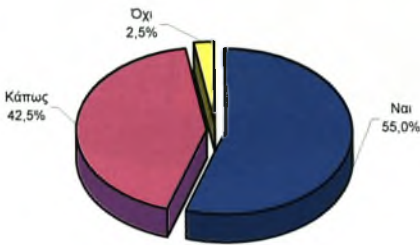

Στο 7^ο Ερώτημα: Σ' αρέσει η άθληση;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	22	55	55
Κάπως	17	42,5	97,5
Όχι	1	2,5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 7. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης.

Σε είκοσι δυο άτομα (55%) άρεσε η άθληση, δεκαεπτά άτομα (42,5%) απάντησαν ότι κάπως τους αρέσει, ενώ σε ένα άτομο (2,5%) δεν αρέσει η άθληση. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

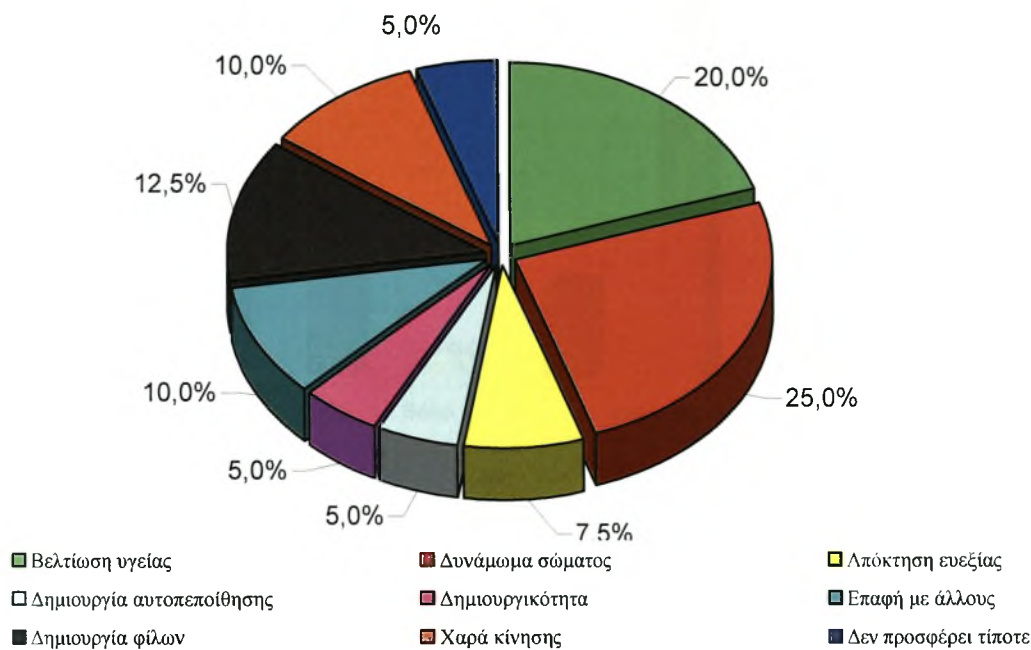

Στο 8^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις για τον αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωση υγείας	8	20	20
Δυνάμωμα σώματος	10	25	45
Απόκτηση ευεξίας	3	7,5	52,5
Δημιουργία αυτοπεποίθησης	2	5	57,5
Δημιουργικότητα	2	5	62,5
Επαφή με άλλους	4	10	72,5
Δημιουργία φίλων	5	12,5	85
Χαρά κίνησης	4	10	95
Δεν προσφέρει τίποτε	2	5	100

Πίνακας 8. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό

Οκτώ άτομα (20%) ανέφεραν ότι η άθληση βελτιώνει την υγεία, δέκα άτομα (25%) ότι δυναμώνει το σώμα, τρία άτομα (7,55%) προκαλεί ευεξία, δύο άτομα (5%) ότι δημιουργεί αυτοπεποίθηση, δυο άτομα (5%) ότι σε κάνει πιο δημιουργικό, τέσσερα άτομα (10%) ανέφεραν ότι επιτρέπει επαφή με άλλους, πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι δημιουργεί νέους φίλους, τέσσερα άτομα (10%) απάντησαν ότι δίνει τη χαρά της κίνησης και δύο άτομα (5%) πιστεύουν ότι ο αθλητισμός δεν προσφέρει τίποτε. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

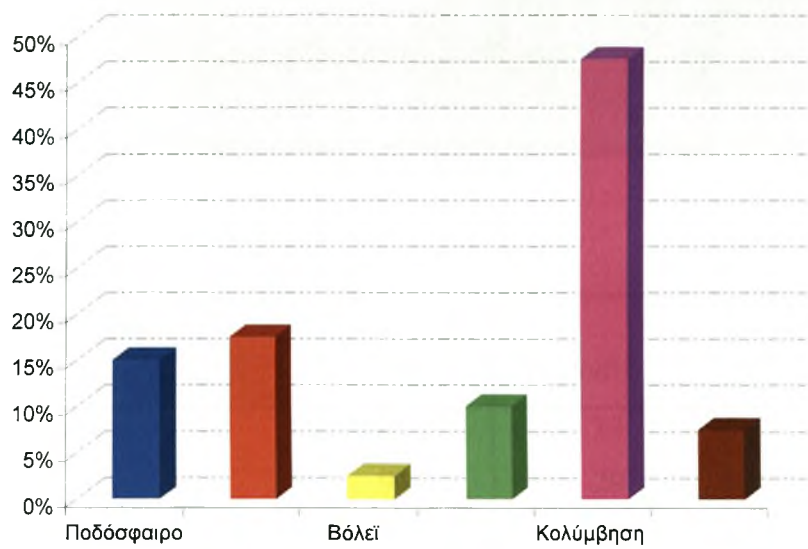

Στο 9^ο Ερώτημα: Ποιο άθλημα σου αρέσει;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας ενός αθλήματος	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ποδόσφαιρο	6	15	15
Μπάσκετ	7	17,5	32,5
Βόλεϊ	1	2,5	35
Στίβος	4	10	45
Κολύμβηση	19	47,5	92,5
Άλλο	3	7,5	100

Πίνακας 9. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας ενός αθλήματος

Έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι τους αρέσει το ποδόσφαιρο, επτά άτομα (17,5%) το μπάσκετ, ένα άτομο (2,5%) το βόλεϊ, τέσσερα άτομα (10%) ο στίβος, δέκα εννέα άτομα (47,5%) η κολύμβηση και τρία άτομα (7,5%) ανέφεραν ότι τους αρέσει κάποιο άλλο άθλημα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

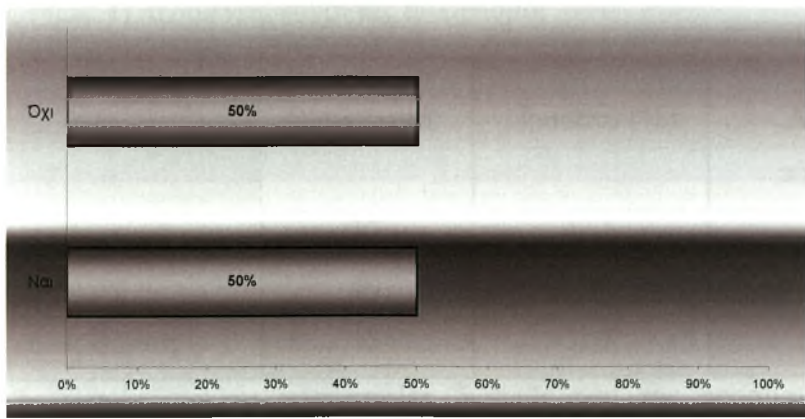

Στο 10^ο Ερώτημα: Βλέπεις στην τηλεόραση τις αθλητικές εκπομπές;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	20	50	50
Όχι	20	50	100

Πίνακας 10. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών.

Είκοσι άτομα (50%) ανέφεραν ότι παρακολουθούσαν αθλητικές εκπομπές, ενώ είκοσι άτομα (50%) δεν παρακολουθούσαν αθλητικές εκπομπές. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

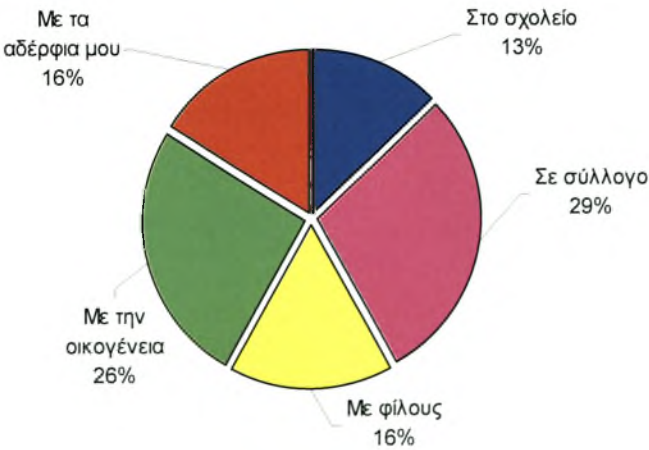

Στο 11^ο Ερώτημα: Που κάνεις αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Στο σχολείο	4	13	13
Σε σύλλογο	9	29	42
Με φίλους	5	16	58
Με την οικογένεια	8	26	84
Με τα αδέρφια μου	5	16	100

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης.

Από τα τριάντα ένα άτομα (77,5%) που έκαναν αθλητισμό, τα τέσσερα άτομα (13%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό στο σχολείο, εννέα άτομα (29%) σε σύλλογο, πέντε άτομα (16%) με φίλους, οκτώ άτομα (26%) με την οικογένειά τους και πέντε άτομα (16%) με τα αδέρφια τους, ενώ εννέα άτομα (22,5%) δεν έκαναν αθλητισμό. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

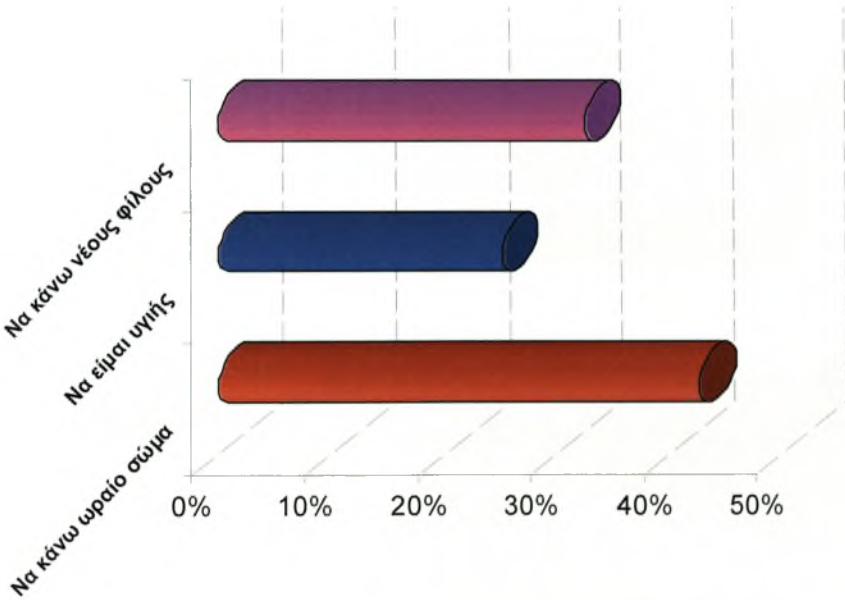

Στο 12^ο Ερώτημα: Τι περιμένεις κάνοντας αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις της προσμονής από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Να κάνω ωραίο σώμα	17	42,5	42,5
Να είμαι υγιής	10	25	67,5
Να κάνω νέους φίλους	13	32,5	100

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της προσμονής από τον αθλητισμό.

Δέκα επτά άτομα (42,5%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό για να κάνουν ωραίο σώμα, δέκα άτομα (25%) για να είναι υγιείς και δεκατρία άτομα (32,5%) αθλούνται για να δημιουργήσουν νέους φίλους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

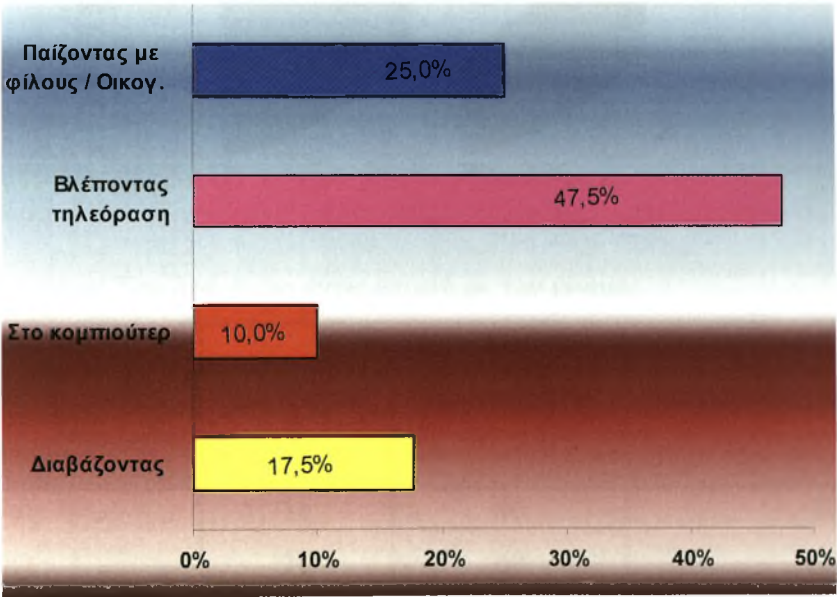

Στο 13^ο Ερώτημα: Πως περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου;

Διαβαθμίσεις του ελεύθερου χρόνου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Διαβάζοντας	7	17,5	17,5
Στο κομπιούτερ	4	10	27,5
Βλέποντας τηλεόραση	19	47,5	75
Παίζοντας με φίλους / Οικογ.	10	25	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του ελεύθερου χρόνου.

Επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι περνάνε συνήθως τον ελεύθερο χρόνο τους διαβάζοντας, τέσσερα άτομα (10%) στο κομπιούτερ, δεκαεννέα άτομα (47,5%) βλέποντας τηλεόραση και δέκα άτομα (25%) παίζοντας με τους φίλους τους ή με την οικογένειά τους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

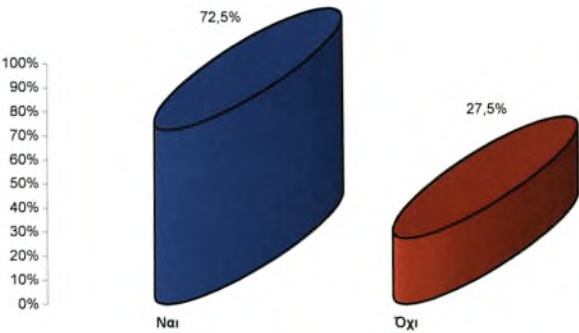

Στο 14^ο Ερώτημα: Σου αρέσει να μένεις περισσότερο σπίτι;

Διαβαθμίσεις της παραμονής στο σπίτι	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	29	72,5	72,5
Όχι	11	27,5	100

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παραμονής στο σπίτι.

Είκοσι εννέα άτομα (72,5%) ανέφεραν ότι τους άρεσε να μένουν περισσότερο στο σπίτι, ενώ σε έντεκα άτομα (27,5%) δεν άρεσε να μένουν σπίτι. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

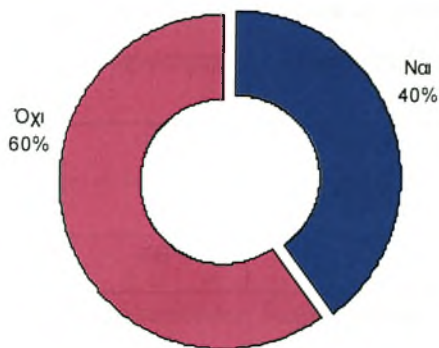

Στο 15^ο Ερώτημα: Σου αρέσει να έχεις επαφή με τον κόσμο;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας της επαφής με τον κόσμο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	16	40	40
Όχι	24	60	100

Πίνακας 15. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας της επαφής με τον κόσμο.

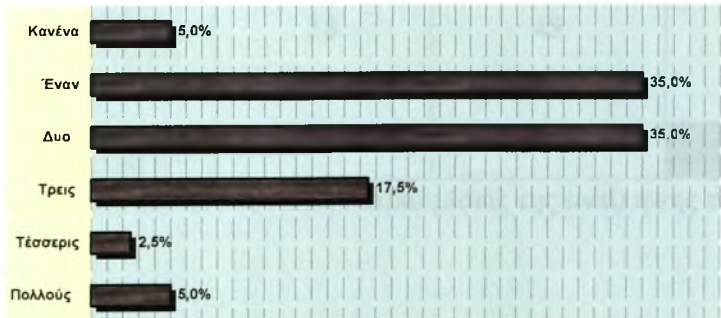
Δεκαέξι άτομα (40%) ανέφεραν ότι τους αρέσει να έχουν επαφή με τον κόσμο, ενώ σε είκοσι τέσσερα άτομα (60%) δεν άρεσε να έχουν επαφή με τον κόσμο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 16 ^ο Ερώτημα: Πόσους φίλους έχεις; Διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Πολλούς	2	5	5
Τέσσερις	1	2,5	7,5
Τρεις	7	17,5	25
Δυο	14	35	60
Έναν	14	35	95
Κανένα	2	5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 16. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων.

Δυο άτομα (5%) ανέφεραν ότι έχουν πολλούς φίλους, ένα άτομο (2,5%) τέσσερις φίλους, επτά άτομα (17,5%) τρεις, δεκατέσσερα άτομα (35%) έχουν δυο φίλους, δεκατέσσερα άτομα (35%) έχουν ένα φίλο και δυο άτομα (5%) ανέφεραν ότι δεν έχουν κανένα φίλο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

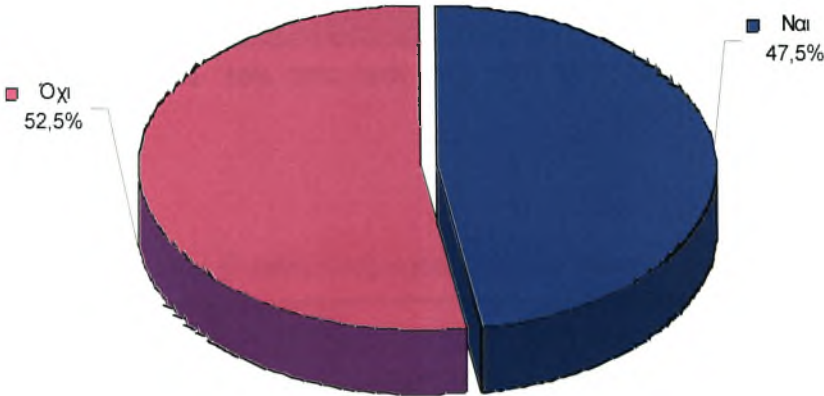

Στο 17^ο Ερώτημα: Οι φίλοι σου είναι μόνο από Σύλλογο;

Διαβαθμίσεις των φίλων από σύλλογο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	19	47,5	47,5
Όχι	21	52,5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 17. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των φίλων από σύλλογο.

Δέκα εννέα άτομα (47,5%) είχαν φίλους μόνο από σύλλογο, ενώ είκοσι ένα άτομα (52,5%) δεν είχαν φίλους μόνο από σύλλογο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

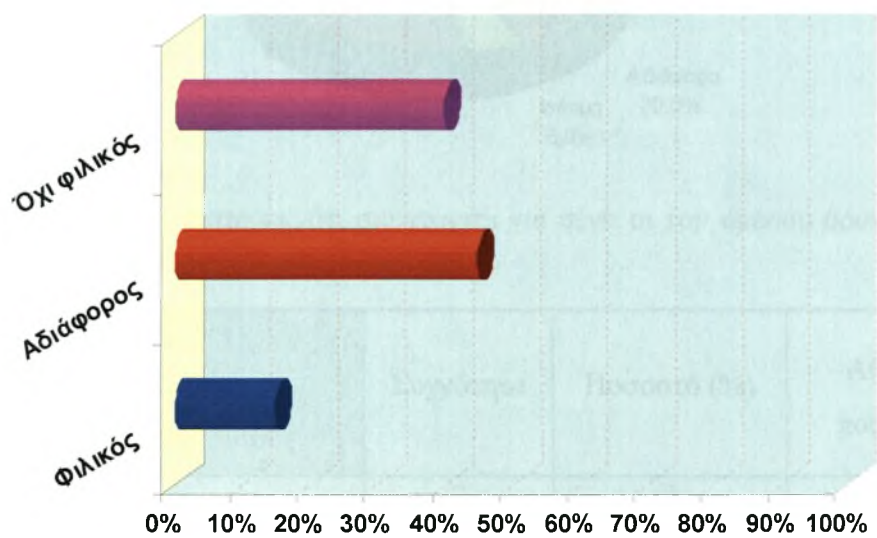

Στο 18^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι ο κόσμος γύρω σου είναι;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Φιλικός	6	15	15
Αδιάφορος	18	45	60
Όχι φιλικός	16	40	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 18. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου.

Έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι ο κόσμος γύρω τους είναι φιλικός, δεκαοκτώ άτομα (45%) ότι είναι αδιάφορος και δέκα έξι άτομα (40%) πιστεύει ότι ο κόσμος γύρω του δεν είναι φιλικός. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

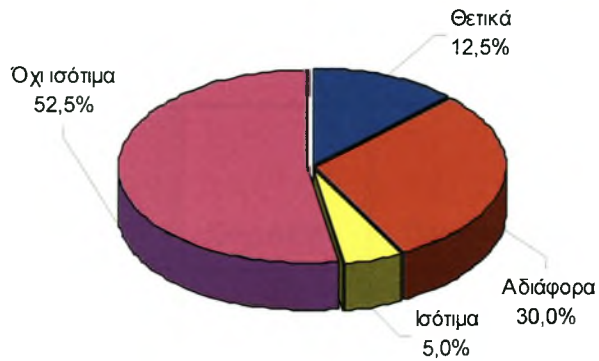

Στο 19^ο Ερώτημα: Πως βλέπεις τους «μέσου όρου» φίλους σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» φίλους	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	5	12,5	12,5
Αδιάφορα	12	30	42,5
Ισότιμα	2	5	47,5
Όχι ισότιμα	21	52,5	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» φίλους.

Πέντε άτομα (12,5%) βλέπουν θετικά τους «μέσου όρου» φίλους τους, δώδεκα άτομα (30%) τους βλέπουν αδιάφορα, δυο μόνο άτομα (5%) ανέφεραν ότι τους βλέπουν ισότιμα και είκοσι ένα άτομα (52,5%) δεν τους βλέπουν ισότιμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

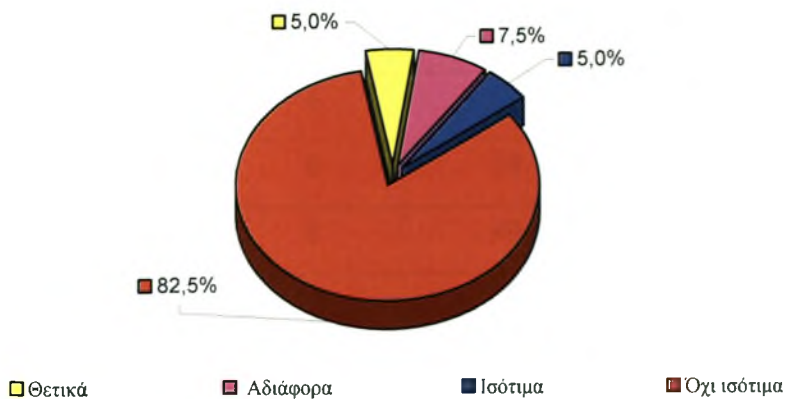

Στο 20^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι του «μέσου όρου» φίλοι σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης οι του «μέσου όρου» φίλοι για αυτούς	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	2	5	5
Αδιάφορα	3	7,5	12,5
Ισότιμα	2	5	17,5
Όχι ισότιμα	33	82,5	100

Πίνακας 20. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης οι του «μέσου όρου» φίλοι για αυτούς.

Δυο άτομα (5%) πιστεύουν ότι οι του «μέσου όρου» φίλοι τους, σκέφτονται θετικά γι' αυτούς, τρία άτομα (7,5%) αδιάφορα, δυο άτομα (5%) ισότιμα και τριάντα τρία άτομα (82,5%) ανέφεραν ότι οι του «μέσου όρου» φίλοι τους δεν σκέφτονται γι' αυτούς ισότιμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

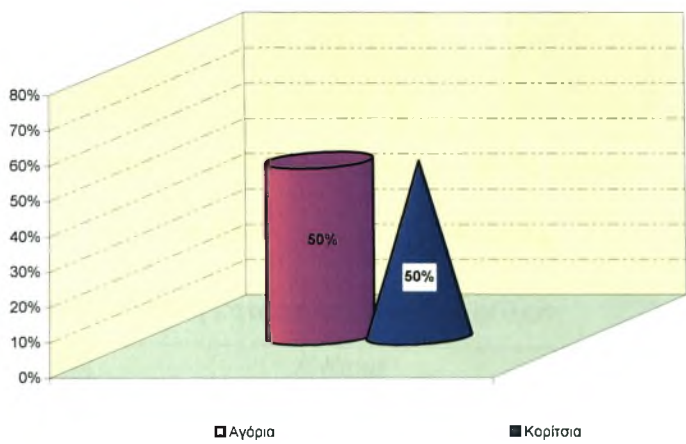
11:1:4 Ερωτηματολόγια Υγιών Ομάδας Αναφοράς (Ο.Α)

Στο 1^ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων;

Διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Αγόρια	20	50	50
Κορίτσια	20	50	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 1. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων

Τα είκοσι άτομα του δείγματος (50%) ήταν αγόρια και τα είκοσι άτομα (50%) ήταν κορίτσια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

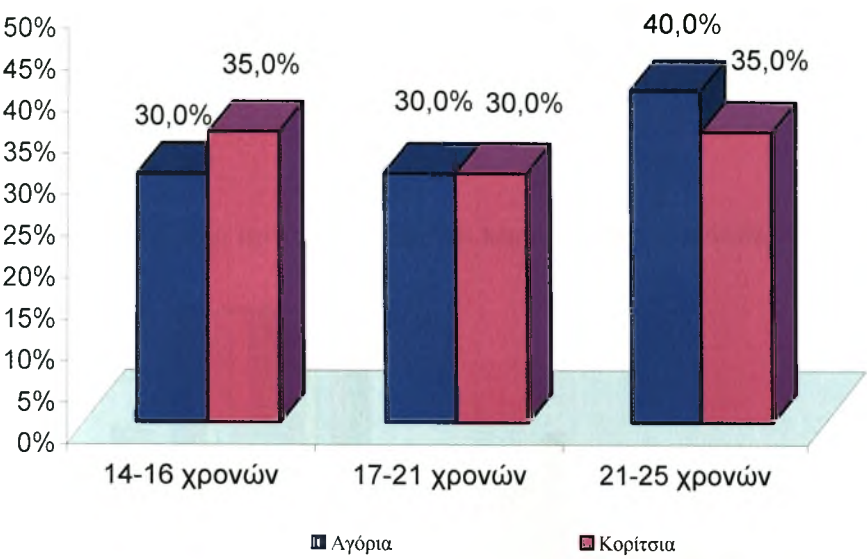
Στο 2^ο Ερώτημα: Ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
14-16 χρονών	6	30	7	35
17-20 χρονών	6	30	6	30
21-25 χρονών	8	40	7	35
Σύνολο	20	100	20	100

Πίνακας 2. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων.

Έξι αγόρια (30%) και επτά κορίτσια (35%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, έξι αγόρια (30%) και έξι κορίτσια (30%) ήταν 17-20 χρονών, ενώ οκτώ αγόρια (40%) και επτά κορίτσια (35%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων.

Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

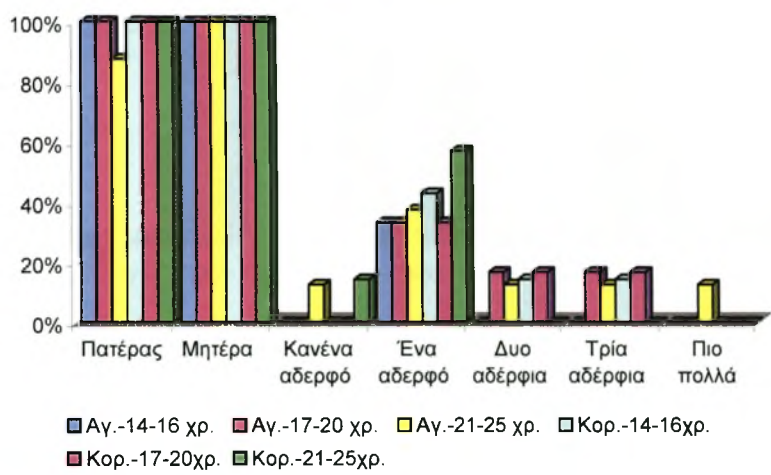
Στο 3^ο Ερώτημα: Οικογενειακή κατάσταση των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Πατέρας	6	100%	6	100%	7	87,5%	7	100%	6	100%	7	100%
Μητέρα	6	100%	6	100%	8	100%	7	100%	6	100%	7	100%
Κανένα αδερφό	0	0%	0	0%	1	12,5%	0	0%	0	0%	1	14,3%
Ένα αδερφό	2	33,3%	2	33,3%	3	37,5%	3	42,9%	2	33,3%	4	57,1%
Δυο αδέρφια	0	0%	1	16,7%	1	12,5%	1	14,3%	1	16,7%	0	0 %
Τρία αδέρφια	0	0 %	1	16,7%	1	12,5%	1	14,3%	1	16,7%	0	0 %
Πιο πολλά	0	0 %	0	0 %	1	12,5%	0	0 %	0	0 %	0	0%

Πίνακας 3. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης.

Όλα τα κορίτσια είχαν και τους δυο γονείς, ενώ δεκαεννέα αγόρια (95%) είχαν και τους δυο γονείς. Ένα αγόρι (12,5%) και ένα κορίτσι (14,3%) ηλικίας 21-25 χρονών δεν είχαν αδερφό, δυο αγόρια (33,3%) και τρία κορίτσια (42,6%) ηλικίας 14-16 χρονών είχαν ένα αδερφό, δυο αγόρια (33,3%) και δυο κορίτσια (33,3%) ηλικίας 17-20 χρονών είχαν ένα αδερφό και τρία αγόρια (37,5%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν ένα αδερφό. Δυο αδέρφια είχαν, δυο αγόρια (16,7%, 12,5%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα και δυο κορίτσια (14,3%, 16,7%) ηλικίας 14-16 και 17-20 χρόνων αντίστοιχα. Τρία αδέρφια είχαν, δυο αγόρια (16,7%, 12,5%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα και δυο κορίτσια (14,3%, 16,7%) των ίδιων ηλικιακών ομάδων. Τέλος ένα αγόρι (12,5%) ηλικίας 21-25 χρονών είχε πιο πολλά αδέρφια.

Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

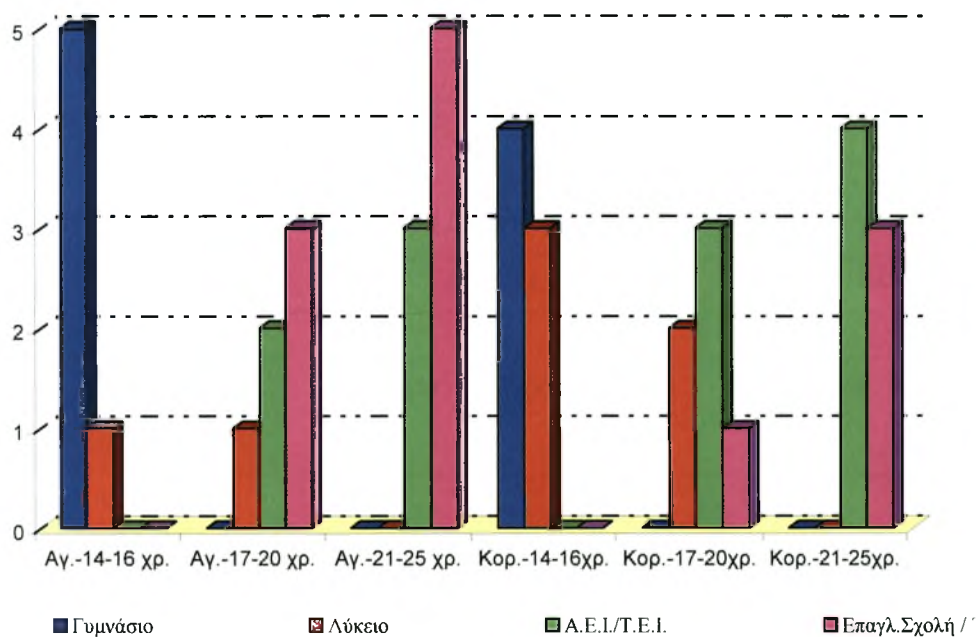

Στο 4^ο Ερώτημα: Μορφωτικό επίπεδο των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Γυμνάσιο	5	83,3%	0	0%	0	0%	4	57,1%	0	0%	0	0%
Λύκειο	1	16,7%	1	16,7%	0	0%	3	42,9%	2	33,3%	0	0%
Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι.	0	0%	2	33,3%	3	37,5%	0	0%	3	50%	4	57,1%
Επαγλ.Σχολή / Τ.Ε.Ε.	0	0%	3	50%	5	62,5%	0	0%	1	16,7%	3	42,9%

Πίνακας 4. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου.

Πέντε αγόρια (83,3%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%), ηλικίας 14 –16 χρονών, ήταν μαθητές γυμνασίου, δυο αγόρια (16,7%, 16,7%) και πέντε κορίτσια (42,9%, 23,3%) ηλικίας 14-16 και 17-20 χρονών, αντίστοιχα, ήταν μαθητές λυκείου, πέντε αγόρια (33,3%, 37,5%) και επτά κορίτσια (50%, 57,1%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών, αντίστοιχα, ήταν φοιτητές σε Α.Ε.Ι. / Τ.Ε.Ι.. Τέλος πέντε αγόρια (50%, 62,5%) και τέσσερα κορίτσια (16,7%, 42,9%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα, φοιτούσαν σε Επαγγελματική Σχολή ή σε Τ.Ε.Ε. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

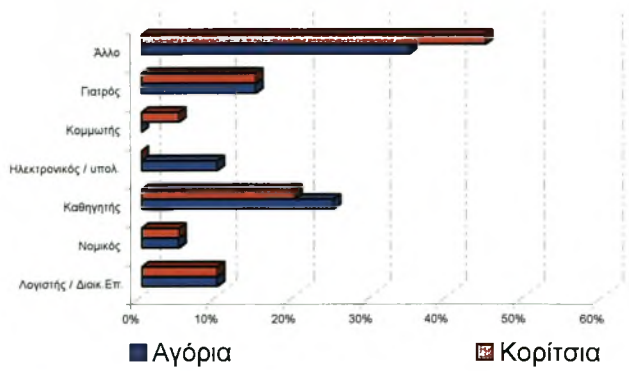
Στο 5^ο Ερώτημα: Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις /κάνεις;

Διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Λογιστής / Διοικ.Επ.	2	10	2	10
Νομικός	1	5	1	5
Καθηγητής	5	25	4	20
Ηλεκτρονικός / υπολ.	2	10	0	0
Κομμωτής	0	0	1	5
Γιατρός	3	15	3	15
Άλλο	7	35	9	45

Πίνακας 5. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την επιλογή του επαγγέλματος των αγοριών και των κοριτσιών του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους υγιείς της ομάδας αναφοράς φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

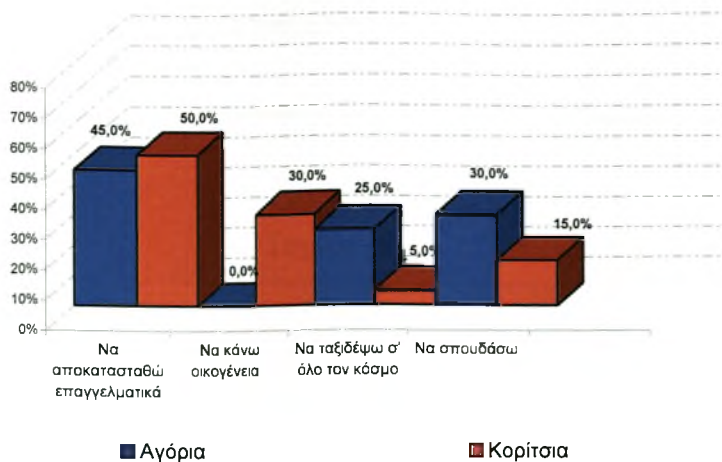
Στο 6^ο Ερώτημα: Τι στόχους έχεις για τη ζωή;

Διαβαθμίσεις των στόχων για τη ζωή	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Να αποκατασταθώ επαγγελματικά	9	45	10	50
Να κάνω οικογένεια	0	0	6	30
Να ταξιδέψω σ’ όλο τον κόσμο	5	25	1	5
Να σπουδάσω	6	30	3	15

Πίνακας 6. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των στόχων για τη ζωή.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για τους στόχους για τη ζωή των αγοριών και των κοριτσιών του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους υγιείς της ομάδας αναφοράς φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

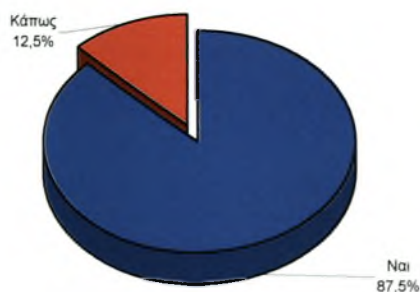

Στο 7^ο Ερώτημα: Σ' αρέσει η άθληση;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	35	87,5	87,5
Κάπως	5	12,5	100

Πίνακας 7. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης.

Σε τριάντα πέντε άτομα (87,5%) αρέσει η άθληση, ενώ πέντε άτομα (12,5%) απάντησαν ότι κάπως τους αρέσει. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

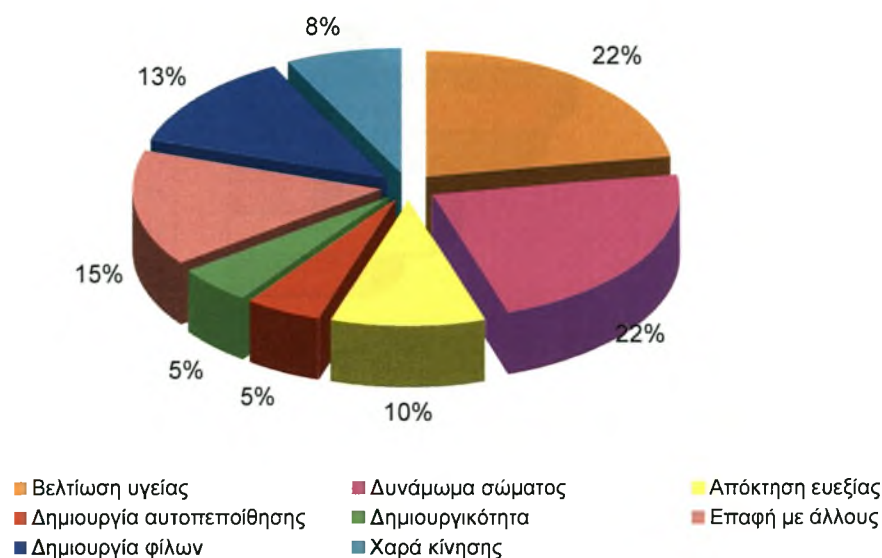

Στο 8^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις για τον αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωση υγείας	9	22,5	22,5
Δυνάμωμα σώματος	9	22,5	45
Απόκτηση ευεξίας	4	10	55
Δημιουργία αυτοπεποίθησης	2	5	60
Δημιουργικότητα	2	5	65
Επαφή με άλλους	6	15	80
Δημιουργία φίλων	5	12,5	92,5
Χαρά κίνησης	3	7,5	100

Πίνακας 8. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό

Εννέα άτομα (22,5%) ανέφεραν ότι η άθληση βελτιώνει την υγεία, εννέα άτομα (22,5%) ότι δυναμώνει το σώμα, τέσσερα άτομα (10%) προκαλεί ευεξία, δύο άτομα (5%) ότι δημιουργεί αυτοπεποίθηση, δυο άτομα (5%) ότι σε κάνει πιο δημιουργικό, έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι επιτρέπει επαφή με άλλους, πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι δημιουργεί νέους φίλους και τρία άτομα (7,5%) απάντησαν ότι δίνει τη χαρά της κίνησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

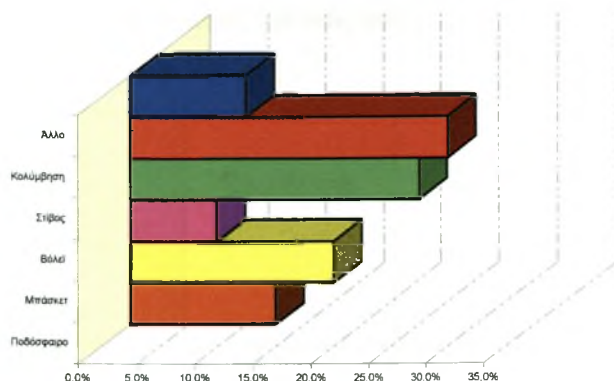
Στο 9^ο Ερώτημα: Ποιο άθλημα σου αρέσει;

Διαβαθμίσεις Της αρεσκείας ενός αθλήματος	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ποδόσφαιρο	5	12,5	12,5
Μπάσκετ	7	17,5	30
Βόλεϊ	3	7,5	37,5
Στίβος	10	25	62,5
Κολύμβηση	11	27,5	90
Άλλο	4	10	100

Πίνακας 9. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας ενός αθλήματος

Πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι τους αρέσει το ποδόσφαιρο, επτά άτομα (17,5%) το μπάσκετ, τρία άτομα (7,5%) το βόλεϊ, δέκα άτομα (25%) ο στίβος, έντεκα άτομα (27,5%) η κολύμβηση και τέσσερα άτομα (20%) ανέφεραν ότι τους αρέσει κάποιο άλλο άθλημα.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

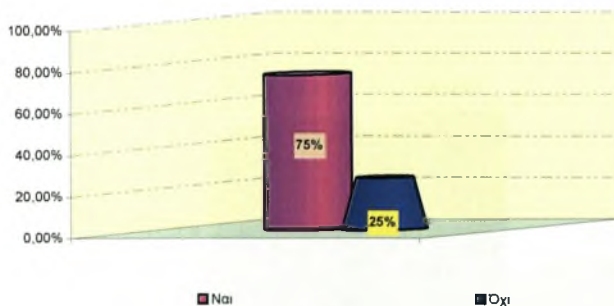
Στο 10^ο Ερώτημα: Βλέπεις στην τηλεόραση τις αθλητικές εκπομπές;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	30	75	75
Όχι	10	25	100

Πίνακας 10. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών.

Τριάντα άτομα(75%) ανέφεραν ότι παρακολουθούσαν αθλητικές εκπομπές, ενώ δέκα άτομα (25%) δεν παρακολουθούσαν αθλητικές εκπομπές.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

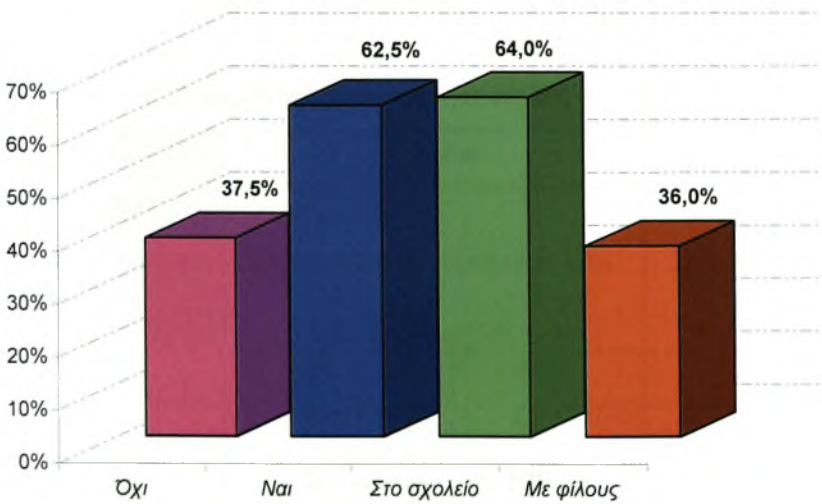
Στο 11^ο Ερώτημα: Κάνεις αθλητισμό; Αν ναι, που;

Διαβαθμίσεις της άθλησης και του χώρου άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	25	62,5	62,5
Όχι	15	37,5	100
Στο σχολείο	16	64	64
Με φίλους	9	36	100

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της άθλησης και του χώρου άθλησης.

Εικοσιπέντε άτομα (62,5%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό, εκ των οποίων δεκαέξι άτομα (64%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό στο σχολείο και εννέα άτομα (36%) με φίλους, ενώ δεκαπέντε άτομα (37,5%) δεν κάνουν αθλητισμό.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

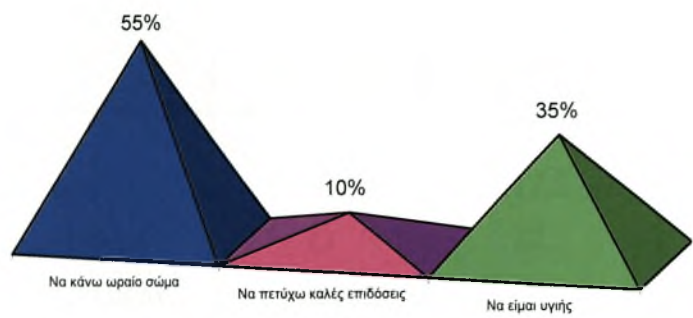

Στο 12^ο Ερώτημα: Τι περιμένεις κάνοντας αθλητισμό;

Διαβαθμίσεις της προσμονής από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Να κάνω ωραίο σώμα	22	55	55
Να πετύχω καλές επιδόσεις	4	10	65
Να είμαι υγιής	14	35	100

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της προσμονής από τον αθλητισμό.

Είκοσι δυο άτομα (55%) ανέφεραν ότι κάνουν αθλητισμό για να έχουν ωραίο σώμα, τέσσερα άτομα (10%) για να πετύχουν καλές επιδόσεις και δεκατέσσερα άτομα (35%) για να είναι υγιείς. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

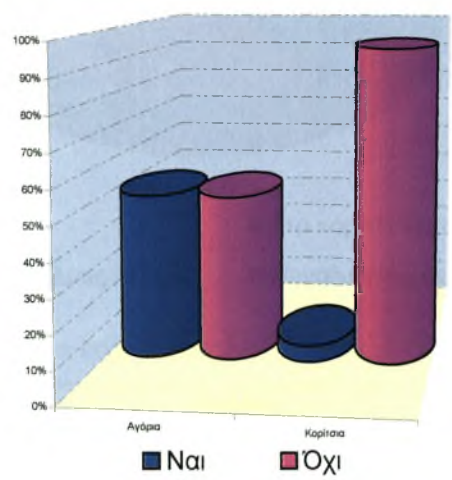

Στο 13^ο Ερώτημα: Πηγαίνεις σε αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών αγώνων στο γήπεδο	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ναι	10	50	1	5
Όχι	10	50	19	95
Σύνολο	20	100	20	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών αγώνων στο γήπεδο.

Δέκα αγόρια (50%) και ένα κορίτσι (5%) ανέφεραν ότι παρακολουθούσαν αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο, ενώ δεκαεννέα κορίτσια (95%) και δέκα αγόρια (50%) δεν παρακολουθούσαν αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 14^ο Ερώτημα: Πως περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου;

Διαβαθμίσεις του ελευθέρου χρόνου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Διαβάζοντας	7	17,5	17,5
Στο κομπιούτερ	7	17,5	35
Βλέποντας Τηλ. / Σινεμά	13	32,5	67,5
Παίζοντας με φίλους / Οικογ.	6	15	82,5
Πηγαίνοντας εκδρομές	7	17,5	100

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του ελευθέρου χρόνου.

Επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι περνάνε συνήθως τον ελεύθερο χρόνο τους διαβάζοντας, επτά άτομα (17,5%) στο κομπιούτερ, δεκατρία άτομα (32,5%) βλέποντας τηλεόραση ή πηγαίνοντας σινεμά, έξι άτομα (15%) παίζοντας με τους φίλους τους ή με την οικογένειά τους και επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι στον ελεύθερο χρόνο τους συνήθως πηγαίνουν εκδρομές. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

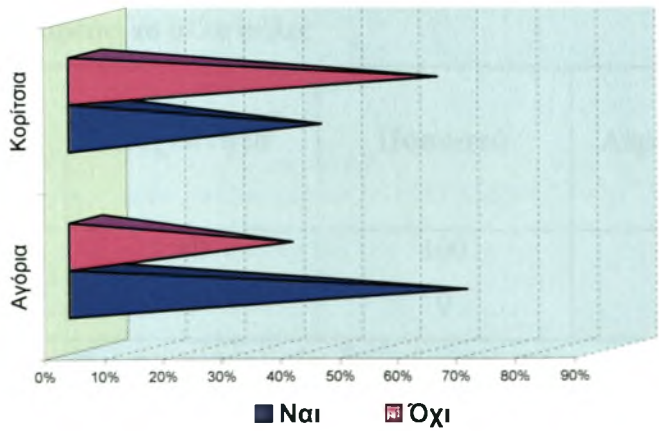
Στο 15^ο Ερώτημα: Πηγαίνεις σε κοινωνικές εκδηλώσεις;

Διαβαθμίσεις της συμμετοχής σε κοινωνικές εκδηλώσεις	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ναι	13	65	8	40
Όχι	7	35	12	60
Σύνολο	20	100	20	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της συμμετοχής σε κοινωνικές εκδηλώσεις.

Δεκατρία αγόρια (65%) και οκτώ κορίτσια (40%) ανέφεραν ότι πήγαιναν σε κοινωνικές εκδηλώσεις, ενώ επτά αγόρια (35%) και δώδεκα κορίτσια (60%) δεν συμμετείχαν σε κοινωνικές εκδηλώσεις.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

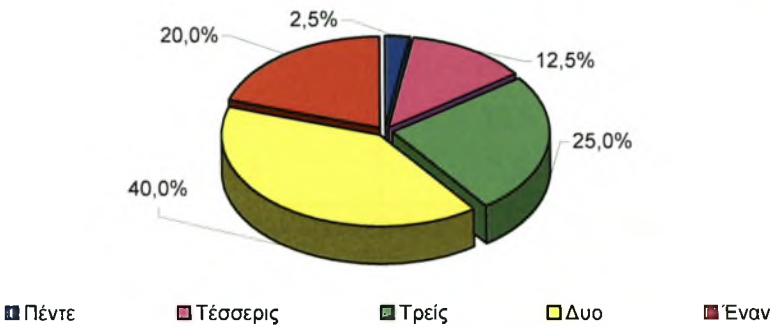

Ερώτημα 16° : Πόσους φίλους έχεις;

Διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Πέντε	1	2,5	2,5
Τέσσερις	5	12,5	15
Τρεις	10	25	40
Δυο	16	40	80
Έναν	8	20	100

Πίνακας 16. Διαβαθμίσεις και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις για τον αριθμό των φίλων.

Ένα άτομο (2,5%) ανέφερε ότι έχει πέντε φίλους, πέντε άτομα (12,5%) τέσσερις φίλους, δέκα άτομα (25%) τρεις, δεκαέξι άτομα (40%) δυο και οκτώ άτομα (20%) ανέφεραν ότι έχουν μόνο έναν φίλο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

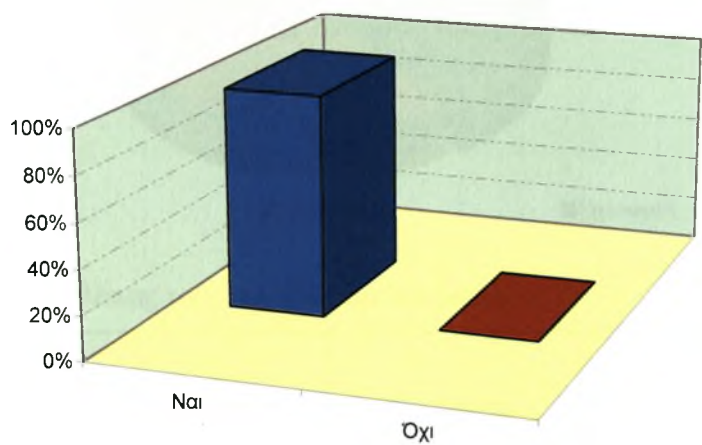

Ερώτημα 17° : Σου αρέσει το άλλο φύλο;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας για το άλλο φύλο	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	40	100	100
Όχι	0	0	100

Πίνακας 17. Διαβαθμίσεις και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας για το άλλο φύλο.

Όλα τα άτομα του δείγματος (100%) αγόρια και κορίτσια, και των τριών ηλικιακών ομάδων, απάντησαν ότι τους αρέσει το άλλο φύλο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

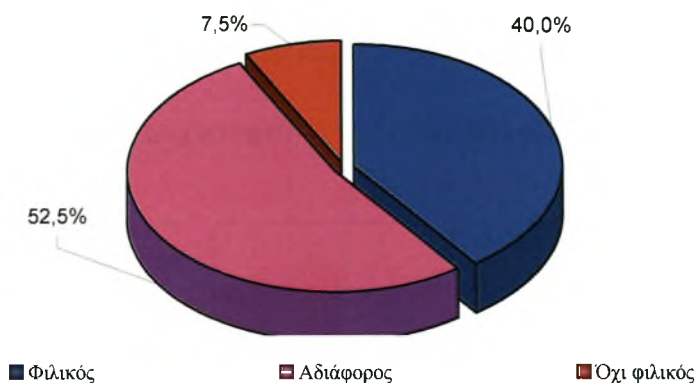

Ερώτημα 18^ο :Πιστεύεις ότι ο κόσμος σου γύρω είναι:

Διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Φιλικός	16	40	40
Αδιάφορος	21	52,5	92,5
Όχι φιλικός	3	7,5	100

Πίνακας 18. Διαβαθμίσεις και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου.

Δέκα έξι άτομα (40%) ανέφεραν ότι ο κόσμος γύρω τους είναι φιλικός, εικοσιένα άτομα (52,5%) αδιάφορος και μόνο τρία άτομα (7,5%) είπαν ότι ο κόσμος γύρω τους δεν είναι φιλικός. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

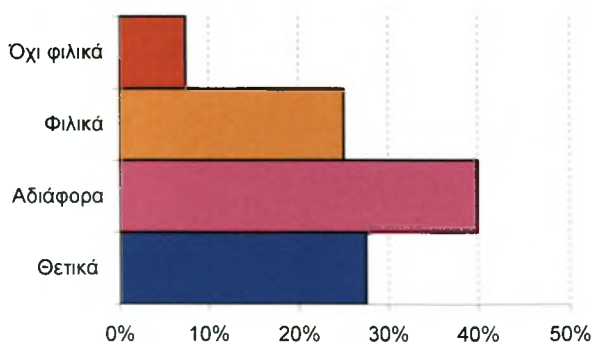

Ερώτημα 19^ο : Πώς βλέπεις τους συναθλούμενούς σου;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας για το άλλο φύλο	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	11	27,5	27,5
Αδιάφορα	16	40	67,5
Φιλικά	10	25	92,5
Όχι φιλικά	3	7,5	100

Πίνακας 19. Διαβαθμίσεις και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας για το άλλο φύλο.

Έντεκα άτομα (27,5%) ανέφεραν ότι βλέπουν τους συναθλούμενούς τους θετικά, δεκαέξι άτομα (40%) αδιάφορα, δέκα άτομα (25%) φιλικά και μόνο τρία άτομα (7,5%) δεν τους βλέπουν φιλικά. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

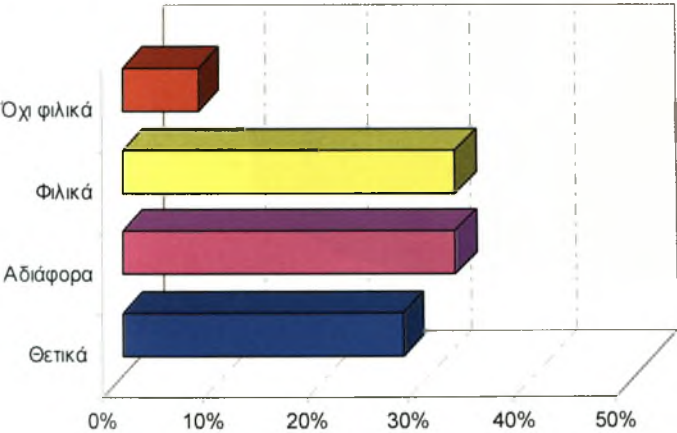
Ερώτημα 20^ο : Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι συναθλούμενοί σου;

Διαβαθμίσεις της γνώμης των συναθλούμενων	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	11	27,5	27,5
Αδιάφορα	13	32,5	60
Φιλικά	13	32,5	92,5
Όχι φιλικά	3	7,5	100

Πίνακας 20. Διαβαθμίσεις και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της γνώμης των συναθλούμενων γι’ αυτούς.

Έντεκα άτομα (27,5%) πιστεύουν ότι οι συναθλούμενοί τους σκέπτονται γι’ αυτούς θετικά, είκοσι έξι άτομα (32,5%, 32,5%) αδιάφορα ή φιλικά, αντίστοιχα και μόνο τρία άτομα (7,5%) δεν σκέπτονται γι’ αυτούς φιλικά.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

11: 2 Τελικά ερωτηματολόγια

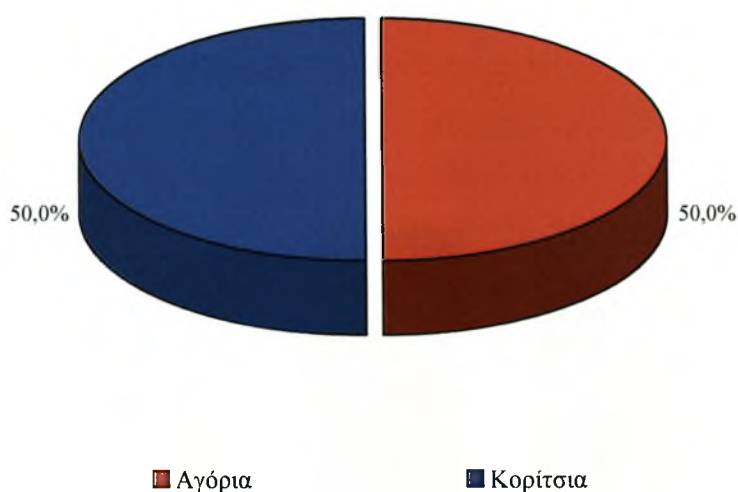
11:2:1 Τελικά ερωτηματολόγια Αναπήρων Π.Ο.

Στο 1^ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων;

Διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Αγόρια	20	50	50
Κορίτσια	20	50	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 1. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων

Τα είκοσι άτομα του δείγματος (50%) ήταν αγόρια και τα είκοσι άτομα (50%) κορίτσια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

■ Αγόρια

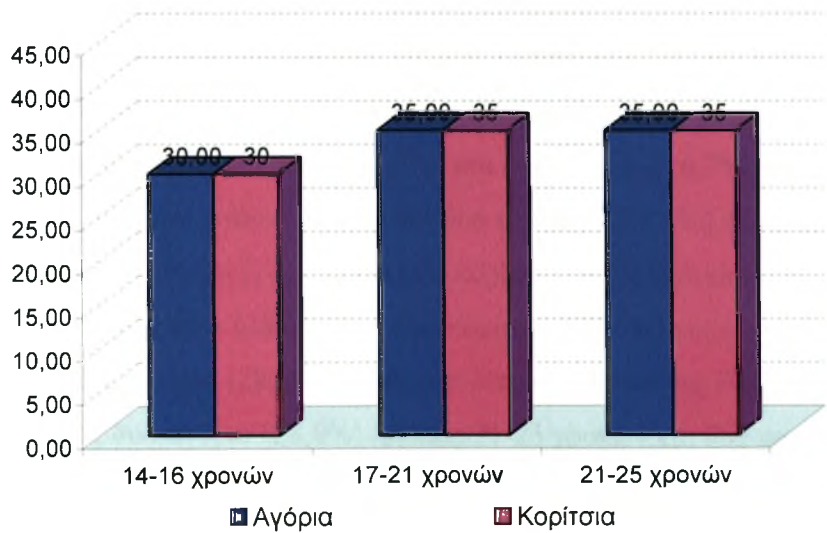
■ Κορίτσια

Στο 2^ο Ερώτημα: Ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
14-16 χρονών	6	30	6	30
17-20 χρονών	7	35	7	35
21-25 χρονών	7	35	7	35
Σύνολο	20	100	20	100

Πίνακας 2. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων.

Έξι αγόρια (30%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά αγόρια (35%) ήταν 17-20 χρονών και επτά αγόρια (35%) είχαν ηλικία 21-25 χρονών, ενώ 6 κορίτσια (30 %) είχαν ηλικία 14-16 χρονών, επτά κορίτσια (35%) ήταν 17-20 χρονών και επτά κορίτσια (35%) είχαν ηλικία 21-25 χρονών. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

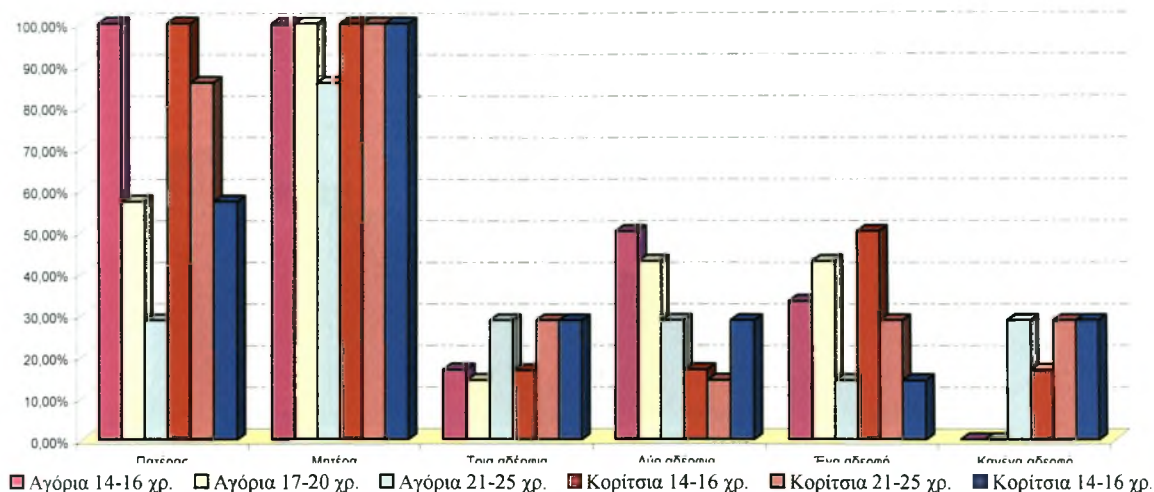

Στο 3^ο Ερώτημα: Οικογενειακή κατάσταση των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Πατέρας	6	100%	4	57,2%	2	28,6%	6	100%	6	85,7%	4	57,2%
Μητέρα	6	100%	7	100%	6	85,7%	6	100%	7	100%	7	100%
Κανένα αδερφό	0	0%	0	0%	2	28,6%	1	16,7%	2	28,6%	2	28,6%
Ένα αδερφό	2	33,3%	3	42,8%	1	14,2%	3	50%	2	28,6%	1	14,2%
Δυο αδέρφια	3	50 %	3	42,8%	2	28,6%	1	16,7%	1	14,2%	2	28,6%
Τρία αδέρφια	1	16,7%	1	14,2%	2	28,6%	1	16,7%	2	28,6%	2	28,6%

Πίνακας 3. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης.

Ένα κορίτσι και ένα αγόρι ηλικίας 17- 20 και 21-25 χρόνων αντίστοιχα ήταν ορφανοί και από τους δυο γονείς. Τρία αγόρια ηλικίας 17-20 χρονών και τέσσερα ηλικίας 21-25 χρονών δεν είχαν πατέρα, ενώ τρία κορίτσια (42,8%) ηλικίας 21-25 χρονών δεν είχαν πατέρα. Δυο αγόρια (33,3%) και τρία κορίτσια (50%) ηλικίας 14 - 16 χρονών είχαν ένα αδερφό, τρία αγόρια (50%) και ένα κορίτσι (16,7%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (16,7%) και ένα κορίτσι (16,7%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Επίσης τρία αγόρια (42,8%) και δυο κορίτσια (28,6%) ηλικίας 17-20 χρονών είχαν ένα αδερφό, τρία αγόρια (42,8%) και ένα κορίτσι (16,7%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (14,2%) και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Ένα αγόρι (14,2%) και ένα κορίτσι (14,2%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν ένα αδερφό, δυο αγόρια (28,6%) και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ δυο αγόρια (28,6%) και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχε τρία αδέρφια. Τέλος δυο αγόρια (28,6%) ηλικίας 21-25 χρονών και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας, δεν είχε αδέρφια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

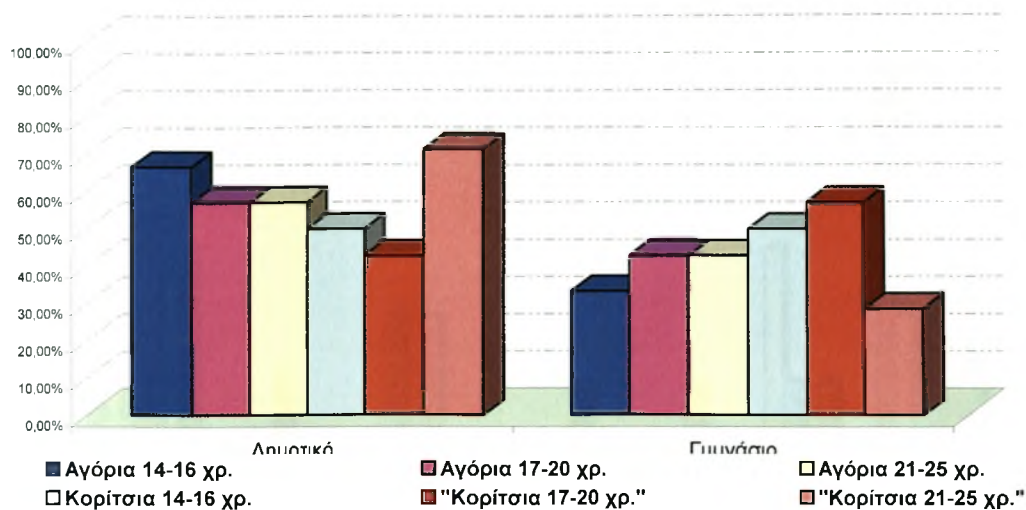

Στο 4^ο Ερώτημα: Μορφωτικό επίπεδο των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Δημοτικό	4	66,7%	4	57,1%	4	57,1%	3	50%	3	42,9%	5	71,4%
Γυμνάσιο	2	33,3%	3	42,9%	3	42,9%	3	50%	4	57,1%	2	28,6%
Σύνολο	6	100%	7	100%	7	100%	6	100%	7	100%	7	100%

Πίνακας 4. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου.

Τέσσερα αγόρια (66,7%) και τρία κορίτσια (50%) ηλικίας 14-16 χρονών, τέσσερα αγόρια (57,1%) και τρία κορίτσια (42,9%) ηλικίας 17-20 χρονών και τέσσερα αγόρια (57,1%) και πέντε κορίτσια (71,4%) ηλικίας 21-25 χρονών, ήταν στο δημοτικό, ενώ, δυο αγόρια (33,3%) και τρία κορίτσια (50%) ηλικίας 14-16 χρονών, τρία αγόρια (42,9%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 17-20 χρονών και τρία αγόρια (42,9%) και δυο κορίτσια (28,6%) ηλικίας 21-25 χρονών, ήταν στο γυμνάσιο. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

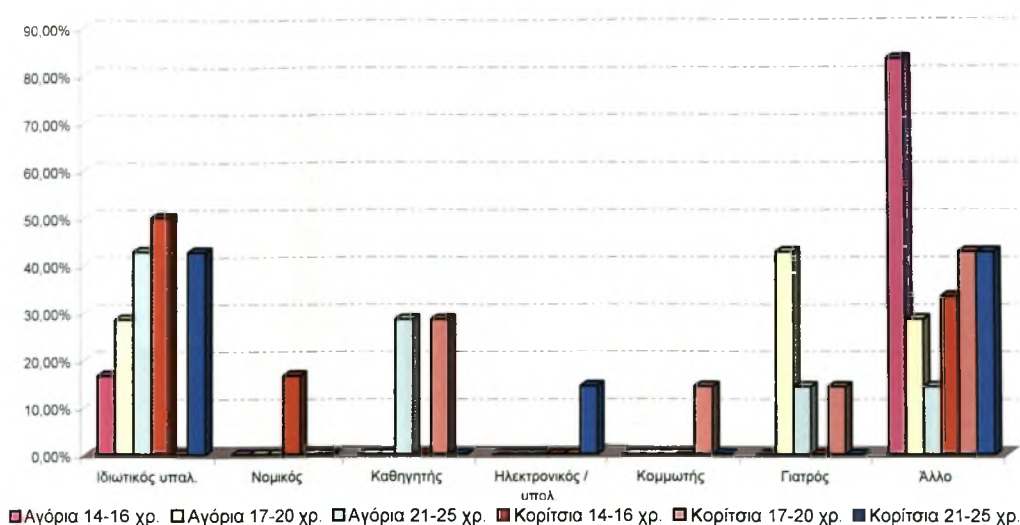

Στο 5^ο Ερώτημα: Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις /κάνεις;

Διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Ιδιωτικός υπαλ/λος	1	16,6%	2	28,5%	3	42,8%	3	50%	0	0%	3	42,8%
Νομικός	0	0%	0	0%	0	0%	1	16,6%	0	0%	0	0%
Καθηγητής	0	0%	0	0%	2	28,5%	0	0%	2	28,5%	0	0%
Ηλεκτρονικός / υπολ.	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	14,4%
Κομμωτής	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	14,3%	0	0%
Γιατρός	0	0%	3	42,8%	1	14,3%	0	0%	1	14,3%	0	0%
Άλλο	5	83,3%	2	28,6%	1	14,3%	2	33,4%	3	42,8%	3	42,8%

Πίνακας 5. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την επιλογή του επαγγέλματος των αγοριών και των κοριτσιών, και των τριών ηλικιακών ομάδων, του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους αναπήρους της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

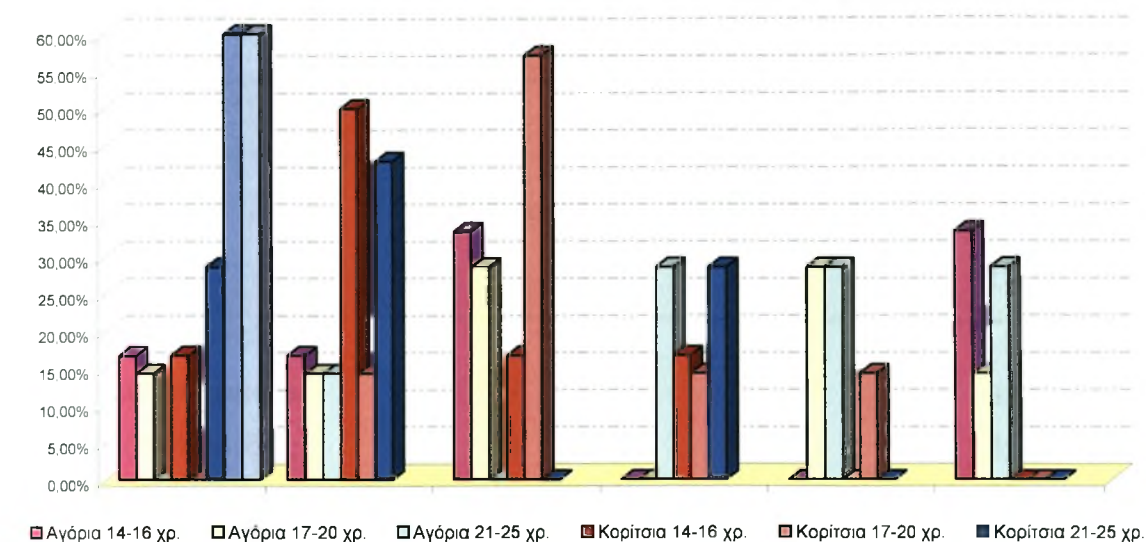

Στο 6^ο Ερώτημα: Πρόβλημα υγείας;

Διαβαθμίσεις των προβλημάτων υγείας	Κορίτσια						Αγόρια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Σύνδρομο Down	1	16,7%	0	0%	2	28,6%	1	16,7%	1	14,3%	0	0%
Καρδιά	3	50%	1	14,3%	3	42,9%	1	16,7%	1	14,3%	1	14,3%
Όραση	1	16,7%	4	57,1%	0	0%	2	33,4%	2	28,6%	0	0%
Παχυσαρκία	1	16,7%	1	14,3%	2	28,6%	0	0%	0	0%	2	28,6%
Σκολίωση / κύφωση	0	0%	1	14,3%	0	0%	0	0%	2	28,6%	2	28,6%
Κανένα	0	0%	0	0%	0	0%	2	33,4%	1	14,3%	2	28,6%

Πίνακας 6. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των προβλημάτων υγείας.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για τα προβλήματα υγείας των αγοριών και των κοριτσιών, και των τριών ηλικιακών ομάδων, του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους αναπήρους της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

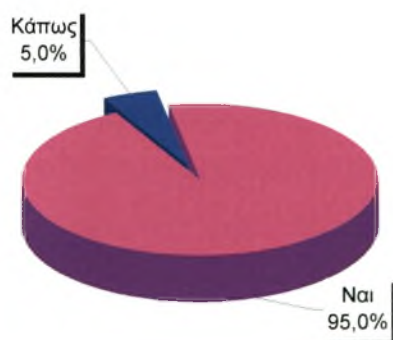

Στο 7^ο Ερώτημα: Σου άρεσε το πρόγραμμα άθλησης;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας του προγράμματος άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	38	95	95
Κάπως	2	5	100

Πίνακας 7. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας του προγράμματος άθλησης.

Σε τριάντα οκτώ άτομα (95%) άρεσε το πρόγραμμα άθλησης και μόνο σε δυο άτομα (5%) το πρόγραμμα κάπως τους άρεσε. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

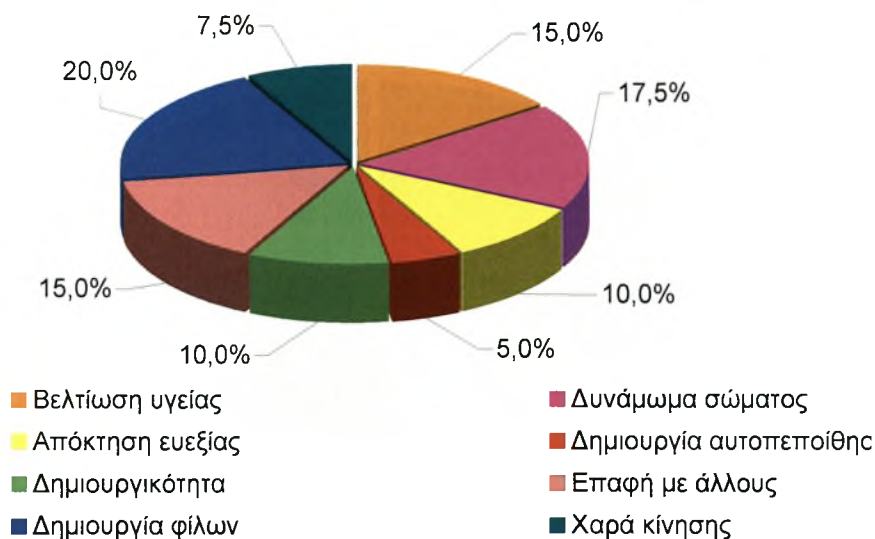

Στο 8^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι επέτυχες συμμετέχοντας στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της επίτευξης από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωση υγείας	6	15	15
Δυνάμωμα σώματος	7	17,5	32,5
Απόκτηση ευεξίας	4	10	42,5
Δημιουργία αυτοπεποίθησης	2	5	47,5
Δημιουργικότητα	4	10	57,5
Επαφή με άλλους	6	15	72,5
Δημιουργία φίλων	8	20	92,5
Χαρά κίνησης	3	7,5	100

Πίνακας 8. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επίτευξης από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι η άθληση βελτίωσε την υγεία τους, επτά άτομα (17,5%) ότι δυνάμωσαν το σώμα, τέσσερα άτομα (10%) απέκτησαν ευεξία, δύο άτομα (5%) δημιούργησαν αυτοπεποίθηση, τέσσερα άτομα (10%) ότι τους έκανε πιο δημιουργικούς, έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι τους επέτρεψε να κάνουν επαφή με άλλους, οκτώ άτομα (20%) ανέφεραν ότι δημιούργησαν νέους φίλους και τρία άτομα (7,5%) απάντησαν ότι αισθάνθηκαν τη χαρά της κίνησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 9^ο Ερώτημα: Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας των ασκήσεων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Η Γυμναστική / Ορθοσωματική	9	22,5	22,5
Η Μπάλα	6	15	37,5
Οι δρομικές ασκήσεις	2	5	42,5
Τα παιχνίδια / αθλοπαιδιές	9	22,5	65
Ο στίβος	10	25	90
Άλλο	4	10	100

Πίνακας 9. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας ενός αθλήματος

Εννέα άτομα (22,5%) ανέφεραν ότι τους άρεσε η γυμναστική / Ορθοσωματική, έξι άτομα (15%) η μπάλα, δύο άτομα (5%) οι δρομικές ασκήσεις, εννέα άτομα (22,5%) τα παιχνίδια / αθλοπαιδιές, δέκα άτομα (25%) ο στίβος και τέσσερα άτομα (10%) ανέφεραν ότι τους άρεσε κάποιο άλλο άθλημα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

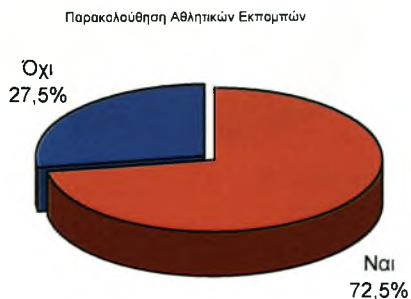

Στο 10^ο Ερώτημα: Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	29	72,5	72,5
Όχι	11	27,5	100

Πίνακας 10. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Είκοσι εννέα άτομα (72,5%) ανέφεραν ότι παρακολούθησαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές κατά τη διάρκεια του προγράμματος, ενώ έντεκα άτομα (27,5%) δεν παρακολούθησαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

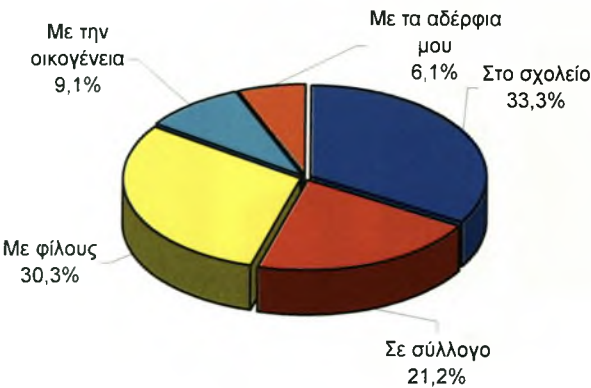

Στο 11^ο Ερώτημα: Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της άθλησης και του χώρου άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Όχι	7	17,5
Ναι	33	82,5
Στο σχολείο	11	33,3
Σε σύλλογο	7	21,2
Με φίλους	10	30,3
Με την οικογένεια	3	9,1
Με τα αδέρφια μου	2	6,1
Σύνολο	33	100

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της άθλησης και του χώρου άθλησης κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Από τα τριάντα τρία άτομα (82,5%) που έκαναν αθλητισμό, τα έντεκα άτομα (33,3%) ανέφεραν ότι έκανα αθλητισμό στο σχολείο, επτά άτομα (21,2%) σε σύλλογο, δέκα άτομα (30,3%) με φίλους, τρία άτομα (9,1%) με την οικογένειά τους και δυο άτομα (6,1%) με τα αδέρφια τους, ενώ επτά άτομα (17,5%) δεν έκαναν αθλητισμό κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

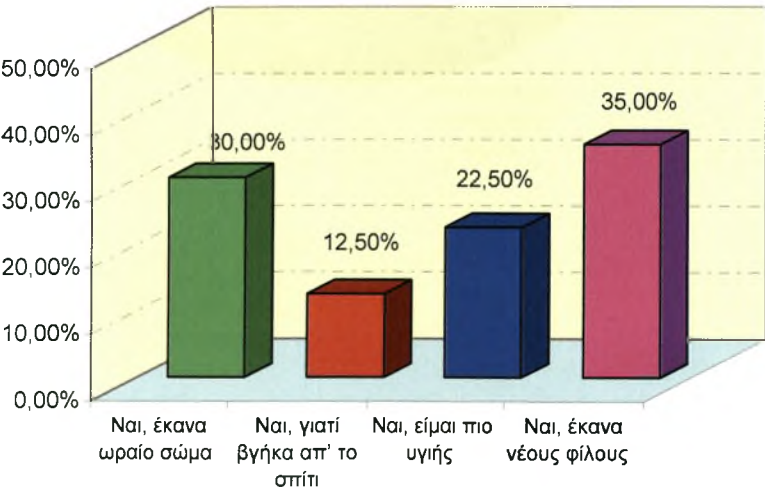

Στο 12^ο Ερώτημα: Ευοδώθηκαν οι προσδοκίες τους για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της ευόδωσης των προσδοκιών για τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι, έκανα ωραίο σώμα	12	30	30
Ναι, γιατί βγήκα απ' το σπίτι	5	12,5	42,5
Ναι, είμαι πιο υγιής	9	22,5	65
Ναι, έκανα νέους φίλους	14	35	100

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της ευόδωσης των προσδοκιών για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα.

Δώδεκα άτομα (30%) ανέφεραν ότι ευοδώθηκαν οι προσδοκίες τους για τον αθλητισμό διότι έκαναν ωραίο σώμα, πέντε άτομα (12,5%) διότι βγήκαν από το σπίτι, εννέα άτομα (22,5%) διότι είναι πιο υγιείς και δεκατέσσερα άτομα (35%) διότι δημιούργησαν νέους φίλους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

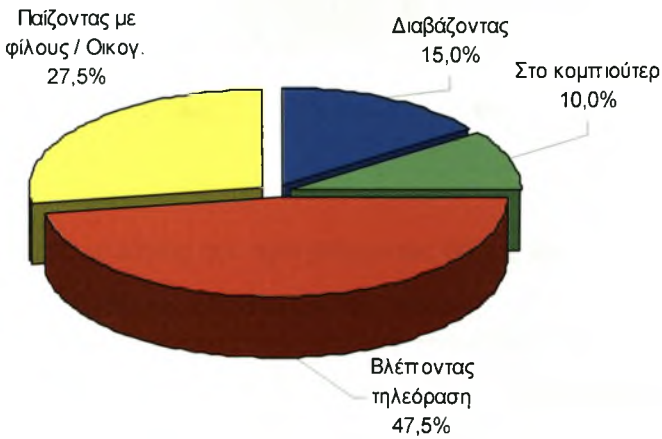

Στο 13^ο Ερώτημα: Πως περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου;

Διαβαθμίσεις του ελευθέρου χρόνου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Διαβάζοντας	7	17,5	17,5
Βλέποντας τηλεόραση	17	42,5	60
Στο κομπιούτερ	4	10	70
Παίζοντας με φίλους / Οικογ.	12	30	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του ελευθέρου χρόνου.

Επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι περνάνε συνήθως τον ελεύθερο χρόνο τους διαβάζοντας, τέσσερα άτομα (10%) στο κομπιούτερ, δεκαεπτά άτομα (42,5%) βλέποντας τηλεόραση και δώδεκα άτομα (30%) παίζοντας με τους φίλους τους ή με την οικογένειά τους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

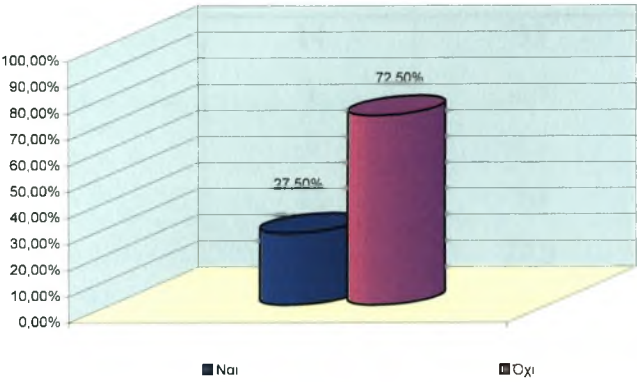
Στο 14^ο Ερώτημα: Τώρα που έζησες το πρόγραμμα θέλεις να μένεις περισσότερο σπίτι;

Διαβαθμίσεις της θέλησης για παραμονή στο σπίτι	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	11	27,5	27,5
Όχι	29	72,5	100

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της θέλησης για παραμονή στο σπίτι.

Έντεκα άτομα (27,5%) επιθυμούν να μένουν περισσότερο στο σπίτι, ενώ είκοσι εννέα άτομα (72,5%) δεν επιθυμούν πλέον να μένουν στο σπίτι.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

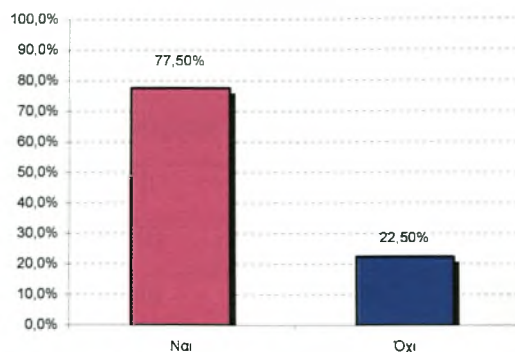

Στο 15^ο Ερώτημα: Μετά το πέρας του προγράμματος θέλεις να έχεις περισσότερες επαφές με τον κόσμο;

Διαβαθμίσεις της θέλησης για επαφές με τον κόσμο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	31	77,5	77,5
Όχι	9	22,5	100

Πίνακας 15. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της θέλησης για επαφές με τον κόσμο.

Τριάντα ένα άτομα (77,5%) ανέφεραν ότι, μετά το πέρας του προγράμματος, θέλουν να έχουν περισσότερες επαφές με τον κόσμο, ενώ εννέα άτομα (22,55%) δεν θέλουν. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

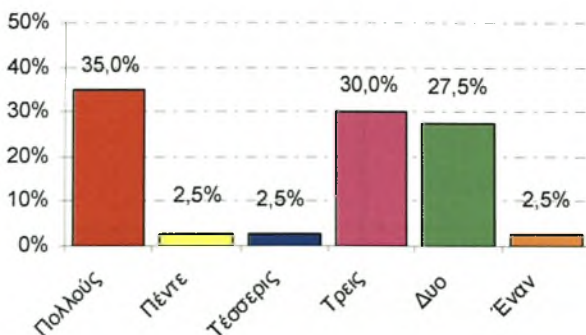

Στο 16^ο Ερώτημα: Απέκτησες νέους φίλους από το πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της απόκτησης φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Πολλούς	14	35	35
Πέντε	1	2,5	37,5
Τέσσερις	1	2,5	40
Τρεις	12	30	70
Δυο	11	27,5	97,5
Έναν	1	2,5	100

Πίνακας 16. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της απόκτησης φίλων.

Δεκατέσσερα άτομα (35%) ανέφεραν ότι απέκτησαν πολλούς φίλους από το πρόγραμμα, ένα άτομο (2,5%) πέντε φίλους, επίσης ένα άτομο (2,5%) τέσσερις, δώδεκα άτομα (30%) απέκτησαν τρεις φίλους, έντεκα άτομα (27,5%) δυο φίλους και ένα άτομο (2,5%) ανέφερε ότι απέκτησε μόνο έναν φίλο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

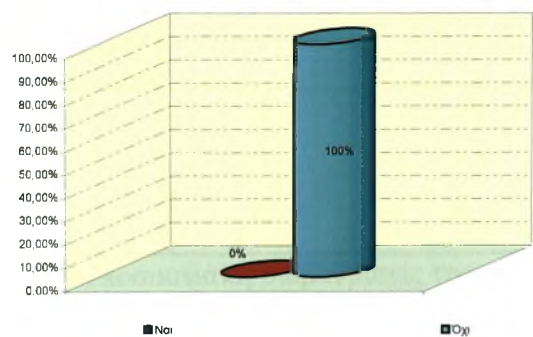

Στο 17^ο Ερώτημα: Οι καινούργιοι φίλοι σου είναι μόνο από Σύλλογο;

Διαβαθμίσεις των καινούργιων φίλων από σύλλογο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	0	0	0
Όχι	40	100	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 17. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των καινούργιων φίλων από σύλλογο.

Όλα τα άτομα, αγόρια και κορίτσια και των τριών ηλικιακών ομάδων (100%) έκαναν καινούργιους φίλους εκτός συλλόγου. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

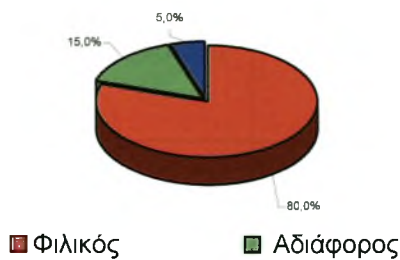

Στο 18^ο Ερώτημα: Πιστεύεις ότι μετά το πέρας του προγράμματος ο κόσμος γύρω σου είναι;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Φιλικός	32	80	80
Αδιάφορος	6	15	95
Όχι φιλικός	2	5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 18. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου.

Τριάντα δυο άτομα (80%) ανέφεραν ότι ο κόσμος γύρω τους είναι φιλικός μετά το πέρας του προγράμματος, έξι άτομα (15%) ότι είναι αδιάφορος και μόνο δυο άτομα (5%) πιστεύουν ότι ο κόσμος γύρω του δεν είναι φιλικός. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

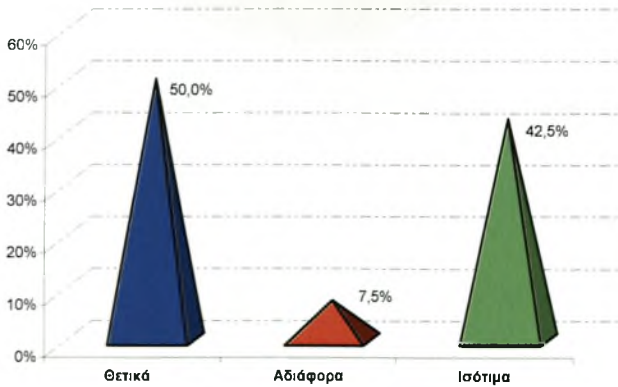

Στο 19^ο Ερώτημα: Πως είδες τους «μέσου όρου» συναθλούμενούς σου κατά διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» συναθλούμενους	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	20	50	50
Αδιάφορα	3	7,5	57,5
Ισότιμα	17	42,5	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» συναθλούμενους.

Τέσσερα άτομα (10%) βλέπουν θετικά τους «μέσου όρου» συναθλούμενούς τους, δέκα έξι άτομα (40%) τους βλέπουν αδιάφορα, ένα μόνο άτομο (2,5%) ανέφερε ότι τους βλέπει ισότιμα και δεκαεννέα άτομα (47,5%) δεν τους βλέπουν ισότιμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

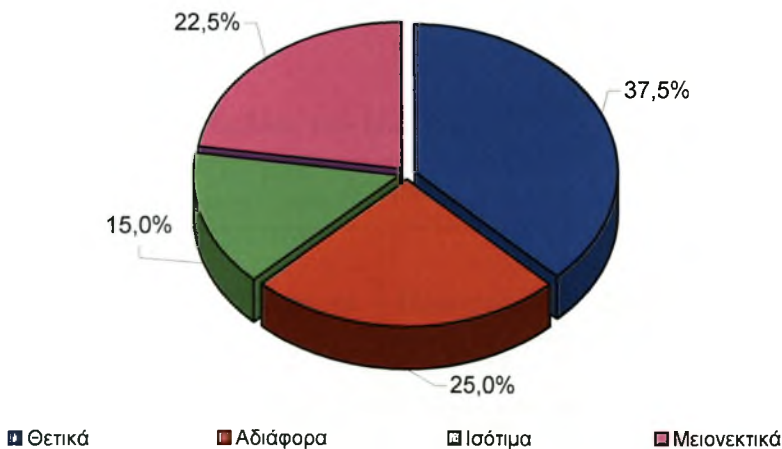

Στο 20^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι σκέπτονταν για σένα οι του «μέσου όρου» συναθλούμενοί σου κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» συναθλούμενους για αυτούς	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	15	37,5	37,5
Αδιάφορα	10	25	62,5
Ισότιμα	6	15	77,5
Μειονεκτικά	9	22,5	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» συναθλούμενους για αυτούς.

Δεκαπέντε άτομα (37,5%) ανέφεραν ότι οι του «μέσου όρου» συναθλούμενοί τους, σκέφτονταν θετικά γι’ αυτούς κατά τη διάρκεια του προγράμματος, δέκα άτομα (25%) αδιάφορα, έξι άτομα (15%) ισότιμα, ενώ εννέα άτομα (22,5%) ανέφεραν ότι οι του «μέσου όρου» συναθλούμενοί τους, σκέφτονταν γι’ αυτούς μειονεκτικά. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

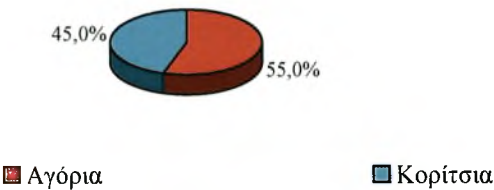
11: 2: 2. Ερωτηματολογία Υγιών ατόμων Π.Ο.

Στο 1^ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων;

Διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Αγόρια	22	55	55
Κορίτσια	18	45	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 1. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων

Τα είκοσι δυο άτομα του δείγματος (55%) ήταν αγόρια, ενώ τα δεκαοκτώ άτομα (45%) κορίτσια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

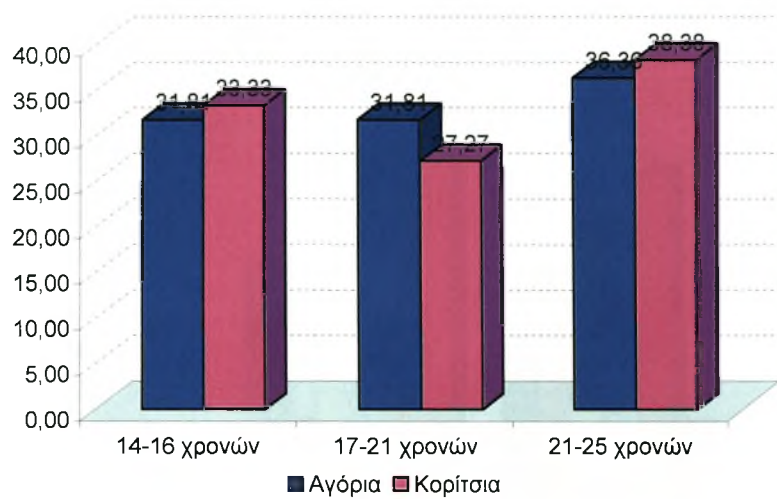

Στο 2^ο Ερώτημα: Ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
14-16 χρονών	7	31,81	6	33,33
17-20 χρονών	7	31,81	5	27,77
21-25 χρονών	8	36,36	7	38,88
Σύνολο	22	100	18	100

Πίνακας 2. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων.

Επτά αγόρια (31,81%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά αγόρια (31,81%) ήταν 17-20 χρόνων και οκτώ αγόρια (37,5%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων, ενώ 6 κορίτσια (33,33%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, πέντε κορίτσια (27,77%) ήταν 17-20 χρόνων και 7 κορίτσια (38,88%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

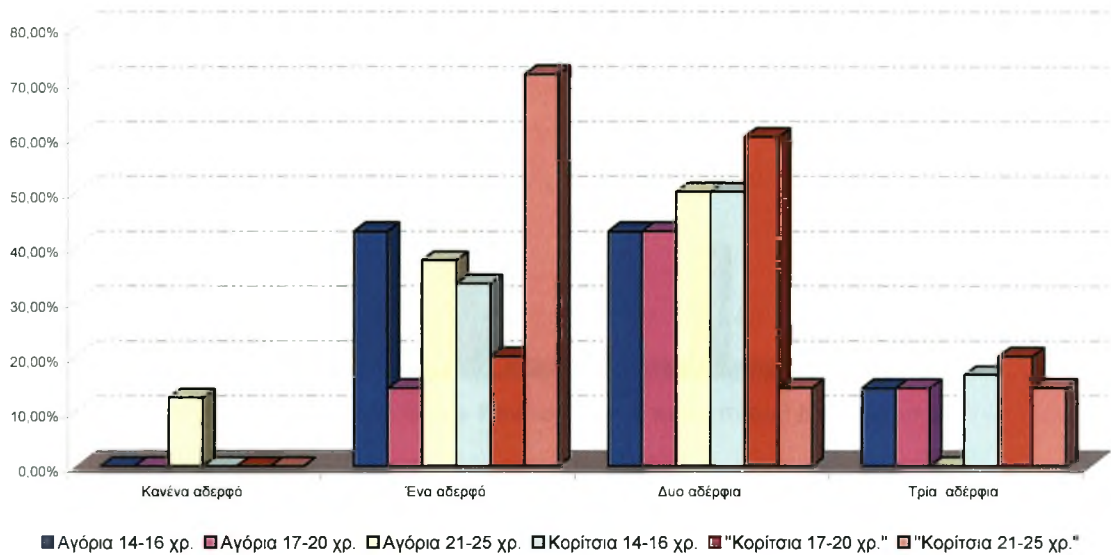
Στο 3^ο Ερώτημα: Οικογενειακή κατάσταση των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρόνων		17-20 χρόνων		21-25 χρόνων		14-16 χρόνων		17-20 χρόνων		21-25 χρόνων	
Πατέρας	7	100%	7	100%	8	100%	6	100%	5	100%	7	100%
Μητέρα	7	100%	7	100%	8	100%	6	100%	5	100%	7	100%
Κανένα αδερφό	0	0%	0	0%	1	12,5%	0	0%	0	0%	0	0%
Ένα αδερφό	3	42,8%	1	14,2%	3	37,5%	2	33,3%	1	20%	5	71,4%
Δυο αδέρφια	3	42,8%	3	42,8%	4	50%	3	50%	3	60%	1	14,3%
Τρία αδέρφια	1	14,2%	1	14,2%	0	0%	1	16,6%	1	20%	1	14,3%

Πίνακας 3. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης.

Όλα τα αγόρια και τα κορίτσια είχαν και τους δυο γονείς. Τρία αγόρια (42,8%) και δυο κορίτσια (33,3%) ηλικίας 14 - 16 χρόνων είχαν ένα αδερφό, τρία αγόρια (42,8%) και τρία κορίτσια (50%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (14,2%) και

ένα κορίτσι (16,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Επίσης ένα αγόρι (14,2%) και ένα κορίτσι (20%) ηλικίας 17-20 χρονών είχαν ένα αδερφό , τρία αγόρια (42,8%) και τρία κορίτσια (60%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (14,2%) και ένα κορίτσι (20%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Τρία αγόρια (37,5%) και πέντε κορίτσια (71,4%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν ένα αδερφό, τέσσερα αγόρια (50%) και ένα κορίτσι (14,3%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα κορίτσι (14,3%) της ίδιας ηλικίας είχε τρία αδέρφια. Τέλος ένα αγόρι ηλικίας 21-25 χρονών (12,5%) δεν είχε αδέρφια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

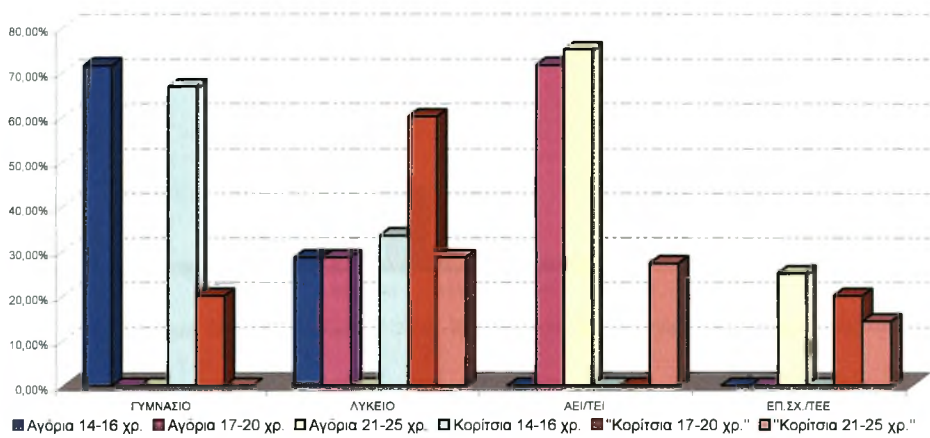
Στο 4^ο Ερώτημα: Μορφωτικό επίπεδο των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Γυμνάσιο	5	71,5%	0	0%	0	0%	4	66,7%	1	20%	0	0%
Λύκειο	2	28,5%	2	28,5%	0	0%	2	33,4%	3	60%	2	28,5%
Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι.	0	0%	5	71,5%	6	75%	0	0%	0	0%	4	27,2%
Επαγγελμ.Σχολή / Τ.Ε.Ε.	0	0%	0	0%	2	25%	0	0%	1	20%	1	14,3%
Σύνολο	7	100%	7	100%	8	50%	6	100%	5	100%	7	100%

Πίνακας 4. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου.

Πέντε αγόρια (71,5%) και τέσσερα κορίτσια (66,7%), ηλικίας 14 –16 χρονών και ένα κορίτσι (20%) ηλικίας 17–20 χρονών, ήταν μαθητές γυμνασίου, δυο αγόρια (28,5%)

και δυο κορίτσια (33,4%) ηλικίας 14-16 χρονών, δυο αγόρια (28,5%) και τρία κορίτσια (60%) ηλικίας 17–20 χρονών και 2 κορίτσια (28,5%) ηλικίας 21–25 χρονών, ήταν μαθητές λυκείου, πέντε αγόρια (71,5%) και 6 αγόρια (75%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα, ενώ 4 κορίτσια (27,2%) ήταν φοιτητές σε Α.Ε.Ι. / Τ.Ε.Ι.. Τέλος δυο αγόρια (25%) ηλικίας 21-25 χρονών, ένα κορίτσι (20%) και 1 κορίτσι (14,3%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα φοιτούσαν σε Επαγγελματική Σχολή ή σε Τ.Ε.Ε. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

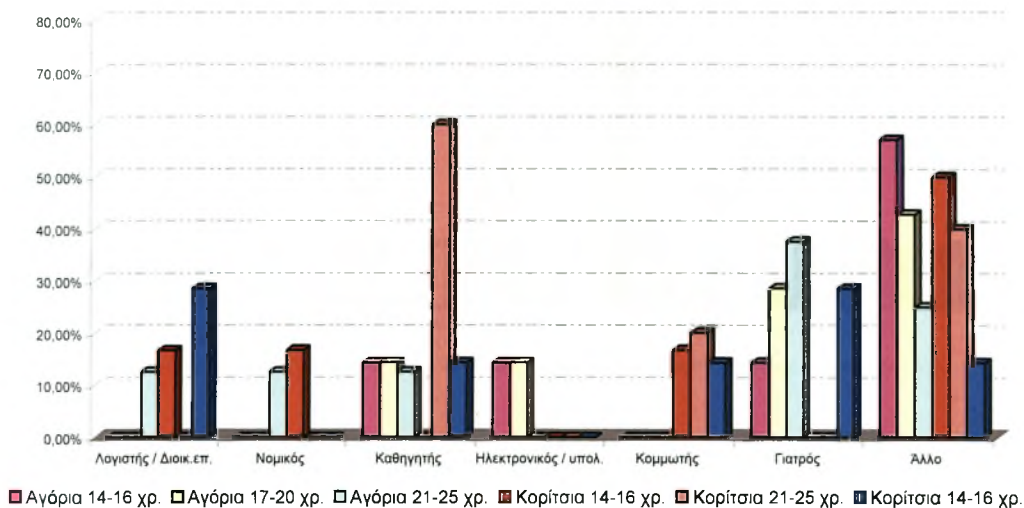

Στο 5^ο Ερώτημα: Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις/ κάνεις;

Διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Λογιστής / Διοικ.Επ.	0	0%	0	0%	1	12,5%	1	16,6%	0	0%	2	28,5%
Νομικός	0	0%	0	0%	1	12,5%	1	16,7%	0	0%	0	0%
Καθηγητής	1	14,3%	1	14,3%	1	12,5%	0	0%	3	60%	1	14,3%
Ηλεκτρονικός / υπολ.	1	14,3%	1	14,3%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Κομμωτής	0	0%	0	0%	0	0%	1	16,7%	1	20%	1	14,3%
Γιατρός	1	14,3%	2	28,6%	3	37,5%	0	0%	0	0%	2	28,5%
Άλλο	4	57,1%	3	42,8	2	25%	3	50%	2	40%	1	14,3%

Πίνακας 5. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την επιλογή του επαγγέλματος των αγοριών και των κοριτσιών του δείγματος μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους υγιείς της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

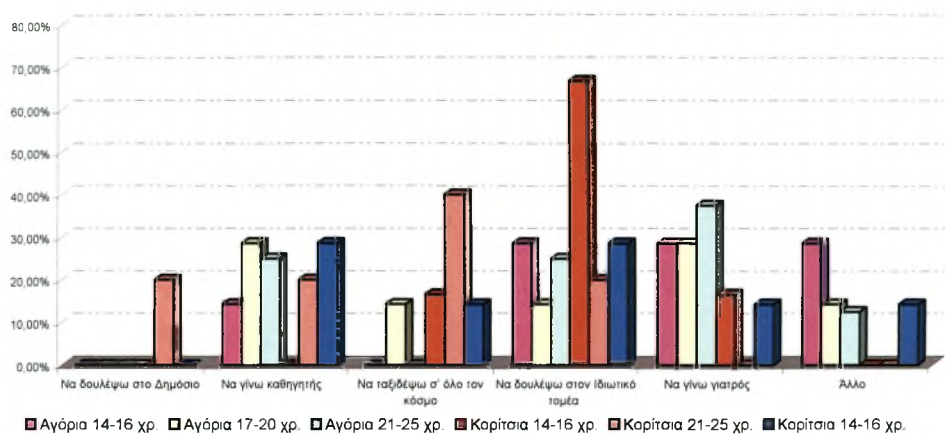

Στο 6^ο Ερώτημα: Τι στόχους έχεις για τη ζωή;

Διαβαθμίσεις των στόχων για τη ζωή	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Να δουλέψω στο Δημόσιο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	20%	0	0%
Να γίνω καθηγητής	1	14,3%	2	28,6%	2	25%	0	0%	1	20%	2	28,6%
Να ταξιδέψω σ’ όλο τον κόσμο	0	0%	1	14,3%	0	0%	1	16,6%	2	40%	1	14,3%
Να δουλέψω στον Ιδιωτικό τομέα	2	28,6%	1	14,3%	2	25%	4	66,6%	1	20%	2	28,6%
Να γίνω γιατρός	2	28,6%	2	28,6%	3	37,5%	1	16,6%	0	0%	1	14,3%
Άλλο	2	28,6%	1	14,3%	1	12,5%	0	0%	0	0%	1	14,3%

Πίνακας 6. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των στόχων για τη ζωή.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για τους στόχους για τη ζωή των αγοριών και των κοριτσιών του δείγματος μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους υγιείς της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

Στο 7^ο Ερώτημα: Σ' άρεσε το πρόγραμμα της άθλησης;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας του προγράμματος	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	39	97,5	97,5
Κάπως	1	2,5	100

Πίνακας 7. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας του προγράμματος άθλησης.

Σε τριάντα εννέα άτομα (97,5%) άρεσε το πρόγραμμα άθλησης, ενώ μόνο ένα άτομο (2,5%) απάντησε ότι κάπως του άρεσε. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

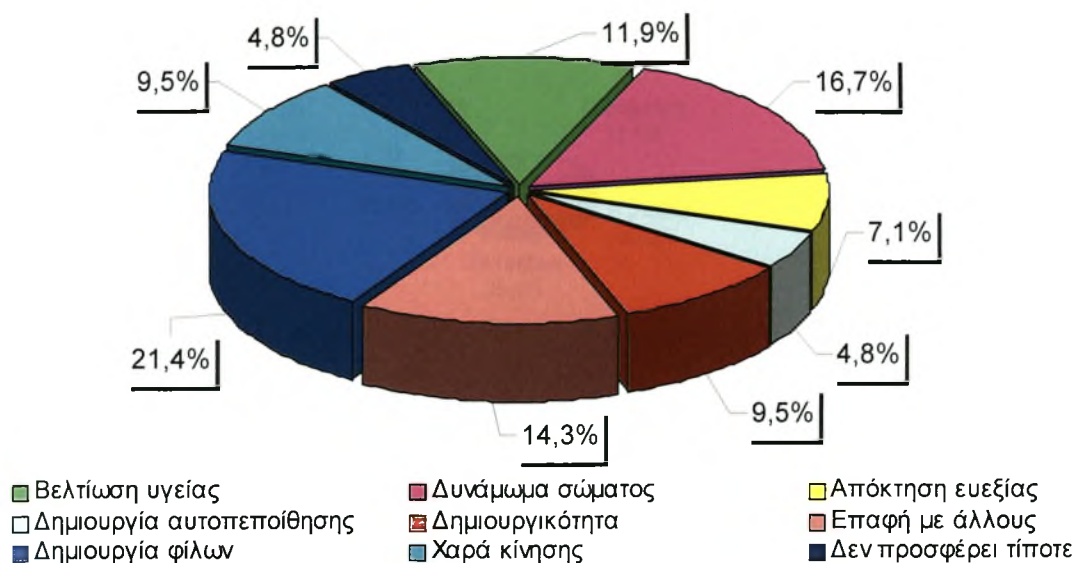

Στο 8^ο Ερώτημα: Τι θεωρείς ότι επέτυχες συμμετέχοντας στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της επίτευξης από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωση υγείας	5	12,5	12,5
Δυνάμωμα σώματος	7	17,5	30
Απόκτηση ευεξίας	3	7,5	37,5
Δημιουργία αυτοπεποίθησης	2	5	42,5
Δημιουργικότητα	4	10	52,5
Επαφή με άλλους	6	15	67,5
Δημιουργία φίλων	9	22,5	90
Χαρά κίνησης	4	10	100

Πίνακας 8. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επίτευξης από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα άθλησης.

Πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι βελτίωσαν την υγεία τους, επτά άτομα (17,5%) ότι δυνάμωσαν το σώμα τους, τρία άτομα (7,5%) απέκτησαν ευεξία, δυο άτομα (5%) δημιούργησαν αυτοπεποίθηση, τέσσερα άτομα (10%) έγιναν πιο δημιουργικοί, έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι ήρθαν σε επαφή με άλλους, εννέα άτομα (22,5%) δημιούργησαν νέους φίλους και τέσσερα άτομα (10%) ένιωσαν τη χαρά της κίνησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται πιο παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 9^ο Ερώτημα: Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας των ασκήσεων που έγιναν	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Γυμναστική	7	17,5	17,5
Η μπάλα	8	20	37,5
Το τρέξιμο	10	25	62,5
Τα παιχνίδια	10	25	87,5
Άλλο	5	12,5	100

Πίνακας 9. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας των ασκήσεων που έγιναν.

Επτά άτομα (17,5%) ανέφεραν ότι τους άρεσε η γυμναστική, σε οκτώ άτομα (20%) άρεσε η μπάλα, σε δέκα άτομα (25%) το τρέξιμο, επίσης σε δέκα άτομα (25%) άρεσαν τα παιχνίδια και σε πέντε άτομα (12,5%) άρεσε κάτι άλλο. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται πιο παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

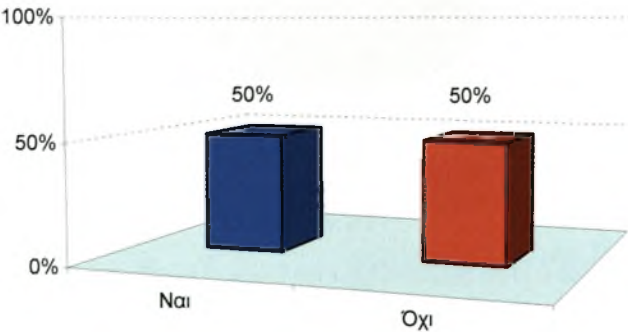

Στο 10^ο Ερώτημα: Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες περισσότερες εκπομπές στην τηλεόραση;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	20	50	50
Όχι	20	50	100

Πίνακας 10. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλ. εκπομπών στην τηλεόραση.

Είκοσι άτομα (50%) ανέφεραν ότι κατά τη διάρκεια του προγράμματος άθλησης, είδαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση, ενώ τα υπόλοιπα είκοσι άτομα (50%) δεν είδαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

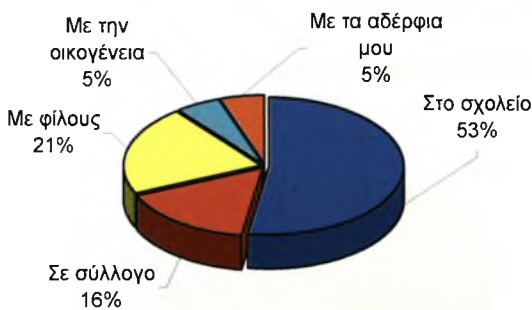

Στο 11^ο Ερώτημα: Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;

Διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Στο σχολείο	10	52,4	52,4
Σε σύλλογο	3	15,2	67,6
Με φίλους	4	21	88,6
Με την οικογένεια	1	5,7	94,3
Με τα αδέρφια μου	1	5,7	100
Σύνολο	19	100	

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης.

Τα είκοσι ένα άτομα του δείγματος (52,5%) ανέφεραν ότι δεν έκαναν αθλητισμό σε άλλο χώρο, ενώ τα δεκαεννέα άτομα (47,5%) είπαν ναι, εκ των οποίων τα δέκα άτομα (52,5%) ανέφεραν ότι έκαναν αθλητισμό στο σχολείο, τρία άτομα (15,2%) σε σύλλογο, τέσσερα άτομα (21%) με φίλους, ένα άτομο (5,7%) με την οικογένεια και ένα άτομο (5,7%) με τα αδέρφια του. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

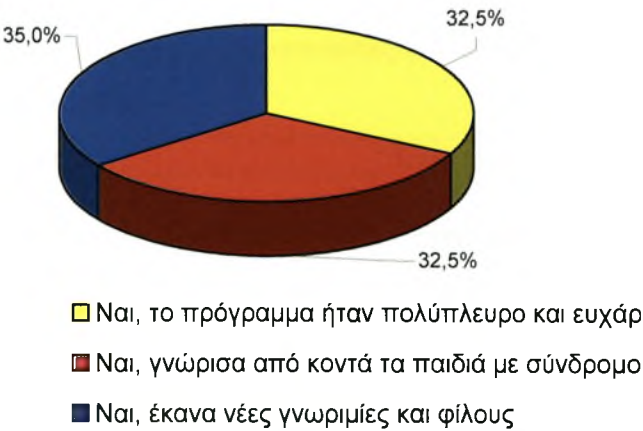

Στο 12^ο Ερώτημα: Ευοδώθηκαν οι προσδοκίες σου για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της ευόδωσης των προσδοκιών για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι, το πρόγραμμα ήταν πολύπλευρο και ευχάριστο	13	32,5	32,5
Ναι, γνώρισα από κοντά τα παιδιά με σύνδρομο Down	13	32,5	65
Ναι, έκανα νέες γνωριμίες και φίλους	14	35	100

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της ευόδωσης των προσδοκιών για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα.

Δεκατρία άτομα (32,5%) ανέφεραν ότι ευοδώθηκαν οι προσδοκίες τους για τον αθλητισμό, συμμετέχοντας στο πρόγραμμα, διότι το πρόγραμμα ήταν πολύπλευρο και ευχάριστο, επίσης δεκατρία άτομα (32,5%) διότι γνώρισαν από κοντά τα παιδιά με το σύνδρομο Down και δεκατέσσερα άτομα (35%), διότι έκαναν νέες γνωριμίες και φίλους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

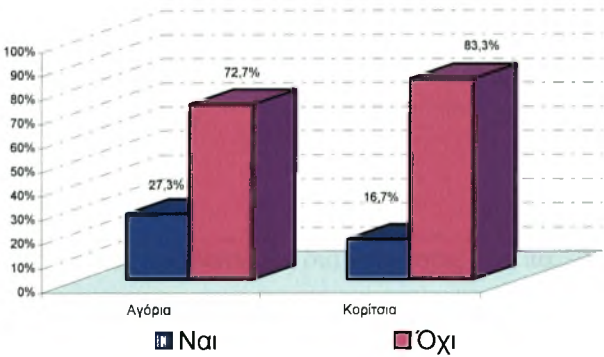
Στο 13^ο Ερώτημα: Πήγες στο γήπεδο να δεις αθλητικούς αγώνες;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών αγώνων στο γήπεδο	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ναι	6	27,3	3	16,7
Όχι	16	72,7	15	83,3

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών αγώνων στο γήπεδο.

Εννέα άτομα (22,5%), εκ των οποίων τρία κορίτσια (16,7%) και έξι αγόρια (27,3%), παρακολούθησαν αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο, ενώ τριάντα ένα άτομα (77,5%), εκ των οποίων δεκαπέντε κορίτσια (83,3%) και δεκαέξι αγόρια (72,7%), δεν παρακολούθησαν αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο.

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

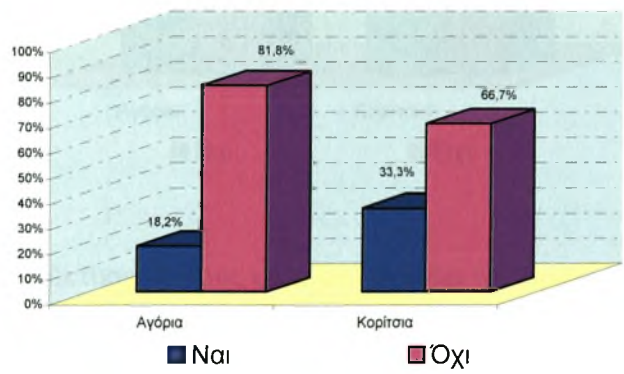

Στο 14^ο Ερώτημα: Είχες κάποιες αλλαγές στις συνήθειες του ελεύθερου χρόνου σου κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις των αλλαγών των συνηθειών του ελεύθερου χρόνου	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ναι	4	18,2	6	33,3
Όχι	18	81,8	12	66,7

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των αλλαγών των συνηθειών του ελεύθερου χρόνου κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Δέκα άτομα (25%), εκ των οποίων τέσσερα αγόρια (18,2%) και έξι κορίτσια (33,3%), άλλαξαν τις συνήθειες του ελεύθερου χρόνο τους κατά τη διάρκεια του προγράμματος, ενώ τριάντα άτομα (75%), εκ των οποίων δώδεκα κορίτσια (66,7%) και δεκαοκτώ αγόρια (81,8%), δεν άλλαξαν τις συνήθειες του ελεύθερου χρόνο τους . Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

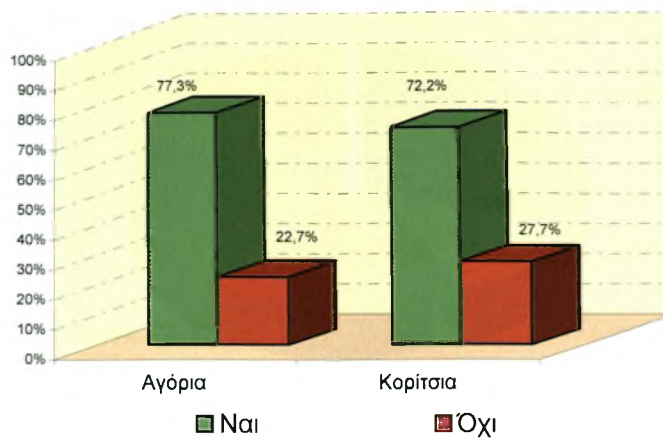

Στο 15^ο Ερώτημα: Πήγες σε κοινωνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης κοινωνικών εκδηλώσεων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ναι	17	77,3	13	72,2
Όχι	5	22,7	5	27,7

Πίνακας 15. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης κοινωνικών εκδηλώσεων κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Τριάντα άτομα (75%), εκ των οποίων δεκαεπτά αγόρια (77,3%) και δεκατρία κορίτσια (72,2%), πήγαν σε κοινωνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του προγράμματος, ενώ δέκα άτομα (25%), εκ των οποίων πέντε αγόρια (22,7%) και πέντε κορίτσια (27,7%), δεν πήγαν σε κοινωνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

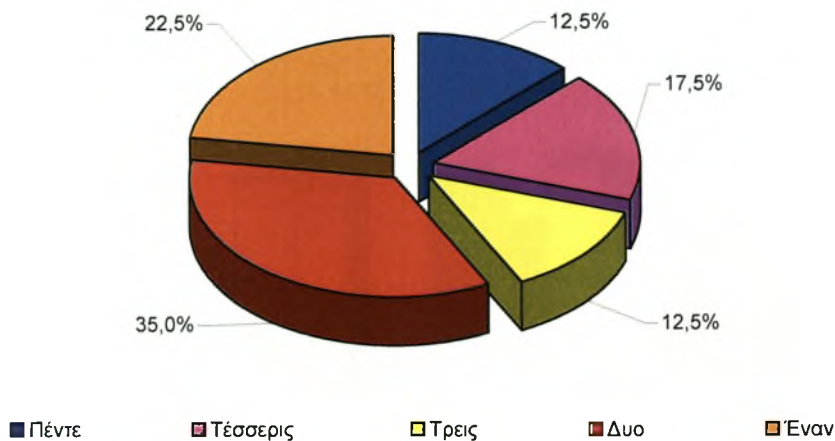

Στο 16^ο Ερώτημα: Απέκτησες φίλους κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Πέντε	5	12,5	12,5
Τέσσερις	7	17,5	30
Τρεις	5	12,5	42,5
Δυο	14	35	77,5
Έναν	9	22,5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 16. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων.

Πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι απέκτησαν πέντε φίλους, επτά άτομα (17,5%) τέσσερις φίλους, πέντε άτομα (12,5%) τρεις φίλους, δεκατέσσερα άτομα (35%) δυο φίλους και εννέα άτομα (22,5%) απέκτησαν μόνο έναν φίλο κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

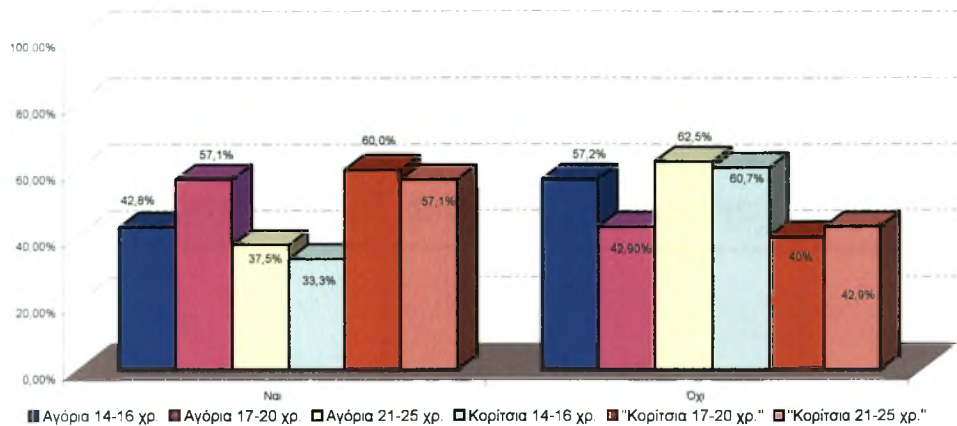

Στο 17^ο Ερώτημα: Απέκτησες κάποια σχέση με το άλλο φύλο κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της απόκτησης σχέσης με το άλλο φύλο	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Ναι	3	42,8%	4	57,1%	3	37,5%	2	33,3%	3	60%	4	57,1%
Όχι	4	57,2%	3	42,9%	5	62,5%	4	66,7%	2	40%	3	42,9%

Πίνακας 17. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της απόκτησης σχέσης με το άλλο φύλο κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Τρία αγόρια (42,8%) και δυο κορίτσια (33,3%) ηλικίας 14-16 χρονών ανέφεραν ότι απέκτησαν κάποια σχέση με το άλλο φύλο, τέσσερα αγόρια (57,1%) και τρία κορίτσια (60%) ηλικίας 17-20 χρονών, απάντησαν θετικά και τρία αγόρια (37,5%), τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 21-25 χρονών είπαν ότι απέκτησαν κάποια σχέση, ενώ δώδεκα αγόρια (54,5%) και εννέα κορίτσια (50%), όλων των ηλικιακών ομάδων, ανέφεραν ότι δεν απέκτησαν κάποια σχέση με το άλλο φύλο κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

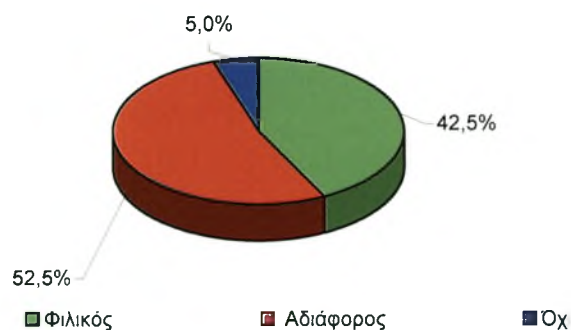

Στο 18^ο Ερώτημα: Πιστεύεις ότι μετά το πέρας του προγράμματος ο κόσμος γύρω σου άλλαξε και έγινε:

Διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Φιλικός	17	42,5	42,5
Αδιάφορος	21	52,5	95
Όχι φιλικός	2	5	100

Πίνακας 18. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου μετά το πέρας του προγράμματος.

Δεκαεπτά άτομα (42,5%) ανέφεραν ότι ο κόσμος γύρω τους έγινε φιλικός, εικοσιένα άτομα (52,5%) ότι έγινε αδιάφορος και μόνο δυο άτομα (5%) πιστεύει ότι ο κόσμος γύρω του δεν έγινε φιλικός. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

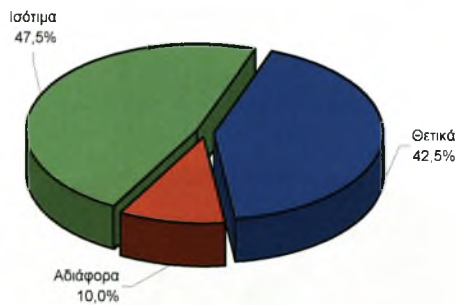

Στο 19^ο Ερώτημα: Πως βλέπεις τους μειονεκτούντες συναθλούμενους σου μετά το πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους μειονεκτούντες συναθλούμενους	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	17	42,5	42,5
Αδιάφορα	4	10	52,5
Ισότιμα	19	47,5	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους μειονεκτούντες συναθλούμενους μετά το πρόγραμμα.

Δεκαεπτά άτομα (42,5%) βλέπουν θετικά τους μειονεκτούντες συναθλούμενούς τους, τέσσερα άτομα (10%) τους βλέπουν αδιάφορα και δεκαεννέα άτομα (47,5%) ανέφεραν ότι τους βλέπουν ισότιμα, μετά το τέλος του προγράμματος. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

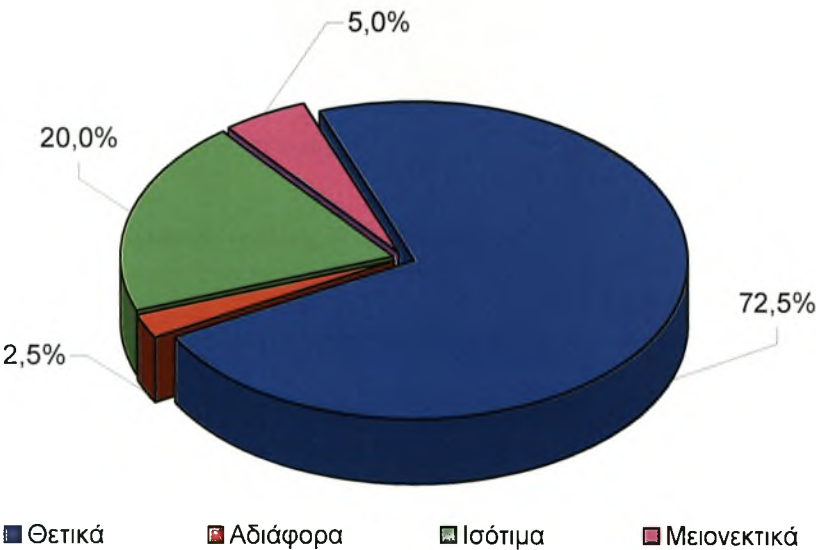

Στο 20^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι μειονεκτούντες συναθλούμενοί σου μετά το πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης των μειονεκτούντων συναθλούμενων για αυτούς	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	29	72,5	72,5
Αδιάφορα	1	2,5	75
Ισότιμα	8	20	95
Μειονεκτικά	2	5	100

Πίνακας 20. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης των μειονεκτούντων συναθλούμενων για αυτούς.

Είκοσι εννέα άτομα (72,5%) πιστεύουν ότι οι μειονεκτούντες συναθλούμενοί τους, σκέφτονται θετικά γι’ αυτούς μετά το πρόγραμμα, ένα άτομο (2,5%) αδιάφορα, οκτώ άτομα (20%) ισότιμα και δυο άτομα (5%) ανέφεραν ότι οι μειονεκτούντες συναθλούμενοί τους, σκέφτονται γι’ αυτούς μειονεκτικά μετά το πρόγραμμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

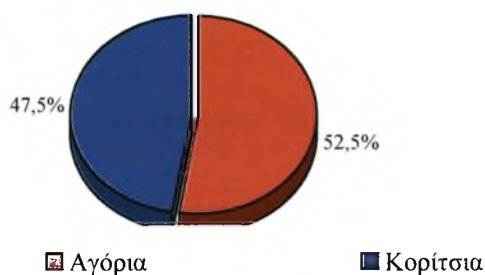
11:2:3 Τελικά ερωτηματολόγια Αναπήρων Ο.Α.

Στο 1^ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων;

Διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Αγόρια	21	52,5	52,5
Κορίτσια	19	47,5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 1. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων

Τα είκοσι ένα άτομα του δείγματος (52,5%) ήταν αγόρια και τα δεκαεννέα άτομα (47,5%) ήταν κορίτσια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

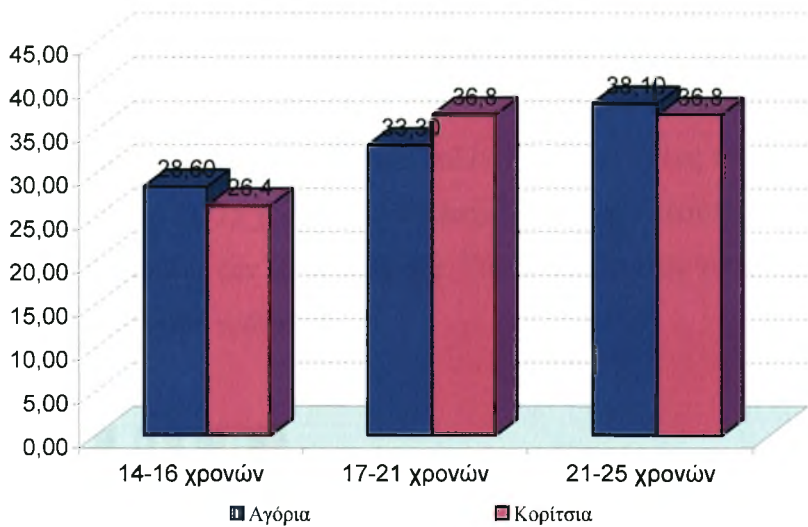

Στο 2^ο Ερώτημα: Ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
14-16 χρονών	6	28,6	5	26,4
17-20 χρονών	7	33,3	7	36,8
21-25 χρονών	8	38,1	7	36,8
Σύνολο	21	100	19	100

Πίνακας 2. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων.

Έξι αγόρια (28,6%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά αγόρια (33,3%) ήταν 17-20 χρόνων και οκτώ αγόρια (38,1%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων, ενώ πέντε κορίτσια (26,4%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, επτά κορίτσια (36,8%) ήταν 17-20 χρόνων και επτά κορίτσια (36,8%) είχαν ηλικία 21-25 χρόνων. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

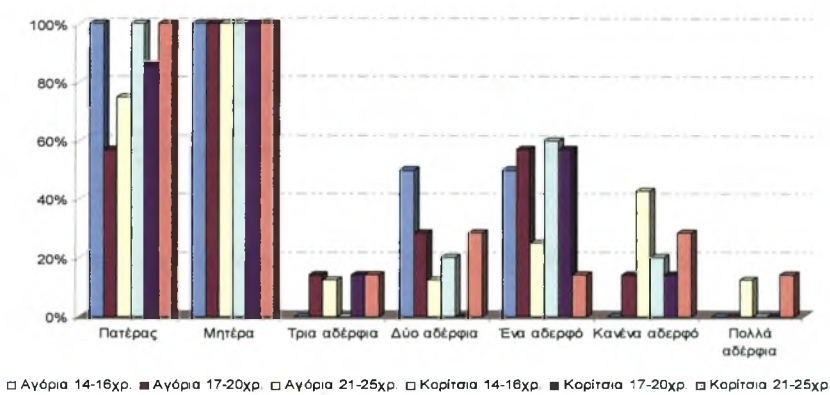
Στο 3^ο Ερώτημα: Οικογενειακή κατάσταση των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Πατέρας	6	100%	7	57,2%	6	75 %	5	100%	6	85,7%	7	100%
Μητέρα	6	100%	7	100%	8	100%	5	100%	7	100%	7	100%
Κανένα αδερφό	0	0%	1	16,6%	3	42,9%	1	20%	1	14,3%	2	28,6%
Ένα αδερφό	3	50%	4	57,1%	2	25 %	3	60%	4	57,1%	1	14,3%
Δυο αδέρφια	3	50 %	2	28,6%	1	12,5%	1	20%	0	0 %	2	28,6%
Τρία αδέρφια	0	0%	1	14,3%	1	12,5%	0	0%	1	14,3%	1	14,3%
Πολλά	0	0%	0	0%	1	12,5%	0	0%	0	0%	1	14,3%

Πίνακας 3. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης.

Ένα κορίτσι (14,3%) και δυο αγόρια (25%) ηλικίας 17- 20 και 21-25 χρόνων αντίστοιχα, δεν είχαν πατέρα. Τρία αγόρια (50%) και τρία κορίτσια (60%) ηλικίας 14 -

16 χρονών είχαν ένα αδερφό, τρία αγόρια (50%) και ένα κορίτσι (20%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα κορίτσι (20%) της ίδιας ηλικίας είχε τρία αδέρφια. Επίσης τέσσερα αγόρια (57,1%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 17-20 χρονών είχαν ένα αδερφό, δυο αγόρια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (14,3%) και ένα κορίτσι (14,3%) της ίδιας ηλικίας είχαν τρία αδέρφια. Δυο αγόρια (25%) και ένα κορίτσι (14,3%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν ένα αδερφό, ένα αγόρι (12,5%) και δυο κορίτσια (28,6%) της ίδιας ηλικίας είχαν δυο αδέρφια, ενώ ένα αγόρι (12,5%) και ένα κορίτσι (14,3%) της ίδιας ηλικίας είχε τρία αδέρφια, επίσης ένα αγόρι (12,5%) και ένα κορίτσι (14,3%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν πολλά αδέρφια. Τέλος τέσσερα αγόρια (19%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών, αντίστοιχα καθώς και τέσσερα κορίτσια (21%) ηλικίας από 14 –25 χρονών, δεν είχαν αδέρφια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 4^ο Ερώτημα: Μορφωτικό επίπεδο των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Δημοτικό	5	83,3%	4	57,1%	6	75%	3	60%	3	42,9%	5	71,4%
Γυμνάσιο	1	16,7%	3	42,9%	2	25%	2	40%	4	57,1%	2	28,6%
Σύνολο	6	100%	7	100%	8	100%	5	100%	7	100%	7	100%

Πίνακας 4. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου.

Πέντε αγόρια (83,3%) και τρία κορίτσια (60%) ηλικίας 14-16 χρονών, τέσσερα αγόρια (57,1%) και τρία κορίτσια (42,9%) ηλικίας 17-20 χρονών και έξι αγόρια (75%) και πέντε κορίτσια (71,4%) ηλικίας 21-25 χρονών, ήταν στο δημοτικό, ενώ, ένα αγόρι

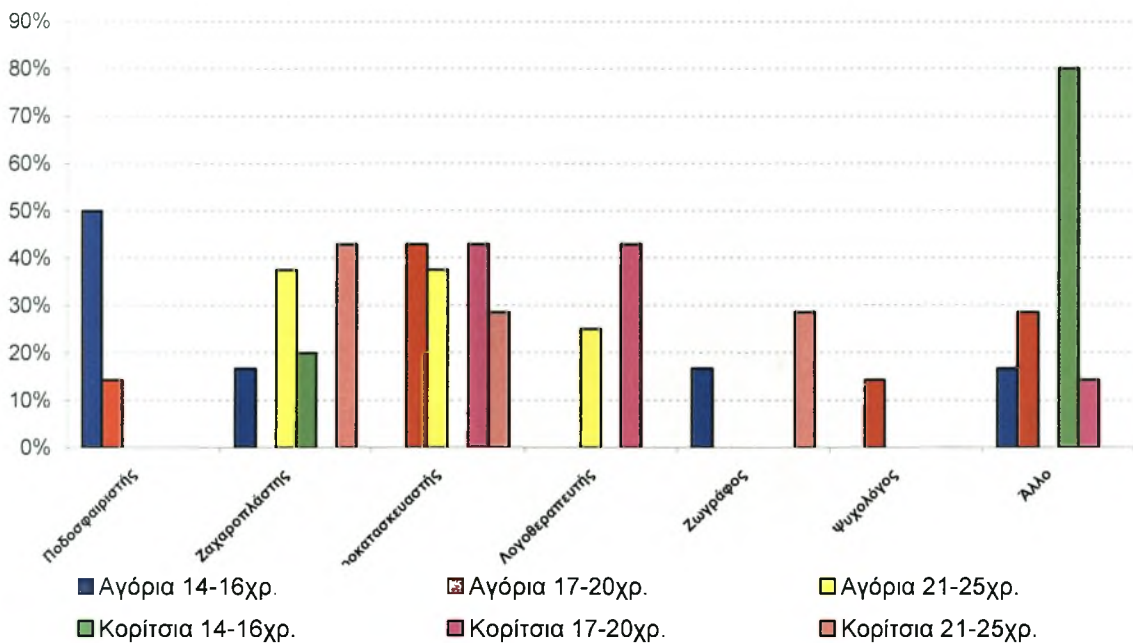
(16,7%) και δυο κορίτσια (40%) ηλικίας 14-16 χρονών, τρία αγόρια (42,9%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 17-20 χρονών και δυο αγόρια (25%) και δυο κορίτσια (28,6%) ηλικίας 21-25 χρονών, ήταν στο γυμνάσιο.

Στο 5^ο Ερώτημα: Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις ;

Διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Ποδοσφαιριστής	3	50%	1	14,3%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Ζαχαροπλάστης	1	16,7%	0	0%	3	37,5%	1	20%	0	0%	3	42,9%
Χειροκατασκευαστής	0	0%	3	42,9%	3	37,5%	0	0%	3	42,9%	2	28,6%
Λογοθεραπευτής	0	0%	0	0%	2	25%	0	0%	3	42,9%	0	0%
Ζωγράφος	1	16,7%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	28,6%
Ψυχολόγος	0	0%	1	14,3%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Άλλο	1	16,7%	2	28,6%	0	0%	4	80%	1	14,3%	0	0%

Πίνακας 5. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την επιλογή του επαγγέλματος των αγοριών και των κοριτσιών, και των τριών ηλικιακών ομάδων, του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους αναπήρους της ομάδας αναφοράς φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

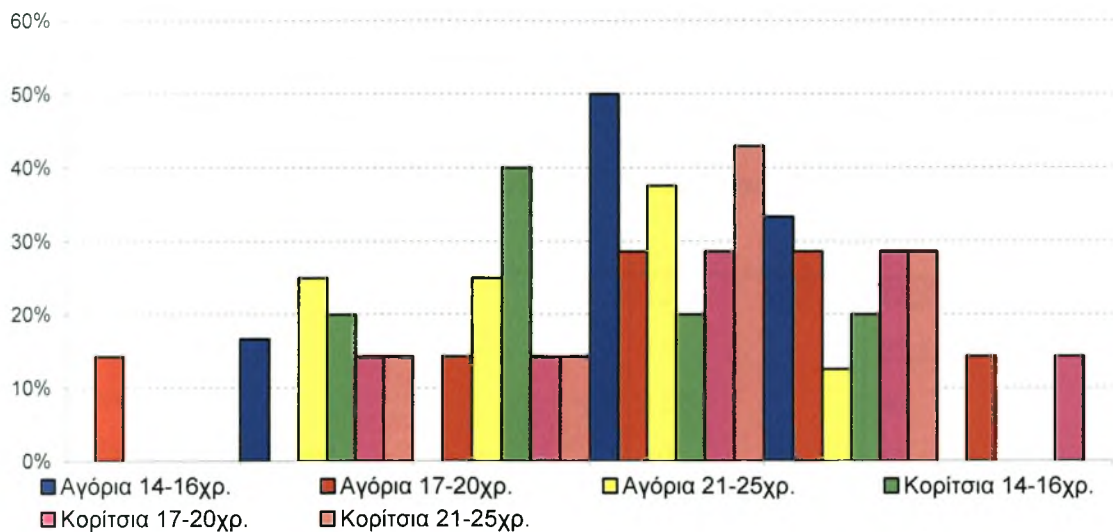

Στο 6^ο Ερώτημα: Πρόβλημα υγείας;

Διαβαθμίσεις των προβλημάτων υγείας	Κορίτσια						Αγόρια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Σύνδρομο Down	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	14,3%	0	0%
Καρδιά	1	20%	1	14,3%	1	14,3%	1	16,7%	0	0%	2	25%
Όραση	2	40%	1	14,3%	1	14,3%	0	0%	1	14,3%	2	25%
Παχυσαρκία	1	20%	2	28,6%	3	42,9%	3	50%	2	28,6%	3	37,5%
Σκολίωση / κύφωση	1	20%	2	28,6%	2	28,6%	2	33,3%	2	28,6%	1	12,5%
Κανένα	0	0%	1	14,3%	0	0%	0	0%	1	14,3%	0	0%

Πίνακας 6. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των προβλημάτων υγείας.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για τα προβλήματα υγείας των αγοριών και των κοριτσιών, και των τριών ηλικιακών ομάδων, του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους αναπήρους της πειραματικής ομάδας φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα.

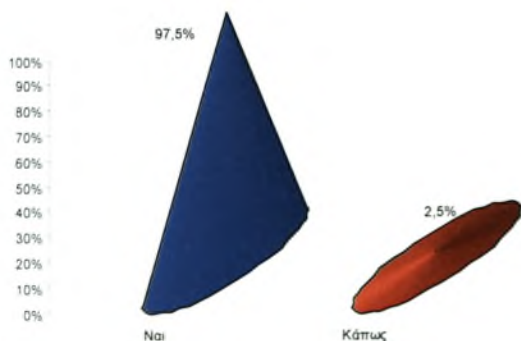

Στο 7^ο Ερώτημα: Σ’ άρεσε το πρόγραμμα άθλησης;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας της άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	39	97,5	97,55
Κάπως	1	2,5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 7. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας του προγράμματος άθλησης.

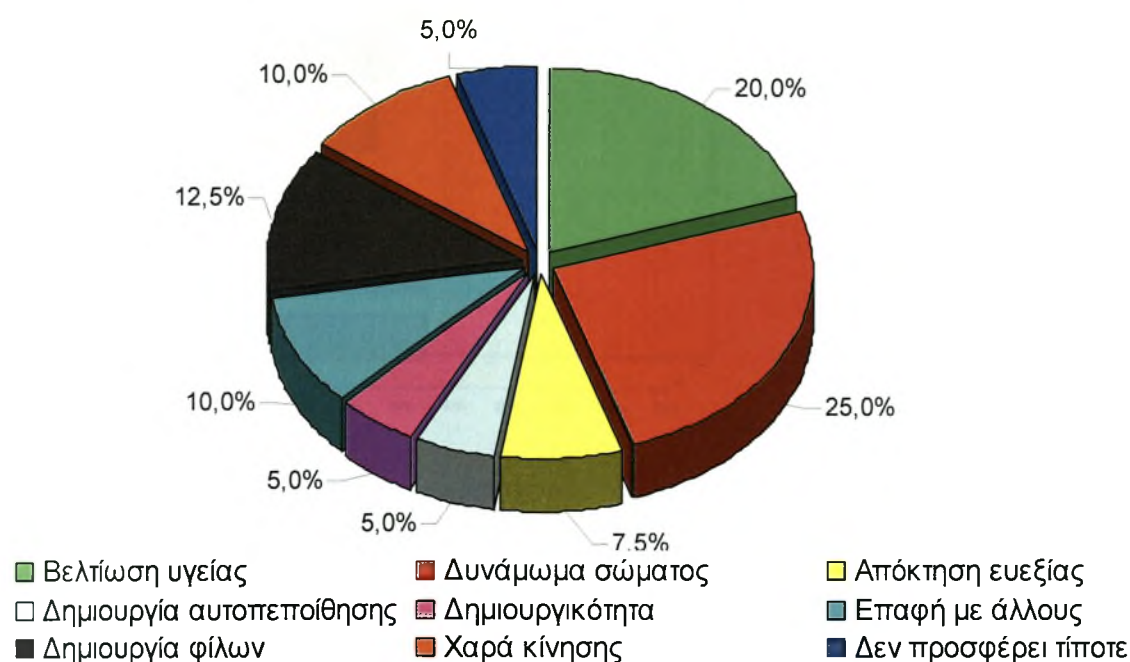
Σε τριάντα εννέα άτομα (97,5%) άρεσε το πρόγραμμα και ένα μόνο άτομο (2,5%) απάντησε ότι κάπως του άρεσε το πρόγραμμα άθλησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 8^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι επέτυχε συμμετέχοντας στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της επίτευξης από τον αθλητισμό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωση υγείας	5	12,5	12,5
Δυνάμωμα σώματος	6	15	27,5
Απόκτηση ευεξίας	5	12,5	40
Δημιουργία αυτοπεποίθησης	4	10	50
Δημιουργικότητα	4	10	60
Επαφή με άλλους	6	15	75
Δημιουργία φίλων	6	15	90
Χαρά κίνησης	4	10	100

Πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι το πρόγραμμα βελτίωσε την υγεία τους, έξι άτομα (15%) ότι δυνάμωσε το σώμα, πέντε άτομα (12,5%) απέκτησαν ευεξία, τέσσερα άτομα (10%) ότι δημιούργησαν αυτοπεποίθηση, τέσσερα άτομα (10%) τους έκανε πιο δημιουργικούς, έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι τους επέτρεψε να κάνουν επαφή με άλλους, έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι δημιούργησαν νέους φίλους και τέσσερα άτομα (10%) απάντησαν ότι αισθάνθηκαν τη χαρά της κίνησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

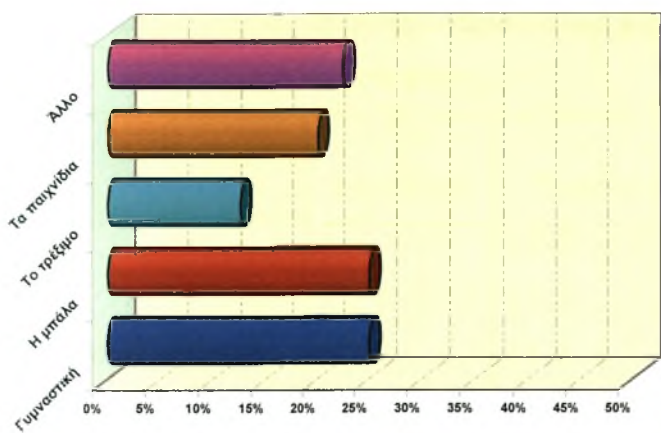

Στο 9^ο Ερώτημα: Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας των ασκήσεων που έγιναν	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Γυμναστική	10	25	25
Η μπάλα	8	20	45
Το τρέξιμο	5	12,5	57,5
Τα παιχνίδια	8	20	77,5
Άλλο	9	22,5	100

Πίνακας 9. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας των ασκήσεων που έγιναν.

Δέκα άτομα (25%) ανέφεραν ότι τους άρεσε η γυμναστική, σε οκτώ άτομα (20%) άρεσε η μπάλα, σε πέντε άτομα (12,5%) το τρέξιμο, σε οκτώ άτομα (20%) άρεσαν τα παιχνίδια και σε εννέα άτομα (22,5%) άρεσε κάτι άλλο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

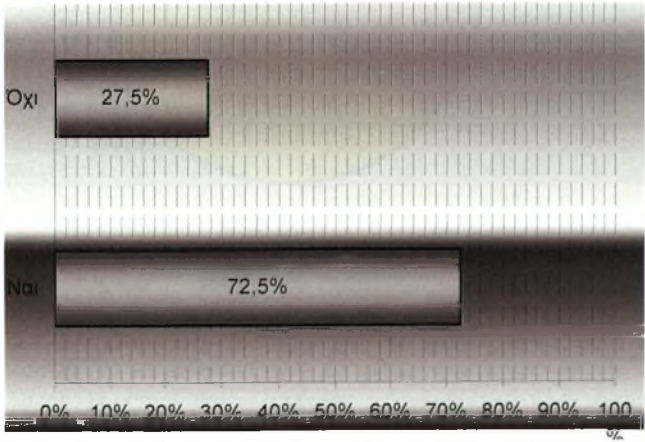

Στο 10^ο Ερώτημα: Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες περισσότερες εκπομπές στην τηλεόραση;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	29	72,5	72,5
Όχι	11	27,5	100

Πίνακας 10. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλ. εκπομπών στην τηλεόραση.

Είκοσι εννέα άτομα (72,5%) ανέφεραν ότι κατά τη διάρκεια του προγράμματος άθλησης, είδαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση, ενώ τα υπόλοιπα έντεκα άτομα (27,5%) δεν είδαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 11^ο Ερώτημα: Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;

Διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Στο σχολείο	6	16,7	16,7
Με φίλους	7	19,4	36,1
Με την οικογένεια	14	38,9	75
Με τα αδέρφια μου	9	25	100
Σύνολο	36	100	

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης.

Τα τέσσερα άτομα του δείγματος (10%) ανέφεραν ότι δεν έκαναν αθλητισμό σε άλλο χώρο, ενώ τα τριάντα έξι άτομα (90%) είπαν ναι, εκ των οποίων τα έξι άτομα (16,7%) ανέφεραν ότι έκαναν αθλητισμό στο σχολείο, επτά άτομα (19,4%) με φίλους, δεκατέσσερα άτομα (38,9%) με την οικογένειά τους και εννέα άτομα (25%) με τα αδέρφια τους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

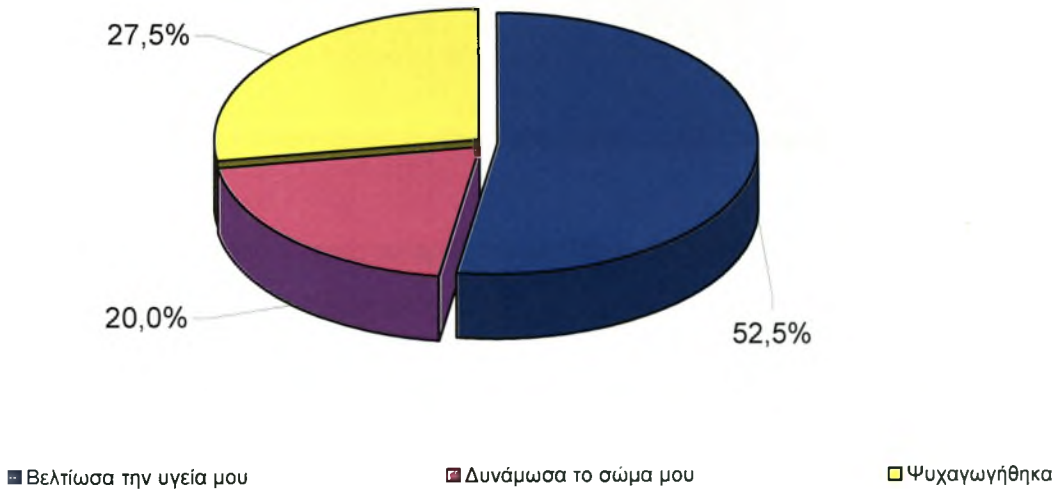

Στο 12^ο Ερώτημα: Ευοδώθηκαν οι προσδοκίες σου για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της ευόδωσης των προσδοκιών για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωσα την υγεία μου	21	52,5	52,5
Δυνάμωσα το σώμα μου	8	20	72,5
Ψυχαγωγήθηκα	11	27,5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της ευόδωσης των προσδοκιών για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα.

Είκοσι ένα άτομα (52,5%) ανέφεραν ότι ευοδώθηκαν οι προσδοκίες τους για τον αθλητισμό, συμμετέχοντας στο πρόγραμμα, διότι βελτίωσαν την υγεία τους, οκτώ άτομα (20%) διότι δυνάμωσαν το σώμα τους και έντεκα άτομα (27,5%) διότι ψυχαγωγήθηκαν. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

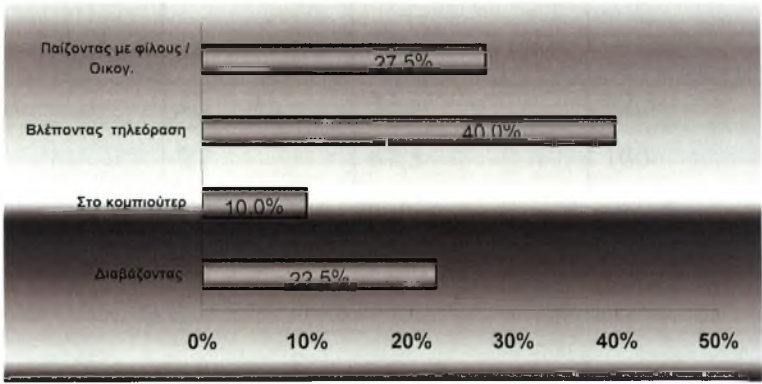

Στο 13^ο Ερώτημα: Πως περνάς τώρα τον ελεύθερο χρόνο σου;

Διαβαθμίσεις του ελεύθερου χρόνου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Διαβάζοντας	9	22,5	22,5
Στο κομπιούτερ	4	10	32,5
Βλέποντας τηλεόραση	16	40	72,5
Παίζοντας με φίλους / Οικογ.	11	27,5	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του ελεύθερου χρόνου.

Εννέα άτομα (22,5%) ανέφεραν ότι περνάνε συνήθως τον ελεύθερο χρόνο τους διαβάζοντας, τέσσερα άτομα (10%) στο κομπιούτερ, δέκα έξι άτομα (40%) βλέποντας τηλεόραση και έντεκα άτομα (27,5%) παίζοντας με τους φίλους τους ή με την οικογένειά τους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

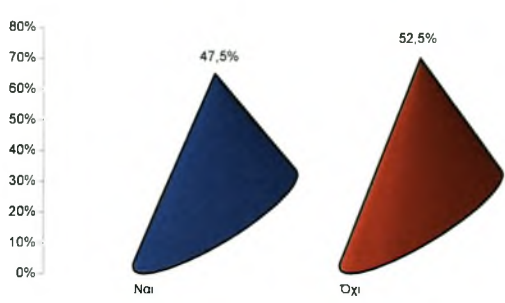

Στο 14^ο Ερώτημα: Τώρα που έζησες το πρόγραμμα θέλεις να μένεις περισσότερο σπίτι;

Διαβαθμίσεις της παραμονής στο σπίτι	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	19	47,5	47,5
Όχι	21	52,5	100

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παραμονής στο σπίτι.

Δέκα εννέα άτομα (47,5%) ανέφεραν ότι τους άρεσε να μένουν περισσότερο στο σπίτι, ενώ σε είκοσι ένα άτομα (27,5%) δεν άρεσε να μένουν πλέον σπίτι. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

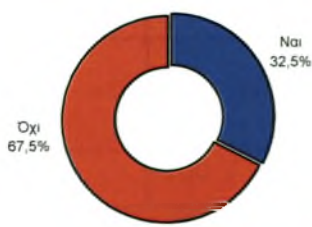

Στο 15^ο Ερώτημα: Μετά το πέρας του προγράμματος θέλεις να έχεις περισσότερες επαφές με τον κόσμο;

Διαβαθμίσεις της επιθυμίας επαφής με τον κόσμο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	13	32,5	32,5
Όχι	27	67,5	100

Πίνακας 15. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιθυμίας επαφής με τον κόσμο.

Δεκατρία άτομα (32,5%) ανέφεραν ότι θα ήθελαν να έχουν περισσότερες επαφές με τον κόσμο, ενώ είκοσι επτά άτομα (67,5%) δεν θέλουν να έχουν περισσότερες επαφές με τον κόσμο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

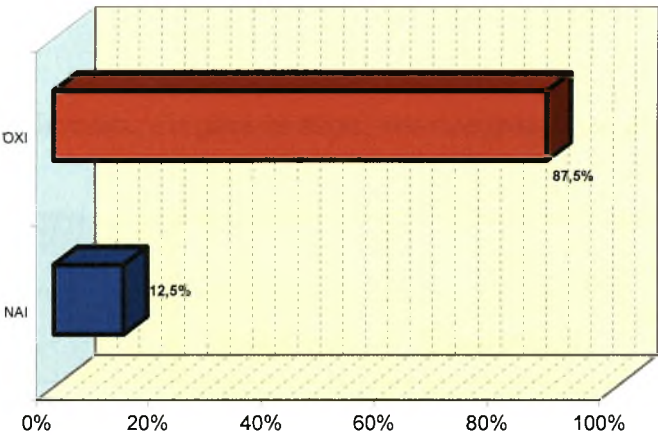

Στο 16^ο Ερώτημα: Απέκτησες φίλους κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της απόκτησης φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	5	12,5	12,5
Όχι	35	87,5	100

Πίνακας 16. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της απόκτησης φίλων.

Πέντε άτομα (12,5%) ανέφεραν ότι, κατά τη διάρκεια του προγράμματος, απέκτησαν φίλους, ενώ τριανταπέντε άτομα (87,5%) δεν απέκτησαν φίλους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

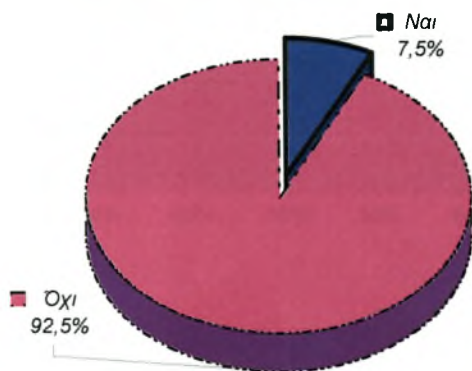

Στο 17^ο Ερώτημα: Οι καινούργιοι φίλοι σου είναι μόνο από το πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις των καινούργιων φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	3	7,5	7,5
Όχι	37	92,5	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 17. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των καινούργιων φίλων.

Τρία άτομα (7,5%) απέκτησαν καινούργιους φίλους μόνο από το πρόγραμμα, ενώ τριάντα επτά άτομα (92,5%) όχι μόνο από το πρόγραμμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

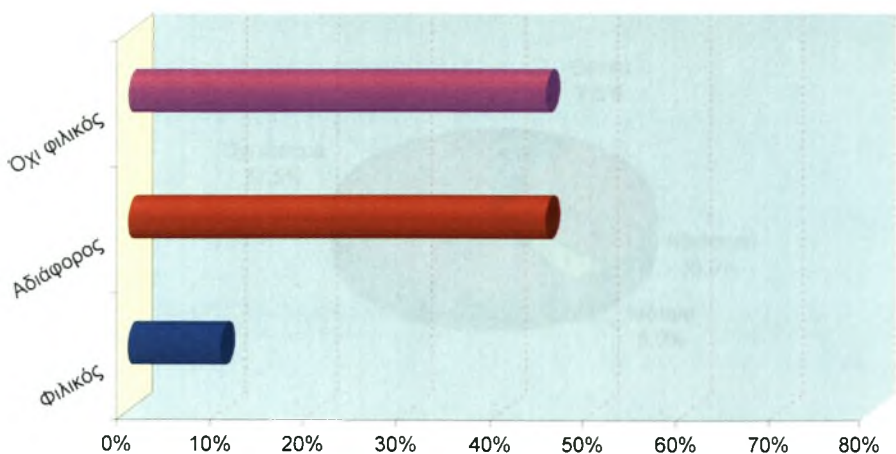

Στο 18^ο Ερώτημα: Πιστεύεις ότι μετά το πέρας του προγράμματος ο κόσμος γύρω σου είναι:

Διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Φιλικός	4	10	10
Αδιάφορος	18	45	55
Όχι φιλικός	18	45	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 18. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου.

Τέσσερα άτομα (10%) ανέφεραν ότι ο κόσμος γύρω τους, μετά το πέρας του προγράμματος, είναι φιλικός, δεκαοκτώ άτομα (45%) ότι είναι αδιάφορος και δεκαοκτώ, επίσης, άτομα (45%) πιστεύουν ότι ο κόσμος γύρω τους δεν είναι φιλικός. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 19^ο Ερώτημα: Πως βλέπεις τώρα τους «μέσου όρου» φίλους σου στον περίγυρό σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» φίλους	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	3	7,5	7,5
Αδιάφορα	12	30	37,5
Ισότιμα	2	5	42,5
Όχι ισότιμα	23	57,5	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» φίλους.

Τρία άτομα (7,5%) βλέπουν, τώρα, θετικά τους «μέσου όρου» φίλους τους, δώδεκα άτομα (30%) τους βλέπουν αδιάφορα, δυο μόνο άτομα (5%) ανέφεραν ότι τους βλέπουν ισότιμα και είκοσι τρία άτομα (57,5%) δεν τους βλέπουν ισότιμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

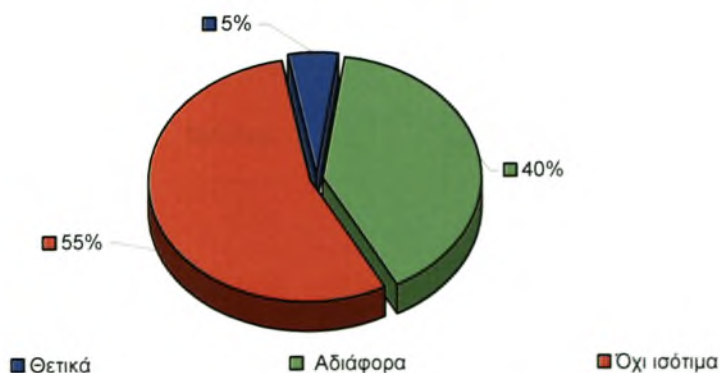

Στο 20^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι του «μέσου όρου» φίλοι σου τώρα, μετά τη συμμετοχή σου στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» φίλους για αυτούς	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	2	5	5
Αδιάφορα	16	40	45
Όχι ισότιμα	22	55	100

Πίνακας 20. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους «μέσου όρου» φίλους για αυτούς, μετά τη συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Δυο άτομα (5%) πιστεύουν ότι οι του «μέσου όρου» φίλοι τους, σκέφτονται τώρα, θετικά γι' αυτούς, δεκαέξι άτομα (40%) αδιάφορα και είκοσι δυο άτομα (55%) ανέφεραν ότι οι του «μέσου όρου» φίλοι τους δεν σκέφτονται γι' αυτούς ισότιμα μετά τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

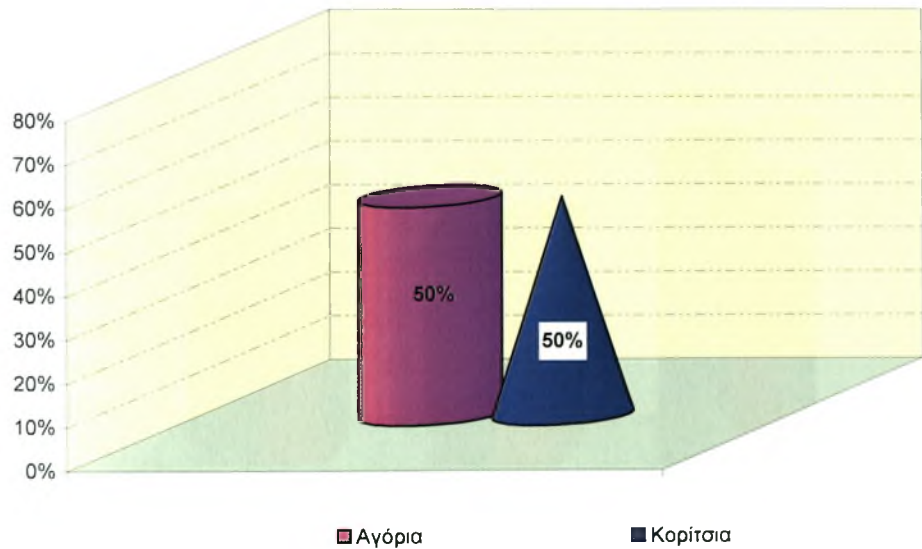
11:2:4 Τελικά ερωτηματολόγια Υγιών Ο.Α.

Στο 1^ο Ερώτημα: Φύλο ατόμων;

Διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Αγόρια	20	50	50
Κορίτσια	20	50	100
Σύνολο	40	100	

Πίνακας 1. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του φύλου των ατόμων

Τα είκοσι άτομα του δείγματος (50%) ήταν αγόρια και τα είκοσι άτομα (50%) ήταν κορίτσια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

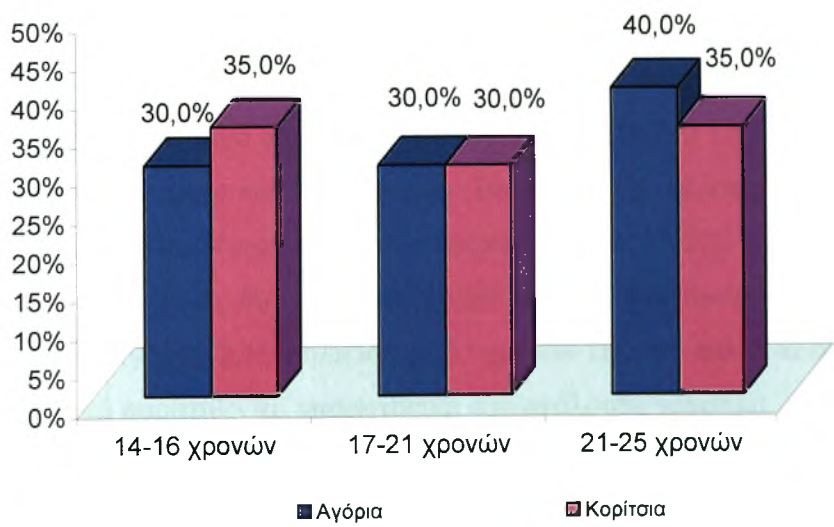

Στο 2^ο Ερώτημα: Ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
14-16 χρονών	6	30	7	35
17-20 χρονών	6	30	6	30
21-25 χρονών	8	40	7	35
Σύνολο	20	100	20	100

Πίνακας 2. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των ηλικιακών ομάδων των δυο φύλων.

Έξι αγόρια (30%) και επτά κορίτσια (35%) είχαν ηλικία 14-16 χρόνων, έξι αγόρια (30%) και έξι κορίτσια (30%) ήταν 17-20 χρονών, ενώ οκτώ αγόρια (40%) και επτά κορίτσια (35%) είχαν ηλικία 21-25 χρονών. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

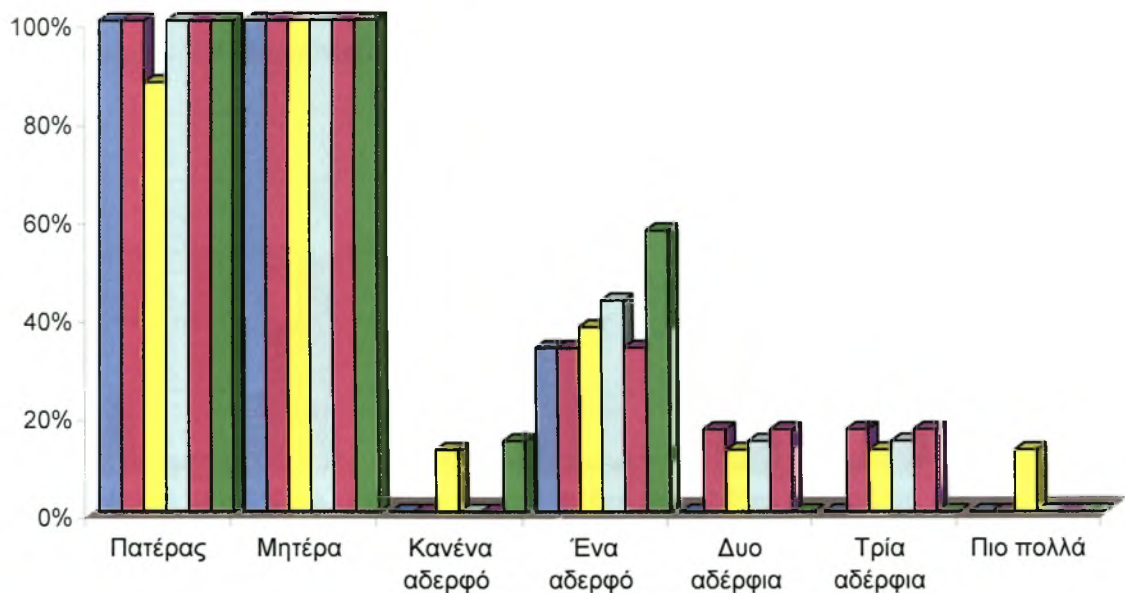

Στο 3^ο Ερώτημα: Οικογενειακή κατάσταση των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Πατέρας	6	100%	6	100%	7	87,5%	7	100%	6	100%	7	100%
Μητέρα	6	100%	6	100%	8	100%	7	100%	6	100%	7	100%
Κανένα αδερφό	0	0%	0	0%	1	12,5%	0	0%	0	0%	1	14,3%
Ένα αδερφό	2	33,3%	2	33,3%	3	37,5%	3	42,9%	2	33,3%	4	57,1%
Δυο αδέρφια	0	0%	1	16,7%	1	12,5%	1	14,3%	1	16,7%	0	0 %
Τρία αδέρφια	0	0 %	1	16,7%	1	12,5%	1	14,3%	1	16,7%	0	0 %
Πιο πολλά	0	0 %	0	0 %	1	12,5%	0	0 %	0	0 %	0	0%

Πίνακας 3. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της οικογενειακής κατάστασης.

Όλα τα κορίτσια είχαν και τους δυο γονείς, ενώ δεκαεννέα αγόρια (95%) είχαν και τους δυο γονείς. Ένα αγόρι (12,5%) και ένα κορίτσι (14,3%) ηλικίας 21-25 χρονών δεν είχαν αδερφό, δυο αγόρια (33,3%) και τρία κορίτσια (42,6%) ηλικίας 14-16 χρονών είχαν ένα αδερφό, δυο αγόρια (33,3%) και δυο κορίτσια (33,3%) ηλικίας 17-20 χρονών είχαν ένα αδερφό και τρία αγόρια (37,5%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%) ηλικίας 21-25 χρονών είχαν ένα αδερφό. Δυο αδέρφια είχαν, δυο αγόρια (16,7%, 12,5%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα και δυο κορίτσια (14,3%, 16,7%) ηλικίας 14-16 και 17-20 χρόνων αντίστοιχα. Τρία αδέρφια είχαν, δυο αγόρια (16,7%, 12,5%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα και δυο κορίτσια (14,3%, 16,7%) των ίδιων ηλικιακών ομάδων. Τέλος ένα αγόρι (12,5%) ηλικίας 21-25 χρονών είχε πιο πολλά αδέρφια. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

■ Αγ.-14-16 χρ. ■ Αγ.-17-20 χρ. ■ Αγ.-21-25 χρ. □ Κορ.-14-16χρ. ■ Κορ.-17-20χρ. ■ Κορ.-21-25χρ.

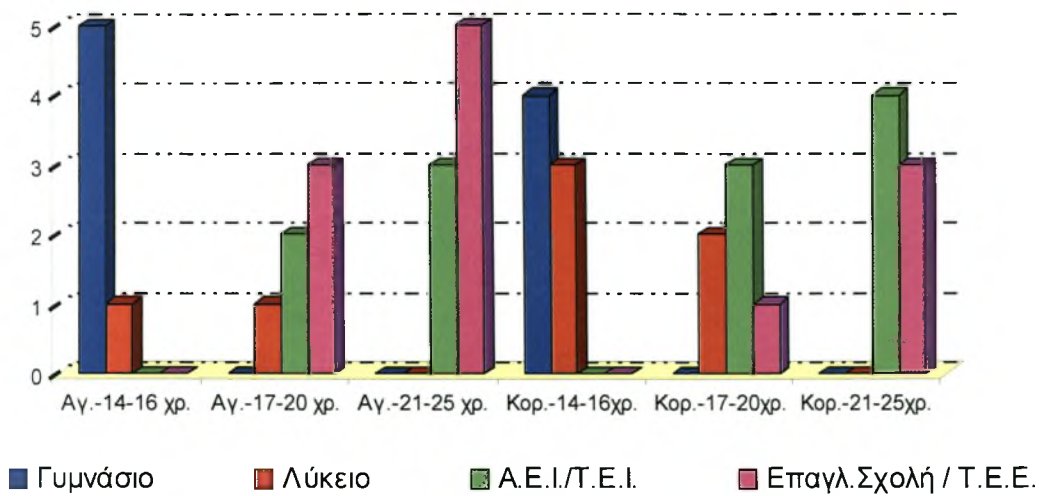
Στο 4^ο Ερώτημα: Μορφωτικό επίπεδο των δυο φύλων;

Διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Γυμνάσιο	5	83,3%	0	0%	0	0%	4	57,1%	0	0%	0	0%
Λύκειο	1	16,7%	1	16,7%	0	0%	3	42,9%	2	33,3%	0	0%
Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι.	0	0%	2	33,3%	3	37,5%	0	0%	3	50%	4	57,1%
Επαγλ.Σχολή / Τ.Ε.Ε.	0	0%	3	50%	5	62,5%	0	0%	1	16,7%	3	42,9%

Πίνακας 4. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του μορφωτικού επιπέδου.

Πέντε αγόρια (83,3%) και τέσσερα κορίτσια (57,1%), ηλικίας 14 –16 χρονών, ήταν μαθητές γυμνασίου, δυο αγόρια (16,7%, 16,7%) και πέντε κορίτσια (42,9%, 23,3%) ηλικίας 14-16 και 17-20 χρονών, αντίστοιχα, ήταν μαθητές λυκείου, πέντε αγόρια (33,3%, 37,5%) και επτά κορίτσια (50%, 57,1%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών, αντίστοιχα, ήταν φοιτητές σε Α.Ε.Ι. / Τ.Ε.Ι.. Τέλος πέντε αγόρια (50%, 62,5%) και τέσσερα κορίτσια (16,7%, 42,9%) ηλικίας 17-20 και 21-25 χρονών αντίστοιχα,

φοιτούσαν σε Επαγγελματική Σχολή ή σε Τ.Ε.Ε. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

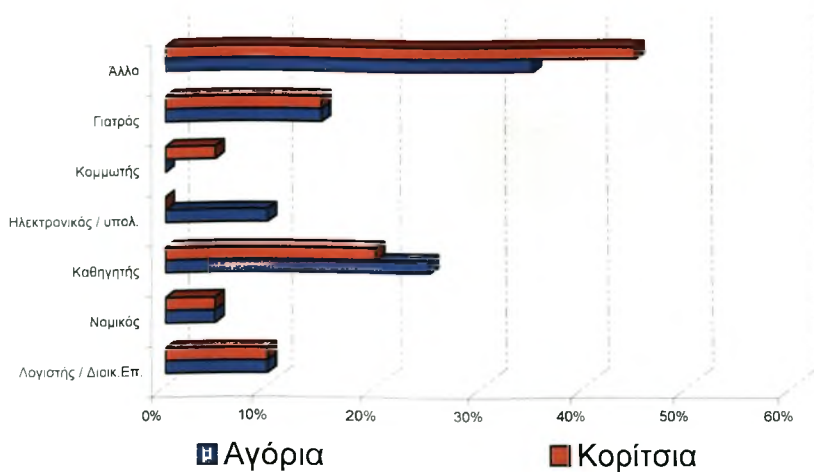

Στο 5^ο Ερώτημα: Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις /κάνεις;

Διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Λογιστής / Διοικ.Επ.	2	10	2	10
Νομικός	1	5	1	5
Καθηγητής	5	25	4	20
Ηλεκτρονικός / υπολ.	2	10	0	0
Κομμωτής	0	0	1	5
Γιατρός	3	15	3	15
Άλλο	7	35	9	45

Πίνακας 5. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της επιλογής του επαγγέλματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την επιλογή του επαγγέλματος των αγοριών και των κοριτσιών του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους υγιείς της ομάδας αναφοράς φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

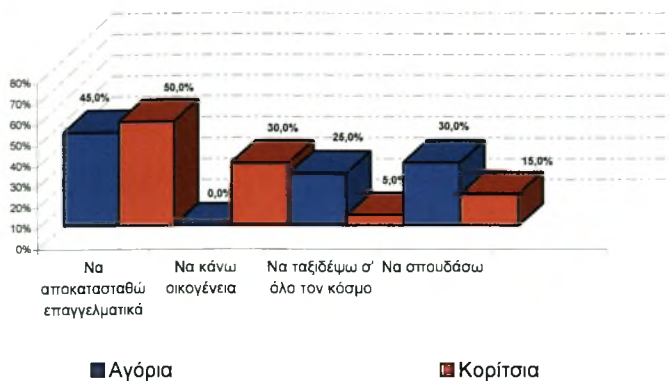

Στο 6^ο Ερώτημα: Τι στόχους έχεις για τη ζωή;

Διαβαθμίσεις των στόχων για τη ζωή	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Να αποκατασταθώ επαγγελματικά	9	45	10	50
Να κάνω οικογένεια	0	0	6	30
Να ταξιδέψω σ’ όλο τον κόσμο	5	25	1	5
Να σπουδάσω	6	30	3	15

Πίνακας 6. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των στόχων για τη ζωή.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για τους στόχους για τη ζωή των αγοριών και των κοριτσιών του δείγματος πριν την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης για τους υγιείς της ομάδας αναφοράς φαίνονται παραστατικά στο παρακάτω γράφημα. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

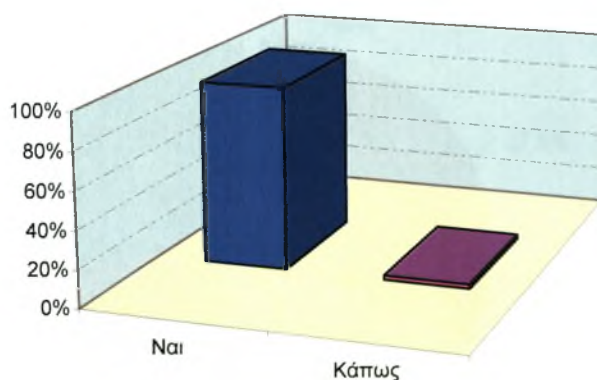

Στο 7^ο Ερώτημα : Σ' άρεσε το πρόγραμμα άθλησης;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας του προγράμματος	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	39	97,5	97,5
Κάπως	1	2,5	100

Πίνακας 7. Διαβαθμίσεις και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας του προγράμματος άθλησης.

Σε τριάντα εννέα άτομα (97,5%) άρεσε το πρόγραμμα άθλησης, ενώ μόνο σε ένα κορίτσι ηλικίας (2,5%), 21 –25 χρονών, κάπως της άρεσε το πρόγραμμα άθλησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

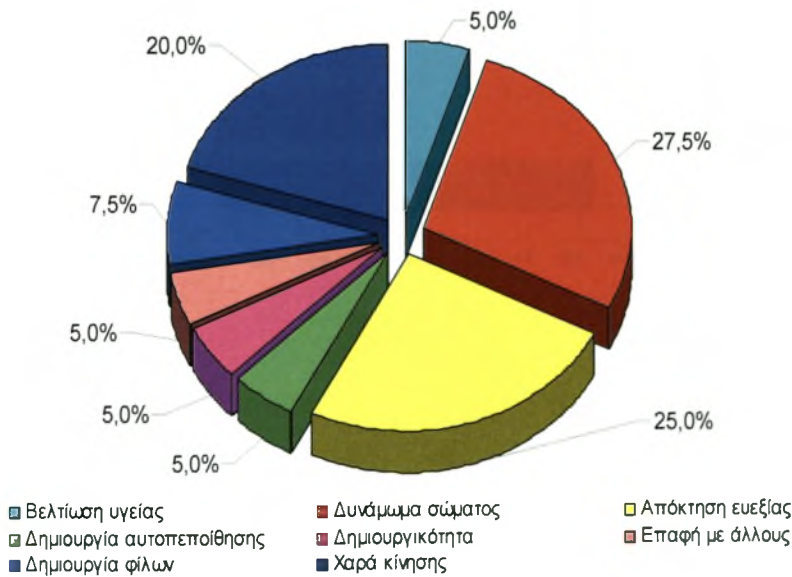

Στο 8^ο Ερώτημα : Τι θεωρείς ότι πέτυχες συμμετέχοντας στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις της επίτευξης από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Βελτίωση υγείας	2	5	5
Δυνάμωμα σώματος	11	27,5	32,5
Απόκτηση ευεξίας	10	25	57,5
Δημιουργία αυτοπεποίθησης	2	5	62,5
Δημιουργικότητα	2	5	67,5
Επαφή με άλλους	2	5	72,5
Δημιουργία φίλων	3	7,5	80
Χαρά κίνησης	8	20	100

Πίνακας 8. Διαβαθμίσεις και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας του προγράμματος άθλησης.

Δυο άτομα (5%) ανέφεραν ότι βελτίωσαν την υγεία τους, έντεκα άτομα (27,5%) ότι δυνάμωσαν το σώμα τους, δέκα άτομα (25%) απέκτησαν ευεξία, δυο άτομα (5%) δημιούργησαν αυτοπεποίθηση, δύο άτομα (5%) έγιναν πιο δημιουργικοί, δυο άτομα (5%) ανέφεραν ότι ήρθαν σε επαφή με άλλους, τρία άτομα (7,5%) δημιούργησαν νέους φίλους και οκτώ άτομα (20%) ένιωσαν τη χαρά της κίνησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

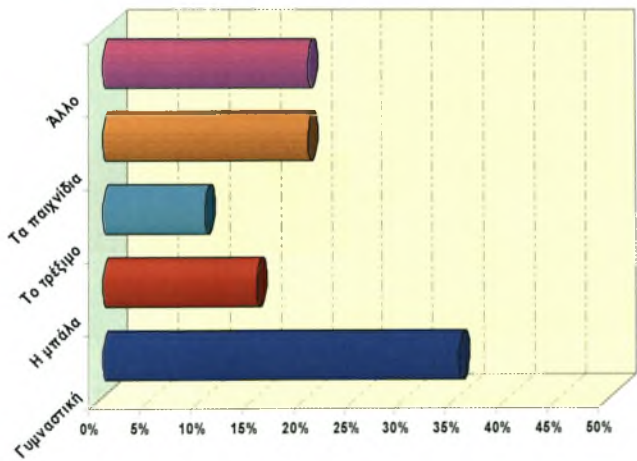

Στο 9^ο Ερώτημα: Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε;

Διαβαθμίσεις της αρεσκείας των ασκήσεων που έγιναν	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Γυμναστική	14	35	35
Η μπάλα	6	15	50
Το τρέξιμο	4	10	60
Τα παιχνίδια	8	20	80
Άλλο	8	20	100

Πίνακας 9. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αρεσκείας των ασκήσεων που έγιναν.

Δεκατέσσερα άτομα (35%) ανέφεραν ότι τους άρεσε η γυμναστική, σε έξι άτομα (15%) άρεσε η μπάλα, σε τέσσερα άτομα (10%) το τρέξιμο, σε οκτώ άτομα (20%) άρεσαν τα παιχνίδια και επίσης σε δέκα άτομα (20%) άρεσε κάτι άλλο. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

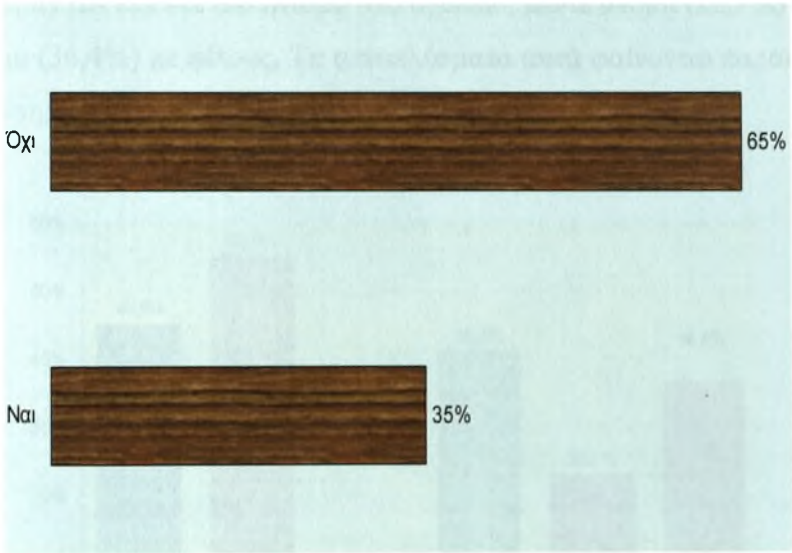

Στο 10^ο Ερώτημα: Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες περισσότερες εκπομπές στην τηλεόραση;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών εκπομπών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	14	35	35
Όχι	26	65	100

Πίνακας 10. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλ. εκπομπών στην τηλεόραση.

Δεκατέσσερα άτομα (35%) ανέφεραν ότι κατά τη διάρκεια του προγράμματος άθλησης, είδαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση, ενώ τα υπόλοιπα είκοσι έξι άτομα (65%) δεν είδαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση. Τα αποτελέσματα αυτά παρατίθενται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

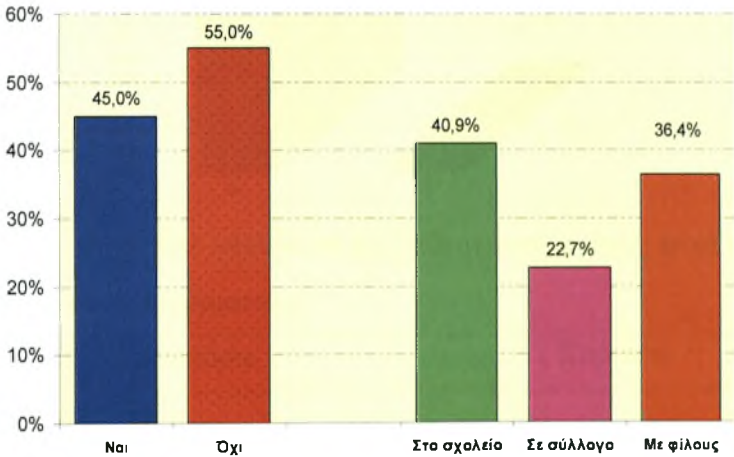

Στο 11^ο Ερώτημα: Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του Προγράμματος ;

Διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Στο σχολείο	9	40,9	40,9
Σε σύλλογο	5	22,7	63,6
Με φίλους	8	36,4	100
Σύνολο	22	100	

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του χώρου άθλησης.

Τα δεκαοκτώ άτομα του δείγματος (45%) ανέφεραν ότι δεν έκαναν αθλητισμό σε άλλο χώρο, ενώ τα είκοσι δυο άτομα (55%) είπαν ναι, εκ των οποίων τα εννέα άτομα (40,9%) ανέφεραν ότι έκαναν αθλητισμό στο σχολείο, πέντε άτομα (22,7%) σε σύλλογο και οκτώ άτομα (36,4%) με φίλους. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

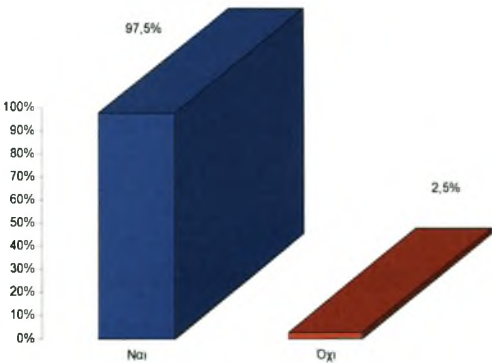
Στο 12^ο Ερώτημα: Ευοδώθηκαν οι προσδοκίες σου για τον αθλητισμό
συμμετέχοντας στο πρόγραμμα;

Διαβαθμίσεις
της ευόδωσης των προσδοκιών για
τον αθλητισμό
συμμετέχοντας στο πρόγραμμα

	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Ναι	39	97,5	97,5
Όχι	1	2,5	100

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της ευόδωσης των
προσδοκιών για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα.

Τριάντα εννέα άτομα (97,5%) απάντησαν ότι ευοδώθηκαν οι προσδοκίες τους
από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα και μόνο ένα κορίτσι (2,5%) ηλικίας 21 -25
χρονών απάντησε αρνητικά. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο
ακόλουθο γράφημα.

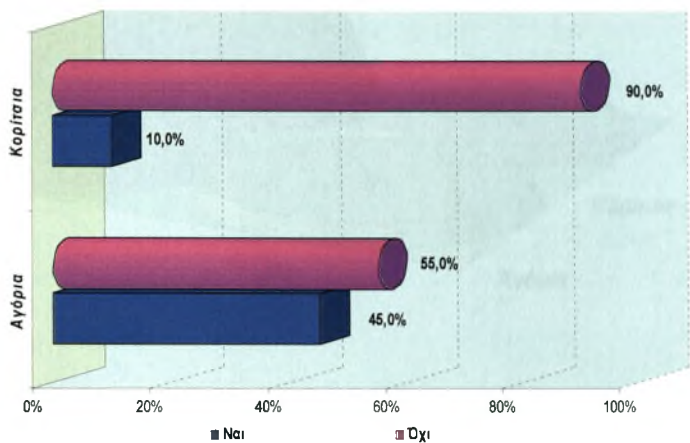

Στο 13^ο Ερώτημα: Πήγες στο γήπεδο να δεις αθλητικούς αγώνες κατά τη διάρκεια
του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης αθλητικών αγώνων στο γήπεδο	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ναι	9	45	2	10
Όχι	11	55	18	90
Σύνολο	20	100	20	100

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης
αθλητικών αγώνων στο γήπεδο.

Έντεκα άτομα (27,5%), εκ των οποίων δυο κορίτσια (10%) και εννέα αγόρια (45%), παρακολούθησαν αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο, ενώ είκοσι εννέα άτομα (72,5%), εκ των οποίων δεκαοκτώ κορίτσια (90%) και έντεκα αγόρια (55%), δεν παρακολούθησαν αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

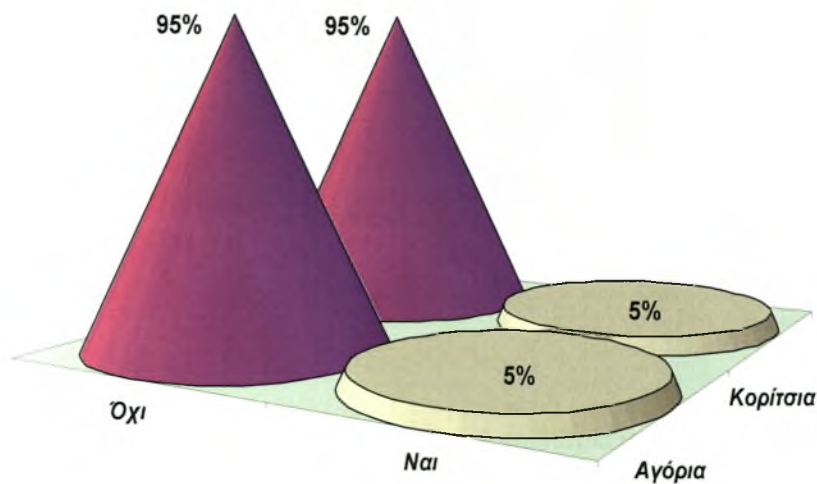
Στο 14^ο Ερώτημα: Είχες κάποιες αλλαγές στις συνήθειες του ελεύθερου χρόνου σου κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις των αλλαγών των συνηθειών του ελεύθερου χρόνου	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ναι	1	5	1	5
Όχι	19	95	19	95

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις των αλλαγών των συνηθειών του ελεύθερου χρόνου κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Δυο άτομα (5%), εκ των οποίων ένα αγόρι (5%) και ένα κορίτσι (5%), άλλαξαν τις συνήθειες του ελεύθερου χρόνο τους, κατά τη διάρκεια του

προγράμματος, κάνοντας παρέα με φίλους, ενώ τριάντα οκτώ άτομα (95%), εκ των οποίων δέκα εννέα κορίτσια (95%) και δέκα εννέα αγόρια (95%), δεν άλλαξαν τις συνήθειες του ελεύθερου χρόνου τους, κατά τη διάρκεια του προγράμματος άθλησης. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

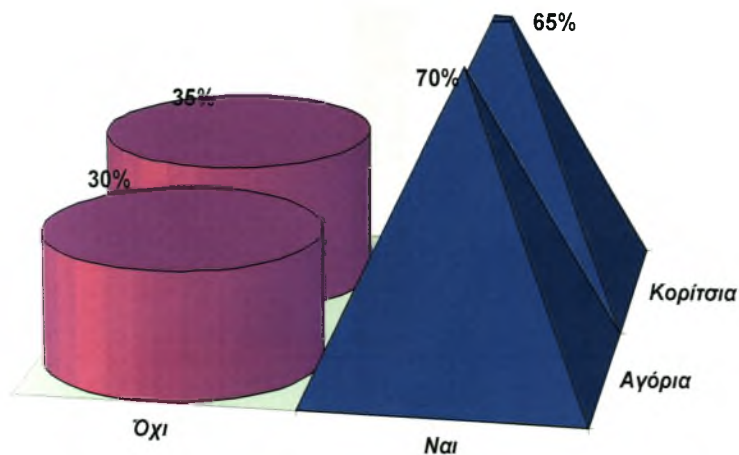

Στο 15^ο Ερώτημα: Πήγες σε κοινωνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της παρακολούθησης κοινωνικών εκδηλώσεων	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ναι	14	70	13	65
Όχι	6	30	7	35

Πίνακας 15. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της παρακολούθησης κοινωνικών εκδηλώσεων κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Είκοσι επτά άτομα (67,5%), εκ των οποίων δεκατέσσερα αγόρια (70%) και δεκατρία κορίτσια (65%), πήγαν σε κοινωνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του προ-γράμματος, ενώ δεκατρία άτομα (32,5%), εκ των οποίων έξι αγόρια (30%) και επτά κορίτσια (35%), δεν πήγαν σε κοινωνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του προ-γράμματος . Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

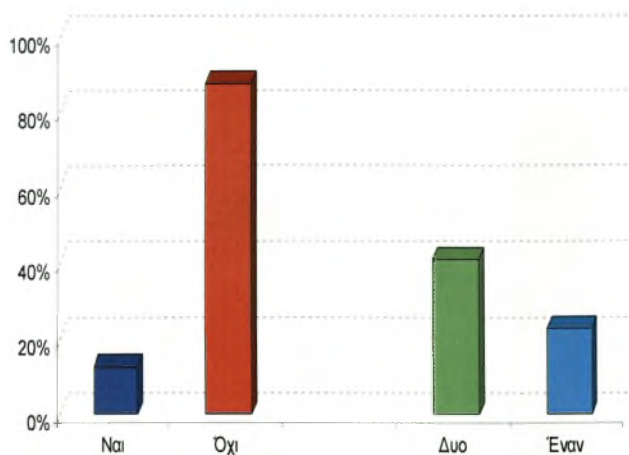

Στο 16^ο Ερώτημα: Απέκτησες φίλους κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Ναι	5	12,5	12,5
Όχι	35	87,5	100
Δυο	1	20	20
Έναν	4	80	100

Πίνακας 16. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις του αριθμού των φίλων.

Πέντε άτομα (12,5%) απέκτησαν φίλους, εκ των οποίων ένα άτομο (20%) απέκτησε δυο φίλους, ενώ τέσσερα άτομα (80%) απέκτησαν έναν φίλο και τριάντα πέντε άτομα (87,5%) δεν απέκτησαν φίλους κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

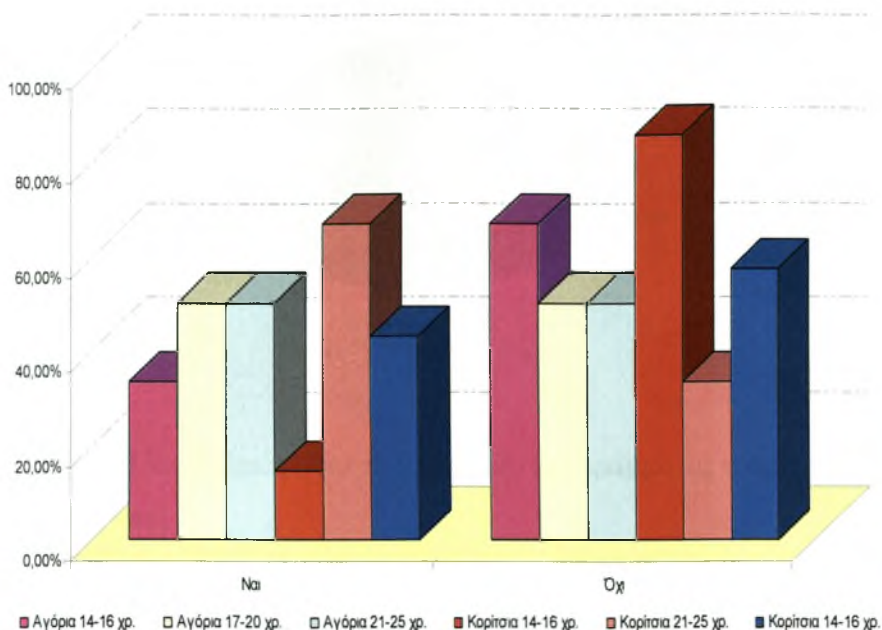

Στο 17^ο Ερώτημα: Απέκτησες κάποια σχέση με το άλλο φύλο κατά τη διάρκεια του προγράμματος;

Διαβαθμίσεις της απόκτησης σχέσης με το άλλο φύλο	Αγόρια						Κορίτσια					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών		14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
Ναι	2	33,3%	3	50%	4	50%	1	14,3%	4	66,7%	3	42,9%
Όχι	4	66,7%	3	50%	4	50%	6	85,7%	2	33,3%	4	57,1%

Πίνακας 17. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της απόκτησης σχέσης με το άλλο φύλο κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Οι απαντήσεις και τα ποσοστά για την απόκτηση σχέσης με το άλλο φύλο, κατά τη διάρκεια του προγράμματος, φαίνονται από το ακόλουθο γράφημα.

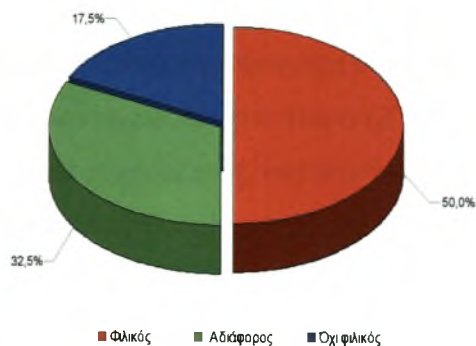

Στο 18^ο Ερώτημα: Πιστεύεις ότι μετά το πέρας του προγράμματος ο κόσμος γύρω σου άλλαξε και έγινε:

Διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Φιλικός	20	50	50
Αδιάφορος	13	32,5	82,5
Όχι φιλικός	7	17,5	100

Πίνακας 18. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης του κόσμου μετά το πέρας του προγράμματος.

Είκοσι άτομα (50%) ανέφεραν ότι ο κόσμος γύρω τους άλλαξε και έγινε φιλικός, δεκατρία άτομα (32,5%) ότι έγινε αδιάφορος και τέλος, επτά άτομα (17,5%) πιστεύει ότι ο κόσμος γύρω του δεν έγινε φιλικός. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

Στο 19^ο Ερώτημα: Πως βλέπεις μετά το πέρας του προγράμματος τους συναθλούμενούς σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους συναθλούμενους	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	11	27,5	27,5
Αδιάφορα	9	22,5	50
Ισότιμα	20	50	100

Πίνακας 19. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης για τους συναθλούμενους μετά το πέρας του προγράμματος.

Έντεκα άτομα (27,5%) βλέπουν θετικά τους συναθλούμενούς τους, εννέα άτομα (22,5%) τους βλέπουν αδιάφορα και είκοσι άτομα (50%) ανέφεραν ότι τους βλέπουν ισότιμα, μετά το πέρας του προγράμματος.

Στο 20^ο Ερώτημα: Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι συναθλούμενοί σου;

Διαβαθμίσεις της αντίληψης των συναθλούμενων για αυτούς	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Αθροιστικό ποσοστό (%)
Θετικά	23	57,5	57,5
Αδιάφορα	11	27,5	85
Ισότιμα	6	15	100

Πίνακας 20. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αντίληψης των συναθλούμενων για αυτούς.

Είκοσι τρία άτομα (57,5%) πιστεύουν ότι οι συναθλούμενοί τους, σκέφτονται θετικά γι' αυτούς μετά το πρόγραμμα, έντεκα άτομα (27,5%) αδιάφορα και έξι άτομα (15%) ανέφεραν ότι οι συναθλούμενοί τους, σκέφτονται γι' αυτούς ισότιμα μετά το πρόγραμμα. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται παραστατικά στο ακόλουθο γράφημα.

11:3 Παραγοντική ανάλυση: Ανάλυση της δομής του ερωτηματολογίου σε δυο παράγοντες μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης

Παραγοντική ανάλυση του ερωτηματολογίου

Πίνακας 1.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	
	Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός	Αθλητική Δράση / Επικοινωνία
	Φόρτιση	Φόρτιση
9) Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε;		0,612
10) Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες ...;	0,912	
11 α) Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του ... ;	0,921	
11 β) Που έκανες αθλητισμό;		0,758
14) Τώρα που έζησες το πρόγραμμα θέλεις να μένεις περισσότερο σπίτι;		0,945
15) Μετά το πέρας του προγράμματος θέλεις να έχεις περισσότερες επαφές με τον κόσμο;	0,931	
17)Οι καινούργιοι φίλοι σου είναι μόνο από το σύλλογο;	0,826	
18)Πιστεύεις ότι μετά το πέρας του προγράμματος ο κόσμος γύρω σου είναι.....	0,914	
19)Πώς είδες τους «μέσου όρου»	0,944	

συναθλούμενούς σου...;		
20) Τι πιστεύεις ότι σκέπτονταν για σένα...;	0,938	

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται η παραγοντική δομή και οι φορτίσεις των 10 από τις 20 ερωτήσεις που παρέμειναν μετά την ανάλυση, καθώς επίσης απεικονίζονται και οι τιμές των δεικτών από τα σχετικά τεστ της ανάλυσης αυτής.

Στατιστική ανάλυση

Για τη διερεύνηση της δομής του τελικού ερωτηματολογίου των υγιών και των αναπήρων ατόμων, εφαρμόσθηκε η στατιστική μέθοδος της ανάλυσης παραγόντων. Με τη μέθοδο ανάλυσης των κυρίων συνιστωσών (Principal Component Analysis) με ορθογώνια περιστροφή αξόνων (orthogonal varimax rotation) από την οποία προέκυψαν 2 ενότητες.

Σε κάθε ενότητα πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση (paired-t-test), σύμφωνα με το φύλο, την ηλικία και με το αν είναι υγιείς ή ανάπηροι.

Η κλίμακα βαθμολόγησης κυμάνθηκε από 1= «καθόλου» μέχρι 5= «πάρα πολύ».

Αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης του τελικού

ερωτηματολογίου

Από την παραγοντική ανάλυση των ερωτήσεων προέκυψαν δύο (2) ενότητες, με διαφο-ρετική φόρτιση η κάθε μια με την παρακάτω σειρά

- Η πρώτη ενότητα (**Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός**) αποτελείται από 7 ερωτήματα. Η αξιοπιστία της ενότητας αυτής είναι υψηλή ($\alpha=0,71$) ενώ το ποσοστό διασποράς που εξηγεί είναι 74,2 %. Ο μέσος όρος της πρώτης ενότητας είναι 4,15, δηλαδή τα άτομα του δείγματος τείνουν να συμφωνούν με το περιεχόμενο της ενότητας αυτής.
- Η δεύτερη ενότητα (**Αθλητική Δράση / Επικοινωνία**) αποτελείται από 3 ερωτήματα. Η αξιοπιστία της ενότητας αυτής είναι υψηλή ($\alpha=0,71$) ενώ το ποσοστό διασποράς που εξηγεί είναι 14,8 %. Ο μέσος όρος της δεύτερης ενότητας είναι 4,28, δηλαδή τα άτομα του δείγματος τείνουν να συμφωνούν με το περιεχόμενο της ενότητας αυτής.

Κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά των ενοτήτων του ερωτηματολογίου

Πίνακας 2

<i>Ενότητες του ερωτηματολογίου</i>	<i>Αριθμός ερωτήσεων</i>	<i>Cronbach Alpha</i>	<i>Εξηγούμενη διασπορά %</i>
Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός	7	0,71	74,2
Αθλητική Δράση / Επικοινωνία	3	0,71	14,8

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται ο αριθμός των ερωτήσεων, η αξιοπιστία, η εξηγούμενη διασπορά, των απαντήσεων του τελικού ερωτηματολογίου, στις δυο ενότητες.

11: 3:1 Σύγκριση αρχικών και τελικών απαντήσεων στους δυο Παράγοντες του Ερωτηματολογίου (Πειραματική ομάδα: Υγιείς & Ανάπηροι)
Κοινωνικότητα/Αντιρατσισμός – Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Σύγκριση Αρχικών και Τελικών Απαντήσεων
στους 2 Παράγοντες του Ερωτηματολογίου
(Πειραματική ομάδα – Υγιείς & Ανάπηροι)

Κοινωνικότητα /Αντιρατσισμός

Ερωτηματολόγια	Απαντήσεις	Διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού				
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Αρχικό	Πλήθος	71	8	81	76	33
Τελικό	Πλήθος	178*	10	50	22*	13*

Πίνακας 3. Απαντήσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού (*p<0,001).

Το τεστ χ^2 έδειξε (Πίνακας 3) πως υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ του αρχικού και τελικού ερωτηματολογίου στην κοινωνικότητα και στον αντιρατσισμό, σε όλο το δείγμα των αναπήρων ατόμων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα ανέπτυξαν, μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής του προγράμματος, σημαντικά ($\chi^2=91,964$, $df=4$, $p<0,001$) πάρα πολύ την κοινωνικότητάς τους και τον αντιρατσισμό τους, σε σχέση με πριν από την έναρξη του προγράμματος άθλησης (Σχήμα 3).

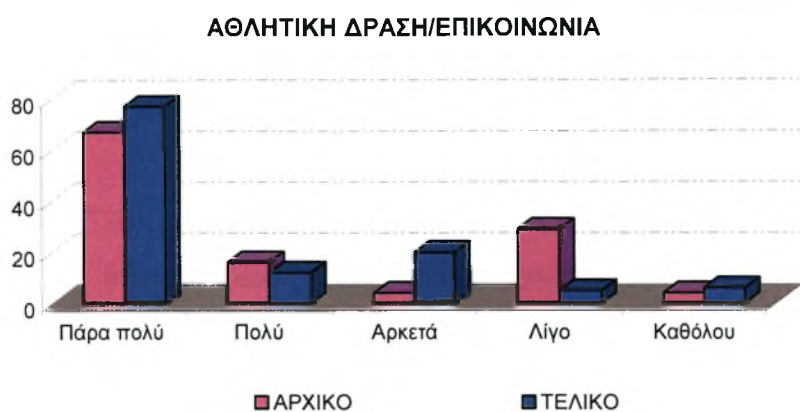
Σχήμα 3. Μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, κατά το αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο, σε όλο το δείγμα των αναπήρων ατόμων.

Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Ερωτηματολόγια	Απαντήσεις	Διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας				
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Αρχικό	Πλήθος	67	16	4	29	4
Τελικό	Πλήθος	77*	12	20*	5	6

Πίνακας 4. Απαντήσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας (*p<0,001).

Το τεστ χ^2 έδειξε (Πίνακας 4) πως υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ του αρχικού και τελικού ερωτηματολογίου στην αθλητική δράση και την επικοινωνία, σε όλο το δείγμα των αναπήρων ατόμων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα ανέπτυξαν, μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής του προγράμματος, σημαντικά ($\chi^2=29,274$, $df = 4$, $p<0,001$) αρκετά έως πάρα πολύ την αθλητική δράση και την επικοινωνία τους, σε σχέση με πριν από την έναρξη του προγράμματος άθλησης (Σχήμα 4).

Σχήμα 4.Μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, κατά το αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο, σε όλο το δείγμα των αναπήρων ατόμων.

11: 3:2 Σύγκριση αρχικών και τελικών απαντήσεων στους δυο Παράγοντες του Ερωτηματολογίου (Πειραματική ομάδα: Υγιείς)
Κοινωνικότητα/Αντιρατσισμός – Αθλητική δράση / Επικοινωνία

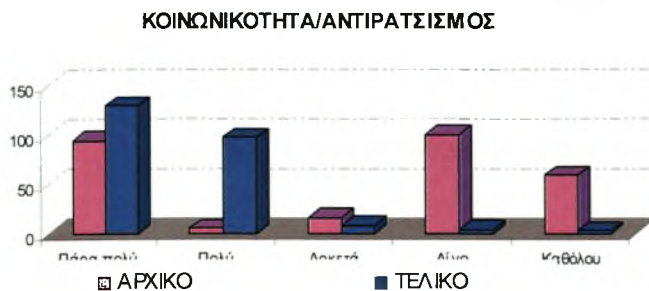
Σύγκριση Αρχικών και Τελικών Απαντήσεων
στους 2 Παράγοντες του Ερωτηματολογίου
(Πειραματική ομάδα – Υγιείς)

Κοινωνικότητα /Αντιρατσισμός

Ερωτηματολόγια	Απαντήσεις	Διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού				
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Αρχικό	Πλήθος	94	5	16	100	59
Τελικό	Πλήθος	129*	97*	8	4	3

Πίνακας 5. Απαντήσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού (*p<0,001).

Το τεστ χ^2 έδειξε (Πίνακας 1) πως υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ του αρχικού και τελικού ερωτηματολογίου στην κοινωνικότητα και στον αντιρατσισμό, σε όλο το δείγμα των υγιών ατόμων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα ανέπτυξαν, μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής του προγράμματος, σημαντικά ($\chi^2 = 229,163$, $df = 4$, $p < 0,001$) πολύ έως πάρα πολύ την κοινωνικότητάς τους και τον αντιρατσισμό τους, σε σχέση με πριν από την έναρξη του προγράμματος άθλησης (Σχήμα 5).

Σχήμα 5.Μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, κατά το αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο, σε όλο το δείγμα των υγιών ατόμων.

Αθλητική δράση / Επικοινωνία

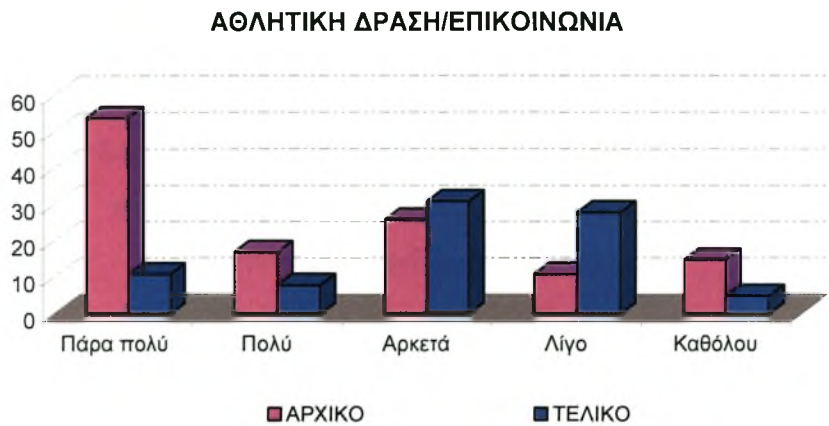
Ερωτηματολόγια	Απαντήσεις	Διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας				
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Αρχικό	Πλήθος	54	17	26	11	15
Τελικό	Πλήθος	11	8	31*	28*	5

Πίνακας 6. Απαντήσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας (*p<0,001).

Το τεστ χ^2 έδειξε (Πίνακας 6) πως υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ του αρχικού και τελικού ερωτηματολογίου στην αθλητική δράση και την επικοινωνία, σε όλο το δείγμα των υγιών ατόμων.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα ανέπτυξαν, μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής του προγράμματος, σημαντικά ($\chi^2=38,209$, $df=4$, $p<0,001$) λίγο έως

αρκετά την αθλητική δράση και την επικοινωνία τους, σε σχέση με πριν από την έναρξη του προγράμματος άθλησης (Σχήμα 6).

Σχήμα 6.Μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, κατά το αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο, σε όλο το δείγμα των υγιών ατόμων.

11: 3:3 Σύγκριση αρχικών και τελικών απαντήσεων στους δυο Παράγοντες του Ερωτηματολογίου (Ομάδα Αναφοράς: Ανάπηροι)
Κοινωνικότητα/Αντιρατσισμός – Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Σύγκριση Αρχικών και Τελικών Απαντήσεων
στους 2 Παράγοντες του Ερωτηματολογίου
(Ομάδα αναφοράς –Ανάπηροι)

Κοινωνικότητα /Αντιρατσισμός

Ερωτηματολόγια	Απαντήσεις	Διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού				
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Αρχικό	Πλήθος	62	9	30	41	69
Τελικό	Πλήθος	94*	7	19	66*	90*

Πίνακας 7. Απαντήσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού (*p= n.s.).

Το τεστ χ^2 έδειξε (Πίνακας 7) πως δεν υπάρχει σημαντική διαφορά ($\chi^2=9,390$, $df=4$) μεταξύ του αρχικού και τελικού ερωτηματολογίου στην κοινωνικότητα και τον αντιρατσισμό, σε όλο το δείγμα των αναπήρων ατόμων της ομάδας αναφοράς. Οι διαφορές που προκύπτουν (Σχήμα 7), από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p=n.s.$).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Σχήμα 7.Μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, κατά το αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο, σε όλο το δείγμα των αναπήρων ατόμων της ομάδας αναφοράς.

Αθλητική δράση / Επικοινωνία

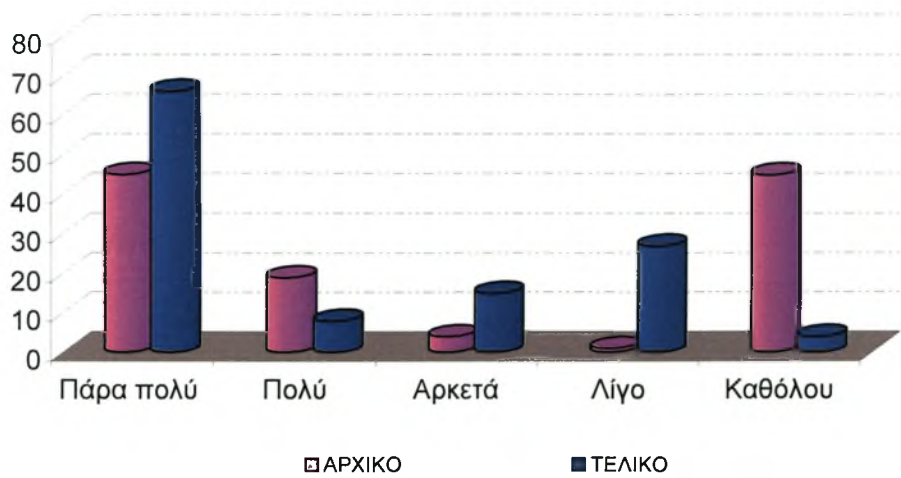
Ερωτηματολόγια	Απαντήσεις	Διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας				
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Αρχικό	Πλήθος	45	19	4	1	45
Τελικό	Πλήθος	66*	8	15*	27*	4*

Πίνακας 8. Απαντήσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας (*p<0,001).

Το τεστ χ² έδειξε (Πίνακας 8) πως υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ του αρχικού και τελικού ερωτηματολογίου στην αθλητική δράση και την επικοινωνία, σε όλο το δείγμα των αναπήρων ατόμων της ομάδας αναφοράς. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα ανέπτυξαν, μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής του προγράμματος, σημαντικά (χ²=73,166, df = 4, p<0,001) αρκετά έως πάρα πολύ

την αθλητική δράση και την επικοινωνία τους, σε σχέση με πριν από την έναρξη του προγράμματος άθλησης (Σχήμα 8).

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ/ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σχήμα 8.Μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, κατά το αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο, σε όλο το δείγμα των αναπήρων ατόμων της ομάδας αναφοράς.

11: 3: 4 Σύγκριση αρχικών και τελικών απαντήσεων στους δυο Παράγοντες του Ερωτηματολογίου (Ομάδα Αναφοράς: Υγιείς)
Κοινωνικότητα/Αντιρατσισμός – Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Σύγκριση Αρχικών και Τελικών Απαντήσεων
στους 2 Παράγοντες του Ερωτηματολογίου
(Ομάδα αναφοράς – Υγιείς)

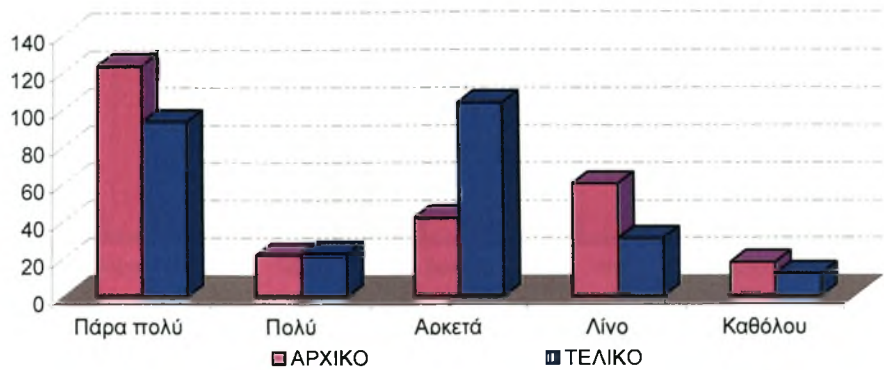
Κοινωνικότητα /Αντιρατσισμός

Ερωτηματολόγια	Απαντήσεις	Διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού				
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Αρχικό	Πλήθος	123	22	42	60	18
Τελικό	Πλήθος	93	23	103*	31	12

Πίνακας 9. Απαντήσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού (*p<0,001).

Το τεστ χ^2 έδειξε (Πίνακας 9) πως υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ του αρχικού και τελικού ερωτηματολογίου στην κοινωνικότητα και στον αντιρατσισμό, σε όλο το δείγμα των υγιών ατόμων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα ανέπτυξαν, μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής του προγράμματος, σημαντικά ($\chi^2 = 40,277$, $df = 4$, $p < 0,001$) αρκετά την κοινωνικότητάς τους και τον αντιρατσισμό τους, σε σχέση με πριν από την έναρξη του προγράμματος άθλησης (Σχήμα 9).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Σχήμα 9.Μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, κατά το αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο, σε όλο το δείγμα των υγιών ατόμων της ομάδας αναφοράς.

Αθλητική δράση / Επικοινωνία

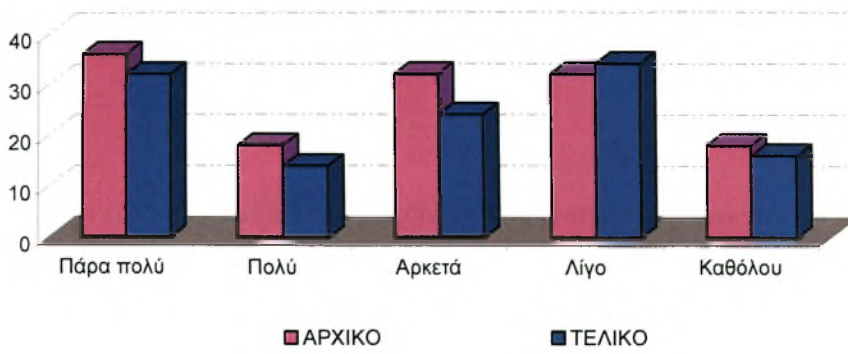
Ερωτηματολόγια	Απαντήσεις	Διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας				
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Αρχικό	Πλήθος	36	18	32	16	18
Τελικό	Πλήθος	32	14*	24	34*	16

Πίνακας 10. Απαντήσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας (*p=n.s.).

Το τεστ χ^2 έδειξε (Πίνακας 10) πως δεν υπάρχει σημαντική διαφορά ($\chi^2=8,476$, $df=4$) μεταξύ του αρχικού και τελικού ερωτηματολογίου στην αθλητική δράση και την επικοινωνία, σε όλο το δείγμα των υγιών ατόμων της ομάδας αναφοράς.

Οι διαφορές που προκύπτουν (Σχήμα 10), από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p=n.s.$).

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ/ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σχήμα 10.Μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, κατά το αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο, σε όλο το δείγμα των υγιών ατόμων της ομάδας αναφοράς.

11:4:1 Σύγκριση μεταξύ των φύλων των αναπήρων ατόμων στους δυο
Παράγοντες του τελικού Ερωτηματολογίου της Π.Ο.
Κοινωνικότητα/Αντιρατσισμός – Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Σύγκριση Μεταξύ Των Φύλων Των Αναπήρων Ατόμων
Στους Δυο Παράγοντες Του Τελικού Ερωτηματολογίου

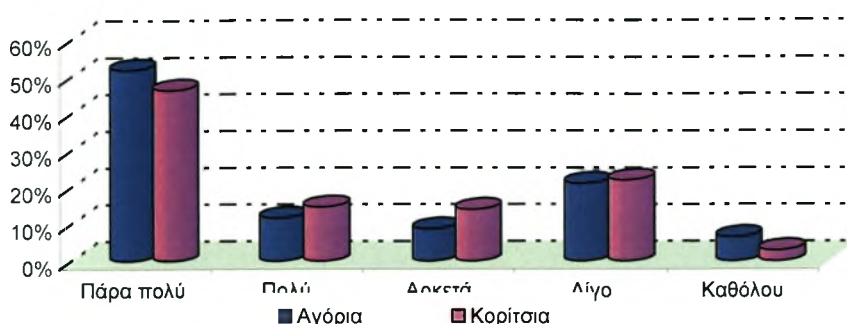
Κοινωνικότητα /Αντιρατσισμός

Διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάρα πολύ	71	52*	63	46,4*
Πολύ	16	11,7*	20	14,7*
Αρκετά	12	8,7*	19	14*
Λίγο	29	21,1	30	22
Καθόλου	9	6,5	4	2,9

Πίνακας 11. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού των φύλων των αναπήρων ατόμων (*p = n.s.).

Από την στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι η μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού δεν εξαρτάται ($\chi^2=4,439$, $df = 4$, $p=n.s.$) από το φύλο των αναπήρων ατόμων. Οι διαφορές των ποσοστών που προκύπτουν (Πίνακας 11) δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p = n.s.$). Το Σχήμα 11 δείχνει τη μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, μεταξύ των φύλων των αναπήρων ατόμων, μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Σχήμα 11. Μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, μεταξύ των φύλων των αναπήρων ατόμων.

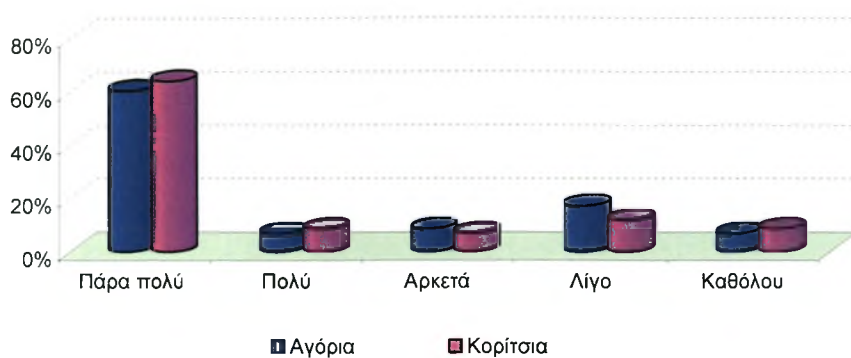
Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάρα πολύ	35	60,3*	37	63,9*
Πολύ	4	6,9	5	8,6
Αρκετά	5	8,6	4	6,9
Λίγο	10	17,3*	7	12*
Καθόλου	4	6,9	5	8,6

Πίνακας 12. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας των φύλων των αναπήρων ατόμων (*p = n.s.).

Από την στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι η βελτίωση της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας δεν εξαρτάται ($\chi^2=0,918$, $df=4$, $p=n.s.$) από το φύλο των αναπήρων ατόμων. Οι διαφορές των ποσοστών που προκύπτουν (Πίνακας 12) δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p=n.s.$). Το Σχήμα 12 δείχνει τη μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, μεταξύ των φύλων των αναπήρων ατόμων, μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης.

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ / ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σχήμα 12. Μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, μεταξύ των φύλων των αναπήρων των ατόμων.

11:4:2 Σύγκριση μεταξύ των φύλων των υγιών ατόμων στους δυο Παράγοντες του Ερωτηματολογίου της Π.Ο.

Κοινωνικότητα/Αντιρατσισμός – Αθλητική δράση / Επικοινωνία

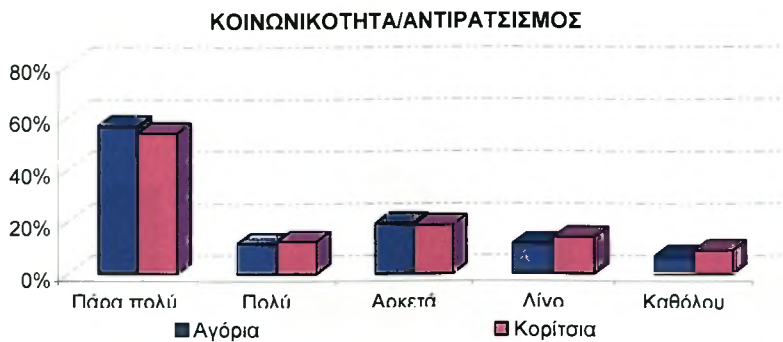
Σύγκριση Μεταξύ Των Φύλων Των Υγιών Ατόμων
Στους Δυο Παράγοντες Του Τελικού Ερωτηματολογίου

Κοινωνικότητα /Αντιρατσισμός

Διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάρα πολύ	83	56,8*	61	54*
Πολύ	17	11,6	14	12,4
Αρκετά	28	19,3	21	18,6
Λίγο	17	11,6	16	14,1
Καθόλου	1	0,7	1	0,9

Πίνακας 13. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού των φύλων των υγιών ατόμων (*p = n.s.).

Από την στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι η μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού δεν εξαρτάται ($\chi^2=0,485$, $df = 4$, $p=n.s.$) από το φύλο των υγιών ατόμων. Οι διαφορές των ποσοστών που προκύπτουν (Πίνακας 13) δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p = n.s.$). Το Σχήμα 13 δείχνει τη μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, μεταξύ των φύλων των υγιών ατόμων, μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης.

Σχήμα 13. Μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, μεταξύ των φύλων των υγιών ατόμων.

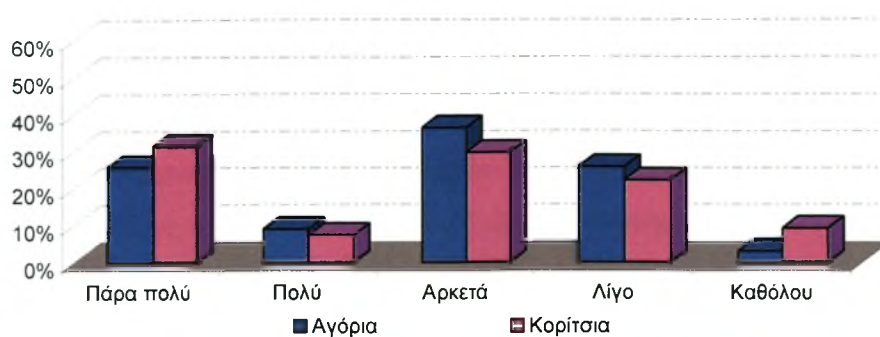
Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας	Αγόρια		Κορίτσια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάρα πολύ	17	25,8*	17	31,5*
Πολύ	6	9	4	7,4
Αρκετά	24	36,4*	16	29,7*
Λίγο	17	25,8*	12	22,2*
Καθόλου	2	3	5	9,2

Πίνακας 14. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας των φύλων των υγιών ατόμων (*p = n.s.).

Από την στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι η βελτίωση της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας δεν εξαρτάται ($\chi^2=2,978$, $df = 4$, $p=n.s.$) από το φύλο των υγιών ατόμων. Οι διαφορές των ποσοστών που προκύπτουν (Πίνακας 14) δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p=n.s.$). Το Σχήμα 14 δείχνει τη μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, μεταξύ των φύλων των υγιών ατόμων, μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης.

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ/ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σχήμα 14. Μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, μεταξύ των φύλων των υγιών των ατόμων.

11:4:3 Σύγκριση μεταξύ των ηλικιών των αναπήρων ατόμων στους δυο
Παράγοντες του Ερωτηματολογίου της Π.Ο.
Κοινωνικότητα/Αντιρατσισμός – Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Σύγκριση Μεταξύ Των Ηλικιών Των Αναπήρων Ατόμων
Στους Δυο Παράγοντες Του Τελικού Ερωτηματολογίου

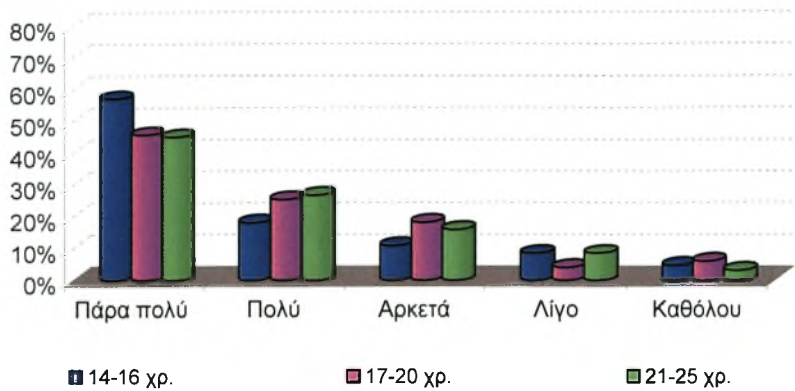
Κοινωνικότητα /Αντιρατσισμός

Διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού	ΗΛΙΚΙΑ					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάρα πολύ	47	57,3*	45	45,9*	42	45,2*
Πολύ	15	18,3*	25	25,5*	25	26,9*
Αρκετά	9	11	18	18,4	15	16,1*
Λίγο	7	8,6	4	4,1	8	8,6
Καθόλου	4	4,8	6	6,1	3	3,2

Πίνακας 15. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού των ηλικιών των αναπήρων ατόμων (*p = n.s.).

Από την στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι η μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού δεν εξαρτάται ($\chi^2=7,460$, $df=8$, $p=n.s.$) από την ηλικία των αναπήρων ατόμων. Οι διαφορές των ποσοστών που προκύπτουν (Πίνακας 15) δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p = n.s.$). Το Σχήμα 15 δείχνει τη μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, μεταξύ των ηλικιών των αναπήρων ατόμων, μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Σχήμα 15. Μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, μεταξύ των ηλικιών των αναπήρων ατόμων.

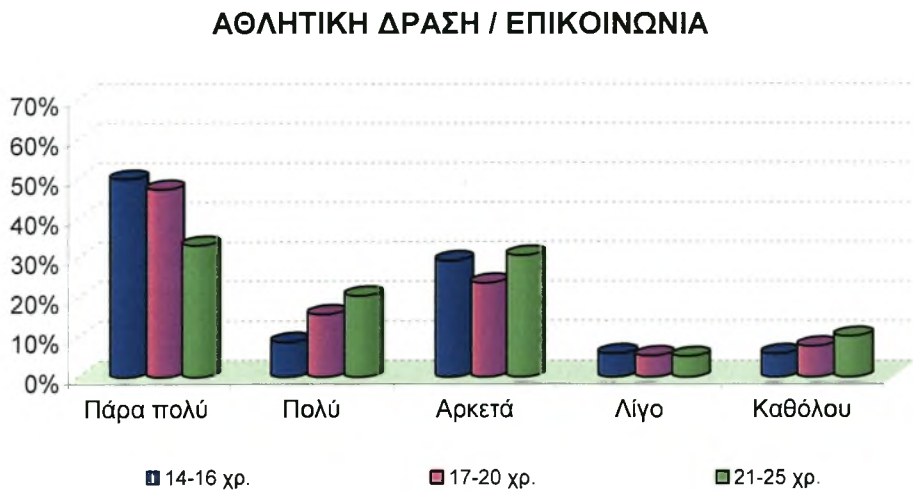
Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας	ΗΛΙΚΙΑ					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάρα πολύ	17	50*	18	47,4*	13	33,3*
Πολύ	3	8,8	6	15,8*	8	20,5*
Αρκετά	10	29,4*	9	23,7*	12	30,7*
Λίγο	2	5,9	2	5,3	2	5,2
Καθόλου	2	5,9	3	7,8	4	10,3

Πίνακας 16. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας των ηλικιών των αναπήρων ατόμων (*p = n.s.).

Από την στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι η βελτίωση της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας δεν εξαρτάται ($\chi^2=3,861$, $df=8$, $p=n.s.$) από την ηλικία των αναπήρων ατόμων. Οι διαφορές των ποσοστών που προκύπτουν (Πίνακας 16) δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p=n.s.$). Το Σχήμα 16 δείχνει τη μεταβολή της

αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, μεταξύ των ηλικιών των αναπήρων ατόμων, μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης.

Σχήμα 16. Μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, μεταξύ των ηλικιών των αναπήρων ατόμων.

11:4:4 Σύγκριση μεταξύ των ηλικιών των υγιών ατόμων στους δυο Παράγοντες του Ερωτηματολογίου της Π.Ο.

Κοινωνικότητα/Αντιρατσισμός – Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Σύγκριση Μεταξύ Των Ηλικιών Των Υγιών Ατόμων
Στους Δυο Παράγοντες Του Τελικού Ερωτηματολογίου

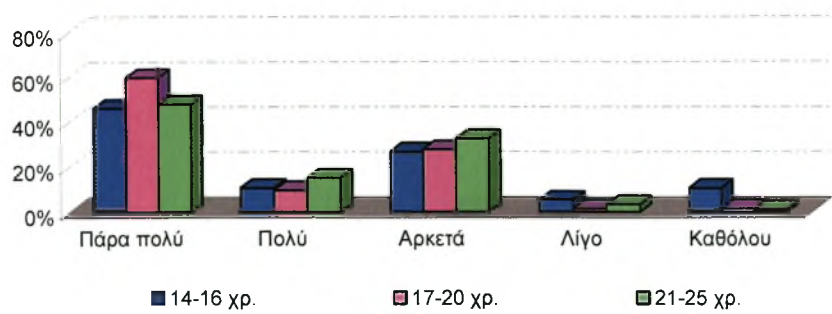
Κοινωνικότητα /Αντιρατσισμός

Διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού	ΗΛΙΚΙΑ					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάρα πολύ	43	46,2*	43	59,7*	44	47,8*
Πολύ	10	10,8	7	9,7	14	15,2
Αρκετά	25	26,9*	20	27,8*	30	32,6*
Λίγο	5	5,4	1	1,4	3	3,3
Καθόλου	10	10,7	1	1,4	1	1,1

Πίνακας 17. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού των ηλικιών των υγιών ατόμων (*p = n.s.).

Από την στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι η μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού δεν εξαρτάται ($\chi^2=16,905$, $df=8$, $p=n.s.$) από την ηλικία των υγιών ατόμων. Οι διαφορές των ποσοστών που προκύπτουν (Πίνακας 17) δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p = n.s.$). Το Σχήμα 17 δείχνει τη μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, μεταξύ των ηλικιών των υγιών ατόμων, μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Σχήμα 17. Μεταβολή της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού, μεταξύ των ηλικιών των υγιών ατόμων.

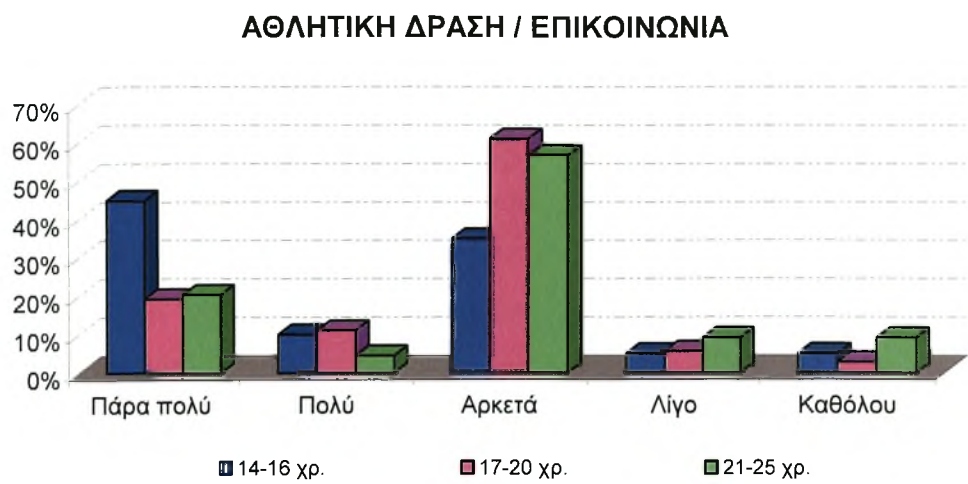
Αθλητική δράση / Επικοινωνία

Διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας	ΗΛΙΚΙΑ					
	14-16 χρονών		17-20 χρονών		21-25 χρονών	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάρα πολύ	18	45*	7	19,4*	9	20,5*
Πολύ	4	10	4	11,1	2	4,5
Αρκετά	14	35*	22	61,1*	25	56,8*
Λίγο	2	5	2	5,6	4	9,1
Καθόλου	2	5	1	2,8	4	9,1

Πίνακας 18. Συχνότητες και ποσοστιαίες διαβαθμίσεις της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας των ηλικιών των υγιών ατόμων (*p = n.s.).

Από την στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι η βελτίωση της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας δεν εξαρτάται ($\chi^2=12,190$, $df=8$, $p=n.s.$) από την ηλικία των υγιών ατόμων. Οι διαφορές των ποσοστών που προκύπτουν (Πίνακας 18) δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p=n.s.$). Το Σχήμα 18 δείχνει τη μεταβολή της αθλητικής

δράσης και της επικοινωνίας, μεταξύ των ηλικιών των υγιών ατόμων, μετά την εφαρμογή του προγράμματος άθλησης.

Σχήμα 18. Μεταβολή της αθλητικής δράσης και της επικοινωνίας, μεταξύ των ηλικιών των υγιών ατόμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'

12. ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αρχικές απόψεις :

Ομάδας Αναπήρων (Πειραματική)

Η κατανομή των ατόμων στις τρεις κατηγορίες των ηλικιών είναι εξισορροπημένες. Ως προς τους γονείς φαίνεται ότι όσο προχωρά η ηλικία των παιδιών εμφανίζονται προβλήματα που οδηγούν στα διαζύγια. Έτσι, το βάρος της ανατροφής και της φροντίδας μεταφέρεται στις μητέρες. Ως προς την ύπαρξη αδελφών η κατάσταση εμφανίζει την εικόνα της επικρατούσας σήμερα κατάστασης στην ευρύτερη κοινωνία. Δηλαδή, το μεγαλύτερο ποσοστό κυμαίνεται στα ένα έως δύο παιδιά. Επίσης, μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι η γέννηση του αναπήρου παιδιού ανάγεται μάλλον σε τυχαίες πρωτεϊνικές μεταλλάξεις κατά την περίοδο της κύησης, καθόσον οι γονείς επανέλαβαν την προσπάθεια της απόκτησης και άλλων παιδιών, ενώ αν ήταν κληρονομικό ζήτημα θα απέφενγαν να ξαναδοκιμάσουν. Το μορφωτικό επίπεδο των παιδιών βρίσκεται στα πλαίσια της γενικής εκπαίδευσης. Ως προς το επάγγελμα που θέλουν να ακολουθήσουν τα ανάπηρα παιδιά θα μπορούσαμε να πούμε ότι μάλλον αντικατοπτρίζει τα επαγγέλματα των γονέων και λιγότερο το μέγεθος των ικανοτήτων τους.

Ο κύριος όγκος των παιδιών έχουν μακρά αθλητική ενασχόληση, έστω κι αν δεν είναι κατ' ενθουσιασμένα. Αυτό ανάγεται μάλλον στην υποχρεωτική, θα λέγαμε, παρότρυνση των γονέων για να βελτιώσουν τη σωματική λειτουργία των γόνων τους. Οι αντιλήψεις των αναπήρων παιδιών ως προς τις επιδράσεις της άθλησης δεν διαφέρουν από αυτές των υγιών ανθρώπων. Ως προς την προτίμηση των αθλημάτων βλέπουμε ότι τα ομαδικά κατέχουν υψηλή θέση. Την πρωτοπορία όμως καταλαμβάνει η κολύμβηση, γιατί το ανάπηρο άτομο στο νερό αισθάνεται απελευθερωμένο από τις δυσκολίες της κίνησης. Αν και η πλειοψηφία των παιδιών έχει μακρά ενασχόληση με τον αθλητισμό και την Ψυχοκινητική Αγωγή, εντούτοις αθλητικές εκπομπές βλέπουν τα λιγότερα παιδιά. Ίσως, γιατί εκεί δεν υπάρχει καμιά παρότρυνση των γονέων. Άθληση κάνουν τα παιδιά με πολλές ευκαιρίες, αλλά υπερτερεί το φιλικό και οικείο περιβάλλον, όπου αισθάνονται πιο άνετα. Η προσμονή από την άθληση δεν διαφέρει από τις γενικές αντιλήψεις όλων των μελών της κοινωνίας. Δηλαδή, να αποκτήσουν ωραίο σώμα, να βελτιώσουν την υγεία τους και να αποκτήσουν φίλους.

Η ενασχόληση στον ελεύθερο χρόνο δεν διαφέρει των άλλων παιδιών και γενικότερα των ανθρώπων. Την πρωτοκαθεδρία και εδώ κατέχει η τηλεόραση και το παιχνίδι με την παρέα τους. Η πλειοψηφία των παιδιών προτιμά να μένει τον ελεύθερο χρόνο στο σπίτι. Αυτή η άποψη ανάγεται μάλλον στο ότι τα παιδιά αυτά έξω από το σπίτι νιώθουν άβολα, ξέροντας τις προκαταλήψεις και τις στάσεις των υγιών συνανθρώπων τους. Αυτή η θέση επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις της επόμενης ερώτησης, στην οποία φαίνεται ότι τα ανάπηρα άτομα δεν επιθυμούν πολλές επαφές με τρίτους. Η πλειοψηφία των παιδιών κάνει παρέα με έναν έως δυο φίλους και αυτό βέβαια είναι αυτονόητο. Ακόμη φαίνεται πως οι φίλοι που αποκτούν και οι παρέες που κάνουν, προέρχονται από το σύλλογό τους, από το ίδιο το περιβάλλον τους, πρώτον γιατί εκεί έχουν τις περισσότερες κοινωνικές επαφές και δεύτερον επειδή απέναντι στα άλλα ανάπηρα παιδιά αισθάνονται ίσα και ελεύθερα.

Ελάχιστα παιδιά πιστεύουν ότι οι αντιλήψεις του κόσμου είναι γι' αυτά φιλικές. Πολύ περισσότερο θεωρούν ότι είναι αδιάφορες έως όχι φιλικές. Η διατύπωση της ερώτησης και ο προδιαγεγραμμένος τρόπος της κλειστής απάντησης εμπόδισε συνειδητά την έκφραση βαθύτερων αποστροφών ως προς το τι θεωρούν πως πιστεύουν οι άλλοι για τους αναπήρους. Όλοι ξέρουν τα πρότυπα του υγιούς ανθρώπου και όλοι γνωρίζουν όχι μόνο από πληροφόρηση, αλλά και από εμπειρίες πόσο αρνητικές είναι πολλές φορές οι αντιλήψεις και οι στάσεις των υγιών ανθρώπων γι' αυτούς. Μόνο ένα ελάχιστο ποσοστό βλέπει θετικά και ισότιμα τους υγιείς συναθλούμενούς του. Η συντριπτική πλειοψηφία είτε αδιαφορεί είτε τους βλέπει όχι ισότιμα.

Η απάντηση της τελευταίας ερώτησης αντικατοπτρίζει ακριβώς τα συναισθήματα που έχουν για τους υγιείς συναθλούμενούς τους και κατ' επέκταση για τους υπολοίπους υγιείς ανθρώπους. Εδώ δημιουργείται μια αντιστοιχία απόψεων και συναισθημάτων που οδηγεί στο «αν εσύ έτσι, τότε κι εγώ έτσι».

Ομάδας Υγιών (Πειραματικής)

Στην ομάδα των υγιών τα αγόρια υπερτερούν κάπως. Οι κατηγορίες των ηλικιών είναι ίσα περίπου κατανεμημένες. Η οικογενειακή κατάσταση των υγιών φαίνεται να είναι κάπως καλύτερη, αφού όλοι έχουν και τους δυο γονείς τους. Τα αδέρφια αντικατοπτρίζουν τη γενικότερη εικόνα της σύγχρονης οικογένειας (Nazaro 1999). Το μορφωτικό επίπεδο των υγιών αθλουμένων επεκτείνεται ανάλογα με τις ηλικίες σ' όλες τις βαθμίδες, που είναι περίπου ίσα κατανεμημένες στα δύο

φύλα. Ως προς τα επαγγέλματα, τα οποία επιθυμούν να ασκήσουν οι υγιείς αθλούμενοι, υπερτερούν τα ακαδημαϊκά. Κάτι που αντικατοπτρίζει τη σύγχρονη, θα λέγαμε, ελληνική κοινωνία. Οι στόχοι που δίνουν οι υγιείς αθλούμενοι είναι ίδιοι των νέων ανθρώπων. Επαγγελματική αποκατάσταση και ταξίδια για να γνωρίσουν τον κόσμο.

Η στάση των υγιών απέναντι στον αθλητισμό είναι θετική, χωρίς αποκλίσεις θα λέγαμε. Ταυτόχρονα πιστεύουν ότι η άθληση έχει πολλές ευεργετικές επιδράσεις, αλλά υπερτερεί η αντίληψη πως μέσω της άσκησης μπορεί κανείς να βελτιώσει την υγεία του και να δυναμώσει το σώμα του. Το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ και η κολύμβηση προέχουν στις προτιμήσεις των υγιών. Κάτι περισσότερο από τους μισούς παρακολουθούν τις αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση. Οι υγιείς αθλούμενοι προέρχονται πλήρως από το Μαζικό Αθλητισμό. Γι' αυτό αθλούνται στο σχολείο και όπου υπάρχει ευκαιρία. Έτσι, δεν βρίσκουμε αθλητές που ασκούνται σε αθλητικούς συλλόγους. Αυτό βέβαια είναι και αυτονόητο, γιατί κανένας νέος και νέα που κάνει πρωταθλητισμό σε κάποιο άθλημα και προπονείται σε σωματείο δεν θα έπαιρνε μέρος στο επίπονο αυτό πρόγραμμα. Το πρώτο κριτήριο της άθλησης για τους νέους αυτούς ανθρώπους παραμένει διαμόρφωση του ωραίου σώματος. Οι απαντήσεις εδώ δε διαφέρουν από τις συνήθειες των άλλων μελών της κοινωνίας.

Παρ' όλο που η πλειοψηφία παρακολουθεί τις αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση, μόνο ένα μικρό μέρος πηγαίνει στο γήπεδο, για να δει ζωντανά αθλητικούς αγώνες. Η ενασχόληση στον ελεύθερο χρόνο είναι ποικίλη και αντικατοπτρίζει τις σύγχρονες τάσεις της νεολαίας : από τηλεόραση – κομπιούτερ έως εκδρομές. Η πλειοψηφία δεν πηγαίνει σε κοινωνικές εκδηλώσεις. Αυτό είναι φυσικό, αφού οι κοινωνικές εκδηλώσεις είναι μάλλον τυπικές και οι συμμετέχοντες είναι ενήλικες και ηλικιωμένοι άνθρωποι. Οι υγιείς αθλούμενοι έχουν ποικίλο αριθμό φίλων, αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό έχει τρεις τουλάχιστον φίλους. Όλοι οι αθλούμενοι, αγόρια και κορίτσια, έλκονται από το άλλο φύλο. Κάπως υπερτερούν τα κορίτσια της ηλικιακής ζώνης 21 – 25. Με άλλα λόγια εδώ έχουμε να κάνουμε με απόλυτα φυσιολογικούς ανθρώπους. Οι νεαροί αυτοί άνθρωποι, ως είναι εμφανές και αυτονόητο, δεν έχουν μπει ακόμη στις δυσκολίες της ζωής. Γι' αυτό βλέπουν τον κόσμο είτε φιλικό είτε αδιάφορο. Μόνο ένας αθλούμενος θεωρεί ότι ο κόσμος γύρω του είναι μη φιλικός.

Μόνο το 7,5 % των αθλουμένων βλέπει ισότιμα του αναπήρους συναθλούμενούς του. Θετικά το 27,5 %, αλλά τουλάχιστον αδιάφορα το 65 %. Αυτό

με άλλα λόγια σημαίνει ότι οι υγιείς αθλούμενοι αντικατοπτρίζουν τις ευρύτερες αντιλήψεις της κοινωνίας, που δεν τρέφουν ιδιαίτερα θερμά συναισθήματα για τους αναπήρους. Εντούτοις το 12,5 % των υγιών αθλουμένων πιστεύει πως οι ανάπηροι τους βλέπουν ισότιμα. Ακόμη το 7,5 % φοβάται ότι οι μειονεκτούντες συναθλούμενοι τους βλέπει μη φιλικά.

Ομάδας Αναπήρων (Αναφοράς)

Εδώ τα αγόρια υπερτερούν των κοριτσιών. Στις ηλικίες η πλειοψηφία συγκεντρώνεται στις υψηλές κατηγορίες. Ως προς την οικογενειακή κατάσταση έχουμε και εδώ την ίδια περίπου εικόνα, όπως στην Π.Ο., όπου στις μικρές ηλικίες υπάρχουν και οι δυο γονείς, ενώ στις μεγαλύτερες ο αριθμός των πατέρων μειώνεται. Και στον αριθμό των αδελφών δεν υπάρχει ιδιαίτερη απόκλιση. Το μορφωτικό επίπεδο βρίσκεται και εδώ στη γενική εκπαίδευση, που εστιάζεται στις πρώτες δυο βαθμίδες. Η ταύτιση βρίσκεται επίσης και στα φύλα. Ως προς το επάγγελμα που θέλουν να ακολουθήσουν τα ανάπηρα παιδιά της Ο.Α. έχουμε μια ευρύτερη γκάμα επαγγελμάτων με ιδιαίτερη έμφαση τα χειρωνακτικά επαγγέλματα. Στο πρόβλημα της υγείας δεν φαίνεται να υπάρχουν διαφορές από τα αντίστοιχα παιδιά της Π.Ο. Η παχυσαρκία και η σκολίωση παρουσιάζουν μια υπεροχή.

Η άθληση αρέσει στην πλειοψηφία των παιδιών. Στις απαντήσεις ως προς το τι προσφέρει ο αθλητισμός έχουμε την ίδια περίπου εικόνα που έδωσαν οι άλλες δυο ομάδες. Υπερτερεί η άποψη ότι δυναμώνει το σώμα και κάνει καλό στην υγεία. Ως προς την ελκυστικότητα των αθλημάτων την πρωτοπορία κατέχει η κολύμβηση και ακολουθεί το μπάσκετ. Εικάζεται ότι οι ίδιοι λόγοι ισχύουν και εδώ για την επιλογή της κολύμβησης. Ως προς την παρακολούθηση των αθλητικών εκπομπών στην τηλεόραση τα ποσοστά είναι μοιρασμένα. Και αυτά τα παιδιά αθλούνται κατά πλειοψηφία στο σύλλογό τους, καθώς και στο οικείο οικογενειακό περιβάλλον. Ίδια περίπου εικόνα, όπως των παιδιών της Π.Ο. Από την άθληση περιμένουν τα παιδιά και εδώ να δυναμώσουν το σώμα τους, να αποκτήσουν φίλους και να βελτιώσουν την υγεία τους. Η τηλεόραση και η παρέα με τους φίλους γεμίζουν κατά κύριο λόγο και εδώ τον ελεύθερο χρόνο των παιδιών.

Και σ' αυτήν την ομάδα των αναπήρων παιδιών κυριαρχεί η άποψη πως το σπίτι είναι ο καλύτερος τόπος για να βρίσκεται κανείς. Στην προκειμένη περίπτωση θα μπορούσαμε να πούμε ότι ισχύει το αγγλικό γνωμικό : «το σπίτι μου, το κάστρο μου», γιατί παρέχει ασφάλεια και ελευθερία από τα κριτικά μάτια της ευρύτερης

κοινωνίας. Συνέπεια αυτής της αντίληψης είναι βέβαια ότι η πλειοψηφία των παιδιών αποφεύγει να έχει επαφές με τον έξω κόσμο. Τα περισσότερα παιδιά και εδώ επικεντρώνονται στους ένα – δυο φίλους, όπως τα αντίστοιχα στην Π.Ο., που προέρχονται κύρια από το σύλλογό τους. Και σ' αυτήν την ομάδα τα παιδιά πιστεύουν ότι ο κόσμος είναι μη φιλικός και αδιάφορος γι' αυτά. Δεν υπάρχουν διαφορές από τις αντιλήψεις της Π.Ο.

Ως προς το τι πιστεύουν για τους υγιείς φίλους τους μόνο το 5 % τους βλέπει ισότιμα και το 12,5 % θετικά. Η συντριπτική πλειοψηφία τους αντιλαμβάνεται όχι ισότιμα και αδιάφορα. Και εδώ, όπως στην Π.Ο., έχουμε επιφυλάξεις απέναντι στους υγιείς φίλους τους, γιατί γνωρίζουν κι αυτοί τις επικρατούσες στάσεις και αντιλήψεις των υγιών γι' αυτούς. Οι αντιλήψεις αυτές αντικατοπτρίζονται καλύτερα στην ερώτηση τι πιστεύουν αυτοί για το πώς σκέφτονται οι υγιείς φίλοι τους. Και εδώ η μεγάλη πλειοψηφία θεωρεί, για να χρησιμοποιήσουμε μια λαϊκή έκφραση, ότι τους βλέπουν «με μισό μάτι», όχι ισότιμα. Γενικά, οι απόψεις και στάσεις των αναπήρων ατόμων της Ο.Α. δεν διαφέρουν εκείνων της Π.Ο.

Ομάδας Υγιών (Αναφοράς)

Τα δύο φύλα είναι και εδώ ισόποσα κατανομημένα. Η ίδια εικόνα περίπου και στις κατηγορίες των ηλικιών των δύο φύλων. Η οικογενειακή κατάσταση ισορροπημένη και η πλειοψηφία των συμμετεχόντων έχει από ένα αδελφό. Το μορφωτικό επίπεδο των υγιών αθλουμένων ακολουθεί τις ηλικίες και εκτείνεται από το γυμνάσιο μέχρι τα ΑΕΙ / ΤΕΙ. Δηλαδή, η ίδια εικόνα με την αντίστοιχη της Π.Ο., καθώς και η συνήθης των ίδιων ηλικιών της ελληνικής κοινωνίας. Τα επαγγέλματα που θέλουν να ακολουθήσουν οι υγιείς αθλούμενοι εμφανίζονται σε μια ευρεία γκάμα, η οποία εμπεριέχει απλά χειρωνακτικά επαγγέλματα, καθώς και ακαδημαϊκά. Ως προς τους στόχους της ζωής η επαγγελματική αποκατάσταση βρίσκεται στην πρώτη θέση. Αλλά στόχος των κοριτσιών είναι και η δημιουργία οικογένειας. Επίσης τα ταξίδια ανά τον κόσμο κυριαρχούν στα αγόρια.

Η άθληση αρέσει σ' όλους του υγιείς συμμετέχοντες. Ως προς τις προσδοκίες των συμμετεχόντων από τον αθλητισμό διαπιστώνεται ότι συμπίπτουν μ' εκείνες των άλλων ομάδων: Βελτίωση της υγείας κλπ. Στα ομαδικά αθλήματα πέφτει η προτίμηση των υγιών αθλουμένων, αλλά η κολύμβηση κατέχει την πρώτη θέση. Η πλειοψηφία των αθλουμένων παρακολουθεί τις αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση. Κάτι, δηλαδή, που δεν διαφέρει από τις άλλες ομάδες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των

υγιών συμμετεχόντων αθλείται, αλλά όπως φαίνεται είναι κι αυτοί φίλοι του Μαζικού Αθλητισμού, αφού δεν ανήκουν σε κάποιο αθλητικό σωματείο. Η προσδοκία από την άθληση και εδώ είναι το ωραίο σώμα, η βελτίωση της υγείας, αλλά και η επίτευξη κάποιας προσωπικής επίδοσης. Τα αγόρια ως προς τις παρακολουθήσεις των αθλητικών αγώνων στα γήπεδα είναι μοιρασμένα. Αντίθετα τα κορίτσια δεν προτιμούν να συνωστίζονται επάνω στις κερκίδες.

Ο ελεύθερος χρόνος καλύπτεται και εδώ κατά το συνήθη τρόπο. Δηλαδή, τηλεόραση, κομπιούτερ, διάβασμα κλπ. Τα αγόρια παρουσιάζονται να έχουν μια ευρύτερη κοινωνικότητα έναντι των κοριτσιών, αφού υπερτερούν σε συμμετοχές σε κοινωνικές εκδηλώσεις. Η πλειοψηφία των αθλουμένων περιορίζεται στους δυο – τρεις φίλους, αν και δεν λείπουν οι περισσότεροι και οι λιγότεροι. Τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια έλκονται πλήρως από το άλλο φύλο. Η πλειοψηφία των υγιών αθλουμένων πιστεύει ότι ο κόσμος γύρω της είναι αδιάφορος, αλλά ένα σεβαστό ποσοστό θεωρεί πως είναι φιλικός. Κάποιοι λίγοι όμως, που θα έχουν ασφαλώς τους λόγους τους, πιστεύουν ότι δεν είναι φιλικός.

Η πίστη αυτή βρίσκει την άμεση έκφρασή της στην επόμενη ερώτηση, όπου η πλειοψηφία βλέπει τους συναθλούμενους της αδιάφορα και λιγότερο φιλικά. Τα συναισθήματα και οι απόψεις που έχουν οι ίδιοι για τους άλλους, θεωρούν πως και εκείνοι σκέπτονται κατά τον ίδιο τρόπο: Αδιάφορα μεν, αλλά σχετικά φιλικά και θετικά. Η συνολική εικόνα των αντιλήψεων και στάσεων αυτής της ομάδας δεν διαφέρει καθόλου εκείνης της Π.Ο.

Απόψεις μετά το πέρας της παρέμβασης Ομάδας Αναπήρων Αθλουμένων (Πειραματικής)

Τα άτομα με αναπηρία εμφανίζονται ικανοποιημένοι από το όλο πρόγραμμα άθλησης, αφού οι προσδοκίες τους ευοδώθηκαν. Δηλαδή, δυνάμωσαν το σώμα τους, αισθάνθηκαν τη χαρά της κίνησης, επικοινωνήσαν και το σπουδαιότερο απέκτησαν νέους φίλους. Ικανοποίηση υπήρξε επίσης και από την πληθώρα των αθλητικών δραστηριοτήτων. Η όλη δραστηριότητα στο πρόγραμμα άθλησης συνέβαλε, ώστε να αυξηθεί ακόμη περισσότερο το ενδιαφέρον τους για τον αθλητισμό γενικά, ώστε αυξήθηκε η αθλητική τους ενασχόληση. Γενικά, οι αθλούμενοι ΑΜΕΑ έμειναν ευχαριστημένοι από το όλο πρόγραμμα. Ενώ αρχικά η πλειοψηφία των αθλουμένων προτιμούσε να μένει σπίτι, τώρα φαίνεται να επήλθε κάποια αλλαγή, αφού οι περισσότεροι θέλουν να βγαίνουν έξω. Επίσης η επιθυμία για περισσότερες

κοινωνικές επαφές μεγάλωσε, καθόσον έχει αυξηθεί και ο κύκλος των φίλων με τις νέες γνωριμίες. Μάλιστα οι καινούργιοι φίλοι δεν προέρχονται πια από το σύλλογο των ομοιοπαθούντων.

Ως προς τις αντιλήψεις τους για τον κόσμο που τους περιβάλλει διαπιστώνεται μεγάλη μεταστροφή, αφού η συντριπτική πλειοψηφία τον αντιλαμβάνεται πλέον φιλικό. Συνέπεια αυτών των νέων στάσεων είναι ότι βλέπουν τους συναθλούμενους υγιείς θετικά και ισότιμα. Σε συνάρτηση με τις καινούργιες αντιλήψεις βρίσκεται και η πίστη για τον εαυτό τους, ώστε θεωρούν πως οι άλλοι τους βλέπουν πλέον θετικά και ισότιμα. Εδώ έχουμε μια δραστική μεταβολή των αντιλήψεων, των στάσεων και των στερεοτύπων των ΑΜΕΑ για τους υγιείς συνανθρώπους τους.

Ομάδας Αναπήρων Αθλουμένων (Αναφοράς)

Και εδώ η πλειοψηφία αυτής της ομάδας είδε να ανταποκρίνεται το πρόγραμμα στις προσδοκίες της ως προς τα αποτελέσματα της άσκησης/ άθλησης. Ικανοποίηση υπήρξε επίσης από την ποικιλία των δραστηριοτήτων. Ως φαίνεται η ενασχόληση με την άθληση κέντρισε το ενδιαφέρον και αυτών των παιδιών για περισσότερη παρακολούθηση των αθλητικών γεγονότων στην τηλεόραση. Μια κάποια διαφορά διαπιστώνεται και ως προς τις ευκαιρίες και τους τόπους άσκησης – άθλησης.

Τα πιο πολλά παιδιά πιστεύουν ότι επετεύχθησαν οι στόχοι της συμμετοχής στο πρόγραμμα. Δηλαδή, δυνάμωσαν το σώμα τους, βελτίωσαν την υγεία τους κλπ. Ως προς την ενασχόληση των παιδιών αυτών στον ελεύθερο χρόνο τους, δε διαπιστώνεται κάποια αλλαγή σε σύγκριση με εκείνη της προ της έναρξης του προγράμματος. Και τα παιδιά αυτής της ομάδας φαίνεται πως ξεθάρρεψαν και θέλουν να μένουν λιγότερο στο σπίτι. Αλλά αυτή η αλλαγή υπολείπεται κατά πολύ της αντίστοιχης της Π.Ο. Ως προς τις επαφές με τον ξένο κόσμο διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει κάποια άξιας λόγου διαφοροποίηση από την αρχική τους στάση.

Μόλις το 12,5 % δηλώνει πως έκανε γνωριμίες και φίλους κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Τα παιδιά έμειναν στον ίδιο σχεδόν κύκλο γνωριμιών και φίλων. Ως προς τις αντιλήψεις τους τα παιδιά για τον κόσμο γύρω τους δεν διαπιστώνεται ότι όχι μόνο δεν άλλαξε κάτι προς τη θετική πλευρά, αλλά μάλλον επιδεινώθηκε, αφού μειώθηκαν τα ποσοστά αυτών που πίστευαν ότι είναι φιλικός και αυξήθηκαν εκείνων που θεωρούν πως είναι μη φιλικός. Αλλά και οι αντιλήψεις για

τους υγιείς φίλους του περίγυρού τους ακολούθησαν την ίδια κατεύθυνση. Δηλαδή, μειώθηκαν τα ποσοστά των θετικών στάσεων και αυξήθηκαν των αρνητικών (μη ισότιμα).

Οι ίδιες αντιλήψεις αντικατοπτρίζονται και στο τι φαντάζονται πως σκέφτονται οι υγιείς φίλοι τους γι' αυτούς. Όχι μόνο παρέμεινε το αρνητικό ισοζύγιο των αρχικών αντιλήψεων, αλλά ενισχύθηκε κάπως. Όσο κι αν αυτό φαίνεται παράξενο, ίσως ανάγεται στο ότι τα παιδιά αυτά αθλούμενα για ένα εξάμηνο μόνα τους συγκεκριμενοποίησαν ακόμη περισσότερο τις σωματικές τους αδυναμίες, δεδομένου, όπως αναφέραμε, έχουν γνώση του σωστού προτύπου του μέσου ατόμου της ηλικίας τους. Η διαπίστωση από τις απαντήσεις αυτής της ομάδας είναι ότι δεν υπάρχει κάποια διαφορά από τα αρχικές τους αντιλήψεις.

Ομάδας Υγιών Αθλουμένων (Πειραματικής)

Το πρόγραμμα άθλησης φαίνεται να ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των υγιών αθλουμένων, αφού όλοι συμφωνούν πως επέτυχαν τις κλασικούς στόχους της άθλησης. Δηλαδή, βελτίωση της υγείας, δυνάμωμα του σώματος, ευεξία κλπ. Εκείνο όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι όλοι δήλωσαν πως επικοινωνήσαν και απέκτησαν νέους φίλους. Ικανοποιημένοι εμφανίζονται οι συμμετέχοντες αυτής της ομάδας από το περιεχόμενο του ασκησιολογίου: Η γυμναστική, τα παιχνίδια και ο χορός για διαφορετικούς κάθε φορά λόγους ευχαρίστησαν τους υγιείς αθλούμενους. Το πρόγραμμα επηρέασε κάπως τις προτιμήσεις των κοριτσιών ως προς το θέμα του αθλητισμού, ώστε είδαν περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση. Αντίθετα άφησε αδιάφορα τα αγόρια. Αλλά έτσι και αλλιώς το ενδιαφέρον των αγοριών είναι μεγαλύτερο για τα αθλητικά. Το ήμισυ των υγιών συμμετεχόντων δήλωσαν ότι κατά τη διάρκεια του προγράμματος εκμεταλλεύτηκαν και άλλες ευκαιρίες για άθληση. Περισσότερο τα αγόρια, λιγότερο τα κορίτσια. Σε γενικές γραμμές οι προσδοκίες των υγιών αθλουμένων ευοδώθηκαν, καθόσον βρήκαν το πρόγραμμα ευχάριστο και πολύπλευρο, αν και είχε τις ιδιαιτερότητές του, λόγω του μεικτού χαρακτήρα της ομάδας. Εντούτοις, θεώρησαν σημαντικό το ότι γνώρισαν τους αναπήρους συναθλητές τους και απέκτησαν νέους φίλους. Το πρόγραμμα δεν φαίνεται να επηρέασε την προσέλευση των υγιών αθλουμένων στο γήπεδο.

Η πλειοψηφία των ατόμων αυτής της ομάδας δήλωσε ότι κατά τη διάρκεια του προγράμματος δεν άλλαξαν τις συνήθειές τους ως προς την κάλυψη του ελεύθερου

χρόνου τους. Το σύνολο των συμμετεχόντων άλλαξε σε σημαντικό βαθμό τη συμμετοχή του στις κοινωνικές εκδηλώσεις. Περισσότερο τα αγόρια, λιγότερο τα κορίτσια. Όλοι οι συμμετέχοντες δήλωσαν απερίφραστα ότι απέκτησαν νέους φίλους κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Επίσης η πλειοψηφία των υγιών αθλουμένων απάντησε θετικά ότι κατά τη διάρκεια του προγράμματος δημιούργησε κάποια σχέση με το άλλο φύλο. Άσχετα βέβαια ποια σχέση, αλλά αυτή η δήλωση σημαίνει μάλλον πως η άθληση συνέβαλε στη μεγαλύτερη συντροφικότητα.

Οι συμμετέχοντες υγιείς μετά το τέλος του προγράμματος βλέπουν κάπως πιο φιλικό τον κόσμο γύρω τους και λιγότερο αδιάφορο. Εν τούτοις οι βασικές στάσεις σ' αυτόν τον τομέα δεν άλλαξαν. Ως προς τις αντιλήψεις των υγιών συμμετεχόντων απέναντι στους αναπήρους συναθλούμενούς τους μετά το πέρας του προγράμματος έχουμε σημαντικές μεταβολές:

- ✓ Η θετική στάση από 27,5 % ανήλθε στα 42,5 %.
- ✓ Η αδιάφορη στάση από 65 % μειώθηκε στο 10 % και
- ✓ Η ισότιμη στάση μεγάλωσε από 7,5 % σε 47,5 %

Ως προς τι θεωρούν οι υγιείς ότι σκέπτονται οι ανάπηροι γι' αυτούς μετά το τέλος του προγράμματος έχουμε σημαντικές μεταβολές επί τα βελτίω:

- ✓ Η θετική θεώρηση από 32,5 % ανήλθε στο 72,5 %
- ✓ Η αδιάφορη θεώρηση από 47,5 % μειώθηκε σε 2,5 %
- ✓ Η ισότιμη στάση από 12,5 % αυξήθηκε στο 20 % και
- ✓ Η μη φιλική στάση περιορίστηκε από 7,5 % στο 5 %

Ομάδας Υγιών Αθλουμένων (Αναφοράς)

Ως προς τις επιδράσεις της καθαρής άθλησης βλέπουμε πως υπάρχουν τα ίδια αποτελέσματα όπως στις άλλες ομάδες του προγράμματος. Δηλαδή, οι συμμετέχοντες εδώ θεωρούν ότι δυνάμωσαν το σώμα τους, βελτίωσαν την υγεία τους κλπ. Κατά συνέπεια οι προσδοκίες τους ευοδώθηκαν. Η ποικιλία των ασκήσεων άρεσε στα παιδιά, γιατί βρήκαν όλα κάτι που τα ενδιέφερε. Αυτό το γεγονός κάλυψε ως φαίνεται τις ανάγκες τους για άθληση, αφού η αθλητική δραστηριότητά τους εκτός προγράμματος ελαττώθηκε κάπως. Οι συνήθειες των αθλουμένων στον ελεύθερο χρόνο τους δεν σημείωσαν καμιά αλλαγή κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Η συμμετοχή τους σε κοινωνικές εκδηλώσεις αυξήθηκε κάπως, αλλά όχι ουσιαστικά. Φιλίες άξιες λόγου σ' αυτό το γκρουπ, ως φαίνεται, δε

δημιουργήθηκαν. Τα μισά περίπου άτομα έκαναν στη διάρκεια του προγράμματος κάποια σχέση με το άλλο φύλο.

Ως πώς βλέπουν τον κόσμο γύρω τους τα άτομα αυτής της ομάδας, έχουμε μεν μείωση του αριθμού αυτών που τον θεωρούν αδιάφορο και ενισχύθηκε κάπως εκείνων που τον αντιλαμβάνονται φιλικό, αλλά διπλασιάστηκε το ποσοστό αυτών που νομίζουν ότι οι άνθρωποι που τους περιβάλλουν είναι εχθρικοί. Ως προς τις αντιλήψεις και στάσεις τους για τους συναθλούμενους τους ελάχιστα έχουν αλλάξει τα πράγματα. Βέβαια, αρχικά είχαν να κάνουν με αγνώστους, ενώ τώρα βίωσαν τις εμπειρίες της εξάμηνης επαφής, αφού γυμνάστηκαν μαζί. Επόμενο είναι λοιπόν να έχουν αλλάξει οι αντιλήψεις τους προς το θετικότερο.

Σχετικά με το τι σκέπτονται οι συναθλούμενοι γι' αυτούς έχουμε κάποια βελτίωση, αλλά και αυτό ανάγεται ουσιαστικά στην προηγούμενη επιχειρηματολογία. Γενικά, δεν διαπιστώνεται κάποια αλλαγή των στάσεων και των αντιλήψεων αυτής της ομάδας από τις θέσεις που είχαν προ της έναρξης του προγράμματος. Εκτός βέβαια, από τις αυτονόητες γνώμες που δημιουργούνται σε κάθε ομάδα ανθρώπων που συνέρχονται και συνενυθρύνονται για μια χρονική περίοδο σε κάποια ευχάριστη δραστηριότητα, χωρίς ιδιαίτερα συμφέροντα και διενέξεις.

Παραγοντική Ανάλυση

Κατά την παραγοντική ανάλυση των ερωτηματολογίων, στην οποία προέκυψαν οι δύο ενότητες (α. Κοινωνικότητα / Αντιρατσισμός και β. Αθλητική Δράση/ Επικοινωνία) διαπιστώθηκε με το τεστ χ^2 ότι :

- ✓ τα ανάπηρα άτομα της Π.Ο. ως προς την Κοινωνικότητα και τον Αντιρατσισμό έχουν διαφοροποιήσει σημαντικά μεταξύ αρχικών και τελικών ερωτηματολογίων τις στάσεις και τις αντιλήψεις τους. Δηλαδή, τα ανάπηρα άτομα της Π.Ο. ανέπτυξαν σημαντικά την κοινωνικότητά τους και απέβαλαν τις ρατσιστικές αντιλήψεις (ιδέες περί της διάκρισης μεταξύ αυτών και των υγιών), που θεωρούσαν ότι υπάρχουν. Επίσης φαίνεται πως τα συγκεκριμένα άτομα έχουν βελτιώσει σημαντικά την αθλητική τους δραστηριότητα και την επικοινωνία τους.
- ✓ τα υγιή άτομα της Π.Ο. ανέπτυξαν σημαντικά την Κοινωνικότητα και τον Αντιρατσισμό τους σε σύγκριση με τις αρχικές τους στάσεις και αντιλήψεις. Δηλαδή, οι υγιείς συμμετέχοντες αθλούμενοι της Π.Ο. αύξησαν την

κοινωνικότητα και τον αντιρατσισμό τους για τα σωματικώς μειονεκτούντα άτομα. Ακόμη εμφανίζεται μια βελτίωση των ατόμων αυτών σχετικά με την αθλητική δράση και επικοινωνία τους.

- ✓ τα ανάπηρα άτομα της Ο.Α. δεν παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ αρχικών και τελικών ερωτηματολογίων σχετικά με τις στάσεις και αντιλήψεις γύρω από το θέμα της κοινωνικότητας και του αντιρατσισμού. Δηλαδή, τα ανάπηρα άτομα της Ο.Α. διατήρησαν την αρχική κοινωνικότητά τους και τις αρχικές αντιλήψεις τους ως προς τον επικρατούντα ρατσισμό της κοινωνίας απέναντί τους. Αντίθετα φαίνεται πως και τα ανάπηρα άτομα της Ο.Α. έχουν βελτιώσει την αθλητική τους δράση και την επικοινωνία τους. Βέβαια, εδώ θα πρέπει να πούμε πως λειτούργησαν τα ευεργετικά αποτελέσματα της άθλησης και ότι η επικοινωνία αναπτύχθηκε μεταξύ ίδιων ατόμων.
- ✓ τα υγιή άτομα της Ο.Α. ανέπτυξαν σημαντικά την Κοινωνικότητα και τον Αντιρατσισμό τους σε σύγκριση με τις αρχικές τους στάσεις και αντιλήψεις τους. Όμως εδώ έχουμε να κάνουμε ως προς τις αντιλήψεις των συγκεκριμένων ατόμων προς τους άλλους της ίδιας κατηγορίας μ' αυτούς. Εξηγήσαμε ήδη τους λόγους αυτών των στάσεων και των αντιλήψεων. Το ερώτημα δεν τέθηκε αρχικά ως προς το τι πιστεύουν για του αναπήρους ανθρώπους της κοινωνίας γενικά, γιατί θεωρήθηκε πως ήταν δύσκολο να αποκομίσει κανείς στάσεις και αντιλήψεις που θα σχετίζονταν με το πρόγραμμα άθλησής τους. Σχετικά με την αθλητική δραστηριότητα και την επικοινωνία τους δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια διαφορά με την αρχική κατάσταση.

Παραγοντική ανάλυση ως προς το φύλο και την ηλικία των αναπήρων και υγιών ατόμων της Π.Ο. στους δύο παράγοντες των απαντήσεων των τελικών ερωτηματολογίων

Η παραγοντική ανάλυση έδειξε ότι η στάση και οι αντιλήψεις ως προς την κοινωνικότητα και τον αντιρατσισμό δεν επηρεάζονται ούτε από το φύλο, δεδομένου ότι οι διαφορές που παρουσιάζονται μεταξύ αγοριών και κοριτσιών δεν είναι στατιστικά σημαντικές ($p = n.s.$), έστω κι αν υπάρχει κάποια υπεροχή του ανδρικού φύλου. Το ίδιο συμβαίνει και ως προς την αθλητική δράση και επικοινωνία.

Εδώ όμως παρατηρείται κάποιο προβάδισμα στο γυναικείο φύλο. Τα ίδια αποτελέσματα εμφανίζονται και με τις κατηγορίες των ηλικιών τόσο ως προς την κοινωνικότητα και τον αντιρατσισμό όσο και την αθλητική δράση και επικοινωνία

Ανακεφαλαίωση

Η υλοποίηση του συγκεκριμένου και κατάλληλα οργανωμένου προγράμματος συνάθλησης αναπήρων και υγιών ατόμων, έδειξε ότι τα ανάπηρα άτομα γνωρίζοντας μέσα από κινητικές δραστηριότητες τους υγιείς συναθλούμενους τους και λόγω των ποικίλων θετικών συναισθημάτων που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια της σωματικής δράσης, κατάφεραν να ξεπεράσουν τις διάφορες κοινωνικές προκαταλήψεις και να έρθουν πιο κοντά σ' αυτούς. Έτσι, απέβαλαν τις ρατσιστικές αντιλήψεις που υπέθεταν πως είχαν αυτοί γι' αυτούς. Η άθληση δημιούργησε ένα ζεστό κοινωνικό κλίμα, το οποίο βοήθησε στην αύξηση της επικοινωνίας, της κοινωνικότητας και της δράσης, που οδήγησε αφ' ενός μεν στη δημιουργία καινούργιων φίλων αφ' ετέρου δε στην ανάπτυξη ενός πολύ πιο ανθρώπινου και φιλικού κλίματος. Τοιουτοτρόπως λοιπόν διαπιστώνεται πως τα ανάπηρα άτομα, μέσω της άθλησης, βρίσκονται εντός της ευρύτερης κοινωνίας, δηλαδή ενσωματώνονται σ' αυτήν, αφού δεν διακατέχονται πλέον από φοβίες και ρατσιστικές αντιλήψεις.

Από την άλλη πλευρά διαπιστώνεται ότι οι υγιείς συναθλούμενοι έχουν αποβάλλει και αυτοί τις όποιες αρνητικές τους προκαταλήψεις για τα ανάπηρα άτομα, επειδή υπήρξε κοινή δράση, που επέτρεψε τόσο στη δημιουργία θετικών και ουμανιστικών συναισθημάτων όσο και στην απόκτηση εμπιστοσύνης προς στους μειονεκτούντες συναθλητές τους, που αποδείχθηκαν εξ ίσου ή τουλάχιστον περίπου ικανοί όπως οι ίδιοι. Αυτά τα θετικά συναισθήματα και η αποβολή των ρατσιστικών προκαταλήψεων δεν διαπιστώθηκαν στην Ομάδα Αναφοράς, γιατί εκεί τα γκρουπ αθλήθηκαν μόνα τους.

Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά τη διεξαγωγή του προγράμματος

Το πρόγραμμα παρουσίασε διάφορες δυσκολίες. Αρχικά με την προσέλευση των συμμετεχόντων. Δηλαδή, τα ανάπηρα παιδιά ήταν, ως είναι αυτονόητο, για την προσέλευσή τους άμεσα εξαρτώμενα από τους γονείς τους. Γεγονός, που παρουσίασε προβλήματα κατά τη μεταφορά, επειδή ενίοτε οι γονείς είχαν τις δουλειές τους. Όμως με συντονισμένες ενέργειες και αλληλοβοήθεια των

γονέων καταφέραμε να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες. Μια άλλη δυσκολία, που υπήρξε στην αρχή του προγράμματος, ήταν η δυσανασχέτιση των υγιών της πειραματικής ομάδας να συναθληθούν, παρ' όλη την καλή τους βούληση, με τους αναπήρους. Όμως, οι δυσκολίες ξεπεράστηκαν γρήγορα με αλλαγές των ασκήσεων και των παιχνιδιών, που έκαναν την άθληση σ' όλους ευχάριστη.

Ένα πρόσθετο πρόβλημα για μας, που δεν φάνηκε βέβαια, ήταν το περιεχόμενο των ασκήσεων των υγιών ατόμων της Ομάδας Αναφοράς, που αθλήθηκαν μόνα τους. Ήταν αδύνατον να εφαρμόσουμε με απόλυτη ακρίβεια το πρόγραμμα των ασκήσεων της πειραματικής ομάδας, που ήταν μεικτή, καθώς οι υγιείς δεν θα αποδέχονταν σε καμιά περίπτωση ημι – ασκήσεις.

Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Η συνάθλιση υγιών και αναπήρων ατόμων έδειξε, όπως είδαμε, να ξεπερνιούνται λανθασμένες κοινωνικές αντιλήψεις και στάσεις, ως προς τα ανάπηρα άτομα. Έτσι προτείνουμε την εφαρμογή ενός προγράμματος συστηματικής άσκησης σε διαφορετικές ηλικίες καθώς και σε άτομα με αναπηρία τα οποία μένουν σε ιδρύματα (ιδρυματοποιημένα άτομα) όπου πέρα από την κατηγορία αναπηρίας συνυπάρχει αισθητηριακή αποστέρηση ή νοητική καθυστέρηση ή δευτερογενής καθυστέρηση.

Ένα άλλο ερευνητικό πρόγραμμα θα ήταν η εφαρμογή προγραμμάτων άσκησης σε χώρους εργασίας, όπου συνυπάρχουν υγιείς και ανάπηροι σε κοινούς χώρους εργασίας, όπου θα δίνονταν πολλές ευκαιρίες να γνωριστούν καλύτερα, για να αποβάλουν οι υγιείς τις αρνητικές αντιλήψεις και τα ανάπηρα άτομα να αισθανθούν ισότιμα, για να μπορούν να ενσωματωθούν στη μεγάλη κοινωνία.

Η διερεύνηση άλλων επιδράσεων της άσκησης, όπως στη φυσική επάρκεια, στο περιφερικό σύστημα, στην καρδιακή λειτουργία, στην ποιότητα ζωής, κ.ά.

13. Βιβλιογραφία

- Αβραμίδης, Γ. (2000). *Επίκουρος κείμενα πηγές της Επικούρειας Φιλοσοφίας και τέχνης του ζην* (σελ. 209). Θεσσαλονίκη.
- Αναγνωστόπουλος, Β. (1969). *Ερμηνευτικό Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας* (σελ. 75). Αθήνα.
- Ανδρόνικος, Μ. & Αραπόπουλος, Κ. (2001). *Φίληβος – Κρίτων* (σελ. 72). Αθήνα.
- Αυγερινός, Θ. (1989). *Κοινωνιολογία του Αθλητισμού* (σελ.224-225). Θεσσαλονίκη.
- Αυγερινός, Θ. (2000). *Διδακτική και Μεθοδική της Αθλητικής Αγωγής* (σελ. 37). Αθήνα.
- Arduini, P. L. (1999). *L'integrazione nella scuola*, Centro provinciale per l'integrazione scolastica, lavorativa, sociale. Parma.
- Astolfi, J. (1994). *L'atletismo in famiglia nell'ottica dell'integrazione* (pp.128, 201, 143). Roma.
- Ballandi, M. (1985). *Comportamento e superstizioni nei confronti degli invalidi. Modalità di cambiamento di mentalità* (pp. 223,247, 265). Milano.
- Bandura, A. (1997). *Il senso di autoefficacia* (pp. 15). Trento.
- Barbera, A. (1978). *I principi costituzionali della libertà personale* (pp. 143). Milano.
- Βαπορίδη, Ι., Κοκαρίδας, Δ., & Κρομμύδας, Χ. (2005). Απόψεις των Καθηγητών Φυσικής Αγωγής για την Ενσωμάτωση Μαθητών με Αναπηρίες σε Τυπικές Τάξεις. *Αναζητήσεις στην Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 3 (1): 40-47.
- Βασιλείου, Σ. (1965). *Ο στωικισμός* (σελ. 25, 65). Αθήνα.

Battista, F. (1995). *Corportamenti degli uomini sani nei confronti degli invalidi* (pp. 90, 142). Roma.

Barile, P. (1984). *Diritti dell' uomo e liberta fondamentali* (pp. 246). Bologna.

Block, M. E., & Malloy, M. (1998). Attitudes of girls towards including a child with severe disabilities in a regular fast-pitch softball league. *Mental Retardation*, 36, 137-144.

Bellasi, C. (1987). *Corpo e societa* (pp. 246). Bari.

Bianchi, E. (1991). *Apprendimento sociale per mezzo di giochi motori* (pp. 151). Napoli.

Bin, R. & Pitruzzella, G. (2001). *Diritto Costituzionale* (pp. 68). Torino.

Boccardi, M. (1991). *La dimensione politica della integrazione* (pp. 21, 107, 86). Milano.

Boni, M. (1985). *Pedagogia Terapeutica e Pedagogia Speciale* (pp. 148). Milano.

Boraso, P. (1987). *Allenamento in forma libere degli invalidi* (pp. 181). Roma.

Bovone, G. (1977). *Sociologia e comportamento* (pp. 22,47). Milano.

Buckley, S., Bird, G., Sacks, B., & Archer, T. (2002). A comparison study of mainstream and special education teenagers with Down Syndrome: implications for parents and teachers. *Down Syndrome News and Update*, 2(2): 46-54.

Buber, M. (1983). *Il problema dell uomo* (pp. 122). Torino.

Careti, P. (2000). *I diritti Fondamentali. Liberta e Diritti sociali* (pp. 12). Torino.

Γιαγκουδάκη Φ. (1990). Εισαγωγή στην Ειδική Φυσική Αγωγή (σελ. 8). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Έκδοση: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων.

Canevaro, A.(1983). *Handicap e scuola. Manuale per l' integrazione scolastica*, La Nuova Italia. Roma

Canevaro, A. (1999). *Handicap e scuola* (pp. 16-20). Roma.

Casilli, P. (1994). *Integrazione Sociale* (pp. 71, 74, 77, 164, 172, 182, 196, 223). Napoli.

Cataldi, H. (1997). *Pedagogia Terapeutica* (pp. 86). Roma.

Cerquetti, E. (1982). *Sociologia dell' educazione* (pp. 64, 243, 281). Bologna.

Ciulla, G. (1994). *L' Integrazione degli invalidi come espressione di moralita massima* (pp. 35). Roma.

Civelli, E. M. (1989). *La socializzazione del fanciullo* (pp. 78). Roma.

Colasanti, G. (1990). *Etica e societa* (pp. 78). Milano.

Cottini, L. (1991). *Le abilita per l' integrazione lavorativa e sociale dell'handicappato*, «Handicap e Disabilita», Urbino

Commissione Europea, Libro bianco, *Insegnare e apprendere verso la societa conoscitiva*. Direzione generale XXII, 1986

Crespi, F. (1990). *Teoria sociologica* (pp. 243). Torino.

Corrado, P. (1981). *Mente – corpo – spazio – movimento* (pp. 142). Torino.

Crea, M. (1995). *Il sistema della pedagogia terapeutica* (pp. 68, 94, 98, 127, 147, 153, 194). Napoli.

D' Alonzo, L. (1999). *Demotivazione alla scuola. Strategie di superamento* (pp. 35-37). Brescia.

D' Alonzo, L. (2002). *Integrazioni e gestione della classe* (pp. 22-23). Brescia.

D'Alonzo, L. (2003). I bisogni motivanti nell' integrazione degli alunni gravi a scuola, in "L' Integrazione scolastica e sociale". Brescia.

Deci, E. L. & Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self - determination in human behaviour* (pp. 38-39). New York.

Declaration of Independence of U.S.A. (1965). Roma.

Delacato, R. (1967). *Principii di Morale* (pp. 111). Torino.

Del Torto, N. (1998). *Che significa integrazione* (pp. 77, 102, 109, 110, 165). Roma.

Dewey, J. (1949). *Democrazia ed educazione* (pp. 145). Firenze.

Diamond, K., Herstens, L., Carpenter, E., & Innes, E. (1997). Relationships between enrollment in an inclusive class and pre-school children's ideas about people with disabilities. *Topics in Early Childhood Special Education*, 17, 520-536.

Dolzino, L. (1998). *Etica della pedagogia speciale* (pp. 54, 124). Napoli.

Downs, P., & Williams, T. (1994). Student attitudes toward integration of people with disabilities in activity settings: A European comparison. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 11, 32-43.

Δαρζέντα, Ε. (1995). *Κράτος δικαίου και αίτηση ακυρώσεως* (σελ. 3-4). Κομοτηνή.

Fabri, C. (1994). *Teorie dell' integrazione* (pp. 165). Roma.

Farington, B. (1979). *Το πιστεύω το Επίκουρον* (pp. 152). Αθήνα.

Farfan, G. (1994). *Pedagogia generale dell' integrazione* (pp. 217). Bologna.

Farneti, A. (1994). *Dialettica della Pedagogia speciale*. Brescia.

- Ferrara, R. (1989). *Pedagogia generale dell' Integrazione* (pp. 12, 20, 183). Milano.
- Flem, A., & Keller, C. (2000). Inclusion in Norway: a study of ideology in practice. *European Journal of Special Needs Education*, 15(2): 188-205.
- Fois, S. (2000). Informazione e diritti costituzionali. In *Dir. dell' informazione e dell' informatica* (pp. 249).
- Frassi, F. (1994). *Tipi di distinzione nella storia passata* (pp. 42, 85, 87, 97, 112). Firenze.
- Garofalo, R. (1997). *Problemi nell' adattamento sociale delle persone handicappate* (pp. 45, 86). Trieste.
- Gatta, F. (1994). *Il concetto di invalidita e le conseguenze nell' integrazione*. (pp. 99, 113, 132, 134). Roma.
- Gelati, M., & Maresscotti, E. (2001). A cura di, *integrazione come cultura della diversita, tecomproject*. Ferrara.
- Gelati, M. (2005). *Pedagogia speciale e integrazione* (pp. 64-66). Roma.
- Genta, R. (1989). *Integrazione sociale contro la negazione sociale* (pp. 67). Roma.
- Gert de Graf (2002). Supporting the Social Inclusion of students with Down Syndrome in mainstream education. Inclusion in Dutch mainstream school. *Down Syndrome News and Update* 2(2): 55-62.
- Giovannini, F. (1988). *Handicap e Sport : vince l' Uomo*, *Chinesiologia Scientifica* (pp. 25). Pordenone.
- Giuliano, R. (1984). *Integrazione politicamente programmata* (pp. 123). Milano.
- Glasser, W. (1990). *The quality school. Managing student without coercion* (pp. 6). New York.

Giugni, G. (1962). *Introduzione allo studio della pedagogica* (pp. 52). Torino.

Hall, L. (1994). A descriptive assessment of social relationships in integrated classrooms. *Journal of Association of Persons with Severe Handicaps*, 19: 302-313.

Halpern, A. S., & Benz, M. R. (1987). A statewide examination of secondary special education for students with mild disabilities: Implications for the high school curriculum. *Exceptional Children*, 54: 122-129.

Helanko, R. (1967). *Sport e Socializzazione* (pp. 2). Roma.

Holden, B., & Stewart, P. (2002). The inclusion of students with Down Syndrome in New Zealand schools. *Down Syndrome News and Update* 2(1): 24-28.

Holle, G. (1990). *Il diritto alla protezione della vita ed alla dignità degli uomini* (pp. 67). Roma.

Θεοδορίδης, Χ. (1955). *Εισαγωγή στη φιλοσοφία* (σελ. 17). Αθήνα.

Θεοδωράκης, Γ., Γούδας, Μ., & Παπαϊωάννου, Α. (2003). *Ψυχολογική υπεροχή στον αθλητισμό*. Θεσσαλονίκη.

Infantino, L. (1982). *La sociopsicopatologia del nascosto* (pp. 7, 114, 123, 125). Torino.

Kliewer, C., (1998). *Schooling Children with Down Syndrome: towards an understanding of a possibility*. Teachers College Press.

Κέλλης, Σ. (2004). Προπονητική (σελ. 57, 132). Θεσσαλονίκη.

Κελπανίδης, Μ. (1991). *Κράτος Πρόνοιας και Εκπαίδευση* (σελ. 66-67). Αθήνα.

Κοινοτικός Χάρτης Αναγνώρισης Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Αναπήρων, άρθρο 26, Ευρωπαϊκή Ένωση 1990.

Κουρουμπλής, Π. (1995). Ο ρόλος των θεσμικών και νομοθετικών παρεμβάσεων στη διαδικασία αποδυνάμωσης των κοινωνικών προκαταλήψεων. Μέσα: Καΐλα, Μ., Πολεμικός, Ν., Φιλίππου, Γ. Άτομα με ειδικές ανάγκες, (σελ. 68-69), ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.

Κρεμαλής, Κ. (1990). *Κοινωνική Πρόνοια* (σελ. 19, 43). Αθήνα.

Κρεμαλής, Κ. (1991). Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια (σελ. 40, 108-109). Αθήνα.

Lalli, M. (1988). L'integrazione scolastica Gli handicap psicofisici in prospettiva pedagogica, Armando, Roma

Lapierre, A. (1984). *Il corpo el' inconscio* (pp. 70). Roma.

Livolsi, M. (1990). *Sociologia dei processi culturali* (pp. 89, 103). Milano.

Losacco, M. *Introduzione alla storia della filosofia Greca* (pp. 106). Napoli.

Κοντιάδης, Ξ. (1997). Όψεις, αναδιάρθρωσις του κράτους πρόνοιας στην Ευρώπη (σελ. 46). Αθήνα.

Κυπριωτάκης, Α. (1995). Συνεκπαίδευση «ειδικών» και «κανονικών» παιδιών: (136 συγκεκριμένες περιπτώσεις «ειδικών παιδιών»). Μέσα: Άτομα με ειδικές ανάγκες (σελ. 778-785), Ελληνικά Γράμματα.

Μαγγουρίτσα, Γ., Κοκαρίδας, Δ., & Θεοδωράκης, Γ. (2005). Απόψεις μαθητών γυμνασίου σχετικά με την ενσωμάτωση συνομηλίκων με οριακή νοημοσύνη πριν και μετά την εφαρμογή ενός παρεμβατικού προγράμματος αναψυχής. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 3 (3): 212-224.

Μπεξεβέγκης, Η., Καλαντζή-Azizi, Α., & Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (1995). Απόψεις και στάσεις γονέων φυσιολογικών παιδιών απέναντι σε παιδιά με ειδικές ανάγκες. Μέσα: τομα με ειδικές ανάγκες (σελ. 706-711). Ελληνικά γράμματα.

Maino, M. (1986). *Applicazione della teologia della liberazione* (pp. 120). Verduci. Roma.

Manetti, M. (1997). *Autorita indipendenti (diritto costituzionale)* (pp. 154). Foro: Roma.

Marx, K. & Engels, (1958). *F. Bd. 20*. Roma.

Marx, K. & Engels F. (1962). *Il Manifesto Comunista* (pp. 273). Roma.

Μάνεσης, Α. (1956). *Εγγυήσεις Τηρήσεων του Συντάγματος* (σελ. 247). Αθήνα.

Maslow, A. H. (1992). *Motivazione e personalita* (pp. 119-120). Roma.

Murphy, G. (1961). *Somario de psicologia* (pp. 42-45). Torino.

Ματθαίου, Α. (1996). *Αλληλεπίδραση κανόνων δικαίου κοινωνικής ασφάλισης αναπηρίας – γήρατος και οικογενειακών βαρών* (σελ. 26). Κομοτηνή.

Masiero, L. (1990). *Consenso e conflitto nella societa contemporanea* (pp. 99). Milano.

Ministero dell' istruzione pubblica, Progetto di ricerca : Movimento – Gioco – e Sport con invalidi (σελ. 128), 1990.

Mollon, L. (1990). *L' immagine della invalidita nell' educazione degli individui handicappati* (pp. 64, 187). Milano.

Monari-Martinez, E. (1998). Teenagers with Down Syndrome study Algebra in High School. *Down Syndrome Research and Practice*, 5: 34-38.

Moretti, C. (1972). *Stato di diritto e stato sociale* (pp. 72-76). Roma.

Μπαρδής, Π. (1995). Η ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Περιεχόμενο και φιλοσοφία της ενσωμάτωσης. Μέσα: Άτομα με ειδικές ανάγκες (σελ. 740-744), Ελληνικά Γράμματα.

Μπέης, Κ. (1998). *Το ελληνικό έλλειμμα κράτους δικαίου* (σελ. 19, 31). Αθήνα.

Μπενάκης, Α. (1974). *Η Στοά, Ιστορία Ελληνικού έθνους, Τομ. Ε΄* (σελ. 171, 295, 299). Αθήνα.

Mondolfo, R. & Martano, G. (1976). *La filosofia dei Greci nel suo sviluppo storico* (pp. 136, 138). Milano.

Montaleone, C. (1972). *Biologia sociale e mutamento. Il pensiero de Durkheim* (pp. 55). Bari.

Mosconi, A. G. (1983). *La norma, il senso, il controllo* (pp. 32, 68). Milano.

Nanneti, S. (1996). *L'evoluzione del concetto di invalidita* (pp. 63, 94, 101, 134). Milano.

Nania, R. & Ridola, P. (2001). *I Diritti Costituzionali* (pp. 32). Torino.

Νάτσης, Π. και συν. (2004). Συμμετοχή παιδιών με νοητική υστέρηση σε προγράμματα άσκησης. Πρόβλεψη της πρόθεσης των γονέων. Στο, *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό, τομ. 2 (1)*, (σελ. 51 – 57).

Νόμος Υπ' Αριθμό 2817/2000. *Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις*. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος Πρώτο, Αρ. Φύλλου 78.

Nazaro, G. (1999). *La famiglia oggi*. Milano.

Nicoli, D. & Martino, C. (1988). *Giovani in dissolvenza* (pp. 141, 155). Milano.

Nikolarazi, M., & Reybekiel, N. (2001). A comparative study of children's attitudes towards deaf children, children in wheelchairs and blind children in Greece and in the UK. *European Journal Needs Education*, 16: 167-182.

Ochoa, S., & Olivarez, A. (1995). A meta-analysis of peer tutoring socio-metric studies of pupils with learning disabilities. *Journal of Special Education*, 29: 1-19.

Ordine ministeriale dell' Ministro dell' Istruzione pubblica, per scolari invalidi 1970

Paolo, E. (1967). *Storia della Filosofia* (pp. 75, 92, 102). Napoli.

Pergolesi, F. (1965). *Diritto Costituzionale, II* (pp. 32, 78). Padova.

Persiani, M. (1988). *Lezioni di Diritto della Previdenza Sociale* (pp. 85). Padova.

Piccolo, L. (2003). L' integrazione dei minorati della vista. Diritto o circostanza fortuita. Franco Angeli. Milano.

Piola, A. (1968). *Per lo Stato di Diritto, pag. 9, Dott* (pp. 2, 83). Milano.

Piscicelli, V. (1994). *Introduzione in Sport della Integrazione* (pp. 36, 52). Napoli.

Πολυκάρπου, Π. (1979). *Το πιστεύω του Επίκουρου* (σελ. 38). Αθήνα.

Παππάς, Χ. (2002). *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Φυσικής Αγωγής και του Αθλητισμού* (σελ. 109-110). Αθήνα.

Πιπερόπουλος, Γ. (1999). *Κοινωνιολογία*, 6^η εκδ (σελ. 27). Θεσσαλονίκη.

Πιπερόπουλος, Γ. (2005). *Ψυχολογία* (σελ. 45). Θεσσαλονίκη.

Poliseno, R. (1992). *Attività motoria terapeutica* (pp. 173, 198). Milano.

Procaccini, E. (1989). *Sport ed integrazione* (pp. 241). Napoli.

Πυργιωτάκης, Ι. (2000). *Κοινωνικοποίηση και Εκπαιδευτικές Ανισότητες* (σελ. 15-16). Αθήνα.

Ραφαηλίδης, Α. (1994). *Το ανθρώπινο αγαθό στο διάλογο Γοργία και στα πρώτα βιβλία Α – Δ της Πολιτείας του Πλάτωνα* (σελ. 166). Αθήνα.

Raimondi, P. (1989). *Vivere con il corpo* (pp. 102). Milano.

Rigo, M. (1989). *Sport e invalidi. Il Modello, del Programma di Milano* (pp. 125, 147, 148, 193).

Rossi, L. (1982). *La Teologia della liberazione* (pp. 79). Roma.

Roussinova-Bahoudaila, E. (1995). Παράμετροι και αξιολόγηση της ηθικής κατεύθυνσης της προσωπικότητας. Μέσα: Άτομα με ειδικές ανάγκες (σελ. 797, σελ. 801-802). Ελληνικά Γράμματα.

Ρούσος, Ε. (1974). *Ιστορία του ελληνικού έθνους*, τομ. 5^{ος} (σελ. 290). Αθήνα.

Salazar, C. (2000). *Dal riconoscimento alla garanzia dei diritti sociali* (pp. 54). Torino.

Sassone, S. (1997). *Attività ricreative* (pp. 43). Milano.

Sherill, C. (2004). *Adapted physical activity, recreation, and sport. Grossdisciplinary and literpan*. Dubuque, IA: WCB/ Mc Graw Hill.

Snell, M. E., & Eichner, S. J. (1989). Integration for students with profound disabilities. In F. Brown & D. H. Lehr (Eds.), *Persons with profound disabilities: Issues and practices* (pp. 109-138). Baltimore, MD: Brookes.

Σακελλαρίου, Κ. Ν. (1985). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Ι*. Αθήνα.

Σατελέ, Φ. (1989). *Η Φιλοσοφία, Τομ. Α΄, Από τον Πλάτωνα ως τον Θωμά Ακινάτη* (σελ. 183, 186). Β΄ Έκδ: Αθήνα.

Σβώλος, Α. (1934). *Συνταγματικό Δίκαιο* (σελ. 316). Αθήνα.

Σούλης, Σ. Γ. (2002). Παιδαγωγική της Ένταξης: από το σχολείο του διαχωρισμού στο ένα σχολείο για όλους. Εκδόσεις Τυπωθήτω.

Scaglia, A. (1991). *Il Giovane e gli altri* (pp. 122, 180, 202, 223). Firenze.

Simmel, G. (1912). *Sociologia* (pp. 65). Torino.

Sbarbati, L. (1998). *Handicap e integrazione scolastica venti anni di esperienze* (pp. 182). Roma.

Spranger, E. (1968). *Ampiente e cultura* (pp. 53). Roma.

Stellacci, L. (2003). *Una scuola a misura di tutti e di tutte, in una regione accogliente*. In: "L' integrazione scolastica e sociale", 2-3, giugno.

Στασινοπούλου, Ο. (1990). *Κράτος Πρόνοιας* (σελ. 23). Αθήνα.

Στυλιανού, Σ. (2000). *Να πάρω ένα κουπί στον ώμο μου.... Κείμενα ενός ανθρώπου με αναπηρία*. 4^η έκδοση: Θεσσαλονίκη.

Taparelli, D'. Ag. (1978). *Saggio teoretico di diritto naturale* (pp. 189). Roma.

Tarnopol, G. (1972). *Mi Biografia* (pp. 57). Milano.

Tavell, A. (1999). *Che significa movimento per le persone invalide* (pp. 37). Roma.

The New Caxton Encyclopedia, vol. 6 (1982). Somerset, England
Novaro, Italy (pp. 1833-1834).

Theodorakis, Y., Bagiatis, K., & Goudas, M. (1995). Attitudes toward teaching individuals with disabilities: Application of planned behavior theory. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 12, 151-160.

Tien, B. (1999). *Αποτελεσματικές Διδακτικές Στρατηγικές για μία επιτυχημένη ένταξη: για παιδιά με σύνδρομο Down και όχι μόνο*. Εκδόσεις Παρισιάνου.

Titone, E. (1993). *Integrazione scolastica degli alunni invalidi* (pp. 34). Torino.

Toscano, M. (1992). *Introduzione alla sociologia* (pp. 133, 187). Milano.

Trevico, G. (1975). *Corpo – Spazio – Pensiero – Azione* (pp. 12). Roma.

Τσαούσης, Δ. (1984). *Η κοινωνία του ανθρώπου* (σελ. 110-111, 142-143). Αθήνα.

Τζουριάδου, Μ. (1992). *Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή* (σελ. 56). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών.

UNESCO (1994). Final Report, The Salamanca Statement.

Valentino, C. (1986). *Sociologia dell' Educazione Fisica* (pp. 106). Napoli.

Vico, G. (2000). *Alla ricerca della Pedagogia perduda* (pp. 9). Brescia.

Vincenzo, C. (1988). *La societa flessibile* (pp. 32). Bologna.

Vocabolario della Sociologia (1988). (pp. 347). Roma.

Voeltz, L. (1984). Program and curricular innovations to prepare children for integration. In: N. Certo, N. Haring & R. York. (Eds.), *Public school integration of severely handicapped students* (pp 155-183). Baltimore, MD: Brookes.

World Health Organization (1980). New York.

York, L., Vandrecook, T., Macdonald, C., Heise-Neff, C., & Caughey, E. (1992). Feedback about integrating middle-school students with severe disabilities in general education classes. *Exceptional Children*, 58: 244-258.

Zeno, B. (1995). Ritardo mentale, nuove prospettive psico – pedagogiche. (pp. 153). Roma.

Zigmond, N., & Baker, J. M. (1995). Concluding Commends. current and future practices on inclusive schooling (Project MELD). *The Journal of Special Education*, 29: 245-250.

Zigmond, N. (2003). Where should students with Disabilities Receive Special Education Services? Is one place better than an other? *Journal of Special Education*, 37(3): 193-199.

Ζαχαρενάκης, Κ. (1995). Αντισταθμιστική αγωγή. Μια εκπαιδευτική στρατηγική αντιμετώπισης παιδιών με το σύνδρομο της κοινωνικοπολιτισμικής αποστέρισης. Μέσα: Άτομα με ειδικές ανάγκες (σελ.816-829), Ελληνικά γράμματα.

Ζωγραφίδης, Γ. (1991). Επίκουρος Ηθική (σελ. 175, 273). Αθήνα.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (1995). Η ένταξη των ανάπηρων παιδιών στην προσχολική και σχολική εκπαίδευση. Μέσα: Άτομα με ειδικές ανάγκες (σελ. 768-777), Ελληνικά γράμματα.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2000). Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και η ένταξή τους. Ελληνικά Γράμματα.

Ψυρούκης, Ν. (1986). Ο Επίκουρος και η εποχή μας (σελ. 61). Αθήνα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1 (αρχικό)

(Πειραματική Ομάδα)

1. Φύλο : Αγόρι Κορίτσι
2. Ηλικία : 14 – 16 χρονών 17 - 20 χρονών 21 - 25 χρονών
3. Οικογένεια : Μητέρα Πατέρας Αδέρφια : 1 2 3 πιο πολλά
4. Σχολείο : Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο ΑΕΙ/ΤΕΙ Επαγγλ. Σχολή
5. Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις ;
.....
.....
6. Πρόβλημα υγείας :
7. Σ' αρέσει η άθληση ; ΝΑΙ ΚΑΠΩΣ ΟΧΙ
8. Τι πιστεύεις για τον αθλητισμό ;
✓ Βελτιώνει την υγεία ;
✓ Δυναμώνει το σώμα ;
✓ Προκαλεί ευεξία ;
✓ Δημιουργεί αυτοπεποίθηση ;
✓ Σε κάνει δημιουργικό ;
✓ Επιτρέπει επαφή και επικοινωνία με άλλους ;
✓ Δημιουργεί φίλους ;
✓ Δίνει τη χαρά της κίνησης ;
✓ Δεν προσφέρει τίποτε
9. Ποιο άθλημα σου αρέσει ; Ποδοσφαίρο Μπάσκετ Βόλλεϋ Στίβος
Κολύμβηση Άλλο :
10. Βλέπεις στην τηλεόραση τις αθλητικές εκπομπές ; ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Κάνεις αθλητισμό ; ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ΝΑΙ :
✓ Στο σχολείο
✓ Στο σύλλογο
✓ Με φίλους
✓ Με την οικογένεια
✓ Με τα αδέρφια μου
12. Τι περιμένεις κάνοντας αθλητισμό ;
.....
.....
13. Πώς περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου ;
Διαβάζοντας βλέποντας τηλεόραση στον Κομπιούτερ
παίζοντας με φίλους/ οικογένεια

14. Σου αρέσει να μένεις περισσότερο σπίτι ; ΝΑΙ ΟΧΙ
15. Σου αρέσει να βγαίνεις έξω; ΝΑΙ ΟΧΙ
16. Πόσους φίλους έχεις ; 1 2 3 4 5 πολλούς
17. Οι φίλοι σου είναι μόνο από το ΕΛΕΠΑΠ ; ΝΑΙ ΟΧΙ
18. Πιστεύεις ότι ο κόσμος γύρω σου είναι: φιλικός αδιάφορος όχι φιλικός
19. Πώς βλέπεις τους υγιείς συναθλούμενούς σου ;
 θετικά αδιάφορα ισότιμα όχι ισότιμα
20. Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι υγιείς συναθλούμενοί σου ;
 θετικά αδιάφορα ισότιμα μειονεκτικά

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 2 (αρχικό)

(Πειραματική Ομάδα)

1. Φύλο : Αγόρι Κορίτσι
2. Ηλικία : 14 – 16 χρονών 17 - 20 χρονών 21 - 25 χρονών
3. Οικογένεια : Μητέρα Πατέρας Αδέρφια : 1 2 3 πιο πολλά
4. Σχολείο : Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο ΑΕΙ/ΤΕΙ Επαγγλ. Σχολή
5. Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις ;
.....
.....
6. Τι στόχους έχεις για τη ζωή ;
.....
.....
7. Σ' αρέσει η άθληση ; ΝΑΙ ΚΑΠΩΣ ΟΧΙ
8. Τι πιστεύεις για τον αθλητισμό ;
✓ Βελτιώνει την υγεία ;
✓ Δυναμώνει το σώμα ;
✓ Προκαλεί ευεξία ;
✓ Δημιουργεί αυτοπεποίθηση ;
✓ Σε κάνει δημιουργικό ;
✓ Επιτρέπει επαφή και επικοινωνία με άλλους ;
✓ Δημιουργεί φίλους ;
✓ Δίνει τη χαρά της κίνησης ;
✓ Δεν προσφέρει τίποτε
9. Ποιο άθλημα σου αρέσει ; Ποδόσφαιρο Μπάσκετ Βόλλεϋ Στίβος
Κολύμβηση Άλλο :
10. Βλέπεις στην τηλεόραση τις αθλητικές εκπομπές ; ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Κάνεις αθλητισμό : ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ΝΑΙ :
✓ Στο σχολείο
✓ Στο σύλλογο
✓ Με φίλους
✓ Με την οικογένεια
✓ Με τα αδέρφια μου
12. Τι περιμένεις κάνοντας αθλητισμό ;
.....
.....
13. Πηγαίνεις σε αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο ; ΝΑΙ ΟΧΙ

14. Πώς περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου ; Διαβάζοντας
στον Κομπιούτερ βλέποντας τηλεόραση στο σινεμά
παίζοντας με φίλους/ οικογένεια στη θάλασσα
πηγαίνοντας εκδρομές
15. Πηγαίνεις σε κοινωνικές εκδηλώσεις ; NAI OXI
16. Πόσους φίλους έχεις ; 1 2 3 4 5 πολλούς
17. Σου αρέσει το άλλο φύλο ; NAI OXI
18. Πιστεύεις ότι ο κόσμος γύρω σου είναι: φιλικός αδιάφορος όχι φιλικός
19. Πώς βλέπεις τους μειονεκτούντες συναθλούμενούς σου ;
 θετικά αδιάφορα ισότιμα όχι ισότιμα
20. Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι μειονεκτούντες συναθλούμενοί σου ;
 θετικά αδιάφορα ισότιμα εχθρικά φιλικά

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 3

Ομάδα αναφοράς (αρχικό)

1. Φύλο : Αγόρι Κορίτσι
2. Ηλικία : 14 – 16 χρονών 17 - 20 χρονών 21 - 25 χρονών
3. Οικογένεια : Μητέρα Πατέρας Αδέρφια : 1 2 3 πιο πολλά
4. Σχολείο : Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο ΑΕΙ/ΤΕΙ Επαγγλ. Σχολή
5. Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις :
.....
.....
6. Πρόβλημα υγείας :
7. Σ' αρέσει η άθληση ; ΝΑΙ ΚΑΠΩΣ ΟΧΙ
8. Τι πιστεύεις για τον αθλητισμό ;
✓ Βελτιώνει την υγεία ;
✓ Δυναμώνει το σώμα ;
✓ Προκαλεί ευεξία ;
✓ Δημιουργεί αυτοπεποίθηση ;
✓ Σε κάνει δημιουργικό ;
✓ Επιτρέπει επαφή και επικοινωνία με άλλους ;
✓ Δημιουργεί φίλους ;
✓ Δίνει τη χαρά της κίνησης ;
✓ Δεν προσφέρει τίποτε
9. Ποιο άθλημα σου αρέσει ; Ποδόσφαιρο Μπάσκετ Βόλλεϋ Στίβος
Κολύμβηση Άλλο :
10. Βλέπεις στην τηλεόραση τις αθλητικές εκπομπές ; ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Κάνεις αθλητισμό ; ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ΝΑΙ :
✓ Στο σχολείο
✓ Στο σύλλογο
✓ Με φίλους
✓ Με την οικογένεια
✓ Με τα αδέρφια μου
12. Τι περιμένεις κάνοντας αθλητισμό ;
.....
.....
13. Πώς περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου ;
Διαβάζοντας βλέποντας τηλεόραση στον Κομπιούτερ
παίζοντας με φίλους/ οικογένεια

14. Σου αρέσει να μένεις περισσότερο σπίτι ; ΝΑΙ ΟΧΙ
15. Σου αρέσει να βγαίνεις έξω; ΝΑΙ ΟΧΙ
16. Πόσους φίλους έχεις ; 1 2 3 4 5 πολλούς
17. Οι φίλοι σου είναι μόνο από το ΕΛΕΠΑΠ ; ΝΑΙ ΟΧΙ
18. Πιστεύεις ότι ο κόσμος γύρω σου είναι: φιλικός αδιάφορος όχι φιλικός
19. Πώς βλέπεις τους υγιείς φίλους σου ;
 θετικά αδιάφορα ισότιμα όχι ισότιμα
20. Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι υγιείς φίλοι σου ;
 θετικά αδιάφορα ισότιμα όχι ισότιμα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 4

Ομάδα αναφοράς (αρχικό)

1. Φύλο : Αγόρι Κορίτσι
2. Ηλικία : 14 – 16 χρονών 17 - 20 χρονών 21 - 25 χρονών
3. Οικογένεια : Μητέρα Πατέρας Αδέρφια : 1 2 3 πιο πολλά
4. Σχολείο : Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο ΑΕΙ/ΤΕΙ Επαγγλ. Σχολή
5. Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις ;
.....
.....
6. Τι στόχους έχεις για τη ζωή ;
.....
.....
7. Σ' αρέσει η άθληση ; ΝΑΙ ΚΑΠΩΣ ΟΧΙ
8. Τι πιστεύεις για τον αθλητισμό ;
✓ Βελτιώνει την υγεία ;
✓ Δυναμώνει το σώμα ;
✓ Προκαλεί ευεξία ;
✓ Δημιουργεί αυτοπεποίθηση ;
✓ Σε κάνει δημιουργικό ;
✓ Επιτρέπει επαφή και επικοινωνία με άλλους ;
✓ Δημιουργεί φίλους ;
✓ Δίνει τη χαρά της κίνησης ;
✓ Δεν προσφέρει τίποτε
9. Ποιο άθλημα σου αρέσει ; Ποδόσφαιρο Μπάσκετ Βόλλεϋ Στίβος
Κολύμβηση Άλλο :
10. Βλέπεις στην τηλεόραση τις αθλητικές εκπομπές ; ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Κάνεις αθλητισμό ; ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ΝΑΙ :
✓ Στο σχολείο
✓ Στο σύλλογο
✓ Με φίλους
✓ Με την οικογένεια
✓ Με τα αδέρφια μου
12. Τι περιμένεις κάνοντας αθλητισμό ;
.....
.....
13. Πηγαίνεις σε αθλητικούς αγώνες στο γήπεδο ; ΝΑΙ ΟΧΙ

14. Πώς περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου ; Διαβάζοντας
στον Κομπιούτερ βλέποντας τηλεόραση στο σινεμά
παίζοντας με φίλους/ οικογένεια στη θάλασσα
πηγαίνοντας εκδρομές
15. Πηγαίνεις σε κοινωνικές εκδηλώσεις ; ΝΑΙ ΟΧΙ
16. Πόσους φίλους έχεις ; 1 2 3 4 5 πολλούς
17. Σου αρέσει το άλλο φύλο ; ΝΑΙ ΟΧΙ
18. Πιστεύεις ότι ο κόσμος γύρω σου είναι: φιλικός αδιάφορος όχι φιλικός
19. Πώς βλέπεις τους συναθλούμενούς σου ;
 θετικά αδιάφορα φιλικά όχι φιλικά
20. Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι συναθλούμενοί σου ;
 θετικά αδιάφορα φιλικά όχι φιλικά

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1 (τελικό)

(Πειραματική Ομάδα)

1. Φύλο : Αγόρι Κορίτσι
2. Ηλικία : 14 – 16 χρονών 17 - 20 χρονών 21 - 25 χρονών
3. Οικογένεια : Μητέρα Πατέρας Αδέρφια : 1 2 3 πιο πολλά
4. Σχολείο : Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο ΑΕΙ/ΤΕΙ Επαγγλ. Σχολή
5. Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις ;
.....
.....
6. Πρόβλημα υγείας :
7. Σ' άρεσε το πρόγραμμα της άθλησης ; ΝΑΙ ΚΑΠΩΣ ΟΧΙ
8. Τι πιστεύεις ότι επέτυχες συμμετέχοντας στο πρόγραμμα :
 - ✓ Βελτίωσα την υγεία μου ;
 - ✓ Δυνάμωσα το σώμα μου;
 - ✓ Απέκτησα ευεξία ;
 - ✓ Δημιούργησα αυτοπεποίθηση ;
 - ✓ Με έκανε πιο δημιουργικό ;
 - ✓ Μου επέτρεψε να κάνω επαφή και να επικοινωνήσω με άλλους ;
 - ✓ Δημιούργησα φίλους ;
 - ✓ Αισθάνθηκα τη χαρά της κίνησης ;
 - ✓ Δεν μου προσέφερε τίποτε
9. Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε ; Η γυμναστική η μπάλα
το τρέξιμο τα παιχνίδια Άλλο :
10. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση ; ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;
ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ΝΑΙ :
 - ✓ Στο σχολείο
 - ✓ Στο σύλλογο
 - ✓ Με φίλους
 - ✓ Με την οικογένεια
 - ✓ Με τα αδέρφια μου
12. Ευοδώθηκαν οι προσδοκίες σου για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα :
.....
.....

13. Πώς περνάς συνήθως τον ελεύθερο χρόνο σου ;
Διαβάζοντας βλέποντας τηλεόραση στον Κομπιούτερ
παίζοντας με φίλους/ οικογένεια
14. Τώρα που έζησες το πρόγραμμα θέλεις να μένεις περισσότερο σπίτι :
ΝΑΙ ΟΧΙ
15. Μετά το πέρας του προγράμματος θέλεις να βγαίνεις έξω;
ΝΑΙ ΟΧΙ
16. Απέκτησες φίλους από το πρόγραμμα : 1 2 3 4 5
πολλούς
17. Οι καινούργιοι φίλοι σου είναι μόνο από το ΕΛΕΠΑΠ ;
ΝΑΙ ΟΧΙ
18. Πιστεύεις ότι μετά το πέρας του προγράμματος ο κόσμος γύρω σου είναι:
φιλικός αδιάφορος όχι φιλικός
19. Πώς είδες τους υγιείς συναθλούμενούς σου κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;
θετικά αδιάφορα ισότιμα όχι ισότιμα
20. Τι πιστεύεις ότι σκέπτονταν για σένα οι υγιείς συναθλούμενοί σου
κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;

 θετικά αδιάφορα ισότιμα μειονεκτικά

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 2 (τελικό)

(Πειραματική Ομάδα)

1. Φύλο : Αγόρι Κορίτσι
2. Ηλικία : 14 – 16 χρονών 17 - 20 χρονών 21 - 25 χρονών
3. Οικογένεια : Μητέρα Πατέρας Αδέρφια : 1 2 3 πιο πολλά
4. Σχολείο : Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο ΑΕΙ/ΤΕΙ Επαγγλ. Σχολή
5. Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις ;
.....
.....
6. Τι στόχους έχεις για τη ζωή ;
.....
.....
7. Σ' άρεσε το πρόγραμμα της άθλησης ; ΝΑΙ ΚΑΠΩΣ ΟΧΙ
8. Τι θεωρείς ότι επέτυχες συμμετέχοντας στο πρόγραμμα ;
✓ Βελτίωσα την υγεία μου ;
✓ Δυνάμωσα το σώμα μου ;
✓ Απέκτησα ευεξία ;
✓ Δημιούργησα αυτοπεποίθηση ;
✓ Με έκανε πιο δημιουργικό ;
✓ Μου επέτρεψε να κάνω επαφή και να επικοινωνήσω με άλλους ;
✓ Δημιούργησα φίλους ;
✓ Αισθάνθηκα τη χαρά της κίνησης ;
✓ Δεν μου προσέφερε τίποτε
9. Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε ; Η γυμναστική η μπάλα
το τρέξιμο τα παιχνίδια Άλλο :
10. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση ; ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του προγράμματος :
ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ΝΑΙ :
✓ Στο σχολείο
✓ Στο σύλλογο
✓ Με φίλους
✓ Με την οικογένεια
✓ Με τα αδέρφια μου
12. Ευοδώθηκαν οι προσδοκίες σου για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα ;
.....
.....

13. Πήγες στο γήπεδο να δεις αθλητικούς αγώνες ; ΝΑΙ ΟΧΙ

14. Είχες κάποιες αλλαγές στις συνήθειες του ελεύθερου χρόνου σου κατά τη διάρκεια του προγράμματος ; ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ πού επικεντρώθηκε το ενδιαφέρον σου ;

Διαβάζοντας στον Κομπιούτερ βλέποντας τηλεόραση
στο σινεμά παρέα με φίλους κοντά στην οικογένεια
πηγαίνοντας εκδρομές στη θάλασσα

15. Πήγες σε κοινωνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;

16. Απέκτησες φίλους κατά τη διάρκεια τους προγράμματος ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ πόσους; 1 2 3 4 5 πολλούς

17. Απέκτησες κάποια σχέση με το άλλο φύλο κατά τη διάρκεια του προγράμματος; ΝΑΙ ΟΧΙ

18. Πιστεύεις ότι μετά το πέρας του προγράμματος ο κόσμος γύρω σου άλλαξε και έγινε:

φιλικός αδιάφορος όχι φιλικός

19. Πώς βλέπεις τους μειονεκτούντες συναθλούμενούς σου μετά το πρόγραμμα ;
 θετικά αδιάφορα ισότιμα όχι ισότιμα

20. Τι πιστεύεις ότι σκέπτονται για σένα οι μειονεκτούντες συναθλούμενοί σου μετά το πρόγραμμα;

 θετικά αδιάφορα ισότιμα μειονεκτικά

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 3

Ομάδα αναφοράς (τελικό)

1. Φύλο : Αγόρι Κορίτσι
2. Ηλικία : 14 – 16 χρονών 17 - 20 χρονών 21 - 25 χρονών
3. Οικογένεια : Μητέρα Πατέρας Αδέρφια : 1 2 3 πιο πολλά
4. Σχολείο : Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο ΑΕΙ/ΤΕΙ Επαγγλ. Σχολή
5. Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις ;
.....
.....
6. Πρόβλημα υγείας :
7. Σ' άρεσε το πρόγραμμα της άθλησης ; ΝΑΙ ΚΑΠΩΣ ΟΧΙ
8. Τι πιστεύεις ότι επέτυχες συμμετέχοντας στο πρόγραμμα ;
 - ✓ Βελτίωσα την υγεία μου ;
 - ✓ Δυνάμωσα το σώμα μου;
 - ✓ Απέκτησα ευεξία ;
 - ✓ Δημιούργησα αυτοπεποίθηση ;
 - ✓ Με έκανε πιο δημιουργικό ;
 - ✓ Μου επέτρεψε να κάνω επαφή και να επικοινωνήσω με άλλους ;
 - ✓ Δημιούργησα φίλους ;
 - ✓ Αισθάνθηκα τη χαρά της κίνησης ;
 - ✓ Δεν μου προσέφερε τίποτε
9. Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε ; Η γυμναστική η μπάλα
το τρέξιμο τα παιχνίδια Άλλο :
10. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση ; ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;
ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ΝΑΙ :
 - ✓ Στο σχολείο
 - ✓ Στο σύλλογο
 - ✓ Με φίλους
 - ✓ Με την οικογένεια
 - ✓ Με τα αδέρφια μου
12. Ευοδώθηκαν οι προσδοκίες σου για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα :
.....
.....

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 4

Ομάδα αναφοράς (τελικό)

1. Φύλο : Αγόρι Κορίτσι
2. Ηλικία : 14 – 16 χρονών 17 - 20 χρονών 21 - 25 χρονών
3. Οικογένεια : Μητέρα Πατέρας Αδέρφια : 1 2 3 πιο πολλά
4. Σχολείο : Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο ΑΕΙ/ΤΕΙ Επαγγλ. Σχολή
5. Τι επάγγελμα θα ήθελες να ακολουθήσεις / κάνεις ;
.....
.....
6. Τι στόχους έχεις για τη ζωή ;
.....
.....
7. Σ' άρεσε το πρόγραμμα της άθλησης ; ΝΑΙ ΚΑΠΩΣ ΟΧΙ
8. Τι θεωρείς ότι επέτυχες συμμετέχοντας στο πρόγραμμα ;
✓ Βελτίωσα την υγεία μου ;
✓ Δυνάμωσα το σώμα μου ;
✓ Απέκτησα ευεξία ;
✓ Δημιούργησα αυτοπεποίθηση ;
✓ Με έκανε πιο δημιουργικό ;
✓ Μου επέτρεψε να κάνω επαφή και να επικοινωνήσω με άλλους ;
✓ Δημιούργησα φίλους ;
✓ Αισθάνθηκα τη χαρά της κίνησης ;
✓ Δεν μου προσέφερε τίποτε
9. Από τις ασκήσεις που έγιναν τι σου άρεσε ; Η γυμναστική η μπάλα
το τρέξιμο τα παιχνίδια Άλλο :
10. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος είδες περισσότερες αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση ; ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Έκανες αθλητισμό κάπου αλλού κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;
ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ΝΑΙ :
✓ Στο σχολείο
✓ Στο σύλλογο
✓ Με φίλους
✓ Με την οικογένεια
✓ Με τα αδέρφια μου
12. Ευοδώθηκαν οι προσδοκίες σου για τον αθλητισμό συμμετέχοντας στο πρόγραμμα :
.....
.....

13. Πήγες στο γήπεδο να δεις αθλητικούς αγώνες ; ΝΑΙ ΟΧΙ

14. Είχες κάποιες αλλαγές στις συνήθειες του ελεύθερου χρόνου σου κατά τη διάρκεια του προγράμματος ; ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ πού επικεντρώθηκε το ενδιαφέρον σου :

Διαβάζοντας στον Κομπιούτερ βλέποντας τηλεόραση
στο σινεμά παρέα με φίλους κοντά στην οικογένεια
πηγαίνοντας εκδρομές στη θάλασσα

15. Πήγες σε κοινωνικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;

16. Απέκτησες φίλους κατά τη διάρκεια τους προγράμματος ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ πόσους; 1 2 3 4 5 πολλούς

17. Απέκτησες κάποια σχέση με το άλλο φύλο κατά τη διάρκεια του προγράμματος; ΝΑΙ ΟΧΙ

18. Πιστεύεις ότι μετά το πέρας του προγράμματος ο κόσμος γύρω σου άλλαξε και έγινε:

φιλικός αδιάφορος όχι φιλικός

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

(Δις εβδομαδιαίως)

Διάρκεια γύμνασης 60 λεπτά

A. Προθέρμανση (5 λεπτά):

- Κλασικό ζέσταμα (τρέξιμο, ασκήσεις αρθρώσεων, επικύνειες, κλπ)
- Κινητικά παιχνίδια (προσανατολισμός στο χώρο και στο χρόνο, σκιά, πάσες με τη μπάλα, κατοχή μπάλας κλπ.)

B. Γύμναση κοινή (15 λεπτά) :

- Ελεύθερη λειτουργική γυμναστική (ασκήσεις ευκαμψίας, δύναμης - κάτω άκρα, κοιλιακούς, ραχιαίους, άνω άκρα, διατάσεις)
- Γυμναστική με όργανα (πολύζυγα, κορίνες, μπαλάκια σε διάφορα μεγέθη, στεφάνια, σχοινάκι)
- Σουηδική γυμναστική
- Ορθοσωματική γυμναστική

Γ. Κύριο μέρος (35 λεπτά) :

- Εξάσκηση ευκαμψίας
- Εξάσκηση δύναμης
- Κυκλική γυμναστική με διάφορους στόχους
- Ρυθμική γυμναστική (για τα κορίτσια)
- Ασκήσεις στα όργανα (τραμπολινό, δοκό ισορροπίας, άλματα στο εφελτήριο) πόδια
- Δρομικά παιχνίδια (σκυταλοδρομίες κλπ)
- Χοροί παραδοσιακοί (τσάμικο, καλαματιανό, συρτό στα 3, ποντιακοί, ζωναράδικος, συρτάκι κλπ.)
- Χορούς λατινικούς (σάμπα, ρούμπα, ταγκό κλπ.
- Αθλοπαιδιές (μπάσκετ, ποδόσφαιρο, χάντμπολ)

Δ. Αποθεραπεία (5 λεπτά):

- Ασκήσεις χαλάρωσης,
- Ασκήσεις αυτοσυγκέντρωσης
- Ασκήσεις βιάδισης
- Ασκήσεις χαλάρωσης με συνασκούμενους

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ /ΑΝΑΠΗΡΟΙ
(Δις εβδομαδιαίως)
Διάρκεια γύμνασης 60 λεπτά

I. Αναπήρων :

A. Προθέρμανση (5 λεπτά) :

- Κινητικό ζέσταμα (βάδισμα στα τέσσερα, βάδισμα στις μύτες, τρέξιμο, κλπ)
- Ασκήσεις με θεραπευτική ράβδο
- Μικρά παιχνίδια με την μπάλα

B. Γύμναση (15 λεπτά) :

- Ασκήσεις αυτοσυγκέντρωσης
- Ασκήσεις δύναμης
- Ασκήσεις ευκαμψία;
- Σωματικής δεξιότητας

Γ. Κύριο μέρος (35 λεπτά) :

- Ασκήσεις αυτογνωσίας
- Ασκήσεις στατικής και δυναμικής ισορροπίας
- Ασκήσεις προσανατολισμού σε σχέση με το χώρο και το χρόνο
- Ασκήσεις πλευρικότητας
- Αναπνευστικές ασκήσεις
- Ασκήσεις αισθητηριοκινητικής
- Ασκήσεις στο χώρο και στο χρόνο
- Ασκήσεις ορθοσωματικής (προληπτική , διορθωτική, συντηρητική)
- Ασκήσεις ρυθμού
- Σύνθετο ασκησιολόγιο
- Ασκήσεις προσανατολισμού σε σχέση με ρυθμό
- Μιμητικό παιχνίδι
- Παιγνιώδη μορφή της άθλησης
- Αθλοπαιδιές (μπάσκετ, ποδόσφαιρο)
- Ρυθμική γυμναστική
- Χοροί παραδοσιακοί και λατινικοί
- Ασκήσεις κλασικού αθλητισμού
-

Δ. Αποθεραπεία 5 λεπτά) :

- Ασκήσεις χαλάρωσης διάφορες

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ /ΥΓΙΕΙΣ

(Δις εβδομαδιαίως)
Διάρκεια άθλησης 60 λεπτά

II. Υγιών

A. Προθέρμανση (5 λεπτά) :

- Κλασικό ζέσταμα
- Κινητικό ζέσταμα με την μπάλα

B. Γύμναση (15 λεπτά) :

- Γενική γύμναση ενδυνάμωση σώματος
- Γύμναση με όργανα
- Γύμναση κυκλική

Γ. Κύριο μέρος (35 λεπτά) :

- Διάφορες αθλοπαιδιές
- Διάφορα προγράμματα δύναμης και ευκαμψίας

Δ. Αποθεραπεία 5 λεπτά) :

- Χαλαρή βάρδια με ελαφρές ασκήσεις
- Χαλαρά παιχνίδια